

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**MUT “TAŞ HAN”
KORUMA SORUNLARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Mimar Ayşe Senem KAVALCI

**FBE Mimarlık Anabilim Dalı Rölöve-Restorasyon Programında
Hazırlanan**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı : Prof. İsmet AĞARYILMAZ

İSTANBUL, 2007

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ŞEKİL LİSTESİ.....	iv
ÖNSÖZ	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
1. GİRİŞ	1
2. MUT YERLEŞİMİ	3
2.1 Kentin Genel Özellikleri	3
2.1.1 Kentin Konumu, Yüzey Şekilleri, İklimi ve Bitki Örtüsü	3
2.1.2 Kentin Demografik Yapısının Gelişimi	5
2.1.3 Kentin Sosyo-Ekonomik Yapısının Gelişimi	7
2.2 Kentin Tarihçesi	9
2.2.1 Mut Adının Kökeni ve Anlamı.....	9
2.2.2 Roma İmparatorluğu Dönemi Öncesi.....	10
2.2.3 Roma İmparatorluğu Dönemi.....	13
2.2.4 Bizans İmparatorluğu Dönemi	15
2.2.5 Emevi ve Abbasi Dönemleri	16
2.2.6 Anadolu Selçukluları Dönemi	17
2.2.7 Karamanoğulları Dönemi.....	19
2.2.8 Osmanlı İmparatorluğu Dönemi.....	24
2.2.9 Cumhuriyet Dönemi	27
2.3 Kent Yapısının Gelişimi	28
2.4 Geleneksel Kent Dokusunu Oluşturan Mimari Değerler.....	30
2.4.1 Mut Kalesi	31
2.4.2 Dini ve Sosyal Amaçlı Yapılar.....	33
2.4.3 Ticaret Dokusu	36
2.4.4 Konut Alanları ve Geleneksel Konutlar.....	38
3. KONAKLAMA HANLARININ GELİŞİMİ	41
3.1 Hanın Tanımı ve İlk Ortaya Çıkışı	41
3.2 İlk Türk Devletlerinde Hanlar	43
3.3 Anadolu Selçuklu Hanları	44
3.4 Osmanlı Hanları.....	48
4. TAŞ HAN.....	53
4.1 Konumu.....	53
4.2 Tarihçesi.....	54
4.3 Mimari Özellikleri	55
4.3.1 Plan Özellikleri.....	55
4.3.2 Cephe Özellikleri.....	57
4.3.3 Strüktür Sistemi	60

4.3.4	İç Mekan Özellikleri	61
4.4	Taş Han'ın Yakın Çevredeki Hanlarla Karşılaştırılması	63
4.4.1	Taş Han'ın Kozak ve Sertavul Hanları ile Karşılaştırılması	65
4.5	Taş Han'ın Benzer Plan Şemasına Sahip Hanlarla Karşılaştırılması	67
4.6	Yapıdaki Bozulmalar ve Nedenleri	69
4.7	Restitüsyon	118
4.8	Restorasyon Önerisi	120
4.8.1	Müdahale Önerileri	123
5.	SONUÇ	127
KAYNAKLAR		129
EKLER		133
ÖZGEÇMİŞ		179

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1 Mut'un coğrafi konumu.....	3
Şekil 2.2 Claudiopolis çevresindeki önemli yollar (Ramsay, 1961)	15
Şekil 2.3 Mut kazasının 1913 yılındaki idari yapısı (Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Dahiliye Nezâreti İdâre-i Umumiye-i Dâhiliye Müdüriyeti, nr.E-3/65, ek 9).....	27
Şekil 2.4 1940'larda Mut (Turgut Akıncı Özel Arşivi)	29
Şekil 2.5 1949'dan sonra Mut (Arsel Oral Özel Arşivi)	30
Şekil 2.6 Mut Kalesi'nin 1879 yılına ait plan krokisi (Davis,1879:332).....	32
Şekil 2.7 Mut Kalesi'nin bugünkü durumu	32
Şekil 2.8 La'l Paşa Camii plan ve kesit krokisi (Arel, 1962'den tekrar çizim).....	33
Şekil 2.9 Büyük kümbet plan ve kesit krokisi (Arel, 1962'den tekrar çizim).....	34
Şekil 2.10 Küçük kümbet plan ve kesit krokisi (Arel, 1962'den tekrar çizim).....	35
Şekil 2.11 Mut'ta yer alan özgün dükkan örnekleri	37
Şekil 2.12 Geleneksel Mut konutları (Ünal, Yergün;2007)	37
Şekil 2.13 "İki göz bir aralık" olarak adlandırılan plan tipi (Ünal, Yergün; 2007).....	40
Şekil 2.14 Basit plan tipinden geliştirilmiş plan şemaları (Ünal, Yergün; 2007).....	40
Şekil 3.1 Anadolu Selçuklu dönemi menzillerine göre Anadolu yolları (İlter, 1969).....	44
Şekil 3.2 Anadolu Selçuklu Hanları plan tipleri (Bektaş, 1999)	47
Şekil 3.3 Osmanlı Hanları plan tipleri (Akozan, 1963)	52
Şekil 4.1 Mut hava fotoğrafı.....	53
Şekil 4.2 Taş Han'ın özgün plan şeması	55
Şekil 4.3 Giriş portalı	57
Şekil 4.4 Avlu çevresinde yer alan revaklar.....	58
Şekil 4.5 Giriş revağı	59
Şekil 4.6 Oda giriş kapısı	59
Şekil 4.7 Üçgen alınlıklı ve düz lentolu ocak tipleri.....	62
Şekil 4.8 Dış duvarlarda yer alan niş tipleri	63
Şekil 4.9 Yan duvarlarda yer alan niş tipleri	63
Şekil 4.10 Mut çevresinde yer alan hanlar	64
Şekil 4.11 Kozak Hanı plan (Ekim 2004) ve kesiti (Ünal,1993).....	66
Şekil 4.12 Sertavul Hanı plan (Ekim 2004) ve kesiti (Ünal,1993).....	66
Şekil 4.13 Kozak Hanı (Ekim 2004).....	67
Şekil 4.14 Sertavul Hanı (Ekim 2004)	67
Şekil 4.15 Diyarbakır Hüsrev Paşa (Deliller) Hanı Planı (Akozan, 1963)	68

Şekil 4.16 Diyarbakır Hüsrev Paşa (Deliller) Hanı (Güneli,1999).....	68
Şekil 4.17 Kuzey cephesindeki muhdes giriş.....	70
Şekil 4.18 Katırlığın dış duvar kalıntısı ve üzerinde menfez pencere	70
Şekil 4.12 Taş Han'ın restorasyon planı	121

ÖNSÖZ

Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Mut kenti son yıllara kadar arkeolojik kazılara, kapsamlı araştırmalara ve kitaplara konu olamamış; hep dikkatlerden uzak kalmıştır. Bu sebeple, kentin en önemli yapılarından biri olan Taş Han da detaylı bir şekilde incelenmemiş; hanlar hakkında yapılan önemli katalog çalışmalarında bile gözden kaçmıştır. Taş Han ile ilgili kısaca bilgi veren kaynaklarda da, bilgilerin çoğunlukla eksik veya yanlış olduğu görülmektedir.

Çalışmamızda, bu konuyla ilgili eksikliklerin giderilmesi hedeflenmiştir. Tezimiz çerçevesinde, bir Osmanlı konaklama hanı olan Taş Han'ın kapsamlı bir şekilde incelenip, korunmasına yönelik öneriler geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Yapıyla ilgili detaylı araştırmaların ilk aşamasında Mut'a gidilerek rölöve ve analiz çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmaları maddi ve manevi olarak destekleyen Mut Belediye Başkanı Selahattin Aslan'a, Mali İşler Müdürü Devrim Şenel'e, Su İşleri Müdürü Mahmut Özdemir'e; yapı içindeki çalışmalarım sırasında yardımlarını esirgemeyen ve yapı hakkındaki bilgilerini benimle paylaşan tüm Arslan ailesi üyelerine, yapıda ölçü almama yardım eden Didem Arlı'ya;

Yapıdaki rölöve ve fotoğrafla belgeleme çalışmalarına yardımcı olan Arş. Gör. Banu Çelebioğlu'na, Arş. Gör. Ebru Omay Polat'a, Y.Mim. Ayşegül Orhan'a;

Araştırmalarım ve çalışmalarım bana eşlik eden arkadaşım Teni Batar'a;

Bana ihtiyacım olan her konuda yardımcı olan ve değerli fikirlerini paylaşan hocalarım Prof. İsmet Ağaryılmaz'a, Yrd. Doç. Dr. Gül Ünal'a ve Dr. Uzun Yergün'e;

Bu uzun süreç boyunca bana hep destek olan ve yardımlarını esirgemeyen aileme çok teşekkür ederim.

ÖZET

Bu tez Mut kentinin önemli tarihi yapılarından olan Taş Han'ın korunması ve kullanılmasına yönelik öneriler oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır. Yapılan çalışmanın Osmanlı konaklama hanlarının yeniden değerlendirilmesi için örnek oluşturması hedeflenmektedir.

Çalışmada, Mut kentinin genel özellikleri ve tarihsel gelişimi incelenmiş, dönemlere göre han mimarisinin gelişimi irdelenmiştir. Taş Han'ın oluşum ve gelişim süreci ile özellikleri değerlendirilmiştir. Han, yakın çevredeki ve aynı dönemdeki hanlarla karşılaştırılarak benzerlik ve farklılıkları incelenmiştir.

Yapılan kütüphane çalışmalarının yanı sıra Ekim 2004, Nisan 2005 ve Ekim 2005 tarihlerinde Mut'a gidilerek Taş Han'da analitik rölöve çalışması yapılmış ve han çevresinde yer alan ticaret dokusu analiz edilmiştir.

Dikdörtgen avlulu bir plan şemasına sahip olan hanın, konaklama hanı olarak inşa edildiği anlaşılmıştır. Yığma kargir sistemde, taş malzemeyle inşa edilmiş olup tek kattan meydana gelen hanın bitişiğinde daha önceden bir ahır mekânının var olduğu yapı sahiplerinden öğrenilmiştir. Bu alanın küçük bir bölümünde yapılan kazıdan, çeşitli kaynaklarda verilen bilgilerden ve benzer plan şemasına sahip hanlarla yapılan karşılaştırmadan elde edilen bulgular sonucunda bu bölümün planı anlaşılabilmiştir.

Taş Han'ın korunmasını ve yeni bir işlev kazandırılarak kullanılmasını amaçlayan bu tezde, yapıdaki tüm hasar ve bozulmaların da incelendiği analitik rölöveler ve yapılan literatür araştırmaları sonucunda yapının özgün hali olduğu düşünülen şekliyle restitüsyonu çizilmiştir. Yapının ve kentin mevcut durumu göz önüne alınarak yapıya yeni bir işlev önerisi getirilmiştir. Önerilen sosyal merkez ve çarşı işlevlerine uygun olarak da restorasyon projeleri hazırlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Taş Han, Mut, Claudiopolis, konaklama hanları, Osmanlı dönemi.

ABSTRACT

This thesis is prepared for the aim of making proposals for preserving and reusing Taş Khan, which is one of the most important historical buildings of Mut district. This study is planned on constituting an example for anew evaluation of Ottoman khans for accommodation.

In the study, general characteristics and historical development of Mut district is analyzed, the development of the architecture of the khans in different periods is explicated. The constitution and development process of Taş Khan and also its characteristics is evaluated. The khan is compared with the other khans of the near distance and also with the khans of the same period, the similarities and differences are analyzed.

Besides the library research, analytical building survey of Taş Khan was made during the three journeys to Mut in 2004 October, 2005 April and October. And also the commercial texture surrounding the khan was analyzed

It is comrehended that the khan, which has a plan scheme with rectangular courtyard, was built for the purpose of accommodation. The-one-storeyed khan was built in massive stone structure system. It is learned from the owners of the building that there was a stable adjacent to the khan. In the result of the diagnosis obtained from the excavation made in a small part of this area, from some information in different written sources and from the comparison with the khans which has similar plan schemes; the plan of the stable could be understood.

In this thesis that intends to preserve and reuse Taş Khan with a new function, restitution is drawn in the way that is thought to be the original shape of the building. Those were drawn in the result of the literary research and the analytical building survey in which all of the damage and corruption are analyzed. Bethinking the current situation of the building and the district, a new function is proposed for the building. The restoration projects are prepared according to the proposed functions, social center and market place.

Keywords: Taş Khan, Mut, Claudiopolis, khans for accommodation, Ottoman period.

1. GİRİŞ

Yüzyıllardır Anadolu'nun önemli ticaret yolları üzerinde yer alan Mut, korunması gerekli kültürel değerlerin çeşitliliği ile dikkat çekmektedir. Antik dönem kalıntıları ve kentin kendine özgü geleneksel dokusu içinde öne çıkan anıtsal tarihi yapılardan olan Taş Han ise, bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Kentin zengin tarihi mirasına rağmen, Mut ile ilgili gerektiği kadar çalışma yapılmadığı görülmektedir.

Katmanlı bir yapılaşmanın görüldüğü kentte sadece yüzey araştırmaları yapılmış, kapsamlı arkeolojik kazılar henüz yapılamamıştır. Kentin tarihi ile ilgili ise bir takım yazılı kaynaklar bulunmaktadır. Said Uğur'un "İçel Tarihi" (1945), İsmail Hakkı Konyalı'nın "Abideleri ve Kitabeleri ile Karaman Tarihi: Ermenek ve Mut Abideleri" (1967) adlı kitaplarında ve Mehlika Arel'in "Mut'taki Karamanoğulları Dönemi Eserleri" adlı makalesinde Mut ile ilgili çeşitli bilgiler bulunmaktadır. Fakat Mut tarihiyle ilgili ilk detaylı çalışmayı 1976 yılında Neşri Atlay yayınlamıştır. Son yıllarda Mehmet Kurt ve Ensar Köse-Doğan Atlay tarafından hazırlanan iki kitap ise kentin tarihi ile ilgili detaylı bilgiler veren çalışmalar olarak öne çıkmaktadırlar. Özel olarak Taş Han ile ilgili yapılmış herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bazı kitap ve makalelerde handan bahsedilmişse de tatmin edici bilgiler görülememektedir.

Mut hakkında yapılan bütün bu çalışmalar daha çok kentin tarihiyle ilgili olup, mimarisi hakkında çok fazla bilgi içermemektedir. Mut gibi tarihi yerleşimlerde geleneksel kent dokusunun temel verilerinin saptanması kentin çözümlenebilmesi için büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla Yıldız Teknik Üniversitesi tarafından 2004 ve 2005 yıllarında gerçekleştirilen Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) – Türkiye Kültür Sektörü (TÜKSEK) projesi kapsamındaki "Mersin-Mut Kentsel Kültür Envanteri" çalışması kentin mimari mirası hakkında önemli bilgiler ortaya koymuştur.

Günümüze kadar çeşitli değişikliklere ve müdahalelere maruz kalarak ulaşmış olan han, günlük yaşamda işlevini yitirdiğinden tamamen kendi haline bırakılmıştır. Taş Han'ın restorasyonunu ve yeniden kullanımını kapsayan bu tez, yapının korunması ve yapı hakkında bir kaynak teşkil etmesi amacıyla hazırlanmıştır. Çalışma ayrıca; Mut kentinin en önemli yapılarından biri olan bu hanın geçirdiği değişimleri ve yapının sorunlarını saptayıp yapıyı çözümlenmekte ve günümüzde kullanılması için yeni bir işlev önermektedir.

Bu çalışmada ilk olarak Mut ilçesinin konumu, coğrafi özellikleri, kentin demografik ve sosyo-ekonomik yapısının gelişimi, tarihçesi ve yerleşimin mimari özellikleri tanıtılmıştır. Daha sonra çalışmanın esasını oluşturan Taş Han'ın daha iyi çözümlenebilmesi için han

mimarisi irdelenmiş, ardından yapının tanıtılmasına ve sorunlarının tespitine geçilmiştir. Hanın özgün hali olduğu düşünülen şekliyle restitüsyonu çizilmiş ve yapının günümüzde tekrar kullanılabilmesi için restorasyon projesi hazırlanmıştır.

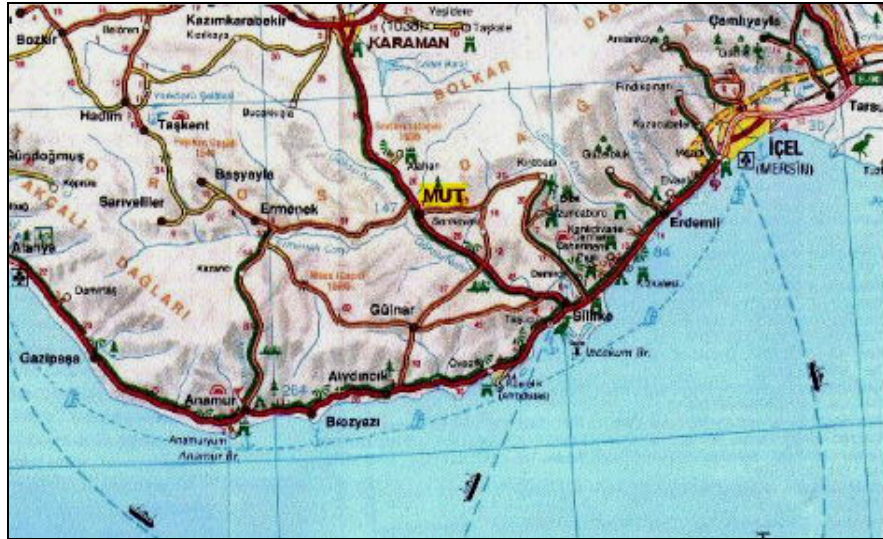
Çalışma çerçevesinde Mut'a gidilerek yapının rölövesi alınmış, restitüsyonu ve restorasyon projeleri hazırlanmıştır. Mut kenti ve hanlar hakkında genel bilgi edinmek için yazılı kaynaklar araştırılmış, restitüsyon ve restorasyon projeleri için benzer yapılar incelenmiştir.

2. MUT YERLEŞİMİ

2.1 Kentin Genel Özellikleri

2.1.1 Kentin Konumu, Yüzey Şekilleri, İklimi ve Bitki Örtüsü

Mersin ilinin on ilçesinden biri olan Mut, Karaman-Silifke arasında antik ve aynı zamanda günümüzdeki yol üzerinde yer almaktadır. Kuzeyinde Karaman ili, batısında Ermenek, doğusunda Silifke ve güneyinde Gülnar ilçeleri ile komşu olan Mut'un kuzeybatı ve güneydoğu istikametinden Göksu nehri geçmektedir. Mut, Mersin ilinin Akdeniz'e kıyısı olmayan iki ilçesinden biridir*. İlçe, 2518 km² yüzölçümü ile Mersin ili topraklarının %16.26'sını oluşturmaktadır (Köse ve Atlay, 2005:33–34; Anonim, 1973:38).

Şekil 2.1 Mut'un coğrafi konumu

İç Anadolu'yu Akdeniz'e bağlayan geçiş noktasında, Göksu vadisi üzerinde 360 m yüksekliğe sahip düzlük bir alanda kurulmuş olan Mut, bu özelliği ile antik çağlardan beri büyük öneme sahip olmuştur. Denizden fazla yüksek olmayan Mut'un etrafı güneye doğru 700–800 m, kuzey ve batı yönünde ise 1500–2000 m yükseklikte dağlarla çevrilidir. Etrafındaki dağlarla bir çanağı andıran Mut yöresine bu sebeple “Mut Çukuru” da denilmektedir (Köse ve Atlay, 2005:33–34; Anonim, 1973:38).

* Mersin'in Akdeniz'e kıyısı olmayan diğer ilçesi Tarsus'tan ayrılan Çamlıyayla ilçesidir.

Mut çevresindeki dağların en önemlileri kuzeyde Avlama Dağı (1889m); kuzeybatıda Kızıldağ (2260 m), Mağras ve Adras dağları, Kozlar Yaylası tarafında Büyük Eyre Dağı (2055 m), güneyde Kestel (1813 m) ve Meleşiren (1665) dağlarıdır. Ayrıca Bozdağ, Oyuklu, Göktepe, Ohra, Cehil, Avlağı, Yüglük ve Küçük Eyre dağları da Mut ilçe sınırı içinde bulunmaktadır (Köse ve Atlay; 2005:34).

Mut'ta yer alan yaylalar ise Sertavul, Kozlar, Söğütözü, Elmapınarı, Çivi ve Göktepe yaylalarıdır. Sertavul Yaylası Mut'un en önemli yaylası olup, Torosların en yüksek noktasıdır. Rakımı 1650 m olan yaylada, Akdeniz'i İç Anadolu'ya bağlayan Sertavul Geçidi bulunmaktadır (Kurt, 2003:42).

Mut'un yüzey yapısını Miyosen devri kıvrımlı tabakaları ve özellikle kalkerler oluşturur. Yağışın da bol olması sebebiyle bu kalkerli arazide çeşitli karstik şekiller (düdenler, obruklar, dolinler, mağaralar, yeraltı su akışları, güir karstik su kaynakları, lapya şekilleri) oluşmuştur. Dağlık yerlerde ise kanyonlar meydana gelmiştir (İzbırak, 1977:1). Kestel Kanyonu, Kozlar Kanyonu ve kayalara oyulmuş merdivenleri ile Dere Kanyonu bunların en önemlileridir (Kurt, 2003:42).

Mut'un en büyük akarsuyu, ilçeyi kuzeyden güneye doğru ikiye ayıran Göksu Nehri'dir. Adını renginden alan Göksu, antik çağlarda Kalykadnos olarak adlandırılmıştır. Toros Dağları'nın yüksek kesimlerinden doğan nehir, birçok küçük derenin katılımıyla güneye doğru ilerleyerek Silifke'de bir delta oluşturduktan sonra Akdeniz'e dökülmektedir. Göksu'nun Ermenek Göksuyu ve Hadım Göksuyu olarak adlandırılan iki kolu vardır. Bu kollar Mut yakınlarındaki Suçatı köyünde birleşmektedirler (Kurt, 2003:43–45; Köse ve Atlay, 2005:34–35). Mut sınırları içinde yer alan Pirinç Suyu, Kurt Suyu, Hocantı Suyu, Sarıkavak Suyu ve Kırkpınar Suyu da küçük çaplı akarsulardır (Kurt, 2003:47).

Mut'ta genel olarak Akdeniz iklimi hâkim olmakla birlikte, arazi yapısının engebелiliği ve yükseklik farkları sebebiyle iklim çeşitlenmektedir. İlçenin alçak kısımlarında Akdeniz ikliminin tipik özellikleri görülür; yazlar sıcak, kışlar ise ılımlı ve serin geçer. Yağış oldukça bol olup; kış ve ilkbaharda yağar, yazlar ise kurak geçer. 600–800 m yükseklikteki kısımlardan itibaren karasal iklim etkili olmaya başlar. Buralarda yazlar serin ve kurak geçer, kışlar çok soğuk olur ve bol kar yağar (Köse ve Atlay, 2005:35; İzbırak, 1977:1).

İlçeyi etkileyen ve yaz kış kesilmeyen iki hâkim rüzgâr vardır. Biri kuzeyden esen ve soğuk getiren poyraz, diğeri ise güneyden esen ve yörede “aşağı yeli” olarak adlandırılan meltem

rüzgâridir (Kurt, 2003:48).

Bölgede görülen iklim çeşitliliği bitki örtüsünü de etkilemiştir. Mut sınırları içerisinde kısa mesafelerle değişik bitki türleri görülebilmektedir. Akdeniz ikliminin karakteristik bitki örtüsü olan maki, Mut'ta daha seyrek ve ancak düşük rakımlı alanlarda ve Göksu Nehri kıyılarında görülmektedir. İlçede tarıma ayrılan ortadaki düzlük alan dışında çoğu yeri kaplayan ormanlar Mut'un esas bitki örtüsünü oluşturmaktadır. Kızılçam, karaçam, sedir, köknar, ardıç, dişbudak, meşe ve çınar gibi ağaç türlerinin görüldüğü ormanlar 2200 m yüksekliğe kadar görülebilmektedir. Daha yüksek kısımlarda ise bozkırlar bulunmaktadır (Köse ve Atlay, 2005:36; İzbirak, 1977:1).

2.1.2 Kentin Demografik Yapısının Gelişimi

Mut'un Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki nüfusu ile ilgili en eski kaynaklar 16.yüzyılda hazırlanmış olan "Tahrir Defterleri"dir. O dönemde Mut kazasının bağlı bulunduğu İçel sancağının tahrir defterleri incelendiğinde Mut'un bugünkü anlamda küçük bir kasaba olduğu görülmektedir (Çelik, 1994:74-75).

Mut şehir merkezi 16.yüzyılda yine bugünkü yerinde olup, tek bir mahalleden meydana gelmekteydi (Çelik, 1994:85). Bu dönemde Mut kazasının bazı köylerinin, şehir merkezinden daha kalabalık oldukları görülmektedir. Tahrir defterlerine göre Mut şehir merkezinin 1500 yılındaki tahmini nüfusu 301 iken, 1584 yılında bu sayı önemli bir artış göstererek 652'ye çıkmıştır. Aynı nüfus artışı Mut'un köylerinde de görülmektedir (Köse ve Atlay; 2005:347-348).

16.yüzyılda düzenli olarak tutulan tahrir defterlerine, 17.yüzyılda düzensiz olarak bir süre devam edildikten sonra bu uygulama tamamen bırakılmıştır. Bu sebeple 17. ve 18.yüzyıla ilişkin nüfus bilgileri 16.yüzyıldaki gibi net değildir. Bu dönemdeki nüfus bilgilerine "Hâne-i Avâriz Defterleri"nden ulaşılabilmektedir (Köse ve Atlay; 2005:359). Bu defterler, "avâriz-ı divâniye" denilen ve olağanüstü hallerde (özellikle savaş zamanlarında) devletin yapacağı masrafları karşılamak için halktan alınan vergilerin kaydını tutmak için oluşturulmuştur (Barkan, tarih yok:13). İçel sancağına ait Hâne-i Avâriz defterlerine göre Mut'ta 1651 yılında 10 avâriz hânesi* varken; 1711, 1753 ve 1757 yıllarında 17 avâriz hânesi görülmektedir.

* Avâriz hâneleri, bir yerin ekonomik gelir düzeyine göre ortalama 4-10 haneye 1 avâriz hânesi karşılık gelecek şekilde hesaplanmaktaydı.

Avârız hâneleri hesaplanırken İçel sancağının tümünde aynı yöntemin uygulandığı düşünülürse Mut kazasındaki nüfus değişimi hakkında bir sonuca varılabilir. Buna göre Mut kazasının nüfusunda 16.yüzyıla oranla önemli bir düşüş olduğu görülmektedir. 1500 yılındaki nüfusuyla Mut kazası İçel sancağı nüfusunun % 42,55'ini oluştururken, 1757 yılında bu oran % 20,19'a düşmüştür (Köse ve Atlay; 2005:359–361).

19.yüzyıla gelindiğinde ise Osmanlı Devleti'nde modern anlamda nüfus sayımları yapılmaya başlanmıştır. Ayrıca 1840 ve 1844 yıllarında yapılan sayım ve yazım sonuçlarının kaydedildiği “Temettü Defterleri” de 19.yüzyıla ait önemli kaynaklardır. Mut ile ilgili temettü defterleri incelendiğinde, Mut şehir merkezinin 1844 yılında Şeyh ve Kale mahallelerinden oluşan 63 haneli ve 315 nüfuslu bir kasaba olduğu görülmektedir (Köse ve Atlay; 2005:367–368).

1847 yılından itibaren çıkarılan “Salnâmeler”^{*} de nüfus hakkında ayrıntılı bilgiler içermektedir. İçel sancağının sırasıyla bağlı bulunduğu Konya ve Adana vilayetlerinin salnâmelerine göre Mut kazasının erkek nüfusu^{**} 1869 yılında 6998 (toplam nüfus tahmini olarak 13996) iken, 1914 yılında toplam nüfus 15380 olmuştur. Ayrıca salnâmelerde 1877 yılından itibaren Rum Ortodoks nüfusa rastlanmaktadır. 1877 yılında 4 Rum'un yaşadığı Mut'ta, 1914 yılında 109 Rum'un yaşadığı görülmektedir. Yine 1914 yılı kayıtlarında Mut'ta 1 Yahudi ve 228 Çingene nüfusun olduğu görülmektedir (Köse ve Atlay; 2005:372–373). Bu dönemde Mut şehir merkezinin Kale, Şeyh ve Hamidiye mahallelerinden oluşan 234 haneli ve 969 nüfuslu küçük bir kasaba olduğu anlaşılmaktadır (Köse ve Atlay; 2005:380).

Cumhuriyet döneminde yapılan ilk nüfus sayımı olan 1927 sayımında 1403 olan Mut şehir merkezinin nüfusu yıllar içinde düzenli olarak artarken; 1965, 1970 ve özellikle 1997 yıllarında önemli oranda artış göstermiştir. Yine aynı yıllarda Mut köylerindeki nüfus artış oranlarında düşüş veya nüfusta azalma olmuştur. Mut şehir merkezindeki nüfus artışını etkileyen başka etkenler olmakla birlikte, merkezin köylerden yoğun olarak göç aldığı açıkça görülmektedir.

Günümüzde Mut ilçesi iki belediye, doksan köy ve on beş mahalleden meydana gelmektedir. On bir mahalleden oluşan Mut şehir merkezinde, en son yapılan 2000 nüfus sayımına göre

^{*} Bir yıl içinde meydana gelen olayları, istatistikî, iktisadî, sınaî, edebî vb. konuları topluca veren kitap ve yıllıklara salnâme adı verilmektedir.

^{**} Mut ile ilgili salnâmelerde kadınların da sayıma tabî tutulmasına 1891 yılından itibaren başlanmıştır.

36482 kişi yaşamaktadır. Köylerde yaşayan 37891 kişiyle birlikte Mut ilçesinin toplam nüfusu 74373'tür (Köse ve Atlay; 2005:380–381).

2.1.3 Kentin Sosyo-Ekonomik Yapısının Gelişimi

Mut'un içinde yer aldığı Taşeli bölgesi, taşlık ve engebeli bir coğrafı yapıya sahip olduğundan bölgede pek fazla tarım alanına rastlanmamaktadır. Ancak Göksu ırmağının kenarındaki topraklar oldukça verimli olup, çeşitli tarım ürünlerinin yetiştirilmesine olanak sağlamaktadır (Köse ve Atlay; 2005:393). Topraklarının geneli dağlık ve yaylalık olan Mut'un da, 255.400 hektar olan yüzölçümünün 51.742 hektarını tarım alanları oluşturmaktadır. Tarım alanlarının az olmasına karşılık; Mut Ovası'nda ve Göksu kıyısında verimli topraklara sahip olan Mut kentinin geçim kaynakları içinde tarım, her zaman en büyük paya sahip olmuştur.

Çok çeşitli ürünlerin yetiştirildiği Mut'ta, 16.yüzyılda en çok buğday ve arpa yetiştirildiği görülmektedir. Ayrıca yoğun olarak bağcılık ve meyvecilik yapılmakta; endüstri bitkilerinden de pamuk, susam ve keten yetiştirilmektedir (Köse ve Atlay; 2005:394–399). 19.yüzyılın ilk yarısında ise en çok buğday, arpa, pamuk, pirinç, susam, tütün, mısır,  avdar tarımının yapıldığı görülmektedir. Bunlardan başka meyve ve üzüm de yetiştirildiği anlaşılmaktadır (Geçer, 2001:36).

Günümüzde de halkının %90'ının geçim kaynağı tarım olan Mut'ta çok çeşitli tarım ürünleri yetişmektedir. Yörede diğer türlerinden önce yetişen bir buğday türü olan “dığrak”tan elde edilen bulgur, Mut ekonomik hayatında büyük önem taşımaktadır (Saraçoğlu, 1989:413). Göksu Vadisi'nde ise sebzecilik yapılmakta ve her çeşit sebze yetiştirilmektedir. Tahıl, bağcılık ve meyvecilik de Mut'un önemli geçim kaynaklarındandır. Kayısı, şeftali ve elma ekimi yoğun olarak yapılmaktadır. şekerpare cinsinde olan Mut kayısısı tüm Türkiye'de tanınmaktadır. Tepelerin ve vadilerin yamaçlarında ise bağcılık yapılmaktadır. Mut'ta çok yetiştirilen zeytin, nar ve incir ağaçlarının yanı sıra erik, kiraz, armut, ayva, badem ve dut ağaçları da yetiştirilmektedir (Demirtaş, 1988:163). Ayrıca Göksu boylarında ve Göksu'ya inen k  k vadilerde susam ve az miktarda pamuk yetiştirilmektedir (Kurt, 2003:57).

16. ve 19.yüzyıl kayıtlarında Mut kazasında tarımın yanı sıra k  kbaş hayvancılığın da yaygın olarak yapıldığı görülmektedir. Bu dönemlerde Mut kazasının kır yerleşimlerinde, özellikle Gülnar'da, arıcılık yapıldığı da anlaşılmaktadır ( elik, 1994:323–324). Günümüzde yoğun olmasa da hayvancılık devam etmektedir. Yetiştirilen hayvan çeşitlerinde bir değişiklik olmasa da, bunların oranları değişmiştir (Geçer, 2001:61).

16.yüzyılda Mut kaza merkezinde 1 âsiyâb (değirmen), 1 tahunhâne* ve boyahâne ile sabunhânenin faaliyette olduğu görölmektedir (Çelik, 1994:260). Bu dönemde Mut köylerinde de tahunhâneler, boyahâneler ve çok sayıda âsiyâb bulunmaktadır (Çelik, 1994:331–336). Bugün Mut'ta az da olsa küçük sanayi işletmelerine rastlanmaktadır. İlçede bulgur, zeytinyağı, süt ve süt ürünleri işleyen fabrikalar başta olmak üzere çeşitli küçük sanayi kuruluşları bulunmaktadır (Geçer, 2001:61).

Bütün bu veriler doğrultusunda Mut'un sosyo-ekonomik yapısında geçen yüzyıllar boyunca, medeniyet ve siyasi alandaki gelişmelerin dışında, fazla bir değişim olmadığını söyleyebiliriz.

Mut'ta görülen diğeri bir ekonomik uğraş da kilim dokumacılığıdır. Kıldan dokunan kilimler geometrik ve bitki motifli olup, kökboyası ile renklendirilmiş ipliklerle dokunmaktadırlar. Özellikle Hacıahmetli köyünde dokunan kıl heybe, kilim ve çullar oldukça ünlü olup; renk, desen ve doku bakımından yörenin tüm özelliklerini taşımaktadır (İçel Valiliği, 1998:235).

Mut'un sosyo-ekonomik hayatında, konar-göçer hayatlarına hala devam eden Sarıkeçililerin önemli bir yeri vardır. Malazgirt Savaşı sonrasında birçok Türkmen boyu Anadolu'ya gelmiş ve göçebe olan bu boylar geçen yüzyıllar süresince yerleşik hayata geçmişlerdir. 11.yüzyıl ortalarında İçel yöresine yerleşen 200 haneli Sarıkeçili aşireti ise hala göç ederek hayatlarını sürdürmektedirler. Sarıkeçililer, baharın gelmesiyle üç ay sürecek göçlerine başlar ve her yıl mayıs ayında Mut üzerinden Seydişehir'e ulaşırlar. Kasım ayında yine aynı güzergâhı izleyerek Akdeniz kıyılarına göç ederler. Sarıkeçililer basit bir göç planını uygulamaktadırlar; yaylak ve kışlakta yerleşik iki dönem geçiren aşiret, ilkbahar ve sonbaharda iki göç hareketi yapmaktadır. Kışın, yaz döneminde çok sıcak olan, Akdeniz'in alçak dağlık kesiminde yerleşip; yazın ise, kar nedeniyle terk etmek zorunda kaldıkları, yüksek dağlık kesimleri kullanmaktadırlar. Tek geçim kaynağı küçükbaş hayvancılık olan Sarıkeçili aşiretinin, Akdeniz kıyısındaki en önemli kışlaklarından birisi Mut Havzası üzerinde, Göksu Vadisi'nin güneye bakan yamaçları üzerinde yer almaktadır (Bazın, 1991:247; 1994:331).

Sarıkeçililer, aynı yönde ilerleyen değişik göç yollarına sahiptirler. Gülnar'ın güneyinde ve doğusunda kışlayan aileler Mut havzası'na doğru inerler; kışı havzanın kıyı kesiminde geçiren aileler ise Mut kentinin iki yanında konaklarlar. Bu sebeple Mut, Sarıkeçililerin önemli bir alışveriş noktasını oluşturur. Aşiretin göç yolları Mut'tan sonra üçe ayrılarak devam

* Âsiyâb ve tahunhâne Arapça'da su değirmeni anlamına gelmektedirler. Değirmenlerin, tahılı öğütürerek un haline getirdiği bilinmektedir. Ancak tahunhâne, âsiyâbdan farklı olarak yağ değirmeni olarak nitelendirilmiştir.

etmektedir (Bazın, 1994:335).

2.2 Kentin Tarihçesi

2.2.1 Mut Adının Kökeni ve Anlamı

Mut'un M.Ö. I.yüzyıldan önceki tarihi ve Mut adının kökeni hakkında elimizde yeterli bilgi bulunmamaktadır. Bu sebeple Mut'un kuruluşu ve Mut adının kökeni hakkında değişik fikirler ortaya atılmıştır.

Bazı kaynaklarda Mut yerleşiminin ilk kuruluşunun Hititler zamanına dayandığı, şehrin o zamanlardaki adının da “Yenikent” anlamına gelen “Yenika” veya “Yenikant” olduğu belirtilmiştir (Çıplak, 1968:381).

Diğer bir görüşe göre Mut, adını Silifke bölgesini egemenliği altına alan Seleukosların “Muts” adındaki komutanından almıştır. Bu komutan Mut şehrini kurmuş ve kısa zamanda gelişmesini sağlamıştır. Bu dönemde Mut'ta 30000 hane, 35 hamam ve çok sayıda bedesten ve dükkân olduğundan söz edilmektedir (Uğur, 1945:142).

M.Ö.60 yılından sonra bölgeyi ele geçiren Romalılar döneminde, Mut'ta İmparator Augustus tarafından “Colonia Julia Augusta Felix Ninica” adıyla bir Roma kolonisinin kurulduğu kaynaklardan anlaşılmaktadır. Koloniye M.S.41 yılında İmparator Claudius tarafından şehir statüsü verilmiş ve şehrin adı Claudopolis olmuştur (Ruge, 1899:2662). Roma ve Bizans dönemi kaynaklarında Claudopolis olarak görülen şehrin adı, daha sonraki dönemlerde Mut olarak geçmektedir.

1671–1672 yıllarında Mut'a uğrayan Evliya Çelebi, Karamanoğlu Yakup Bey'in Mut Kalesi'ni düşmandan almak için büyük bir kuvvetle hücum ettiğini ve başarılı olamayınca bütün askerin şehit olduğunu, bunun için de buraya “ölüm evi” anlamına gelen “Dar-ül Mevt” adının verildiğini söylemiştir. Evliya Çelebi'ye göre “Mevt” kelimesi daha sonra değişerek “Mut” olmuştur (Konyalı, 1967:733).

Türkiye'deki tarihsel adlarla ilgili bir kitap hazırlayan Bilge Umar'a göre ise Mut adı Luwi dilinden gelmektedir. Anadolu'da Luwi dilinden veya onun ardılı dillerden gelmiş bulunduğu, içindeki bazı tipik sözcüklerle ve takılarla kanıtlanan; hepsinde de mut bölümü bulunan bir takım tarihsel adlara rastlandığını belirten Umar, bu adların tümünün ya bir vadinin ya da bir vadi içinde veya başında bulunan bir yerleşme biriminin adı olduğunu söylemektedir. Buna

bakarak ve tümevarım yoluyla, sözcüğün Luwi dilinde “vadi” anlamında olduğu görülmektedir. Adramytteion, Alamut, Atramytes, Hadramut, Kadamut, Manamut, Mercamut ve Samut yerleşim birimleri bu iddiayı doğrulamaktadır. Mut da Toroslar dizisini yarıp geçen en görkemli vadinin ortasındaki kentin adıdır ve bu ad kentin içinde bulunduğu Göksu vadisine işaret etmektedir (Umar, 1993:589–590).

Diğer bir görüşe göre ise Mut kelimesi öz Türkçe olup; çayırli çimenli, suları bol, gönlü açan serin havalı yer anlamına gelmektedir. Hatta Türkistan’da da Mut adında bazı kasaba ve köylerin bulunduğu belirtilmektedir. Göçmen insanlarda, eski yurtlarında sevdikleri bir yerin adını yeni yurtlarında oraya benzettikleri bir yere vermek âdet olmuştur. Bu sebeple de Mut kentine, buraya yerleşenler tarafından bu ismin verildiği düşünülmektedir (Atlay, 1976:69).

Mut adının kökeni ve anlamı hakkında değişik fikirler olmasına rağmen, “Mut” adının oldukça eski olduğu ve bilinen en eski Türk-İslam kaynaklarından günümüze kadar değişikliğe uğramadan geldiği bilinmektedir. Selçuklular ve Karamanoğulları kaynaklarında şehrin adı “Mut” şeklinde, Osmanlı Devleti zamanına ait kaynaklar ve resmi belgelerde ise çoğunlukla “Mud” şeklinde görülmektedir (Köse ve Atlay; 2005:33).

2.2.2 Roma İmparatorluğu Dönemi Öncesi

Göksu havzasında yapılan arkeolojik ve tarihsel araştırmalar sonucunda bölgenin en eski yerleşmelerinin Mut ve Silifke alüviyal ovalarında bulunduğu saptanmıştır. Mut çevresinde yapılan yüzey araştırmalarında Kalkolitik ve Eski Tunç çağlarına (İ.Ö.5000–2000 yılları arası) ait çanak çömlek parçaları bulunmuştur (Zoroğlu, 1993:80)

Mut ilçesi sınırları içinde Maltepe (Kilisetep), Attepe, Cingantepe, Çömlek Tepesi gibi höyüklerin yanı sıra kent merkezinde Mut Kalesi’nde yapılan araştırmalar sonucunda prehistorik dönemlere ait bulgular elde edilmiştir (Mellaart, 1954:181; French, 1965:180; Köse ve Atlay; 2005:43).

Mut ilçesi sınırları içindeki bu höyüklerde, Kilisetep hariç, henüz arkeolojik kazı çalışmaları yapılmamıştır. Mut’ta yer alan, prehistorik döneme ait sınırlı sayıdaki yerleşim birimlerinden günümüze kadar elde edilen verilere göre Mut’ta en eski yerleşim İlk Tunç Çağı’na denk gelmektedir.

M.Ö.1800 yıllarında Kızılırmak havzasında Hattuşaş (Boğazköy) başkent olmak üzere bir devlet kuran Hititlerin, II. Tuthalia ile başlayan imparatorluk döneminde sınırlarını oldukça

genişleterek Mut'un da içinde bulunduğu güney bölgelerini egemenlikleri altına aldıkları bilinmektedir (Anonim, 1982:3634).

Hitit çağına ait bazı önemli belgelerde de Göksu havzasına rastlanmaktadır. Bu belgelere göre Hititler, Anadolu'nun güneyine yani Akdeniz'e ulaşmak için Göksu vadilerini kullanmışlardır. Mut ve Silifke ovalarında, Hititlerle çağdaş Ege kültürünü simgeleyen ve Hititlerle yakın ilişkileri olduğu bilinen Mikenler'e ait seramik parçaları bulunmuştur (Zoroğlu, 1993:80).

Ayrıca günümüz Mut-Silifke karayolunun 2 km doğusunda, Keben Köyü'nün 1 km kuzeyindeki kayalıkta bir Hitit Kaya Kabartması bulunmuş olması da bölgedeki Hitit varlığının en önemli kanıtıdır. Yörede "Çolak Kız" olarak adlandırılan Keben Röllyefi, Hitit İmparatorluk Dönemi'ne tarihlendirilmektedir (Taşyürek, 1976:97-98; Başal, 1997:28). Yine Maltepe höyüğünde yapılan yüzey araştırmalarından elde edilen Hitit parlatılmış keramikleri de bu bölgenin bir süre Hitit İmparatorluğu sınırları içinde bulunduğunu göstermektedir (Baker, 1995:143).

Hititlerle ilgili son dönem bulgular, Mut ve çevresinin Hititler dönemindeki varlığı ile ilgili daha geniş bilgi vermektedir. 1986'da Boğazköy'de bulunan Bronz Tablet (Otten, 1987:271) ve Konya'nın Meram ilçesi, Hatıp kasabasında bulunan Kurunta Anıtı'ndan (Bahar, 1996:22) elde edilen verilerle, daha önceden de bölgedeki varlığı bilinen Tarhuntaşsa Krallığı'nın sınırları açıklığa kavuşmuştur. Bu bulgulara göre krallığın sınırları doğuda Kizzuvatna'dan (Çukurova), batıda Parha'ya (Perge) ve Kaštaria (Aksu) Nehri'ne kadar uzanmaktaydı (Lemaire, 1993:230; Baker, 1995:144; Bahar, 1996:50). Böylece Mut havzasının Tarhuntaşsa Krallığı'nın merkezinde yer aldığı görülmektedir.

Hitit İmparatorluğu'nun parçalanmasından sonra bölgede Geç Hitit Prenslikleri kurulmuş ve bu prenslikler kısa süre sonra Asur egemenliğini kabul etmişlerdir (Anonim, 1982:3636).

Asur kaynaklarına göre Kilikya bölgesi Hilakku ve Que olmak üzere iki bölüme ayrılmıştır (Anonim, 1982:3636). Que'nin Ovalık Kilikya olduğu bilinmekle birlikte, Hilakku'nun Mut'un da içinde yer aldığı Dağlık Kilikya olduğu düşünülmektedir (Kurt, 2003:72). Ekonomik çıkarların ön planda tutulduğu geleneksel bir politika izleyen Asur krallarına göre, Akdeniz limanlarının kontrol altında tutulabilmesi için Dağlık Kilikya büyük bir stratejik önem taşıyordu. Dağlık Kilikya'ya yapılacak bir saldırıya göz yumulamazdı. Bu sebeple ekonomik ve stratejik açıdan önem taşıyan Mut ve çevresini kontrol altında tutmak Asurlular

için bir zorunluluk olmuştur (Kurt, 2003:73).

Asur İmparatorluğu'nun yıkılmasından (M.Ö.612–610) sonra, onların topraklarına Yeni Babil kralları egemen olmuş ve yine ekonomik nedenlerle Kilikya bölgesine önem vermişlerdir (Joannès, 1991:263).

Yeni Babil dönemi belgelerinde Dağlık Kilikya'da "Pirindu" adı verilen bir bölgeden bahsedilmektedir (Joannès, 1991:262). Adı geçen bu yerleşmenin, Mut ve Ermenek çevresinde olduğu ve günümüzde Mut yakınlarında Pirinç Suyu olarak varlığını sürdürdüğü düşünülmektedir (Houwink ten Cate, 1961:29).

M.Ö.713–663 yılları arasında Kilikya'nın tam bir Asur eyaleti olduğu görülmektedir. M.Ö.612'de Asur İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra, Mut'un da içinde bulunduğu Dağlık Kilikya bağımsızlığını ilan etmiş ve Bağımsız Kilikya Krallığı adını almıştır. Bu durum Perslerin bölgeye egemen olmasına kadar devam etmiştir (Kurt, 2003:76; Köse ve Atlay, 2005:47).

Kilikya bölgesi Asurlulardan sonra Perslerin egemenliği altına girmiştir. Persler Anadolu'yu "satraplıklar" (eyaletler) halinde yönetmişlerdir. Bu sebeple Kilikya bölgesi bu dönemde nispeten özgür bir yönetime sahip olmuştur. Bölgedeki Pers egemenliği, M.Ö.333'te yapılan İssos* Savaşı'nda Makedonya kralı Büyük İskender'in, Pers kralı Darius'u yenip bölgeyi ele geçirmesi ile sona ermiştir (Kurt, 2003:76).

Büyük İskender, Persleri mağlup ettikten sonra bölgeye yönetici olarak Balakros'u tayin etmiştir (Jones, 1971:196). İskender'in ölümünden sonra ise, M.Ö.301 yılında imparatorluk toprakları dört komutan arasında paylaşılmış ve komutan I.Seleukos Nikator, Kilikya bölgesine hâkim olmuştur. Böylece Mut toprakları, yıkılıncaya kadar (M.Ö.64) Seleukos İmparatorluğu'nun hakimiyetinde kalmıştır (Langlois, 1947:8; Atlay, 1976:12).

Bu dönemde Kilikya bölgesi Seleukoslarla, batı sahil kanadında egemen olan Ptolemaioslar arasındaki yoğun mücadelelere sahne olmuştur. Uzun yıllar süren savaşların yarattığı karmaşa, bazı beyliklerin bağımsızlıklarını ilan etmesine sebep olmuştur (Koşay, 1968:297; Karamut, 1995:29). Mut toprakları da dâhil olmak üzere Dağlık Kilikya'nın (Cilicia Tracheia) önemli bir bölümünü kaplayan Olba beyliği de bunlardan biridir. Bölgedeki karışıklığın diğer bir sonucu da, özellikle M.Ö. II. yüzyılın sonlarında bölgede korsan tehdidinin iyice artması

ve bölge için büyük bir sorun haline gelmesidir. Kilikya'daki bu karışıklık durumu, Roma İmparatorluğu'nun bölgeye müdahale etmesine kadar devam etmiştir (Anonim, 1982:3637).

2.2.3 Roma İmparatorluğu Dönemi

Antik Çağ'da Ermenek ve Hadım Göksuyu havzaları İsauria olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde sınırlar sık sık değişmekteydi ve Mut toprakları da zaman zaman İsauria sınırları içerisinde gösterilmiştir (Zoroğlu, 1993:80).

İsauria'nın en geniş sınırları doğuda Limonlu (Lamas) Çayı'ndan, batıda Manavgat (Melas) Çayı'na kadar uzanmaktaydı. Antik yazarlar tarafından Dağlık Kilikya (Cilicia Tracheia) olarak adlandırılan bu alanda bulunan Mut; Silifke, Ermenek ve Anamur ile birlikte Dağlık Kilikya'nın dört şehrinden biri olmuştur (Bazin, 1991:243).

M.Ö. II. yüzyıl sonlarında Kilikya bölgesinde savaşlar ve korsan faaliyetleri sebebiyle yoğun karışıklıklar yaşanmaktaydı. M.Ö.188 yılında Seleukos kralı III. Antiochos, Dağlık Kilikya bölgesini Romalılara bırakmış ve yine aynı dönemde Kilikya'nın sahil bölgeleri de bağımsızlıklarını kazanmışlardır (Sayar, 1999:199). Fakat bölgede korsan faaliyetleri devam ettiği için tam bir Roma hâkimiyeti sağlanamamıştır. Roma İmparatorluğu'nun yıllar süren mücadelesi, General Pompeius'un korsanları kesin bir yenilgiye uğratmasıyla sona ermiştir. Pompeius daha sonra, bazı idarî düzenlemeler yaparak Ovalık ve Dağlık Kilikya ile Likya, Pamphylia, Pisidia ve Kıbrıs'ı da içine alan "Provincia Cilicia"yı (Kilikya Eyaleti) oluşturmuştur (M.Ö.64). Kilikya eyaletinin kurulmasıyla, Mut toprakları da dâhil olmak üzere tüm Dağlık Kilikya'da Roma yönetimi başlamıştır (Sayar, 1999:203–205).

Fakat bölgedeki yerel beylikler üzerinde otorite sağlanması zaman almıştır. Bu beyliklerden biri olan Olba Rahip Krallığı, Mut Ovası'na hâkim bir pozisyonda yer almakta ve sınırları Claudiopolis (Mut) uçlarına kadar uzanmaktaydı. Mut topraklarının belli bir süre bu krallığın hakimiyetinde kalmış olması muhtemeldir (Kurt, 2003:80).

Julius Ceaser'ın ölümünden sonra Anadolu'ya gelen Marcus Antonius, M.Ö.41 yılında yaptığı bir antlaşma ile Dağlık Kilikya'nın yönetimini Mısır kraliçesi VII. Kleopatra'ya bırakmıştır (Sayar, 1999:206). M.Ö.38 yılında ise Augustus, Actium Savaşı'nı kazanarak Antonius ile Kleopatra'nın ittifakına son vermiş ve "Pax Romana"yı (Roma Barışı) sağlamıştır. Barış

* İssos: Hatay'ın Dört Yol ilçesi yakınlarında Deliçay kıyısı.

ortamının oluşmasıyla birlikte bölgede, Romalıların büyük önem verdikleri yol şebekesi oluşturulmaya başlanmış ve böylece Akdeniz kıyıları ile İç Anadolu birbirine bağlanmıştır. İnşa edilen yollar üzerinde yeni kentler kurulmaya başlanmıştır (Zoroğlu, 1993:81). Kuzeyden gelen büyük yolun Kalykadnos (Göksu) vadisine girdiği yerde kurulmuş olan Claudapolis (Mut) de bu kentlerden biridir (Ramsay, 1961:402).

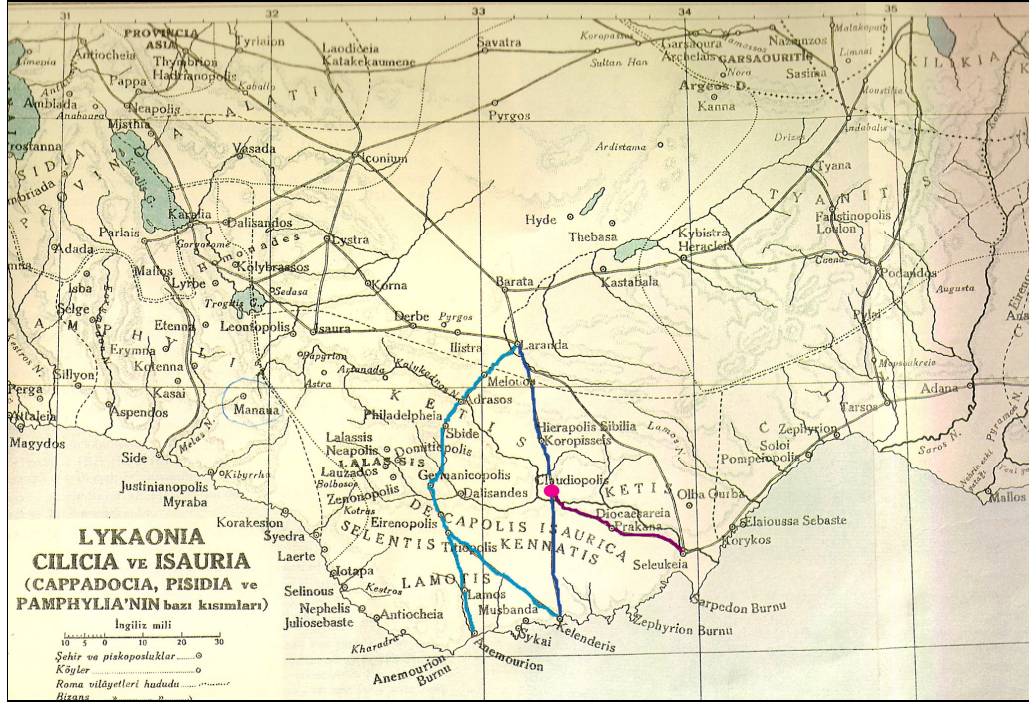
Claudapolis'in bir koloni olarak kuruluşunun Augustus zamanına dayandığı düşünülmektedir. Trojan zamanından kalma sikkelerin üzerinde bulunan "Colonia Julia Augusta Felix Ninica Claudapolis" adı, Ninica Claudapolis kolonisinin Augustus tarafından kurulduğunu göstermektedir (Magie, 1950:1328). Fakat Ninica Claudapolis kolonisi ile Claudapolis şehrinin tek bir yer olup olmadığı sorusuna birçok araştırmacı cevap aramıştır. W.M. Leake, W.M. Ramsay ve 1979 yılında bütün araştırmaları ele alan S.Mitchell "Ninica Claudapolis" ile "Claudapolis" in aynı yer olduğu sonucuna varmışlardır. Antik dönem yazarlarından Ammianus Marcellinus ise "Deduxit colonium Claudius Ceaser" ifadesiyle Claudapolis'in Claudius tarafından kurulan bir koloni olduğunu belirtmiştir (Ramsay, 1961:414). Aslında bu dönemde Claudapolis'e Claudius tarafından şehir statüsü verilmiştir (Ruge, 1899:2662).

Sonuç olarak Mut şehri, İmparator Augustus'un Dağlık Kilikya'da "Pax Romana'yı (Roma Barışı) yerleştirmek amacıyla uyguladığı politika çerçevesinde oluşturulmuş kolonilerden biridir. Emekli askerleri yerleştirmek amacıyla kurulmuş olan koloninin adı başlangıçta "Colonia Iulia Augusta Felix Ninica" iken, İmparator Claudius döneminde (M.S.41-45) kente şehir statüsü verilerek adı "Ninica Claudapolis" yapılmıştır (Köse ve Atlay, 2005:49). Ninica adı zamanla kaybolmuş, kent sadece Claudapolis olarak anılmaya devam etmiştir (<http://212.174.26.236/goksu/regionalhistory.html>).

Mut konumu itibariyle çok eski çağlardan beri önemli yol güzergâhları üzerinde yer almaktadır. Zaten Mut ve çevresinin engebeli arazi yapısı yol yapımı için fazla seçenek sunmamış ve her dönemde hemen hemen aynı yollar kullanılmıştır. Roma döneminde de Claudapolis'in Akdeniz kıyıları ile İç Anadolu arasında kavşak durumunda olduğu görülmektedir. Bu dönemde, bölgede üç temel güzergâh bulunmaktaydı (Şekil 2.2):

- 1- Laranda(Karaman) – Koropissos(Dağpazarı) – Claudapolis(Mut) – Kelenderis(Aydıncık)
- 2- Claudapolis(Mut) – Diocaesareia(Uzuncaburç) – Seleucia(Silifke)
- 3- Laranda(Karaman) – Melouos(Milistepe) – Adrasos(Balabol) – Germanicopolis(Ermenek)

Germanicopolis'ten sonra yol ikiye ayrılarak, bir kolu Kelenderis'e, diğeri ise Eirenopolis civarından Anemourion'a (Anamur) inecek şekilde devam etmekteydi (Ramsay, 1961:401).

Şekil 2.2 Claudopolis çevresindeki önemli yollar (Ramsay, 1961)

Claudopolis'in içinde bulunduğu Kilikya bölgesi, M.S.395 yılından sonra Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasıyla Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu sınırları içinde kalmıştır. Fakat bölgede M.S.260 yılından itibaren Sasani baskısı görülmeye başlanmış ve bu baskılar Bizans döneminde de devam etmiştir (Köse ve Atlay, 2005:50).

2.2.4 Bizans İmparatorluğu Dönemi

M.S.395'te Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasından sonra Bizans egemenliğine geçen Kilikya'nın sınırları o dönemde, batıda Sedre Çayı'ndan, doğuda Akıncı Burnu'na kadar uzanmaktaydı. Amanos sırtları, Suriye'ye doğru Kilikya'nın doğu sınırını oluşturmaktaydı (Kurt, 2003:85).

İmparator Heraklios döneminde, M.S.610 yılında, Anadolu toprakları askerî ve idarî themalara ayrılmıştı. Bu dönemde Mut, Adana ve İçel bölgelerini kapsayan ve merkezi Tarsus olan 13.Thema (Thema Seleukia) içerisinde yer alan on şehirden birisiydi (Kurt, 2003:89). Bu thema içerisinde bulunan ve İsauria'daki Decapolis'i oluşturan on şehir şunlardı:

Germanicopolis (Ermenek), Diocaesareia (Uzuncaburç), Eironopolis, Neapolis, Lauzados, Zenopolis, Dometiopolis, Titiopolis, Claudiopolis (Mut), Dalisandos (Sınabiç) (Ramsay, 1961:406).

Roma İmparatorluğu'nun son dönemlerinde bölgede görülmeye başlanan Sasani baskısının Bizans döneminde de devam ettiği görülmektedir. M.S.611 yılında Sasaniler; Antakya, Adana ve Tarsus'a girmişlerdir. Fakat 622'de Bizans İmparatoru Heraklios'un düzenlediği bir karşı saldırı sonucunda Sasaniler yöredeki egemenliklerini kaybederek İran'a çekilmişlerdir (Anonim, 1982:3637). Böylece Kilikya'da bir sükûnet dönemine girilmiş ve bu dönem Arap-İslâm ordularının bölgeye saldırımlarına kadar devam etmiştir.

2.2.5 Emevi ve Abbasi Dönemleri

Müslüman Arapların, Bizans egemenliğindeki Kilikya bölgesine ilk gelişi Hz. Ömer dönemine rastlamaktadır. Halife Ömer'in orduları bu dönemde Kuzey Afrika ve Arabistan'ın yanı sıra, 634-644 yılları arasında Suriye'ye ve daha kuzeylere de seferler düzenlemiş ve Kilikya'ya kadar ilerlemişlerdir. Bunun üzerine Bizans İmparatoru Heraklios Müslüman-Araplarla antlaşma yapmış ve bu antlaşmaya göre Tarsus, Adana ve Misis kentlerini de kapsayan, Suriye ile Bizans arasındaki topraklarda silahsız bir tampon bölge oluşturulmasına karar verilmiştir. Fakat Şam Valisi Muaviye, bu antlaşmayı tanımayarak, Çukurova kıyılarına asker çıkarmış ve Ayas, Misis, Silifke yörelerine hâkim olmuştur.

650'lerde Hz.Ali ve Muaviye arasındaki mücadeleden faydalanan Bizans, Kilikya ve Pamfilya'yı yeniden ele geçirdiyse de halifeliği ele geçiren Muaviye sonrasında bölgeye tekrar hâkim olmuştur. Muaviye'nin oğlu Yezid döneminde (680-683) II. Konstantin Kilikya topraklarını yeniden Bizans topraklarına katmıştır. Fakat bu durum fazla uzun sürmemiş ve Emevi hükümdarı Abdülmelik döneminde (685-705) Kilikya yeniden Müslümanların eline geçmiştir.

Halife Velid döneminde (705-715) ise, Müslüman akınları daha da güçlenerek devam etmiştir. Bu dönemde Tarsus'u ele geçiren komutan Habib bin Mesleme Silifke ve Mut'a kadar ilerlemiştir.

İlerleyen yıllarda Bizans-Emevi çekişmesi devam etmiş ve Bizans tahtına oturan Kilikyalı İzavria sülalesi zamanında, Emevi Devleti'nin zayıflamasından da faydalanılarak Kilikya bölgesi Bizans topraklarına katılmıştır (Anonim, 1982:3637).

Emevi Devleti'nin son yıllarında oldukça azalan Bizans-Arap çatışmaları Abbasiler dönemiyle birlikte yeniden canlanmıştır. Halife Harun Reşit döneminde (786–809) Bizans sınırındaki şehirler birer eyalet haline getirilmiş, sınır bölgelerine düzenli askeri birlikler yerleştirilmiş ve bunların sonucunda Bizans'tan yıllık vergi alınmaya başlanmıştır. Yine bu dönemde sınır bölgelerinde kurulan “avâsım” şehirlerine Türkmen aşiretleri yerleştirilmiştir (Köse ve Atlay; 2005:55).

Mut ilk defa Harun Reşit döneminde, M.S.786 yılında, Müslümanların eline geçmiştir. Mut'u ele geçiren Harun Reşit, Türk komutanlarından Ebulfere'el Türkî'yi buraya vali tayin etmiştir (Kurt, 2003:86). Mut ve çevresinde, toprak mücadeleleri bir süre daha devam etmiş ve bu topraklar sürekli iki devlet arasında gidip gelmiştir. Bu arada, Abbasiler zamanında Mısır valisi olan Tolunoğlu Ahmet bağımsızlığını ilan ederek Silifke ve Mut'a kadar olan toprakları Bizanslılardan almıştır. Böylece Mut, ilk defa bir Türk devletinin eline geçmiştir (Çıplak, 1968:96).

963–969 yılları arasında Bizans imparatoru olan Nikafor Fokas yoğun çabalarla Kilikya'yı yeniden ele geçirmiş ve bunun sonucunda Kilikya, Anadolu Selçuklu Devleti'ne kadar Bizans idaresinde kalmıştır (Kurt, 2003:87). Yöredeki Türkmen aşiretlerinin önemli bir bölümü de Suriye'ye göç etmek zorunda kalmıştır (Anonim, 1982:3638).

2.2.6 Anadolu Selçukluları Dönemi

1071 Malazgirt Savaşı sonrasında Türkler Anadolu'ya yerleşmeye başlamış ve yine bu dönemde Süleyman Şah, Selçuklu İmparatorluğu'ndaki taht mücadeleleri sonrasında Anadolu'ya gelmiştir. Önce Konya ve çevresini Bizans'tan alan, sonrasında İznik'i ele geçiren Süleyman Şah 1075'te İznik merkez olmak üzere Anadolu Selçuklu Devleti'ni kurmuştur. Daha sonra güneye yönelen Süleyman Şah, 1083'te Adana ve Tarsus ile birlikte İçel bölgesini ele geçirmiştir (Turan, 2003:283). Uzun süre Bizans-Arap mücadelesine sahne olan Mut da yine bu yıllarda Selçuklu hâkimiyetine girmiştir.

Bizanslılar Anadolu topraklarını hızla kaybetmeye başlayınca, Hristiyan Avrupalılardan yardım istemişlerdir. Böylece 1096–1270 yılları arasında Türklere ve Müslümanlara karşı Haçlı Seferleri düzenlenmiştir (Atlay, 1976:16). Haçlı Seferlerinin Mut ve çevresini etkileyen en önemli sonuçlarından biri I.Haçlı Seferi sırasında, Anadolu Selçuklu Devleti'nin başkentinin İznik'ten Konya'ya taşınmış olmasıdır. Konya'nın başkent olması Mut ile birlikte tüm İçel bölgesini etkilemiştir. Ayrıca ilerleyen yıllarda Konya'da kurulan Karamanoğulları

Beyliği, kendini Anadolu Selçukluları'nın mirasçısı olarak görmüş ve bu mirası Osmanlılara kaptırmak istememiştir (Köse ve Atlay; 2005:56).

Haçlı Seferleri sırasında, Kilikya'da bir Ermeni krallığı kurulmuş olması da Mut açısından önemli bir sonuçtur. Ermenilerin hakimiyetine giren Mut ve çevresi, 1154'te I.Mesut tarafından yeniden Selçuklu topraklarına katılmıştır (Kurt, 2003:88).

İlk iki seferde Mut çevresindeki yolları kullanmayan Haçlılar III. Haçlı Seferi sırasında 1190'da, Konya'yı ele geçirdikten sonra Akdeniz kıyısına ulaşmak için Karaman-Silifke yolunu kullanmışlardır. Fakat büyük ihtimalle Mut şehir merkezinden geçmeyerek, Coropissos (Dağpazarı) üzerinden Silifke'ye ulaşmışlardır (Ramsay, 1961:409–410).

III. Haçlı Seferi sonrasında Bizans'ın desteğiyle Ermeni kralı ilan edilen II. Leon, II. Kılıç Arslan'ın Miryakefalon Savaşı ile uğraşmasını fırsat bilerek Ermenileri iyice kuvvetlendirmiş ve Mut da dâhil olmak üzere tüm Kilikya üzerinde hakimiyet kurmuştur (Langlois, 1947:13). Hatta birkaç Ermeni ve Grek aile Mut'a getirilip Alahan'a yerleştirilmiştir (Alishan, 1899:336). Bölgede Ermenilerle Selçuklular arasında toprak mücadeleleri bir süre daha devam etmiş ve sonunda 1218 yılında Ermeni krallığı tamamen Selçuklulara bağlanmıştır (Gürtürk, 1987:102).

1221 yılında Alâeddin Keykubat, Suriye'ye giden kervan yolunun emniyetini sağlamak için Ermenilerin üzerine yürüyüp Mut ve çevresinde Dağlık Kilikya topraklarını ele geçirmiştir. Sefer sırasında Sertavul Geçidi'nin önemi fark edilerek Konya-Silifke yolunun yapımına başlanmış ve yol üzerinde hanlar ve köprüler yaptırılmıştır (Atlay, 1976:19). I.Alâeddin Keykubat karşısında güç durumda kalan Ermeniler ise Silifke'ye kadar gelen Kıbrıs Saint-Jean şövalyelerinden yardım istemişlerdir. Fakat Selçuklular tarafından Silifke'nin denizle olan bağlantısının kesilmesi üzerine Anamur başta olmak üzere İçel yöresindeki birçok Ermeni kalesi Selçukluların eline geçmiştir (Köse ve Atlay; 2005:58). Silifke'yi ise ele geçiremeyen I.Alâeddin Keykubat, bölgedeki Türk varlığını güçlendirmek için buraya çeşitli Türkmen boy ve aşiretlerini yerleştirmeye başlamıştır. Oğuzların Üçoklar koluna bağlı olan Karaman ailesi de bunlardan bir olup; Karaman, Mut ve Ermenek çevresine yerleştirilmiştir (Köse ve Atlay; 2005:59). Bundan sonra, Mut ve çevresi Karamanoğulları ile Selçuklular arasında mücadeleye sahne olacaktır.

2.2.7 Karamanoğulları Dönemi

Karamanoğulları, Anadolu Selçuklu Devleti'nin zayıflaması sırasında kurulan Türk beyliklerinden olup, beyliklerin en kuvvetli ve en uzun ömürlülerindendir. Oğuzların Afşar boyuna mensup olan Karamanoğulları, 13.yüzyılın ilk yarısında başlayan Moğol istilasını sırasında ülkelerini terk edip önce Azerbaycan ve Şirvan taraflarına gelmiş; oradan da Anadolu'ya geçmişlerdir (Anonim, 1982:613).

Daha önce de belirtildiği gibi I.Alâeddin Keykubat Kilikya bölgesinde, Ermenilere karşı Türk varlığını güçlendirmek amacıyla bazı Türkmen boylarını iskân etmekteydi. Bu kapsamda; Anadolu'ya gelen Karamanoğulları Türkmen boyu da 1228 yılında, güney sahillerini güvenlik altına almak amacıyla, Larende (Karaman), Mut ve Ermenek çevresine yerleştirilmiştir (Uzunçarşılı, 1988:245). Böylece Karamanoğulları Beyliği, Ermenek ve Mut çevresinde kurulmuştur. Bu sırada Karamanoğullarının başında Nûre Sûfî (Nureddin Bey) bulunmaktaydı. Aynı dönemde uç bölgelerdeki halkın şikâyetleri üzerine Alâeddin Keykubat, Nûre Sûfî'den bölgedeki kaleleri almasını istemiştir. Sultandan bu emri alan Nûre Sûfî önce Ermenek'i almış ve sonrasında Mut üzerine yürümüştür. Kale dışında oturan Mutluların Nûre Sûfî ile işbirliği yapmasıyla yenilen Ermeniler, Kızkalesi'ne çekilmişlerdir. Dışarıda oturan Mutluların kale içine yerleşmesiyle kale, "Mut Kalesi" adını almıştır. Mut'tan sonra Gülnar ve Mara kalelerini de alan Nûre Sûfî, kalelerin anahtarlarını Alâeddin Keykubat'a göndererek bağlılığını bildirmiştir. Sultan da memnun olarak, Nûre Sûfî'nin aldığı yerleri kendisine bırakmıştır (Kurt, 2003:92; Atlay, 1976:22).

Nûre Sûfî'den sonra yerine oğlu Kerimüddin Karaman Bey geçmiştir. Öte yandan, Anadolu Selçuklu Devleti 1243 yılında Köseadağ Savaşı'nda İlhanlı Devleti'ne yenilerek Moğol nüfuzu altına girmiştir. Selçuklular vergiye bağlanmış ve Moğollar da giderek baskılarını arttırmışlardır (Kurt, 2003:93). Selçukluların iyice zayıflaması ile tüm Anadolu'da bir otorite boşluğu oluşmuş ve halk perişan hale düşmüştür. Anadolu'ya yerleşen büyük bir İlhanlı ordusu halkın elinde ne varsa almaktaydı, Selçuklular ise vergileri iyice arttırmışlardı. Çıkan isyanlar ise Moğollar tarafından kanlı şekilde bastırılıyordu. Hatta bazen Moğollar, hiç sebep yokken, zengin kasabalara baskın yaparak halkı soymaktaydılar (Atlay, 1976:20). Bu karışık ortamda Tarsus, Silifke ve Gülnar ile birlikte Mut da Ermenilerin eline geçmiştir (Kurt, 2003:93).

Bu dönemde Karaman Bey'in Ermenek, Mut, Gülnar ve Silifke kalelerine akınlar yaptığı görülmektedir. Daha sonra Karaman Bey, Ermenek'i ele geçirerek "Ermenek Beyi" unvanını

almıştır. Diğer yandan Karaman Bey, Kilikya Ermenilerine karşı çetin ve başarılı mücadelelerine devam etmiştir. Selçuklu sultanı IV. Rükneddin Kılıç Arslan, Karaman Bey'in gittikçe kuvvetlendiğini görerek Larende (Karaman) kalesini ona vermiş ve böylece yakınlık kurmuştur. Fakat kısa bir süre sonra Antalya ve Denizli taraflarında bazı Türkmen reislerinin Sultan tarafından cezalandırılmaları Karamanlıları harekete geçirmiştir. Konya'ya yürüyen Karaman Bey ve kardeşleri, Gevele kalesi civarında yapılan savaşı kaybetmişlerdir (Tekindağ, 1977:318; Uzunçarşılı, 1988:2-3).

Karaman Bey'in 1261'de ölmesi üzerine beyliğin başına oğlu Şemsüddin Mehmed Bey geçmiştir. Mehmed Bey Moğol zulmü karşısında aciz kalan Selçuklulara karşı cephe almış ve Moğol baskısına karşı isyan eden Hatiroğulları ile ittifak yapmıştır. Bu dönemde Moğollar ve Selçuklular birlikte hareket etmekteydiler. Moğol-Selçuklu baskısına karşı isyan eden Mehmed Bey, üzerine gönderilen kuvvetleri Göksu derbendinde bozguna uğrattığı gibi, kıyıları emiri Hoca Yunus'u da yenmiştir (Uzunçarşılı, 1988:3-4; Çıplak, 1968:133). Böylece; Mut'ta bulunan Mehmed Bey, Moğollara karşı bağımsızlığını tam anlamıyla ilan etmiş ve içte ve dışta büyük nüfuz kazanmıştır. Mehmed Bey, Memluk sultanı Melik Zahir Baybars'tan destek alarak Konya üzerine yürümüş ve orada İzzettin Keykâvus'un oğlu olduğu iddia edilen "cimri" lakaplı Gıyaseddin Siyavuş'u sultan ilan ederek, onunla birlikte Konya'ya girmiştir. Böylece Konya, Karamanoğullarının eline geçmiştir (Anonim,1982:613; Kurt, 2003:95).

Konya'yı aldıktan sonra tekrar sefere çıkan Mehmed Bey, fiilî olarak hala Anadolu Selçuklu sultanı olan III. Gıyaseddin Keyhüsrev ve veziri Fahreddin Ata'nın (Sâhip Ata) Moğol kuvvetleriyle birlikte gelmekte olduğunu öğrenince Konya'ya geri gelmiştir. Fakat şehir halkı direnerek kapıları açmamış; bunun üzerine Mehmed Bey Konya etrafını yağmalayarak Ermenek taraflarındaki dağlara çekilmiştir (Uzunçarşılı, 1983:3-4). Konya'nın tekrar Moğolların denetimine geçmesinden sonra Mehmed Bey'i izlemeye Selçuklular, Moğollar ve Kırımlılardan oluşan bir ordu gönderilmiştir. Ordu Mut Ovası'na geldiğinde 50 Moğol ve 50 Selçuklu askeri karakol olarak ileri gönderilmiştir. Mehmed Bey, yardım almak için Sivas'a gönderdiği kardeşi Mahmud Bey'i beklemeden beraberindekilerle Moğol karakoluna baskın yapmıştır. Yapılan çarpışmada Mehmed Bey, iki kardeşi ve amcaoğulları öldürülmüş, başları kesilerek Karaman aşiretinin bulunduğu yerlerde teşhir edilmiştir (Uzunçarşılı, 1983:7; Sevim, Yücel, 1990:243).

Mehmed Bey'in şehit edilmesinden sonra, Mutlular kale kapılarını kapatıp savunmaya başlamışlardır. Kırım Hanı Hasan Giray da kaleyi kuşatmıştır. Sivas'tan 30000 kişilik bir

kuvvetle dönen Mahmud Bey, Türkmen askerlerinin de katılımıyla bütün yolları ve geçitleri tutmuş; sonrasında Deveci’de bulunan düşman ordugâhına saldırmıştır. 1277 yılında gerçekleşen bu savaşta Hasan Giray yenilmiştir. Savaş sonrasında, Moğolların yağmaladığı mallar sahiplerine geri verilmiştir (Şikarî, 1946:50).

Mehmed Bey’in ölümünden sonra bir süre sessiz kalan Karamanoğulları daha sonra kuvvetlenerek; Mehmed Bey’in kardeşi Güneri Bey yönetiminde, 1286 yılında, Tarsus üzerine bir sefer yapmışlar ve Kilikya Ermeni Krallığı’nın topraklarında büyük tahribata neden olmuşlardır (Anonim, 1982:613; Tekindağ, 1977:319). Bunun üzerine Ermeni kralı ve Selçuklu sultanı İlhanlı hükümdarına şikâyetle bulunmuşlar ve İlhanlılar da Karamanoğlu topraklarına bir ordu göndermişlerdir. Güneri Bey dağlık bölgeye çekilmiş; Moğol-Selçuklu kuvvetleri ise Larende’yi tahrip etmişlerdir (Anonim, 1982:613).

1300 yılında Güneri Bey’in ölümünden sonra beyliğin başına önce Mahmud Bey, ardından da onun oğlu Burhaneddin Musa Bey geçmiştir. Bu arada 1308’de II. Mesut’un ölmesi sonucunda Anadolu Selçuklu Devleti yıkılmış; Mut ve çevresi tamamen Karamanoğullarının eline geçmiştir (Kurt, 2003:97). İlerleyen yıllarda Anadolu’daki Moğol hâkimiyetinin iyice zayıflaması sonucunda da Karamanoğulları tam olarak bağımsız olmuşlardır (Tekindağ, 1977:321).

Musa Bey’den sonra Karamanoğulları arasında bir süre taht mücadelesi yaşanmış ve mücadele 1352 yılında Musa Bey’in tekrar başa geçmesiyle sona ermiştir. Tahta geçen Musa Bey, Mut’a yerleşerek burayı devlet merkezi yapmıştır (Atlay, 2001:9). Musa Bey’den sonra başa geçen Seyfeddin Süleyman Bey döneminde ise beylik merkezi yeniden Karaman’a taşınmıştır (Kurt, 2003:98).

Süleyman Bey’den sonra beyliğin başına geçen Alâeddin Ali Bey döneminde Mut, Ermeniler tarafından istila edilmiştir. Bunun üzerine 40000 kişilik kuvvetle Konya’dan Karaman’a gelen Alâeddin Ali Bey, gönderdiği öncü birliklerin arkasından kendi de Mut’a girmiştir. Alâeddin Ali Bey, Mut’tan sonra Silifke Ovası’na ulaşmış; Koykos (Kızkalesi), Adana ve İskenderun’u alarak Karaman’a dönmüştür (Kurt, 2003:99).

Alâeddin Ali Bey’in 1361 yılında hükümdar olmasıyla başlayan dönem hem Karamanoğulları hem de tüm İçel için önemli olmuştur. Osmanlı-Karamanoğulları ilişkileri ilk kez bu dönemde başlamış ve bölge bundan sonra iki devlet arasındaki mücadelelere sahne olmuştur (Anonim, 1982:613).

Osmanlı padişahı I. Murat'ın kızıyla evlenerek Osmanlılarla akrabalık bağı kuran Alâeddin Ali Bey, kayınpederinin Rumeli'de seferde olmasından yararlanarak Osmanlı toprağı olan Beyşehir'i ele geçirmiştir. Bunun üzerine Karaman seferine çıkan I. Murat, Alâeddin Ali Bey'i yenmiştir. Alınan yerlerin geri verilmesi koşuluyla anlaşmaya varılmıştır (1386). Bu barış 1. Kosova Savaşı'nda I. Murat'ın şehit olması üzerine Alâeddin Ali Bey tarafından bozulmuştur (1389). Bunun üzerine Yıldırım Bayezid Rumeli'deki işleri düzene soktukten sonra Konya'ya gelerek Ali Bey'i yenmiş ve tekrar bir antlaşma yapılmıştır. Fakat Bayezid'in Eflak seferinde olmasını fırsat bilen Alâeddin Ali Bey bu antlaşmayı da bozarak Ankara'ya baskın yapmıştır. Bunu haber alan Yıldırım Bayezid 1398'de büyük bir orduyla Karaman seferine çıkmıştır. Savaş sonunda Alâeddin Ali Bey yakalanarak öldürülmüş, oğulları Ali ve Mehmet Beyler Bursa'ya gönderilmiştir (Anonim, 1982:613–614).

Alâeddin Ali Bey'in ölümü üzerine, Karamanoğullarının Toros Dağları'nın kuzeyinde bulunan bir kısım toprakları Osmanlıların eline geçmiştir. Güneyde kalan Mut, Ermenek, Taşeli ve İçel ise Alâeddin Ali Bey'in yeğeni Şeyh Hasan Bey'e bırakılmıştır (Yücel, Sevim; 1990:57). Bir yıl sonra Yıldırım Bayezid bölgeye bir sefer daha yapmış ve Karaman'dan sahile kadar olan toprakları ele geçirmiştir (Tekindağ, 1977:323). Buna göre, Mut ve çevresinin Yıldırım Bayezid zamanında Osmanlı hâkimiyetine girdiği görülmektedir.

Yıldırım Bayezid'in Ankara Savaşı'nda yenilip esir düşmesi üzerine Timur, tüm Anadolu beylikleri gibi Karamanoğulları'na da topraklarını geri vermiştir. Bursa'da hapiste olan Ali ve Mehmet Beyler serbest bırakılmış ve yeniden kurulan devletin başına Mehmet Bey geçmiştir. Mehmet Bey önce Konya'yı merkez yapmış, sonra Mut, Ermenek, İçel ve Taşeli taraflarını alarak kendine bağlamıştır (Uzunçarşılı, 1988:17). Böylece Mut tekrar Karamanoğulları yönetimine girmiştir. Fetret devri sırasında Osmanlı şehzadeleri arasındaki taht mücadelesinden faydalanan Mehmet Bey Osmanlı topraklarına saldırmış; fakat Anadolu Beylerbeyi Beyazıt Paşa tarafından yenilmiştir. Yapılan görüşmeler yine barışla sonuçlanmıştır. Bu olaylardan sonra Osmanlılardan çekinen Mehmet Bey, Memlûklere tabi olmuştur. Fakat Mehmet Bey'in Ramazanoğulları ile birleşip, Memlûklerin elinde olan Tarsus'u alması bu devletle ilişkilerin bozulmasına yol açmıştır (Anonim, 1982:614; Kurt, 2003:101). Memlûk sultanı bu olay üzerine Karamanoğlu topraklarına bir ordu göndermiştir. 1419'da Larende Memlûklerin eline geçmiş, Mehmet Bey ise Taşeli'ne kaçmıştır. Böylece Mut, Memlûklerin egemenliği altına girmiştir (Uzunçarşılı, 1988:19–20).

Çelebi Mehmed'in kardeşlerini saf dışı bırakarak Fetret Devri'ne son verip ülkede yeniden

düzeni sağlaması, Karaman topraklarında da etkisini göstermiştir. Bir geçiş dönemi olan bu yıllarda bölgede Osmanlılarla Memlûklerin nüfuz mücadeleleri görülmektedir. Bu dönemde Mut'un Osmanlıların nüfuz alanı içinde olduğu anlaşılmaktadır (Köse ve Atlay; 2005:64).

İlerleyen yıllarda başa geçen Sârimüddin İbrahim Bey, Osmanlılara karşı Macarlarla ittifak yapmıştır. Osmanlı ordusu Rumeli'de Macarlar ve Sırplarla mücadele ederken, İbrahim Bey'de İç Anadolu'daki Osmanlı topraklarına saldırmıştır. Macar tehlikesinin atlatılmasından sonra Anadolu'ya dönen Osmanlı ordusu İçel dışında tüm Karamanoğulları topraklarını ele geçirmiştir. Bunun üzerine antlaşma yapılmış ve İbrahim Bey aldığı yerleri terk etmiştir(1435).

İbrahim Bey'in Osmanlılara karşı en büyük hatası ise Haçlılarla ittifak yapmış olmasıdır. Sultan II. Murad Haçlı ordularıyla savaşırken, İbrahim Bey de Ankara ve Kütahya'ya kadar olan Osmanlı topraklarını yağmalamıştır (Anonim, 1982: 614). Bunun üzerine II. Murad, İslâm âlimlerinden aldığı ağır bir fetva ile intikam için Karamanoğulları üzerine sefere çıkmıştır. Avrupa'da Haçlıların yeniden harekete geçmesi üzerine Osmanlılar bir kez daha Karamanoğulları ile antlaşma yapmak zorunda kalmışlardır (Uzunçarşılı, 1988:26–27).

II. Murad'ın ölümü sonrasında tahta II. Mehmed (Fatih)'in geçmesi İbrahim Bey'i heveslendirdiyse de, II. Mehmed Karaman üzerine yürüyerek İbrahim Bey'i yeniden barış istemeye zorlamıştır (Anonim, 1982:614).

Bu arada iyice yaşlanan İbrahim Bey, büyük oğlu İshak Bey'i veliaht ilan etmiştir. İbrahim Bey'in diğer oğlu Pir Ahmet Bey de Konya'da hükümdarlığını ilan etmiştir. Böylece Karamanoğlu Beyliği, İbrahim Bey'in ölümünden sonra (1464) fiili olarak ikiye bölünmüştür (Uzunçarşılı, 1988:30).

Kısa bir süre sonra da iki kardeş arasında geçimsizlik başlamıştır. Pir Ahmet Bey Fatih Sultan Mehmet'in desteğini alarak, Antalya valisi Hamza Bey'in kuvvetleriyle birlikte Karaman üzerine gelmiştir. İshak Bey ise Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan Bey'den destek almıştır. İki kardeşin orduları Mut'un Dağpazarı Köyü yakınlarında karşılaşmış ve savaş sonunda İshak Bey yenilmiştir (Uzunçarşılı, 1988:31; Atlay, 2001:12). Karaman tahtına geçen Pir Ahmet Bey; 1465 yılında Akşehir, Beyşehir ve Ilgın'ı yardımlarına karşılık Osmanlılara tek etmiştir (Anonim, 1982:614).

Daha sonra Pir Ahmet Bey, kardeşleri Kasım ve İshak Beylerle birleşmiş ve Osmanlılara karşı cephe almıştır (Kurt, 2003:103). Karamanoğullarının Osmanlılar aleyhine Akkoyunlular ve Venediklilerle anlaşma yaptığının öğrenilmesi, Fatih'in Karaman üzerine yeni bir sefer

düzenlemesine sebep olmuştur. Bu sefer sonucunda Osmanlılar, beylik merkezi olan Konya ile birlikte Karaman'ı da ele geçirmişlerdir. Fatih, merkezi Konya olacak şekilde “Karaman Vilayeti”ni oluşturmuş ve vilayetin valiliğine de oğlu Mustafa'yı getirmiştir (Atlay, 1976:34; Anonim, 1982:614). Böylece Mut 1466 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından ele geçirilerek Osmanlı topraklarına katılmış olmuştur. Fakat Karaman, Pir Ahmet Bey'in Akkoyunlulardan aldığı yardımla Osmanlılardan geri alınmıştır (Kurt, 2003:103).

1473 yılında Akkoyunluların Otlukbeli Savaşı'nda yenilmesi, Pir Ahmet Bey'i büyük bir destekten yoksun bırakmıştır. Bunun üzerine Pir Ahmet Bey, İçel'e kardeşi Kasım Bey'in yanına gelmiş ve birlikte hareket etmeye karar vermişlerdir. Karaman beyleri Osmanlılar ile mücadelelerine bir süre daha devam etmişlerse de Pir Ahmet Bey'in ölümüyle Mut da dahil olmak üzere tüm Karamanoğlu toprakları Osmanlıların eline geçmiştir (Kurt, 2003:105; Köse ve Atlay, 2005:67). Kasım Bey ise bir süre Akkoyunluların yanında saklandıktan sonra, Cem Sultan'ın II. Bayezid'a karşı giriştiği iktidar mücadelesi sırasında tekrar Taşeli'ne gelmiştir. Cem Sultan'ı destekleyen Kasım Bey, Cem'in Rodos şövalyelerinin yanına gitmesi üzerine II. Bayezid'a sığınmıştır. II. Bayezid, Kasım Bey'i affederek Sertavul Geçidi'nin güneyindeki toprakları onun yönetimine bırakmıştır. Fakat buna rağmen Kasım Bey bir türlü boyun eğmemiş; 1483'te ölünceye kadar Mut ve çevresinde beyliğini yürütmüş, fırsat buldukça da Karaman ve Konya'ya saldırarak Osmanlıları rahatsız etmiştir (Kurt, 2003:105–106).

Kasım Bey'in ölümünden sonra yerine torunu Mahmud Bey geçmişse de beylik 1487 yılında tamamen yıkılmıştır. Böylece Mut, Karamanoğulları Beyliği'nin yıkılmasıyla kesin olarak Osmanlı hâkimiyetine girmiştir (Kurt, 2003:107).

2.2.8 Osmanlı İmparatorluğu Dönemi

Karamanoğulları Beyliği'nin son dönemlerinde Mut, Karamanoğulları ile Osmanlılar arasında toprak mücadelelerine sahne olmuş ve en sonunda 1487 yılında II. Bayezid'ın bu beyliği yıkmasıyla kesin olarak Osmanlı topraklarına katılmıştır.

1500 yılına gelindiğinde ise Osmanlıların vergiyi iki katına çıkarması bölge halkı arasında hoşnutsuzluk yaratmıştır. Bu sebeple İran'da yaşayan ve Karamanoğulları soyundan olan Mustafa Bey Anadolu'ya çağrılarak hükümdar ilan edilmiştir. Bu sırada Mora'da seferde olan II. Bayezid döndüğünde olaya müdahale etmiş ve yenilen Mustafa Bey Halep'e kaçmıştır (Gürtürk, 1987:173; Atlay, 1976:40).

İçel Osmanlılar zamanında, bölgedeki Türkmenler nedeniyle büyük bir insan kaynağına

sahipti. Bölgedeki Türk halkının büyük bir bölümü yerleşik hayat sürmekte; geri kalanlar ise bir köyleri olduğu ve çiftçilikle uğraştıkları halde hala oymak teşkilatını korumaktaydılar. 16. yy.da Mut'ta Oğuz boylarından Avşarlar, Çepniler ve İğdirlülerin yaşadığı görülmektedir (Sümer, 1972:367).

Anadolu'da geniş alanlara yayılan Celâli isyanları başlayana kadar Mut ve çevresinin sakin ve rahat bir dönem geçirdiği görülmektedir (Atlay, 1976:40). Osmanlı sadrazamı Kuyucu Murat Paşa, Celâli isyanlarını bastırmak için 1606–1611'de Anadolu'ya geçmiştir. Bu dönemde İçel'in başında Muslu Çavuş adında çok zengin ve nüfuzlu bir bey bulunmaktaydı. Anadolu'nun birçok yeri Celâli isyanlarıyla çalkalanırken, Muslu Çavuş'un korkusundan İçel'e Celâli eşkıyaları gelememiştir. Kuyucu Murat Paşa da Muslu Çavuş'un gücünden çekiniyor ve ilerde Celâlilerle birleşmesinden korkuyordu. Kalenderoğlu adlı eşkıya reisi 20000 kişilik bir kuvvetle Anadolu'da geziyor, geldiği yerleri soyup talan ediyordu. Başka Celâli başları gibi Kalenderoğlu da Muslu Çavuş'un bu konumundan faydalanmak için girişimde bulunmuştur. Bu arada Halep'te Canbolatoğlu da isyan etmişti. Bu isyan Suriye, Filistin ve Mısır'a yayılma tehlikesi taşıdığı için Osmanlılar için büyük önem taşımaktaydı. Bir an önce Halep'e yola çıkması gereken Kuyucu Murat Paşa, Muslu Çavuş'a yazdığı bir mektupla İçel Sancağı'nın beyliğini ona bıraktığını belirtmiş ve Halep dönüşünde Karaman eyaletini vermeyi de vaat etmiştir. Böylece, Muslu Çavuş'un Celâlilere katılması önlenmiştir. Fakat bu arada Muslu Çavuş'u kesin olarak ortadan kaldırmayı planlayan Kuyucu Murat Paşa, hileye başvurarak Karaman beylerbeyi Zülfikâr Paşa'ya bu konuda emir vermiştir. Zülfikâr Paşa, Muslu Çavuş ile arkadaşlık kurarak, onu davet ettiği Konya'da öldürtmüştür (Atlay; 1976:41–42; Gürtürk, 1987:176).

Osmanlılar döneminde bölgeyi etkileyen diğer bir olay da Mısır valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın isyanı olmuştur. 1833'te Mehmet Ali Paşa, bağlı bulunduğu Osmanlı Devleti'ne isyan etmiş ve oğlu İbrahim Paşa komutasında bir ordu ile Anadolu'ya yürümüştür. Öte yandan güçlü bir donanmayla da denizden İçel'e saldırılmıştır. İçel'i ele geçiren İbrahim Paşa, İçel ormanlarından kestirdiği keresteleri Mısır'a göndermiştir. Hatta vergi olarak her haneye bir lata salması yapılmıştır. İçel çevresini derinden etkileyen bu olayın gerçekleştiği 1834 yılına bölgede "Lata Senesi" denmiştir. Bu olaylar sırasında Mısır memurları Mut'a da uğramış ve vergi toplayıp erzak almışlardır (Atlay, 1976:42).

Osmanlı dönemindeki idarî yapıya bakıldığında; Mut'un 1476 yılında, Fatih Sultan Mehmet tarafından yapılan düzenlemeye göre kurulan Karaman vilayetinin İçel Sancağı beylikleri

içinde olduğu görülmektedir. II. Beyazid döneminde ise bölgede yeni bir takım idari düzenlemeler yapılmıştır. Bu yeni vilayet düzenine göre Silifke, Ermenek, Gülnar ve Mut kazalarını içine alan İçel livası (sancak) kurulmuş ve yine Karaman vilayetine bağlanmıştır. Vilayetin merkezi ise Ermenek olmuştur. Bu düzenlemeler sonucunda Mut, üç kazaya ayrılmıştır. Bunlar Sinanlı, Sarıkavak ve Mut kazalarıydı. Kazaların yönetimine, halk tarafından seçilen kaza müdürleri getirilmiştir (Kurt, 2003:110).

1571'de ise Kıbrıs adası Osmanlılar tarafında alınınca Kıbrıs vilayeti kurulmuş ve İçel Sancağı da bu vilayete bağlanmıştır. 1840 yılında ise, Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın isyanı sırasında Kıbrıs vilayeti düzeni bozulmuş ve Kıbrıs adası müstakil sancak haline getirilmiştir. İçel sancağı da, kazaları ile birlikte Konya vilayetine bağlanmıştır (Atlay, 1976:44).

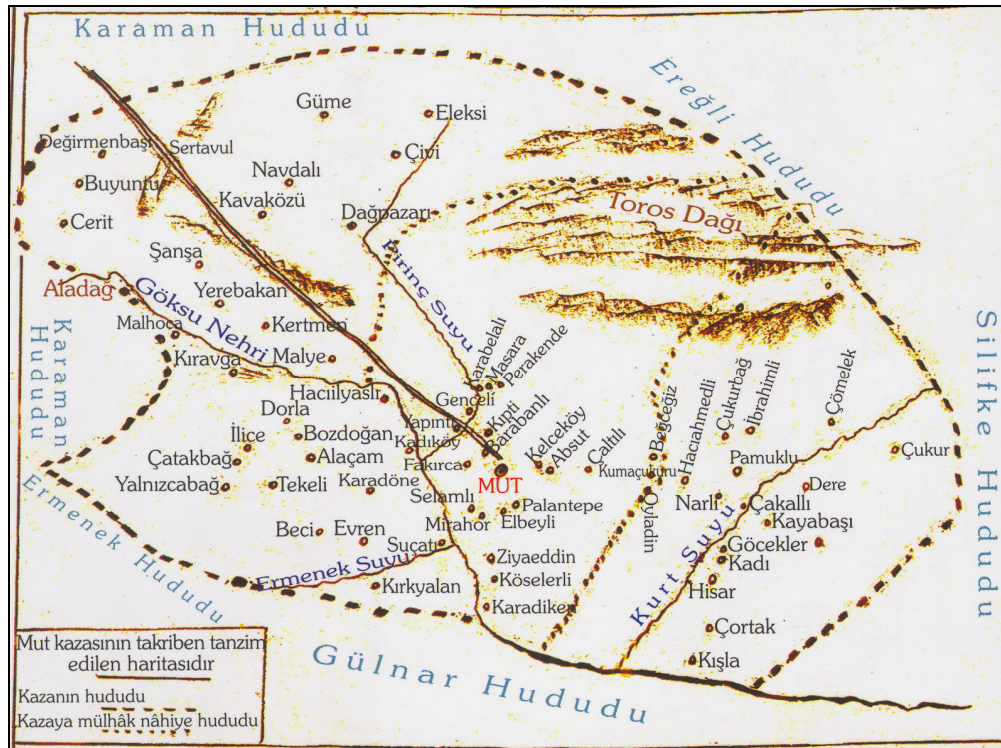
Mut, 1484 yılında II. Beyazid zamanında yapılan idarî düzenlemeden itibaren uzun süre kaza müdürleri tarafından yönetilmiştir. 1858 yılında oluşturulan yeni mülkî teşkilatta Mut, müdürlük veya bucak merkezi olmuştur. 1868 yılında Konya vilayetinin İçel, Niğde, Hamit ve Teke olmak üzere dört tane sancağı olduğu görülmektedir. Aynı yıl İçel Sancağı, Konya Vilayeti'nden alınıp Adana Vilayeti'ne bağlanmıştır.

1868 yılı düzenlemelerine göre İçel Sancağı'nın kazalarından biri olan Mut kazası üzerindeki üç kaza (Sarıkavak, Mut ve Sinanlı) birleştirilmiş ve merkezi Mut kasabası olan yeni bir Mut kazası oluşturulmuştur. Eski Sarıkavak kazası da, köyleri ile birlikte Mut Kazası'na bağlı Mut Nahiyesi olmuştur (Atlay, 1976:45; Çıplak, 1968:211).

Birinci Dünya Savaşı başlarında, 16 Şubat 1914 tarihinde İçel Sancağı Adana Vilayeti'nden ayrılarak müstakil bir mutasarrıflık (sancak) haline getirilmiştir. Mut, bu dönemde İçel Sancağı'na bağlı bir kaza idi (Atlay, 1969:15). Mut Kazası, 1923'te mutasarrıflıklarla idare edilen sancak düzeninin kaldırılmasına kadar 439 yıl İçel Sancağı'na bağlı kalmıştır (Kurt, 2003:111).

Birinci Dünya Savaşı sonunda imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşması'nın hemen sonrasında Anadolu'nun birçok yeri itilâf devletleri tarafından işgal edilmeye başlamıştır. Mut'un yakın çevresinde de Konya'ya İtalyanlar, Mersin'e ise Fransızlar girmişlerdi. Ülkenin bu durumu tüm yurttaki olduğu gibi Mut'ta da halkın büyük tepkisine sebep olmuştur. Mut, Milli Mücadele yıllarında büyük hizmetler vermiş ve bölge için önemli bir merkez olmuştur. Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, İçel'in kazaları içinde ilk defa Mut'ta kurulmuştur. Kurulan bu cemiyet, Mut Bölüğü'nün oluşturulmasını ve Silifke Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kurulmasını

sağlamıştır. Ayrıca, çevre kazalarındaki savunma faaliyetleri de cemiyet tarafından maddi ve manevi açıdan desteklenmiştir (Kurt, 2003:112–130).

bir dönüm noktası olmuştur. Mut bu tarihten itibaren hızla gelişmeye başlamıştır (Anonim, 1973:38). 1950’li yılların ortalarından itibaren ise, tüm yurt genelinde görülen hızlı ve plansız büyüme Mut da etkili olmuştur. Bu döneme kadar geleneksel yapısını büyük ölçüde korumuş olan kent, planlama çalışmalarının kentleşme hızının gerisinde kalması sonucunda bu yapısını kaybetmeye başlamıştır. Bugüne kadar korunabilmiş olan tarihi dokusu sebebiyle Tarihi Kentler Birliği’nin bir üyesi olan Mut’ta, artık geleneksel dokunun korunması için çeşitli çabalar gösterilmektedir.

2.3 Kent Yapısının Gelişimi

Çok eski dönemlerden beri yerleşimin olduğu Mut kentinde yerleşimin merkezini Mut kalesi oluşturmuştur. Selçuklular döneminde ve öncesinde olduğu gibi Karamanoğulları döneminde de halk kale içinde yerleşmiştir. Bu yerleşim düzeni Osmanlıların duraklama dönemine kadar devam etmiştir. Bu dönemlerde kale içinde yaşayan halkın, her sabah kalenin demir kapısının açılmasıyla çevredeki tarlalarına gittiği; akşam da kale kapısı kapanmadan döndükleri belirtilmektedir.

Güvenlik sebebiyle kale dışında yerleşmeyen halk, kale içinde bulunan sınırlı alanda evlerini yapmışlardır. 1671–1672 yıllarında Mut’a gelen Evliya Çelebi, Mut’ta dış kale sınırları içinde 57 tane kireç sıvalı ev olduğunu ve kale burçlarından birinin mescit olarak kullanıldığını belirtmiştir (Atlay, 1976:67)

1700 yıllarına doğru Anadolu’da güven ortamının oluşmasıyla birlikte kale dışında da yerleşim görülmeye başlamıştır. Kale içinde yaşayan halkın bir bölümü, bugün Meydan Mahallesi olan geniş düzlüğe yerleşmişlerdir. Bu dönemde başka köy ve illerden de gelip yerleşenler olmuştur. Geçimli (Malya) köyünden Şih Hoca denilen bir kişi birçok adamı ile gelip yerleşmiştir. Bir köy kadar büyük olan bu topluluğa “Şih (Şeyh) Köyü” adı verilmiştir.

Dışarıdan gelen halk, kolaylık sağladığı için ören yerleri yakınlarına yerleşmiş ve ev yapımında buralardan topladıkları devşirme malzemeleri kullanmışlardır. Bu sebeple Kale Mahallesi giderek büyümüştür. Bu dönemde Kayseri’den de bazı Hristiyan aileler gelerek buraya yerleşmişlerdir.

1873 yılında Edirne civarından 15 hane göçmen olarak gelmiştir. Gelen göçmen aileler için Mut kasabasının batısında Karaman yolu üzerinde yeni bir mahalle kurulmuş ve o zamanki padişahın adına atfen “Hamidiye Mahallesi” adı verilmiştir (Atlay, 1976:68).

Cumhuriyetin kurulduğu dönemde Mut kazasının 74 köyü olduğu görülmektedir. Mut kasabasının ise Şih (Şeyh), Kale ve Hamidiye adlarında üç mahallesi vardı. Bu dönemde Mut kasabasının nüfusu ve hane sayısı giderek artmaktaydı. Mahalleler bir muhtar tarafından yönetilemez hale geldiği için yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. 1927 yılındaki bu düzenlemede Kale Mahallesi üç parçaya ayrılmış; parçalardan biri Kale Mahallesi adını korumuş, birine Doğancı Mahallesi, diğerine ise Pınarbaşı Mahallesi denilmiştir (Atlay, 1976:47).

Cumhuriyetin ilk yıllarında küçük bir kasaba görünümünde olan Mut, 1950'li yıllardan itibaren Anadolu kentlerinin çoğunda görülen hızlı ve plansız büyümenin etkisiyle giderek genişlemiş ve kalabalıklaşmıştır. Günümüzde Mut kenti Cumhuriyet, Deveci, Doğancı, Güllük, Kale, Karşıyaka, Kültür, Meydan, Pınarbaşı, Yatırtaş ve Yazalanı mahalleleri olmak üzere on bir mahalleden meydana gelmektedir (Köse ve Atlay; 2005:126). Özellikle güneybatıda Deveci Mahallesi, kuzeyde Karşıyaka Mahallesi ile Meydan Mahallesi'nin kuzeyi, Pınarbaşı ve Cumhuriyet Mahalleri'nin doğusu yakın dönemlerde gelişen yerleşim alanlarıdır (Ünal, Yergün; 2007:138).

Şekil 2.4 1940'larda Mut (Turgut Akıncı Özel Arşivi)

Şekil 2.5 1949'dan sonra Mut (Arsel Oral Özel Arşivi)

2.4 Geleneksel Kent Dokusunu Oluşturan Mimari Değerler

Çok eski çağlardan beri birçok uygarlığın yerleşimine sahne olan Mut, zengin bir tarihi mirasa sahip olmuştur. Mut ilçesi sınırları içinde değişik uygarlıklardan kalan birçok tarihi eser bulunmaktadır. Kent merkezinde yer alan ve geleneksel dokuyu meydana getiren tarihi yapıların yanı sıra Bizanslılardan kalan Alahan (Apadnos) Manastırı, Roma ve Bizans dönemine ait Dağpazarı (Coropissos), Balabolu (Adrasos) ve Sinobiç (Dalisandos) kalıntıları, tarihi Luwilere kadar dayanan Mavga Kalesi, Selçuklular döneminden kalan Dağ Camii, Beylikler dönemine ait Sertavul ve Kozak Hanları, Roma dönemine ait Söğütözü Köprüsü ilçe sınırları içindeki dikkat çekici tarihi eserlerdir. Bu bölümde sadece geleneksel kent dokusunu oluşturan, ilçe merkezindeki tarihi yapılar ele alınacaktır.

Mut kent merkezi, antik Claudopolis yerleşimi üzerinde gelişmiş olup, katmanlı bir yapı göstermektedir. Antik döneme ait yapılar daha sonraki dönemlerde inşa edilen yapıların altında kalmış olup bugün sadece amfi tiyatronun kalıntıları kısmen görülebilmektedir. Oysa 1800 yılında Mut'tan geçen seyyah William Leake, Mut'u şu şekilde tasvir etmiştir:

“Mut önemli büyüklükte ve mükemmellikte bir antik şehrin kalıntıları üzerinde yer almaktadır. Türk kalıntıları ve konutları arasında antik Yunan şehrinin planı izlenebilmektedir. Uzun kolonadlar, portikler ve özgün yerlerinde bulunan sütun kaidelerinin yardımıyla şehrin belli başlı sokakları, tapınakları ve diğer kamu yapıları açıkça anlaşılabilmektedir. Mermer sütunların ise değişik yerlerde yarı gömülü olarak bulunduğu veya cami ve evlerde destek olarak kullanıldığı görülmektedir” (Leake, 1824:108–109).

Günümüzde ise bu kalıntıların çoğu yok olmuş durumdadır. Ancak Roma ve Bizans dönemlerinden kalan döşeme kaplaması, sütun gibi yapı elemanları sonraki dönemlerde inşa edilen yapılarda devşirme malzeme olarak görülmektedir. Bugünkü mevcut durumda Mut kentinde, antik Claudiopolis kentinin yapılarını veya kent yapısını çözümlmek olanaksız görülmektedir.

Günümüzde Mut’un geleneksel kent dokusunu Karamanoğulları ve Osmanlılara ait anıtsal yapılar ile Osmanlı döneminden kalan ticaret ve konut yapılarının oluşturduğu görülmektedir.

2.4.1 Mut Kalesi

Mut Kalesi, kent merkezinde, kuzey yönünde kente hâkim yüksek bir tepe üzerinde yer almaktadır. Kalenin ilk yapım tarihi kesin olarak bilinmese de, kale içinde yapılan arkeolojik kazılarda İlk Tunç Çağı keramiklerine rastlanmış olması bu alanda yerleşimin çok eski dönemlere dayandığını göstermektedir (Mellaart,1954:192; French,1965:180). İlk yapımının Hititler dönemine kadar dayandığı da düşünülmekle birlikte (Altay, 1965:142; Çıplak, 1968:382), düzgün kesme taşlardan yapılmış temelinin yapım tekniği açısından Roma dönemi özellikleri taşıdığı görülmektedir (Zoroğlu, 1993:82). Bölgede hâkimiyet kuran Bizanslılar, Karamanoğulları, Selçuklular ve Osmanlılar dönemlerinde tamiratlar geçirdiği bilinen kale, bugünkü haliyle genel olarak Karamanoğulları devri karakteri taşımaktadır (Kurt, 2003:149).

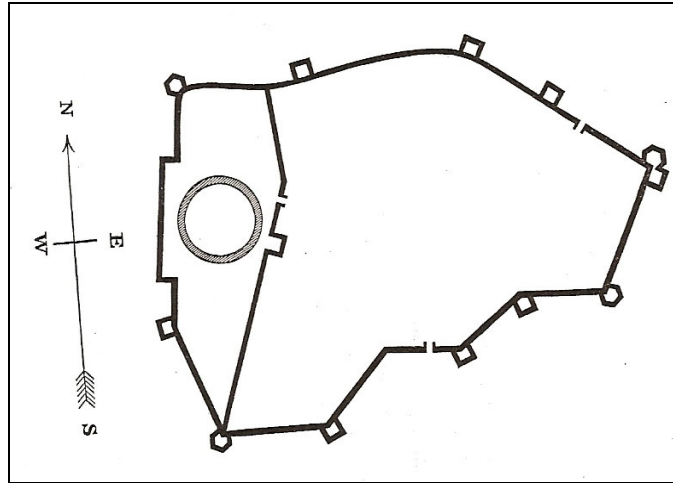
İç kale ve dış kale olmak üzere iki bölümden meydana gelen Mut Kalesi’nin dış kale duvarları kısmen yıkılmıştır. Dış kalenin kuzey ve güneydoğu duvarları ile kuzeyde bulunan ana giriş kapısı tamamen kaybolmuştur. İç kalenin doğu tarafındaki duvarı ve bu duvar üzerinde yer alan giriş kapısı da yok olmuştur (Konyalı, 1967:737). Kalenin bugün mevcut dört burcu, iki giriş kapısı ve gözetleme kulesi (dizdar kulesi) bulunmaktadır (Şekil 2.7).

İç kale, doğu-batı yönünde dikdörtgen bir alan üzerine oturmaktadır. İç kalenin en yüksek noktasında yer alan dizdar kulesi, kesme taştan yapılmış iki katlı bir yapıdır. Yapının ahşap olan iç katları ve mahrutî (konik) külahı yok olmuştur. 7,5 m yüksekliğindeki birinci kattan

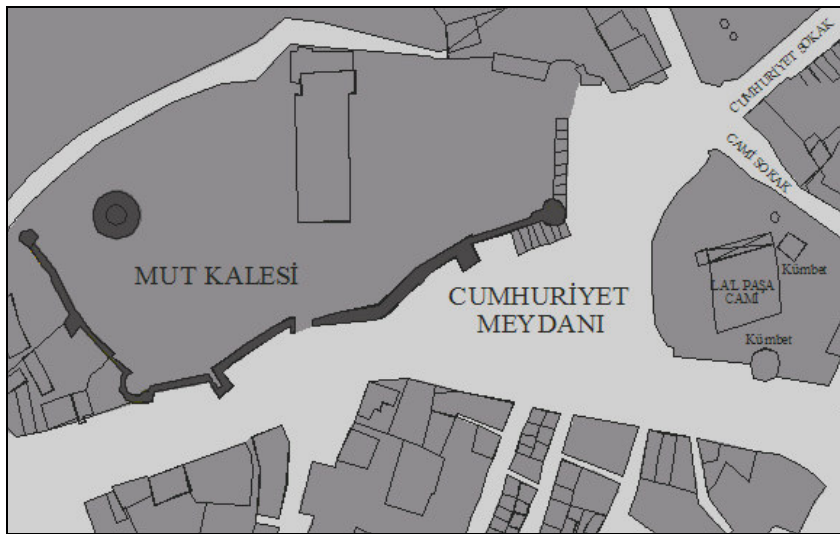
sonra, yapının beden duvarları dıştan inceltilerek bir seyir terası oluşturulmuştur (Konyalı, 1967:739; Arel, 1962:248).

Kale, Kuyucu Murat Paşa'nın 1606–1611 yıllarında Anadolu'da Celâli isyanlarını bastırdığı dönemde kapsamlı bir onarımdan geçmiştir. Bugün kalenin güney sur duvarı üzerinde bulunan "Kıtlık Kapısı" da bu sırada açılmıştır (Atlay, 1976:73).

Sur duvarları, burçlar, merdivenler ve dizdar kulesi 1965–1966 yıllarında çeşitli onarımlar geçirmiş (Atlay, 1976:76) ve yine 1992 yılında kale, Kültür Bakanlığı tarafından restore ettirilmiştir.

Şekil 2.6 Mut Kalesi'nin 1879 yılına ait plan krokisi (Davis,1879:332)

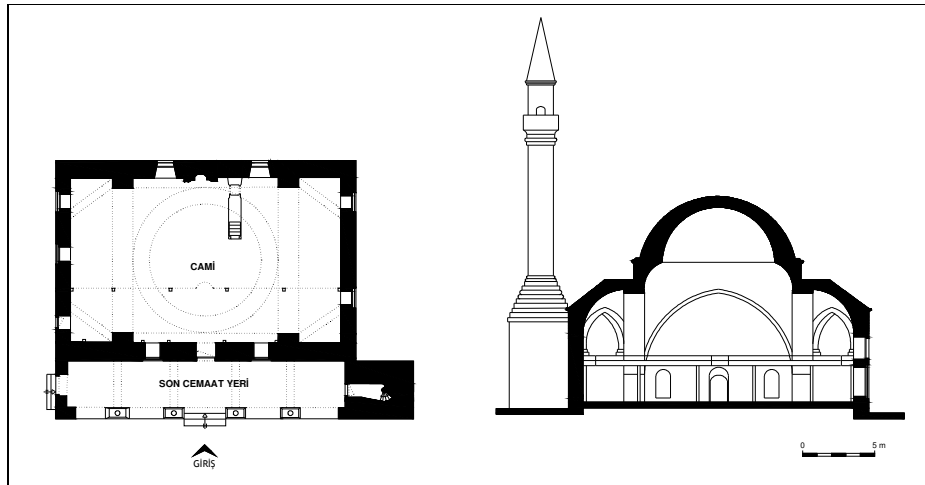
Şekil 2.7 Mut Kalesi'nin bugünkü durumu

2.4.2 Dini ve Sosyal Amaçlı Yapılar

— La'lı Paşa Camii: Mut'un tarihi merkezini oluşturan Cumhuriyet Meydanı'nda, Kale Mahallesi sınırları içinde yer almaktadır. Karamanoğlu İbrahim Bey'in emirlerinden La'lı Paşa tarafından yaptırılmıştır. Bazı kaynaklar yapım tarihini 1356 olarak göstermektedir (Çıplak, 1962:382). Caminin kuzeyinde yer alan medrese de yine La'lı Paşa tarafından yaptırılmış, fakat günümüze ulaşamamıştır. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde bulunan bir hakani kaydına göre La'lı Paşa medresesi vakfı 1444 tarihlidir ve camiyle medrese aynı dönemde inşa edildiği için caminin yapım yılı da 1444 olarak kabul edilebilir (Arel, 1962:244).

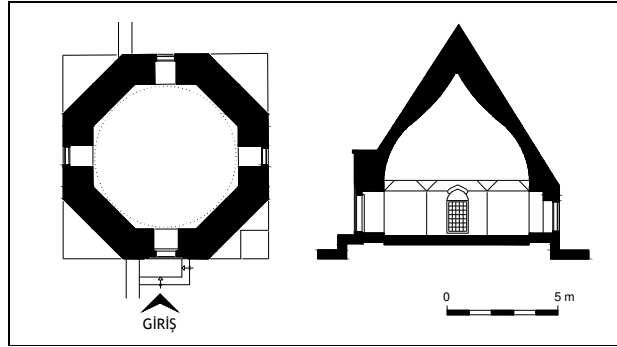
Cami, Karamanoğulları'nın özgün cami mimarisi örneklerinden biri olup alışılmamış bir plan şemasıyla inşa edilmiştir. Enine dikdörtgen plan üzerinde merkezi bir kubbe ve iki yanda yarım tonozlarla örtülü olmasıyla önemli bir yeniliğe sahiptir (Cantay, 2002:20). Dikdörtgen planlı ve tek kubbeli olan caminin, beş küçük kubbeli bir son cemaat yeri bulunmaktadır. Caminin bugünkü minaresi 1923–1936 yılları arasında yapılmıştır. Bu minarenin yerinde önceden Orta Anadolu'da benzerlerine rastlanan dört direkli, taş bir ezan kulesi olduğu bilinmektedir (Arel, 1962:242; Atlay, 1976:77).

Karamanoğulları döneminin mimari üslubunu yansıtan yapı, kesme küfeki taşından yapılmıştır. Yapının doğu, batı ve güney cephelerinde iki sıra halinde dörder pencere bulunmaktadır. Bunların üsttekileri küçük, alttakileri ise daha geniştir. Kuzey cephesinde ise ortada caminin giriş kapısı, yanlarda kapıdan daha büyük ve yüksek ikişer pencere bulunmaktadır. Bu kapı ve pencereler Osmanlı üslubunu yansıtmaktadır ve büyük ihtimalle Osmanlı devrinde yapılan bir tamir sonucunda bu şekli almışlardır (Atlay, 1976:78).

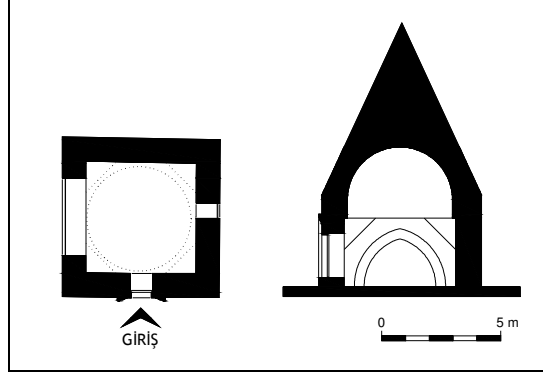
Şekil 2.8 La'lı Paşa Camii plan ve kesit krokisi (Arel, 1962'den tekrar çizim)

— Büyük Kümbet: La'l Paşa Camisi'nin doğusunda ve güneyinde Karamanoğulları dönemine ait iki tane kümbet bulunmaktadır. Yapım tarihleri kesin olarak bilinmemekle birlikte 14.yüzyıla ait oldukları anlaşılmaktadır. Güneyde yer alan kümbet diğerinden daha büyük olup, 9.25 x 9.25 m boyutlarında kare bir kaide üzerinde sekizgen gövde ile yükselmektedir. Yapı, sekizgen konik bir külahlı örtülüdür. Doğu yönünde bulunan kapısına iki adet basamakla ulaşılmaktadır. Kapı etrafında profilli iki silme dönmektedir. Tipik Karaman özelliği taşıyan kapının, basık kemeri çıkıntılı üzengi taşlarının üzerine oturmaktadır. Kapının üstünde ise hiçbir türbede rastlanmayan üçgen bir alınlık bulunmaktadır, şüphesiz bu eleman yapılırken çevrede bulunan Roma ve Bizans kalıntılarından etkilenilmiştir. Prizmatik gövdenin kaideye birleştiği seviyede, üç cepheye birer pencere açılmıştır (Arel, 1962:245, Atlay, 1976:86).

Şekil 2.9 Büyük kümbet plan ve kesit krokisi (Arel, 1962'den tekrar çizim)

— Küçük Kümbet: La'l Paşa Camisi'nin doğusunda bulunan kümbet ise 6.65 x 6.65 m boyutlarında kare bir kaide üzerinde yine kare olarak yükselmekte ve külaha geçiş noktasında köşeler pahlanarak oluşturulan sekizgen bir külahlı ile örtülmektedir. Yapıya güneydoğu cephesinde bulunan basık kemerli kapıdan girilmektedir. Kapının çevresini Karaman tipinde, üç sıra profilli ve cepheden çıkıntılı bir korniş kuşatmaktadır. Kesme taş ile inşa edilmiş olan kümbetin güneybatı cephesinde ise moloz taş örgü görülmektedir. Bu durum kümbetin, eskiden başka bir yapıya bitişik olarak inşa edildiğini düşündürmektedir (Arel, 1962:244; Atlay, 1976:85). Bu yapının tekke, imaret gibi kümbete yarayan bir yapı olduğu düşünülmekte ve kümbete girişin bu yapıdan yapıldığı, bugünkü kapının da sonradan açıldığı anlaşılmaktadır. Kümbetin asıl kapısı olan güneybatı cephesindeki sivri kemer, moloz taşla kapatılmıştır (Atlay, 1976:85). Kümbetin fazla bir süsleme özelliği olmamakla birlikte, kubbe ortasında bulunan, üzeri kırık dal motifleri ile süslü mermer kilit taşı dikkat çekmektedir (Arel, 1962:244).

Şekil 2.10 Küçük kümbet plan ve kesit krokisi (Arel, 1962'den tekrar çizim)

Evliya Çelebi, La'l Paşa Camisi'ni yaptıran kişinin bu kümbetlerden birinde yatmakta olduğunu belirtmiştir (Evliya Çelebi, 1935:317).

— Taş Han: Kale Mahallesi'nde, Oral Sokak üzerinde yer almaktadır. Hanın yaptıranı ve yapım yılını gösteren bir kitabesi olmamakla birlikte, 1723 yılında İçel mutasarrıfı olan Sunullah Paşa tarafından yaptırıldığı düşünülmektedir (Konyalı, 1967:750). Dikdörtgen bir avlu etrafında dizilmiş 39 odadan meydana gelen hanın güney cephesinde ana portal karakterinde bir giriş kapısı bulunmaktadır.

— Taş Köprü: Mut Deresi üzerinde, Meydan Mahallesi'ne giden yol üzerinde yer almaktadır. Karamanoğulları döneminden kaldığı düşünülen köprünün kitabesi bulunmadığı için yapıldığı yıl ve yaptıranı belli değildir (Çıplak, 1968:383). Köprü tek bir kemer ile dere yatağını geçmektedir. Kesme küfeki taşından yapılmış olan köprü, çeşitli onarımlar geçirmiştir.

— Amfi tiyatro: Mut Kalesi'nin güneybatısında, Kale Mahallesi'nin batı yönünde yaslandığı yamaç üzerinde bulunmaktadır. 1910 yılına kadar yıkıntı halinde duran tiyatrodan geriye pek bir şey kalmamıştır, ancak cavea* uzmanlar tarafından fark edilmektedir. Roma döneminde inşa edilmiş olan tiyatronun zamanında ufak, fakat muhteşem bir eser olduğu belirtilmektedir. Bugün yapının yer aldığı alanda yer yer evler yapılmış durumdadır. Yapı taşları ise sökülerek kasaba yapılarında devşirme malzeme olarak kullanılmıştır (Atlay, 1976:84).

Ayrıca kentte Karamanoğulları dönemine ait bir han, bir hamam ve La'l Paşa Camisi ile birlikte yapılmış olan bir medrese olduğu bilinmektedir. Fakat zamanla yıkılmış olan bu

* Cavea: Antik tiyatrolarda bir tepeye yaslanan basamaklı yarım daire biçiminde seyirci bölümü.

yapılardan geriye herhangi bir kalıntı kalmamıştır. Sadece han yapısına ait bir kitabe, kalenin içindeki ortaokul binasının duvarına yerleştirilmiş şekilde görülebilir.

2.4.3 Ticaret Dokusu

Mut ekonomisi büyük ölçüde tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Yazılı kaynaklarda da yoğun bir ticaret hayatından veya buna bağlı gelişmiş uzmanlıkların oluşturduğu çarşılarından bahsedilmemektedir. Evliya Çelebi'nin aktardığı 1671–1672 yıllarına ait bilgilerde, kalenin güneydoğusunda yer alan bir varoşundan bahsedilmekte ve bu varoşun *Zulm-i Osmani** sonucunda yıkılmasından sonra geriye 200 ocaklı kargir bir hanın kaldığı belirtilmektedir. Kaleye bitişik olan bu hanın Karamanoğlu İbrahim Şah tarafından yaptırıldığını söyleyen Evliya Çelebi, kalenin doğusunda da yedi tane dükkân olduğunu belirtmektedir (Evliya Çelebi, 1935:137). Bu dönemde de kentte ticaret yapılarının oldukça az olduğu anlaşılmaktadır. 18.yüzyıl başlarına ait bir yapı olan Taş Han da bir konaklama hanı olarak inşa edilmiş olup, ticaret amaçlı kullanımı çok geç dönemlerde başlamıştır. Bu durumdan Mut kentinde ticaret etkinliklerinin, daha çok yerel halkın ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak geliştiği anlaşılmaktadır.

Günümüzde de kentin geleneksel ticaret dokusu Kale Mahallesi'nin kuzey-güney aksında uzanan Dış Çarşı Caddesi, İç Çarşı Caddesi ve Taş Han etrafında toplanmıştır. Ticaret dokusunu oluşturan yapılar caddenin iki tarafında sıralanmış tek ya da iki katlı dükkânlardır. Bu dükkânların çoğu günümüzde cephe özgünlüklerini büyük ölçüde kaybetmiş olmakla birlikte kütlelerini ve iç mekân özelliklerini korumaktadırlar. Özgün dükkân cephelerinde “daraba” denilen ahşap kepenkler bulunmaktadır (Şekil 2.11). Yüksek tavanlı tek bir mekândan oluşan dükkânların duvarlarında ise “terek” denilen ahşap raflar yer almaktadır. Bazı dükkânlarda ise bodrum katta yaklaşık 2.00 m yüksekliğinde, genelde üç bölümden oluşan bir depo mekânı bulunmaktadır (Ünal, Yergün; 2007:141).

* Evliya Çelebi, Fatih Sultan Mehmet'in bu bölgedeki fetihleri sırasında birçok kaleyi yıktırmasını *Zulm-i Osmani* olarak nitelendirmiştir.

Şekil 2.11 Mut'ta yer alan özgün dükkan örnekleri

Şekil 2.12 Geleneksel Mut konutları (Ünal, Yergün;2007)

2.4.4 Konut Alanları ve Geleneksel Konutlar

Mut'ta geleneksel dokunun en yoğun olarak bulunduğu alanlar, aynı zamanda en eski yerleşimlerin olduğu Kale, Doğancı ve Meydan mahalleleridir. Bu mahallelerde geleneksel kent dokusunun kısmen bozulduğu görülmekle birlikte özellikle konut yapılarının çoğu korunması gerekli mimari miras niteliği taşımakta ve zengin bir doku oluşturmaktadırlar.

Kentin en eski yapılarının bulunduğu Kale Mahallesi, oldukça eğimli bir arazi üzerinde yer almakta ve küçük parsellerden meydana gelmektedir. Yapılar parselin yola bakan yüzünde ve bitişik düzende yer almaktadırlar. Parsellerin geri kalan kısımlarında ise küçük bahçeler bulunmaktadır. Bu sebeple Kale Mahallesi'nde oldukça sık ve yoğun bir yerleşim dokusu görülmektedir.

Doğancı Mahallesi'nde ise yapılar genelde ayırık düzende ve büyük bir bahçe içerisinde yer almaktadırlar. İki mahalle arasındaki bu farklılık topografik yapının değişikliğinden kaynaklanmaktadır. Oldukça engebeli bir alanda kurulmuş olan Kale Mahallesi'nin aksine Doğancı Mahallesi düzlük bir alanda kurulmuş ve elverişli arazi yapısı konutların planlamasında bir serbestlik sağlamıştır (Ünal, Yergün; 2007:141).

Mut'ta geleneksel yapılaşma kısmen Claudiopolis antik yerleşiminin üstünde gelişmiş olduğundan yeni yapılar, Roma döneminden kalmış yapı kalıntılarının üzerine inşa edilmiş ve büyük ölçüde bu yapılardan toplanan devşirme yapı malzemeleri kullanılmıştır. Hatta bazı yapılarda altta kalan yapının formunun üst yapıya taşındığı da görülmektedir (Ünal, Yergün; 2007:138).

Mut geleneksel konutlarının plan şemaları incelendiğinde; konutların, yörede “iki göz bir aralık” olarak nitelendirilen ana plan tipinden türediği görülmektedir. Bu plan tipi, Anadolu'da sıkça gördüğümüz iç sofalı konut türünün yöreye özgü bir yorumudur. Bu şema, sofa olarak adlandırılan bir dağılım mekânı yanına birer odanın yerleştirilmesiyle meydana gelmektedir (Şekil 2.13). Zaman içinde bu basit form geliştirilerek yeni plan tipleri türetilmiştir. Sofanın boyutu büyütülüp iki yanına ikişer oda yerleştirilerek* veya sofayı üç yönden çevreleyecek şekilde üç oda yerleştirilerek yeni formlar oluşturulmuştur (Şekil 2.14).

Konutlar genellikle tek ya da iki katlı olup, az sayıda üç katlı örneğe de rastlanmaktadır. Tek katlı olan yapıların girişleri yol üzerinden ya da bahçeden olup, bu girişten sofaya

* Bu plan tipi yörede “dört köşe ev” olarak adlandırılmaktadır.

ulaşılmaktadır. Bu yapılarda sofanın zemininin sıkıştırılmış toprak veya ahşap olduğu görülmektedir. Tek katlı yapıların bahçelerinde genellikle hayvanlar için küçük bir barınak bulunmaktadır. İki veya üç katlı yapılarda ise zemin katta ağıl, depo, mutfak gibi servis mekânları yer bulunmaktadır. Üst katlara ulaşımı sağlayan ve genelde ahşap olan merdivenler ise yapı dışında yer almaktadır. Üst katlarda ise “iki göz bir aralık” denilen plan tipi ve bundan türemiş şemalar görülmektedir. Bu plan tiplerinin dışında az sayıda “orta sofalı” ve “T sofalı”, içten merdivenli yapı örneği de görülmektedir.

Geleneksel konutlar arasında, az sayıda örneği kalmış olan özel bir konut tipi de dikkat çekmektedir. Bu özel tipte yapı, yaşam mekânlarına ayrılmış bir ana kütle ve bunun hemen yakınında inşa edilmiş küçük bir kule görünümündeki ikinci bir kütleden meydana gelmektedir. Helâ, banyo, depo gibi servis mekânlarının yer aldığı ikinci kütle ahşap bir köprüyle ana yapıya bağlanmaktadır (Şekil 2.14).

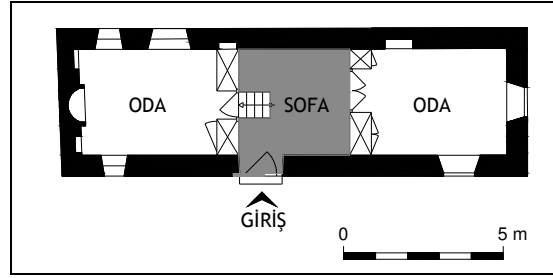
Geleneksel Mut evlerinin cephe karakterini kargir malzemenin kullanımı, doluluk boşluk oranları ve yapı üst örtüsünün yöreye özgü detayları belirlemektedir. Yığma kargir sistemde inşa edilen yapıların cephelerinde kaba yonu ve sıvasız taş malzeme kullanılmış, köşe birleşimlerinde ise düzgün formlu ve daha büyük taşlar tercih edilmiştir. İklim şartları sebebiyle oldukça kalın yapılan taş duvarları sağlamlaştırmak için kullanılan ahşap hatılların arasında pencereler görülmektedir. 1/2 oranında ve dikdörtgen formlu olan pencereler genelde iki kanatlı, bazen de üç kanatlı olarak yapılmaktadır. Kentte az sayıda ahşap kepenkli ya da lokma parmaklıklı (ahşap veya metal) pencere örneklerine de rastlanmaktadır. Yapıların kapıları ise ahşaptan yapılmış, yalın elemanlardır. Bazılarının üstünde ışıklık pencereleri bulunmaktadır (Ünal, Yergün; 2007:142–143).

Yapıların üst örtüsünü meydana getiren düz toprak damın bitim detayı, geleneksel Mut evlerinin cephelerinde baskın bir özellik olarak göze çarpmaktadır. Saçak olarak, cepheden 20–35 cm taşacak şekilde yerleştirilen say taşları yapı bitişini vurgulayarak estetik bir görüntü yaratmaktadır.

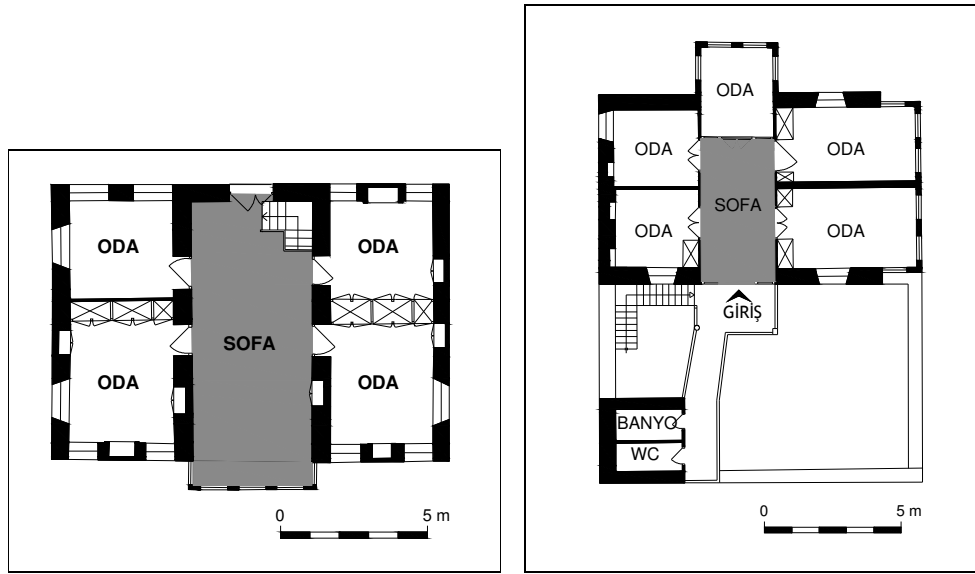
Çoğu dikdörtgen kütleyle sahip olan Mut evlerinin geç dönemde yapılanlarında, cepheye hareket katan ahşap çıkmalara rastlanmaktadır. Çoğu yapıda rastlanmayan çıkma destek elemanları arasında, antik dönem yapılarından alınmış devşirme kolon parçaları sıklıkla kullanılmıştır. (Ünal, Yergün; 2007:143).

Geleneksel konutların iç mekân düzenlemeleri ise oldukça yalındır. Oda ve sofaların arasında

genelde duvar yerine 70–100 cm derinliğinde ahşap dolaplar bölücü eleman olarak kullanılmış; bu dolapların bazıları hem oda hem de sofa tarafından kullanılabilir şekilde düzenlenmiştir. Genellikle dolaplardan birinin gusülhane olarak kullanıldığı görülmektedir. Odalarda duvar içlerinde nişler oluşturulmuş ve içlerine ahşap raflar yerleştirilmiştir. Bu nişlerin bazılarında ince bir ahşap işçiliği görülmektedir. Odaların zemini ve tavanları genellikle ahşap kaplanmıştır. Bazen tavanlarda, çıtalı ahşap tavan uygulamaları ya da kirişlerin açıkta bırakıldığı ve altından pardı denilen ince ahşap veya hasırların gözüktüğü uygulamalar da görülmektedir (Ünal, Yergün; 2007:142).

Şekil 2.13 “İki göz bir aralık” olarak adlandırılan plan tipi (Ünal, Yergün; 2007)

Şekil 2.14 Basit plan tipinden geliştirilmiş plan şemaları (Ünal, Yergün; 2007)

3. KONAKLAMA HANLARININ GELİŞİMİ

Yollar çok eski çağlardan beri, devletler için büyük önem taşımış ve yolların güvenliğinin sağlanması devletin gücünü doğrudan etkilemiştir. Bu sebeple her dönemde, ulaşım yolları üzerinde gereksinimleri karşılayan yapılaşmalar olmuştur. Kervanlara hizmet eden bir çeşit yol üstü kuruluşu olan han ve kervansaraylar da bu şekilde ortaya çıkmıştır.

3.1 Hanın Tanımı ve İlk Ortaya Çıkışı

Han ve kervansaray kelimeleri kaynaklarda ve kitabelerde çoğu kez birbirinin yerine ve eş anlamlı olarak kullanılmışlardır. Fakat tarih içerisinde bu iki terimin, işlevleri dikkate alınarak bazen ayrıştırıldığı da görülmektedir. Bu anlam karmaşası hakkında araştırmacılar değişik fikirler ortaya koymuşlardır. Berkol, han ve kervansarayı birbirinden ayırmakta; şehirler arasında ve ıssız yerlerde yapılmış olan konaklama yapılarını kervansaray, meskûn yerlere yakın yerlerde veya şehir içinde bulunup aynı vazifeyi gören yapıları ise han olarak tanımlamaktadır (Berkol, 1973:345). Akozan ise; tüccarları, hacıları ve iş için seyahat edenleri hayvanları ve eşyaları ile birlikte barındıran, şehirlerde ve ulaşım yolları üzerinde yer alan yapılara kervansaray, mihmansaray ya da han denildiğini belirtmekte ve bu yapılar arasında bir ayırım yapmamaktadır (Akozan, 1963:133). Nayır ise bu iki yapı türünün benzer işlev taşıdığını fakat kervansaraylarda yolcuların parasız olarak misafir edildiğini söylemektedir (Nayır, 1975:196). Devellioğlu ise kervansarayı şehirlerde, köylerde ve yol üzerinde yolcuların geceledikleri büyük han olarak tanımlamıştır (Devellioğlu, 1962: 588). Bu tanımlamalardan da anlaşılacağı üzere, iki terim arasında kesin bir ayırım yapmak mümkün değildir.

Osmanlı döneminde yollar üzerinde han ve kervansaraylar inşa edildiği gibi, şehirlerde de birçok han yapılmıştır. Şehir hanları genel olarak ticari özellik taşıyan, gelir getirme amacına dayalı yapılardır. Fakat Osmanlı şehirlerinde sosyal nitelikli yani kervansaray özelliği taşıyan hanlara da rastlanmaktadır (Cezar, 1981:936–937). Çalışmamızda ticari amaç taşıyan hanlar kapsam dışı bırakılacak ve ulaşım yolları üzerinde veya şehirlerde bulunan han ve kervansaraylar konaklama hanları olarak nitelendirilecektir.

Ulaşım yolları üzerinde konaklama hanları, develerin 8–10 saatte gidebilecekleri yaklaşık 30–40 km.lik menzil mesafelerinde inşa edilmişlerdir. Fakat Anadolu'nun zorlu bölgelerinde bu yapıların birbirine daha yakın mesafelerde yapıldığı görülmektedir (Akozan, 1963:133; İlter, 1969:5). Bu yapılardan birinci derecedeki yollar üzerinde bulunanları sefer sırasında

ordunun konaklaması için kullanılmışlardır. Ayrıca Anadolu ve Rumeli'yi ziyaret eden yabancı devlet adamlarının misafir edilmesi için veya gerekli durumlarda hapishane veya sığınak olarak kullanıldıkları da bilinmektedir (Güreşsever, 1974:1). Hanlar, sadece yolcular için barınma ihtiyacını karşılayan yapılar olarak düşünülmemiş, birçok ihtiyaca cevap verecek şekilde planlanmışlardır. Özellikle şehirler arasındaki büyük hanlarda isteyenler mallarını pazarlayabiliyor; handa bulunan nalbant, araba tamircisi gibi sanat erbabından yararlanabiliyorlardı. Bu tip hanlarda hamam da mutlaka bulunmaktaydı (İlter, 1969:6).

Bu çok çeşitli fonksiyona sahip yapıların kaynağı hakkında değişik görüşler ortaya konmuştur. Ticari ve askeri yollar üzerinde menzil tesislerinin kurulması, hem doğu hem de batı medeniyetlerinde görülmektedir. Hanlara benzeyen ilk yapılar Roma döneminde sınırlarda ve stratejik noktalarda inşa edilen, içinde daima asker bulunan küçük birer kale görünümündeki “castrum” veya “castel” adı verilen yapılardır (Akozan, 1963:24). Bunun yanında hanların orijininin Bizans “kseneidon”u olabileceği de düşünülmektedir (Kuban, 1965:159). İslam dünyasının ribatları da, han ve kervansarayların öncüleri arasında görülmektedir. Ribatlar, ilk başta askeri amaçla kullanılan ve stratejik yerlerde İslam kuvvetlerinin hazır bulunduğu müstahkem mevkiiler olarak ortaya çıkmaktadır (Cezar, 1977:170). Gazneliler devrinden başlayarak, Karahanlı, Büyük Selçuklu ve özellikle Anadolu Selçuklu dönemlerinde gelişen ve Osmanlı döneminde de çok çeşitli örnekleri görülen han ve kervansarayların birden çok kaynağa dayandığını kabul etmek gerekir (Güreşsever, 1974:2).

Hanlardan önce yapılmakta olan bu yapı türlerinin hepsi askeri amaç taşımaktaydı. Bu yapılar kervansaraylar gibi halka mal olan, sosyal kurumlar olamadıkları için kervansaraylar kadar uzun bir ömre sahip olamamışlardır. Bugünkü anlamda kervansaray yapıları, Orta Asya'da ortaya çıkmıştır. Karahanlı ve Selçuklu kervansaraylarının prototipini oluşturacak plan şemasının 8.yüzyıldan sonra oluşmuş olabileceği düşünülmektedir. Orta Asya kaynağında kervansaray, Türklerin de içinde bulunduğu Orta Asya etniğinin ortak bir ürünü olarak görülmektedir. Fakat 11.yüzyıldan itibaren kervansaray, sadece Türklere ait bir yapı türü olmuştur. Zaten 11.yüzyıldan daha önce Maverâünnehir bölgesinde Arap ribatları askeri özelliklerini kaybedip hanagâh ve sonrasında kervansaraya dönüşmüşler; Karahanlılar, Gazneliler ve Selçuklular ise bu tarihlerden sonra ribat adı verilen kervansaraylar inşa etmişlerdir (Cezar, 1981:933).

3.2 İlk Türk Devletlerinde Hanlar

Türk mimarisi içinde büyük bir öneme sahip olan han ve kervansaraylar, başlangıçtan itibaren plan şemalarında ve mimarilerinde açık bir gelişme izlenebilen yapılar olmuşlardır. Türklerden kalan ilk kervansaraylar Gazneliler ve Karahanlılar dönemlerine aittir. Kervansarayların bilinen en eski tarihli örneklerini Gaznelilere ait Ribat-ı Mahî (1019–1020) ve Karahanlılara ait Ribat-ı Melik (1078–1079) oluşturmaktadır. Karahanlılardan kalan kervansarayların çok zengin ve çeşitli tipleri, ilerleyen dönemlerdeki kervansaray mimarisini açıkça etkilemiştir. Karahanlılardan kalan diğer önemli kervansaraylar arasında 11.yüzyıla ait Dehistan Kervansarayı, Akçakale Kervansarayı, Başane Kervansarayı; 11.yüzyıl sonu veya 12.yüzyıl başına ait Daya Hatun Kervansarayı sayılabilir (Güreşsever, 1974:4; Güran, 1976:3–4).

11.yüzyıl başından itibaren örnekleri görülen kervansarayların plan şemasının ana hatları, değişmeden devam etmiştir. Avluya açılan dört eyvanlı plan şeması ve eyvanlardan biri arkasında kubbenin yer alması daha bu dönemlerde görülmeye başlanmıştır. Tuğla süslemeleri ile de dikkat çeken Karahanlı mimarisi, Selçuklu mimarisine öncülük etmiştir (Aslanapa, 1972:52).

Bu dönem kervansaraylarına geometrik düzenin hâkim olduğu ve genellikle simetriye dikkat edilen plan şemalarının uygulandığı görülmektedir. Genellikle kare plana sahip olan kervansarayların ortasında bir avlu bulunmaktadır. Savunma ve emniyet sorunu göz önüne alınarak ve geniş alanlara yayılarak uygulanan zengin süslemeli tasarımları dikkat çekicidir. Özellikle ileri fırlayan ve yükselen portaller, köşelerde yuvarlak kuleler veya yuvarlak köşe duvarları bu dönem kervansaraylarının öne çıkan üslup özellikleridir (Cezar, 1977:183).

Karahanlı ve Gazneli devri örneklerinin bir devamı olan Büyük Selçuklu kervansaraylarında da; Karahanlı ve Gazneli kervansaraylarında kullanılmakta olan kubbe, eyvan, duvar nişleri, sivri kemerli portaller gibi özellikler yerlerini almıştır. Eyvanlı avlu düzeni de aynı şekilde devam ettirilmiştir (Güran, 1976:4). Bu dönemin önemli kervansarayları ise Ribat-ı Şerif, Ribat-ı Anuşirvan ve Ribat-ı Zafaranî'dir (Cezar, 1977:198–209).

3.3 Anadolu Selçuklu Hanları

Anadolu, Selçuklu hâkimiyetine girdikten sonra 12.yüzyılın sonlarında milletlerarası ticaretin merkezi haline gelmiştir. Ticari hayatın gelişmesi sonucunda Anadolu’da çok sık ve düzenli bir yol ağı oluşturulmuş ve bu yollar üzerinde güvenliği sağlayan çok sayıda han inşa edilmiştir. Bu dönemde Anadolu Selçuklularının büyük şehirlerinin Konya, Kayseri, Sivas, Amasya, Malatya olduğu ve 1207–1214 yıllarından itibaren de Antalya, Alanya ve Sinop’un eklendiği görülmektedir (İlter, 1969:7). Yolların ağırlık merkezini Konya oluştururken, doğuya giden yolların merkezliğini ise Kayseri yapmaktaydı (İlter, 1969:7). Konya’dan başlayan bir yol Isparta ve Antalya, diğer bir yol da Afyon, Kütahya ve Eskişehir yönlerine gitmekteydi. Konya, Nevşehir, Kayseri ve Sivas’tan geçen yol kervansarayların en büyük ve en güzellerinin bulunduğu güzergâh idi. Buradan bir kol Tokat ve Amasya’ya, diğer bir kol da Malatya ve Elazığ’a devam etmekteydi. Başka bir yol da Sivas’tan başlayıp Erzurum ve Kars çevresine devam etmekteydi. Bu büyük yollar arasında kalan tali yollarda da birçok hanın inşa edilmiş olduğu görülmektedir (Berkol, 1973:346).

Şekil 3.1 Anadolu Selçuklu dönemi menzillerine göre Anadolu yolları (İlter, 1969)

Bu yollar üzerinde yer alan hanlar, Anadolu’da Selçukluların yüksek sanat ve kültürünü en güzel şekilde yansıtan eserler olarak göze çarpmaktadır. Diğer Selçuklu eserleri gibi hanlarda da planlar ve bazı süsleme motifleri Karahanlı, Gazneli ve Büyük Selçuklu kervansaraylarından izler taşımaktadır. Anadolu Selçuklu Sanatı, Türkistan Türk Mimarisi ile

Osmanlı Mimarisi arasında bir köprü oluşturmıştır. Türk mimarisinde kullanılagelen portaller, sivri kemer ve avlu düzeni Anadolu Selçuklularında da devam etmiş ve hanların önemli mimari unsurlarını oluşturmıştır (Aslanapa, 1991:112; Güran, 1976:5).

Bu dönemde Anadolu'daki ulaşım zorluğu ve emniyet problemleri han mimarisini doğrudan etkilemiştir. Önceki devrin kerpiç ve tuğladan yapılmış kervansaraylarına karşılık, kesme veya moloz taş malzemenin kullanıldığı ve her türlü saldırıya karşı koyabilecek sağlam duvarlar, burçlar ve kulelerle birlikte ele alınan hanlar inşa edilmiştir. Ayrıca savunma kolaylığı nedeniyle pencereler küçük ve az sayıda tutularak mazgal niteliğinde yapılmıştır. Taç kapıları dışında çok bezemeli olmayan Anadolu Selçuklu hanları genellikle önde bir açık avlu ve arkada daha dar, kapalı bir hol bölümünden meydana gelmektedir (Çoruhlu, 1994:247; Turan, 1949:472). “Sultan hanı” olarak nitelendirilen bu hanlar, Türkistan'daki kare planlı, avlulu kervansaray şemasına dikdörtgen şeklinde kapalı bir bölümün eklenmesiyle oluşmuştur. Anadolu Selçuklu kervansarayları arasında en gelişmiş ve en görkemli grubu sultan hanları oluşturmaktadır (Cezar, 1981:936). Sultan hanlarının hepsi Selçuklu sultanları ve onların vezirleri tarafından 13.yüzyıl* boyunca yaptırılmıştır. Birer ticaret, sosyal yardım ve kültür kuruluşları olarak karşımıza çıkan hanların çoğunda hamam, cami, kütüphane ve yolcularla hayvanların ihtiyaçlarını karşılayacak hekim, baytar ve her çeşit tamirat için ustalar bulunmaktaydı (Aslanapa, 1991:112). Fakat bu dönemde Sultan hanları dışında da, bir kısmı Anadolu'da gelişmiş olan değişik han tipleri uygulanmıştır.

Anadolu Selçuklu hanları, planlarına göre şu şekilde gruplandırılabilir (Bektaş, 1999:20–21; Güran, 1976:6):

A. Yalnızca kapalı bölümden oluşan hanlar:

Bu tip hanlar kolon ve kemerlerle bölünmüş, dörtgen tek bir mekândan meydana gelmektedirler. Çatı, kemerlere oturan tonozlarla kapatılmıştır. Türklerde daha önce görülmeyen bu plan tipi ilk defa Anadolu'da ortaya çıkmıştır. Değişik sayıda neflere ayrılmış şekilde görülen hanlar üç grup altında toplanabilir:

A.1. Tek nefli hanlar: Sarafça (Şarapsa) Han (1236–1246) bu tipin tek örneğidir.

A.2. Üç nefli hanlar: Ezine Pazar Han bu tipe örnektir.

* Sadece Aksaray-Kayseri yolunda yer alan Alay Han 12.yy sonuna tarihlendirilmektedir.

A.3. Beş nefli hanlar: Öresin Han bu tipe örnektir.

B. Yalnızca açık ve yarı açık bölümleri olan hanlar:

Kare veya dikdörtgen bir avlu çevresinde, tek yönden avluya açılan yarı açık mekânların oluşturduğu hanlar bu tipi meydana getirir. Bu tür hanların uygulanması için iklimin uygun olması gerekmektedir. Antalya'daki Evdir Han (1214–1218) bu tipe örnek gösterilebilir.

C. Hem kapalı bölümü hem de açık bölümü (avlusu) olan hanlar:

Bu tip hanları dört gruba ayırabiliriz:

C.1. Kapalı bölümüyle, avlusu uç uca ve eşit genişlikte olan hanlar: Kuruçeşme Han (1207) bu tipe örnektir.

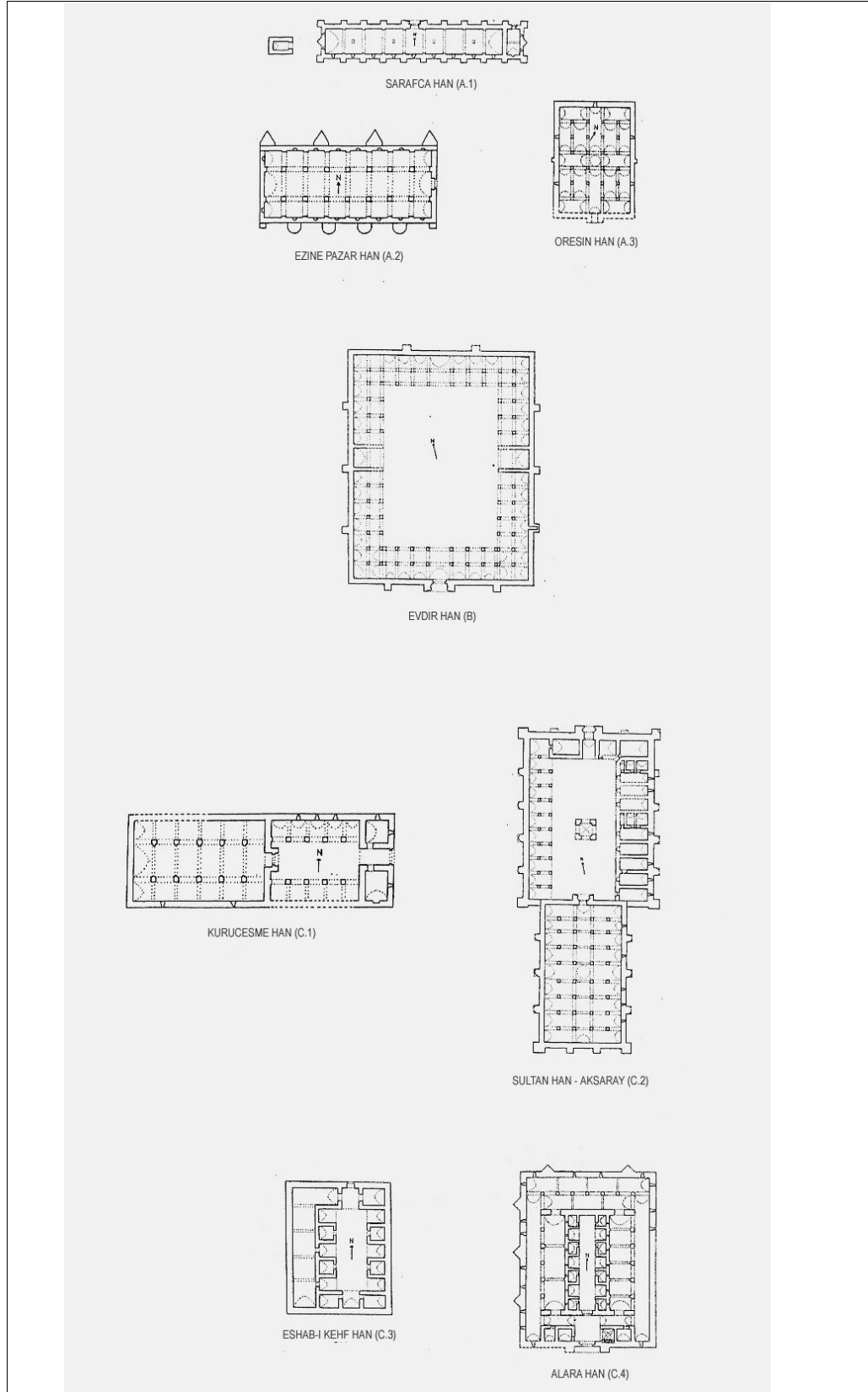
C.2. Avlusu, kapalı bölümünden geniş olan hanlar: Aksaray'daki Sultan Han (1229) bu tipe örnektir.

C.3. Kapalı bölümü açık bölümün bir tarafında, yanda olan hanlar: Eshab-ı Kehf Hanı bu tipe örnektir.

C.4. Kapalı bölümü açık bölümün dört yanını saran hanlar: Alara Han (1232) bu tipe örnektir.

Anadolu Selçuklu hanları ait oldukları grup içinde genel hatlarıyla birbirlerine benzeseler de kendi aralarında bazı farklılıklar gösterebilirler. Örneğin, kapalı ve açık bölümlerin uç uca eklendiği örneklerde, açık avlulu kısmın bazen kare bazense dikdörtgen olduğu görülebilir. Kapalı kısmın da daralıp uzadığı veya kısalıp kareye yaklaştığı görülmektedir. Diğer bir değişiklik de mescitlerin yerinde görülebilir. Bazı örneklerde mescit avlunun ortasında bağımsız bir şekilde yer alırken, bazen de portalin üzerinde veya cephe çıkıntısının sol tarafında görülebilmektedir (Güran, 1976:7).

Son yıllarda elde edilen yeni bulgulara göre Anadolu Selçuklularından günümüze kalabilmiş hanların sayısı 250'ye yaklaşmıştır (www.akmb.gov.tr). Bu hanların en önemlileri arasında Alay Han (1192), Evdir Han (1214–18), Aksaray Sultan Hanı (1229), Çardak Han (1230), Kayseri-Sivas yolundaki Sultan Hanı (1231), Alara Han (1232), Ağzıkara Han (1236–37), Sâdettin (Zazadin) Han (1237), Eğridir Han (1237–38), İncir Han (1238–39), Hatun Han (1238–39), Karatay Han (1240–41), Kırkgöz Han (1236–46), Şarapsa Han (1236–46), Susuz Han (1246), Sarı Han (1249), Akhan (1253–54), Durak Han (1266), Kesikköprü Han (1268), Çay Han (1278–79) sayılabilir.

Şekil 3.2 Anadolu Selçuklu Hanları plan tipleri (Bektaş, 1999)

3.4 Osmanlı Hanları

Anadolu Selçukluları döneminde olduğu gibi Osmanlı döneminde de yollar askeri ve ticari açıdan büyük önem taşımaktaydı. Oldukça geniş topraklara sahip olan Osmanlı İmparatorluğu gelişmiş bir yol şebekesine sahip olmuştur. Yol şebekesi Rumeli ve Anadolu Yol Şebekesi olmak üzere iki alt bölüm halinde ele alınabilir (Müderrişoğlu, 1999:376–378).

Rumeli Yol Şebekesi: Başkent İstanbul'u Balkanlar, Batı Karadeniz ve Orta Avrupa'ya bağlayan yollardır. Üç ana güzergâh ve bunlara bağlanan tali yollardan meydana gelmekteydi.

- Sağ Kol Güzergâhı (Batı Karadeniz ve Kırım yolu): İstanbul – Çatalca – Vize - Kırkkilise (Kırklareli) – Prevadi – Karasu – Babadağ – Akkırman – Özi - Kırım.

- Orta Kol Güzergâhı (Orta Avrupa yolu): İstanbul - Büyük Çekmece – Silivri – Çorlu – Karıştıran – Lüleburgaz - Babaeski – Havsa – Edirne - Cısr-i Mustafa Paşa – Filibe – Sofya – Niş - Belgrad.

- Sol Kol Güzergâhı (Yunanistan yolu): İstanbul – Silivri - Rodoscuk (Tekirdağ) – Malkara – Ferecik – Dimetoka – Gümölcine – Pravişte – Lanzaka – Larissa – İstefe – Eğriboz - Gordüs.

Anadolu Yol Şebekesi: İstanbul'u Anadolu'ya ve Anadolu üzerinden Kafkasya, İran, Irak, Suriye, Kutsal Topraklar ve Mısır'a bağlayan üç ana yol ve bunlara bağlanan tali yollardan oluşmaktaydı.

- Sağ Kol Güzergâhı: İstanbul – Gebze - Dil İskeleyi veya İzmit – İzmit – Yenişehir - Bozöyük- Eskişehir – Seyitgazi - Hüsrev Paşa Hanı – Ilgın – Konya – Karapınar – Adana – Misis – Payas – Belen – Antakya – Şam - Kutsal Topraklar.

- Orta Kol Güzergâhı (Bağdat, Basra yolu): İstanbul - Gebze – İzmit – Bolu – Tosya – Merzifon – Tokat – Sivas – Malatya – Harput – Diyarbakır – Nusaybin – Musul – Kerkük – Bağdat – Basra.

- Sol Kol Güzergâhı: Merzifon'a kadar Orta Kol Güzergâhı'nı takip ettikten sonra Lâdik – Niksar – Şebinkarahisar – Kelkit – Aşkale – Erzurum – Kars – Tebriz.

Bu yollar içinde en çok kullanılan kol Anadolu Sağ Kol Güzergâhı olup; askeri, ticari, posta, dışında hac amacıyla seyahat edenlere de hizmet etmekteydi. En yoğun yapılaşma bu güzergâh üzerinde görülmüştür (Müderrişoğlu, 1999:378).

Han yapımı Anadolu Selçukluları'ndan sonra Osmanlılar döneminde de yoğun olarak devam

etmiştir. Bu dönemde yollar üzerinde hanlar yapıldığı gibi şehirlerde de çok sayıda han inşa edilmiştir. Şehirlerdeki hanlar genellikle ticari özellik taşıyan ve esas amacı gelir getirmek olan yapılarıdır. Buna karşılık, şehirlerde sosyal nitelik taşıyan gerçek anlamda kervansaray yapılarına da rastlanmaktadır (Cezar, 1981:936–937).

Osmanlı hanları anlayış olarak Gazneli, Karahanlı, Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçuklu hanlarından farklı şekilde ele alınmıştır. Osmanlı han-kervansaray yapılarının çoğu tek bir bina olmaktan çıkmış, az ya da çok sayıda yapıyı çevresinde toplayarak bir külliye merkezi olmuştur. Yollar üzerindeki menzil noktalarında veya şehirlerde inşa edilen bu külliyeler, çevrelerinin iskân edilmesinde ve gelişmesinde büyük rol oynamışlardır (Güreşsever, 1974:62; Cezar, 1981:937). Anadolu Selçuklu hanlarının biçimsel ve işlevsel açıdan çok daha gelişmiş bir devamı niteliğindeki menzil külliyelerinde ticari (han, arasta, dükkânlar) ve sosyal (tabhane, imaret, hamam) daha anıtsal bir şekilde yapılarak ön plana çıkartılmıştır (Müderrişoğlu, 1999:379).

Osmanlı hanlarında plan şemalarının çeşitlenip zenginleştiği görülmektedir. Osmanlı han mimarisinde, bir avlu etrafını çeviren revaklardan oluşan planlar esas alınmakla birlikte neflerden oluşan tek bir kapalı mekân halindeki hanlar da uygulanmaya devam edilmiştir (Cantay, 1989:1384–1385). Bu dönem hanlarında, önceki dönemlerdeki hanlara göre önemli farklılıklar görülmektedir. Revaklı avlu planında yapılmış bazı hanlarda, kapalı kısımların düzgün dikdörtgen formlarını kaybedip arsa ve yola göre şekillendikleri, avluda da mutlaka düzgün form oluşturma amacının kaybolduğu görülmektedir (Güran, 1976:9). Revaklı avlu şemasında; yolculara ayrılan özel mekânlar revaklar gerisinde sıralanmış ve insanlarla hayvanlar arasında kesin bir mekân ayrılığı göz önünde bulundurulmuştur. Nefler halinde ve bağımsız olarak ahırların oluşturulması çok önemli bir gelişme olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca revaklı avlu şeması esas alınarak iki veya daha çok katlı hanların da inşa edildiği görülmektedir (Cantay, 1989: 1385). İmparatorluk toprakları içinde güvenlik sağlanmış olduğu için hanlar, kale görünümünden uzaklaşmış daha dışa dönük bir yapıya kavuşmuşlardır. Dışarıyla bağlantısı artan hanların bazılarında cephelerde dükkanlar yer almaya başlamıştır (Güran, 1976:9).

Osmanlı hanlarında, ilk örneklerden itibaren cephede baskın unsur olan anıtsal portal görünüşünden uzaklaşmış, farklı ve daha ifadeli bir anlayış hâkim olmuştur. Bunun en önemli nedeni bu dönemde cephelerde taş ve tuğla malzemenin birlikte kullanılmış olmasıdır. Özellikle iki katlı hanlarda yatay hatlarla dikey hatların çok dengeli bir biçimde ele alındığı

görülmektedir. Cephede genellikle tuğla hatıllarla oluşturulan yatay hatlarla, bunları kesen portal, pencere ve kemerlerin oluşturduğu düşey hatlar hoş bir ritim oluşturmuşlardır. Yapının en üst yatay hattını meydana getiren kirpi saçak frizi de tamamlayıcı bir unsur olmuştur. Portaller önceki devirlerdeki dışa fırlayan, gösterişli görünüşlerini kaybetmişlerse de cephe mimarisinde dengenin oluşturulmasında önemli birer öge olmuşlardır (Güran, 1976:13; Güreşsever, 1974:63). Osmanlı hanlarında cephe mimarisini etkileyen bir diğer faktör de ışıklandırma probleminin ele alınış şeklidir. Ahır mekânları mazgal pencerelerle aydınlatılırken, ocak ve bacalarla da havalandırma ve ısınma gerçekleştirilmiştir. İnsanlar tarafından kullanılan mekânların ışıklandırılması ve havalandırılması revaklara açılan kapı ve pencerelerle sağlanmıştır. Birkaç istisna dışında hanın dış cephesinde açılmış pencere ve kapıları yoktur. İki katlı hanlarda ise bu mekânlar dışa açılan bir pencere ve revaklara açılan kapı ve pencere düzeniyle aydınlatılmışlardır (Güran, 1976:14).

Genel özelliklerini bu şekilde özetleyebileceğimiz Osmanlı hanları, kervansaraylar ve şehir hanları olarak iki ana başlık altında incelenebilir:

A. Menzil Kervansarayları:

A.1. Avlusuz Kapalı Tip Kervansaraylar: Genellikle dikdörtgen şeklinde tek bir mekândan oluşan bu kervansaraylar tek kapılıdır. Giriş aksının iki tarafında bulunan kısımlar yerden yükseltilmiş ve yolcuların yatabileceği peykler düzenlenmiştir. Yük ve hayvanlar için orta bölüm ayrılmıştır. Duvarlarda ocak ve nişler oluşturulmuş, pencereler ise yüksekte ve küçük boyutlarda yapılmıştır. Cephelerin taş veya taş-tuğla almalı olarak yapıldığı bu yapıların bazen kubbe ve tonozlarla, bazen de ahşap çatıyla örtüldüğü görülmektedir. Bazı örneklerde ise merkezi kubbenin bir çatı feneri taşıdığı görülür. Bu tip kervansaraylara örnek olarak 16.yüzyıl eserleri olan Gebze Çoban Mustafa Paşa Hanı, Lüleburgaz Sokullu Kervansarayı ve Büyük Çekmece Sokullu Kervansarayı gösterilebilir (Güran, 1976:16-17).

A.2. Avlulu Açık Tip Kervansaraylar: Bu tip kervansaraylarda, hayvanlara ayrılan küçük avlu ile servis bölümleri insanlara ayrılan bölümden tamamen ayrılmıştır. Bu durum han mimarisinde büyük bir gelişme olarak görülmektedir. Yolcuların yatması için ayrılmış olan kapalı bölüm, yine avlusuz kervansaraylarda olduğu gibi inşa edilmiştir ve yolcular için sedir, ocak ve nişlere sahiptir. Bu kapalı bölüme bir yönden birleşen ikinci bölüm ise, diğer üç cephesinde ahır, hamam ve servis mekânlarının sıralandığı kare veya dikdörtgen avlulu bir bölümdür. Giriş, bu tip kervansaraylarda da tektir ve kapalı bölüm giriş aksında yer almaktadır. 17.yüzyılda yapılmış olan Malatya Kervansarayı, Kayseri-İncesu Kara Mustafa

Paşa Kervansarayı ve Edirne Ekmekçizade Ahmet Paşa Hanı bu tipe örnek gösterilebilir (Güran, 1976:14).

B. Şehir Hanları:

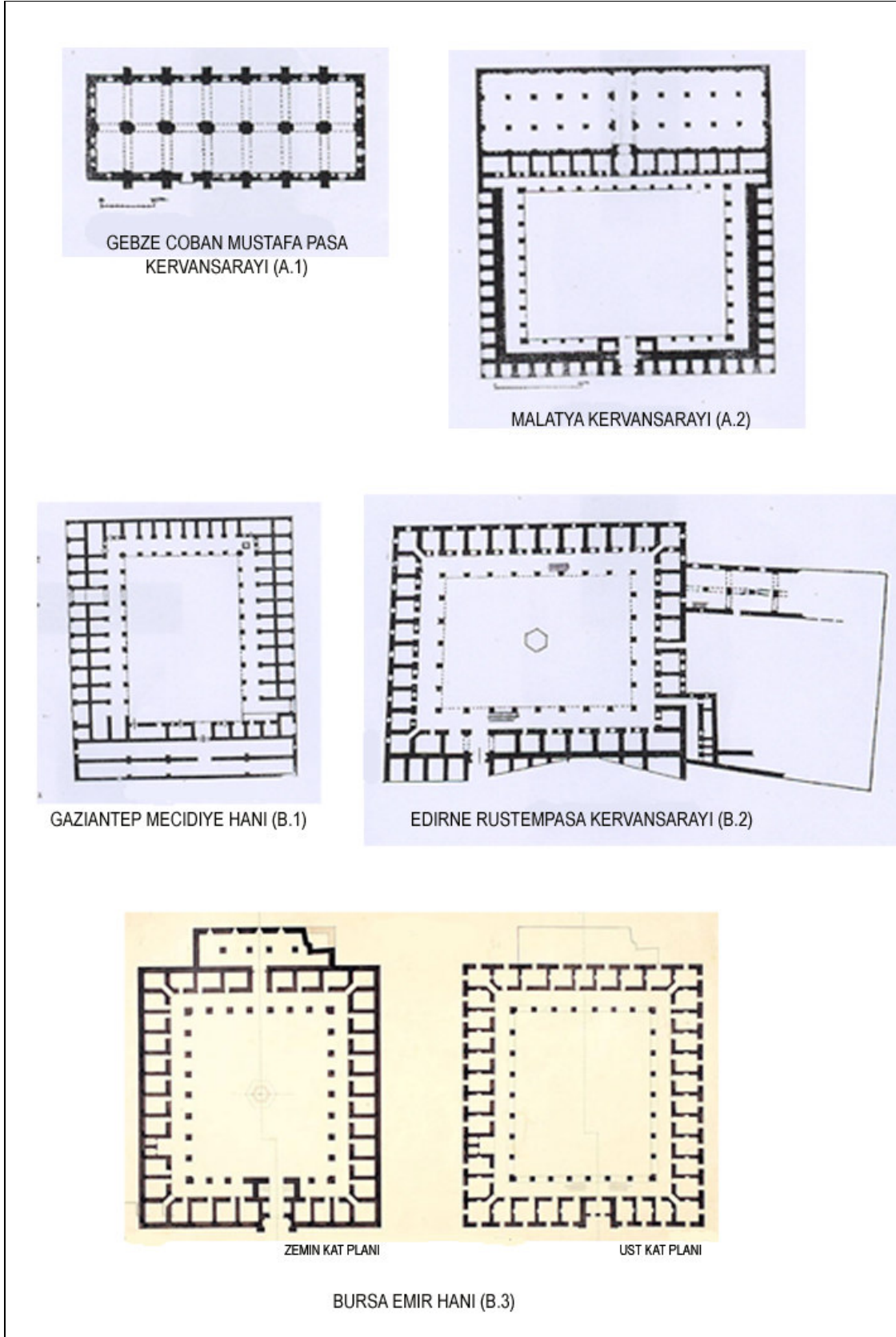
Bu tip hanlar imparatorluğun ilk dönemlerinde ortaya çıkmışlar ve diğer tiplere göre daha gelişmiş bir plan şeması oluşturmuşlardır. Genellikle iki kat olan bu hanların zemin katları sadece depo, ahır, tamirhane gibi servis kısımlarına ayrılmış; üst katlar ise tamamen yolcuların kullanımına göre düzenlenmiştir. Kare veya dikdörtgen bir avluya sahip olan bu hanlarda, her iki katın önünde revaklı bir galeri bulunmaktadır. Taşıyıcı aks sisteminin iki katta da aynı olduğu görülmektedir(Güran, 1976:17).

Şehir hanları kendi içlerinde 3 grup halinde incelenebilir:

B.1. Birinci Grup: Tek avlulu, ahır kısmı avluya bitişik ayrı bir bölüm halinde olan hanlardır. Örnekleri arasında Bergama Taşhanı (15.yy), Diyarbakır Deliller Hanı (16.-17.yy), Gaziantep Hişva Hanı (17.yy), Mardin Hanı (17.-18.yy) ve Gaziantep Mecidiye Hanı (19.yy) sayılabilir (Güran, 1976:18).

B.2. İkinci Grup: Birinci grubun daha gelişmiş hali olan bu grup hanlarında, ahır kısmı avluya bitişik olarak ayrı bir avlulu kısım meydana getirmektedir. Bursa Koza Hanı (15.yy) ve Edirne Rüstem Paşa Hanı (16.yy) bu tipe örnek gösterilebilir (Güran, 1976:18).

B.3. Üçüncü Grup: Ticaret hanları olarak nitelen bu hanlar ilk olarak Bursa'da görülmeye başlanmıştır. Bu tip, daha sonraki yıllarda özellikle İstanbul Hanları ile gelişme göstermiştir. En önemli özellikleri, içinde ikamet edilmemesidir. Ticaret hanları genelde iki katlı olup, yine avlu etrafında revaklı mekânlardan meydana gelmektedirler. Zemin katta depo olarak kullanılan penceresiz, tek kapıyla avluya açılan hücreler bulunurken; üst katta birer büro niteliğinde galeriye açılan kapı ve penceresi bulunan odalar yer almaktadır. Bu tip kervansaraylara örnek olarak Bursa Emir Hanı (15.yy) gösterilebilir (Güran, 1976:18).

Şekil 3.3 Osmanlı Hanları plan tipleri (Akozan, 1963)

4. TAŞ HAN

4.1 Konumu

Mut kent merkezinde bulunan Taş Han, Kale Mahallesi sınırları içinde 68 ada, 14 parsel üzerinde yer almaktadır. Taş Han, Mut Kalesi ve La'l Paşa Külliyesi ile birlikte Mut kentinin tarihi merkezini oluşturmaktadır.

Kuzey-güney doğrultusunda yerleşmiş olan yapının, giriş cephesi olan güney cephesi Oral Sokak üzerinde bulunmaktadır. Batıda İç Çarşı Caddesi üzerinde yer alan 1–2 katlı dükkanlarla, kuzeyde de kısmen 3–4 katlı yapılarla ve komşu parsellerin bahçeleriyle çevrelenmiş olan hanın; kuzey cephesinde ikinci bir girişi de bulunmaktadır. Bu giriş özgün olmayıp, hana araç girişinin sağlanabilmesi için sonradan Taş Han Sokağı üzerinde açılmıştır. Hanın doğu cephesinde ise, günümüzde yok olmuş olan katırlık bölümünün yerinde, sonradan yapılmış bazı yapıların kalıntıları ve katırlığın dış duvarı bulunmaktadır.

Şekil 4.1 Mut hava fotoğrafı

4.2 Tarihçesi

Yapının üzerinde, yaptıranı ve yapım yılını gösteren bir kitabe bulunmamaktadır. Fakat hanın, 1723 yılında Şeyh Ali Semerkandî'nin* torunlarından Hacı Sunullah Paşa tarafından yaptırıldığı düşünülmektedir (Konyalı, 1967:750). Çok zengin olan Sunullah Paşa'nın bu dönemde (1722–1725) İçel mutasarrıfı olduğu bilinmektedir (Mehmed Süreyyâ, 1996:265).

Bazı kaynaklarda Taş Han'a ait olduğu belirtilen bir kitabeden bahsedilmektedir (Arel, 1962:249). Bu kitabe 17.yüzyıl başında Mut Kalesi yenilenirken kalenin güney burçlarından birine yerleştirilmiştir. 1934 yılında ise burç yıkıldıktan sonra kitabe, kale içinde inşa edilen ortaokul binasının doğu duvarına yerleştirilmiştir. Bazı araştırmacılar tarafından Taş Han'a ait olarak yorumlanan bu kitabenin aslında, daha önceden yıkılmış olan başka bir hana ait olduğu anlaşılmaktadır (Atlay, 1976:74; Konyalı, 1967:749). Kitabesinden H.843/M.1430 yılında inşa edildiği öğrenilen bu hanın, kalenin güney duvarı üzerinde yer alan oldukça büyük bir yapı olduğu ve kale ile aynı tarzda yapıldığı belirtilmektedir (Totaysalgır, 1944:64–65). Hanın Karamanoğulları dönemine ait olduğu ve klasik bir Osmanlı yapısı olan Taş Han'ın bu han olamayacağı açıkça görülmektedir.

İlk yapıldığı dönemde askerlerin konaklaması için tasarlandığı söylenen han, zaman içinde konaklama işlevini kaybederek değişik amaçlarla kullanılmaya başlanmıştır. Kentin geleneksel ticaret dokusunun ortasında yer alması sebebiyle giderek ticaret işlevi yüklenmeye başlayan yapıda bir dönem karo imalatı yapılmış, daha sonra 1970'li yıllarda ise sebze-meyve hali olarak kullanılmıştır. Yine bu yıllarda ana girişin sol tarafındaki bazı odalar Tekel İdaresi tarafından ambar ve idare binası olarak kullanılmıştır. Günümüzde Sunullah Paşa'nın soyundan gelen Arslan ailesinin mülkiyetinde bulunan han, boş durumdadır. Ancak birkaç han odası çevredeki esnaf tarafından depo olarak kullanılmaktadır.

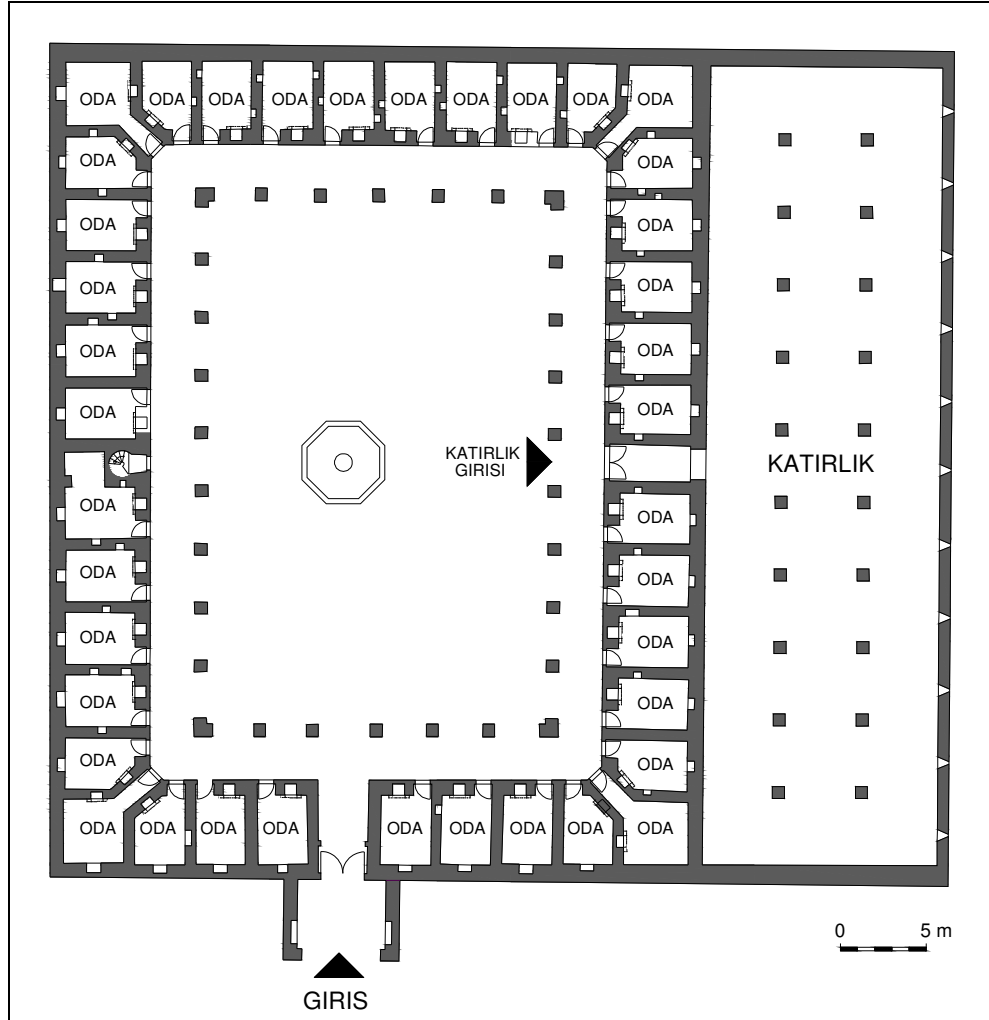
Taş Han, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 12.06.1982 tarih, A-3626 sayılı kararıyla korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescillenmiştir. Ayrıca bu karar kapsamında yapının aslına uygun olarak restore edilmesi de tavsiye edilmiştir.

* Hz.Hüseyin'in soyundan gelen Ali Semerkandî, İslâm dünyasının en büyük âlimlerinden olup "Bahr-ü Ulûm adlı eseriyle meşhurdur. 15.-16. yüzyıllarda yaşamış olan Semerkandî'nin türbesi Zeyne'dedir.

4.3 Mimari Özellikleri

4.3.1 Plan Özellikleri

Taş Han, yaptığımız han tipolojisine göre Osmanlı şehir hanlarının birinci grubunu oluşturan, avlulu ve ahırın da avluya bitişik ayrı bir mekân halinde olduğu han tiplerine dâhildir. Tek katlı olan han yığma kargir sistemde inşa edilmiş olup dıştan yaklaşık 38 x 48,5 m boyutlarındadır. Yapı yaklaşık 20 x 30,5 m boyutlarında dikdörtgen bir avlu etrafında yerleştirilmiş 39 odadan meydana gelmiştir. Çeşitli kaynaklarda 30 kadar hücreden oluşan kemerli bir mekân olarak tarif edilen katırlık (ahır) bölümünden ise günümüze ancak birkaç yıkık duvar ulaşabilmiştir (Uğur, 1945:157; Çıplak, 1968:383; Arel, 1962:248).

Şekil 4.2 Taş Han'ın özgün plan şeması

Yapının ana girişi güney yönünde Oral Sokak üzerinde yer almaktadır. Yapı kütesinden dışarı fırlayan sivri kemerli giriş, ana portal karakterindedir. Giriş kemerinden hemen sonra iki tarafta yuvarlak kemerli birer niş bulunmaktadır. Bu nişler bazı araştırmacılar tarafından nöbet bekleme yeri olarak yorumlanmıştır (Çıplak, 1968:383). Bu nişlerin önü sonradan, yukarı kata çıkan merdivenlerin eklenmesiyle kapatılmıştır (Ek 1, Şekil 6). Sivri kemerli giriş bölümünden sonra basık kemerli bir kapıdan geçilerek avluya açılan koridora girilmektedir. Bu kemerin hemen arkasında yine basık kemerli ikinci bir geçiş bulunmaktadır.

Dikdörtgen planlı avluyu sivri kemerli, üzeri tonozla örtülü bir revak kuşatmakta ve revakın çevresinde hanın odaları yer almaktadır (Ek 1, Şekil 3). Özgün plan şemasına göre 39 adet han odası bulunmaktadır. Günümüzde kuzeyde yer alan odalardan bir tanesi yıkılıp giriş haline getirilmiştir. Köşelerde yer alan odalar kare planlıdır ve manastır tonozu ile örtülüdür. Bu odaların girişinde dar ve uzun birer geçit bulunmaktadır. Köşe odaların iki yanındaki odalar ise tam dikdörtgen olmayıp, köşeleri pahlanmıştır. Diğer odalar ise dikdörtgen planlı ve beşik tonoz örtülüdür. Hanın her odasında bir ocak ile yan ve dış duvarlarda açılmış küçük nişler bulunmaktadır. Avluya bakan birer adet kapıları bulunan odaların pencereleri yoktur.

Avlunun batı tarafında yer alan odaların ortasında, toprak dama çıkmak için yapılmış taş basamaklı bir merdiven bulunmaktadır. Daire planlı olan merdiven, minare merdivenlerinde olduğu gibi, taş basamakların döndürülerek üst üste yerleştirilmesiyle inşa edilmiştir (Ek 1, Şekil 12). Üstü kapatılmış durumda olan merdiven artık kullanılmamaktadır. Doğu tarafında bulunan ve tam merdivenin karşısında yer alan mekândan ise katırlık bölümüne geçilmekteydi. Günümüzde duvar örülerek kapatılmış olan bu mekân da işlevsel özgünlüğünü kaybetmiş durumdadır.

Simetrik bir plana sahip olmayan hanın giriş aksının doğusunda 5, batısında ise 4 aks bulunmaktadır. Yapının öbür yönündeki merkez aksını oluşturan ve merdiven ile katırlık girişinin arasından geçen aks ise yapıyı doğu-batı yönünde eşit iki parçaya bölmektedir.

Odaların taş olan özgün döşeme kaplamaları ise şap dökülerek kapatılmıştır. Sadece birkaç odanın girişinde eşikler ve birkaç sıra kaplama görülebilmektedir. Mevcut örneklerden bu kaplamanın yaklaşık 50x50 cm boyutlarında olduğu anlaşılmaktadır. Avlunun döşeme kaplaması ise büyük ölçüde özgünlüğünü korumaktadır. Dere taşlarıyla kaplanmış olan avlu döşemesinde, suyun ortaya toplanması için su akış yolları oluşturulmuştur. Taşların küçük bir kanal oluşturacak şekilde dizilmesiyle oluşturulan bu yollar, muhtemelen avlunun ortasında daha önceden var olan bir havuz veya şadırvan çevresinde toplanmaktaydı.

4.3.2 Cephe Özellikleri

Genel olarak dışa kapalı bir cephe düzenlemesine sahip olan han, oldukça sade olarak tasarlanmıştır. Güney cephesinde yer alan ana portal karakterindeki kapısı, hanın cephelerinde dikkat çeken tek unsur olarak görülmektedir (Şekil 4.3). Zaten yapının batı cephesi tamamen, güney cephesi ise portal hariç olacak şekilde dükkanlarla çevrili olduğundan hanın cepheleri görülememektedir. Bitişik nizam yapılarla kısmen kapanmış olan kuzey cephesi de kaba yonu sıralı taş ile inşa edilmiş olup özgün halinde üzerinde kapı veya pencere bulunmamaktadır (Ek 1, Şekil 9).

Şekil 4.3 Giriş portalı

Hanın doğu cephesinde ise daha önceden var olan katırlık bölümünün dış duvarlarının kalıntıları bulunmaktadır. Yine kaba yonu sıralı taşla inşa edilmiş olan bu duvar üzerinde, katırlığa ışık ve hava almak amacıyla yapılmış menfez pencerelerinin sıralanmış olduğu, var olan kalıntılardan anlaşılmaktadır.

Güney cephesinde öne fırlayan, kesme taştan yapılmış olan portalı sivri bir kemer kuşatmaktadır. Bu kemer üst tarafı profilili, taş ayaklar üzerine oturmaktadır. Kemerin üzengi seviyesinde önceden ahşap bir gerginin bulunduğu, kemerin iç yüzeyindeki ahşap yuvalarından algılanmaktadır. Daha önce kapı üzerinde ahşap bir saçağın var olduğu da, kemer üzerinde bulunan taş konsollardan ve kemerin üzengi seviyesinde yer alan, ahşap desteklerin oturduğu yataklardan anlaşılmaktadır (Şekil 4.3). Fakat bu saçağın, sonraki bir

dönemde yapılmış bir ek olması muhtemeldir. Sivri kemerli girişten sonra yer alan basık kemerli bir kapıdan geçilerek avluya ulaşılmaktadır. Bu iki giriş arasında yer alan bölüm ve basık kemerli kapının bulunduğu duvar yüzeyi kesme taştandır. Bu bölümün üstünü örten tonozun bir kısmı ise kaba yonu taş ile yapılmıştır.

Avlu çevresinde yer alan revaklar sivri kemerlerden meydana gelmektedir (Şekil 4.4). Fakat yapının giriş aksı daha geniş olduğu için bu kısma denk gelen revakta yuvarlak kemer kullanılmıştır (Şekil 4.5). Bu kemerlerin arasında önceden ahşap gergilerin var olduğu anlaşılmaktadır. Revakların ön yüzleri kesme taş malzemeyle inşa edilmiştir. Bu cephelerde, kemerlerin üst hizasında cepheyi bitiren bir silme dolaşmaktadır. Kemerlerin oturduğu ayakların akslarında çötenler yerleştirilerek, damda birikecek yağmur suları avluya doğru yönlendirilmiştir. Dikdörtgen avlunun kısa kenarını oluşturan cephelerde çötenler orta aks hariç her aksta yer alırken, uzun kenarlarda iki aksta bir görülmektedir.

Şekil 4.4 Avlu çevresinde yer alan revaklar

Şekil 4.5 Giriş revağı

Şekil 4.6 Oda giriş kapısı

Revakların iç tarafında basık kemerli oda kapılarının yer aldığı duvar yüzeyi kaba yonu sıralı taş ile inşa edilmiştir. Fakat kapı etrafında büyük boyutlu ve düzgün taşlar kullanılarak kapı sövesi oluşturulmuştur (Şekil 4.6). Geleneksel Mut mimarisinin özelliklerinden bir olan yapı köşelerinde ve duvar boşlukları çevresinde büyük ve düzgün taşlar kullanma alışkanlığının bu şekilde Taş Han'da da yansıtıldığı görülmektedir. Revakların köşelerinde yer alan odaların giriş kapılarının çevreleri ise iki yanlarındaki oda kapıları ile birleştirilerek tümüyle kesme taştan yapılmıştır (Ek 1, Şekil 5). Revakların iç tarafında yer alan duvar yüzeyleri üzerinde pencere bulunmamaktadır. Sadece köşe odalarda kapının üst tarafında küçük menfezler yer almaktadır.

Revak içinde, doğu cephesinde katırlığa açılan basık kemerli bir geçiş bulunmaktadır (Ek 1, Şekil 7). Bu geçişin tam karşısında, batı cephesinde de merdiven kovalasına açılan yine basık kemerli bir kapı yer almaktadır. Bu kapının kemeri tek parça, kesme taştan yapılmıştır (Ek 1, Şekil 8).

4.3.3 Strüktür Sistemi

Taş Han, tüm geleneksel Mut yapıları gibi yığma kargir sistemde, kısmen kaba yonu sıralı taş kısmen de kesme taş kullanılarak inşa edilmiştir. Handa tüm mekanlar boyutlarına ve şekillerine göre değişik çeşitlerde tonozlarla örtülmüştür.

Kaba yonu sıralı taş kullanılarak inşa edilmiş olan oda duvarları iklimin çok sıcak olmasının da etkisiyle oldukça kalın yapılmıştır. Dış duvarların yaklaşık 85–95 cm, ara duvarların ise 60–65 cm kalınlığında yapıldığı görülmektedir. Oda duvarlarında yaklaşık +1.75 m kotunda 25x25 cm boyutlarında ahşap hatıllar dönmektedir. Bu hatıllar aynı zamanda oda giriş kapıları üzerinde lento işlevi de görmektedirler. Hatılların üzerinde taş duvarlar yaklaşık 75 cm daha devam ettikten sonra; dikdörtgen odalarda beşik tonoz, köşe odalarda manastır tonozu, köşe odaların iki yanındaki odalarda ise köşesi pahlanmış beşik tonoz kullanılarak mekanların üzeri kapatılmıştır. Tonozların üzerinde ise toprak dam bulunmaktadır.

Revaklarda ise kesme taştan yapılmış, yaklaşık 70x70 cm boyutlarındaki kare ayaklar üzerinde, sivri kemerler inşa edilmiştir. Bu ayaklar hem birbirlerine hem de revakların iç tarafındaki oda duvarlarına üzengi seviyesinde (yaklaşık +2.60 m) yer alan 12x15 cm boyutlarında ahşap gergilerle bağlanmıştır. Revak bölümleri, uzunlamasına dört tane sivri tonozla örtülmüştür. Bu sivri tonozlar dört köşede birleşerek ara kesitler oluşturmaktadır. Revak bölümlerinin de üstü toprak dam ile örtülüdür.

Giriş portalinin ön tarafında ise kesme taştan yapılmış iki dikdörtgen ayak üzerinde sivri bir kemer yapılmıştır. Bu iki ayak arasında da yine ahşap gergi bulunmaktadır. Diğer üç duvarı kesme taştan yapılmış olan mekanın üstünü örten sivri tonoz ise kaba yonu sıralı taş ile inşa edilmiştir. Portalin sonundaki giriş kapısından sonra yer alan koridor bölümünün üstü beşik tonoz ile örtülü olup, revaklara birleştiği noktada bir haçvari tonoz oluşmuştur. Bu mekanın duvarları kaba yonu sıralı taşla örülmüş olup, köşelerde ve duvarın alt kısmında bir hat halinde daha büyük ve düzgün taşlar kullanılmıştır.

Taş Han'ın üstü tamamen toprak dam ile örtülmüştür. Toprak damın katmanlarında kullanılan malzemeler tam olarak bilinmese de geleneksel Mut konutlarında uygulanan yöntemlerin Taş Han'da da uygulandığı düşünülmektedir. Bu yapılarda döşemeyi oluşturan malzemelerin üzeri “cirk” denilen kıtıklı beyaz topraktan yapılmış, yaklaşık 5-10 cm kalınlığında bir çamur karışımıyla kaplanır. “Cirk”in üzerine ince bir tabaka halinde kırmızı toprak serildikten sonra bu katmanlar, “yuvak” adı verilen silindirik taş ile sıkıştırılır. Toprağın sıkıştırılma işlemi, yağmur yağdıktan sonra toprak kurumaya başladığında “tavında” yapılır. Ayrıca kırmızı toprağın üzerine de kaya tuzu serpilir ve böylece tuzun eriyerek toprağı sertleştirmesi ve çatlamayı önlemesi sağlanır (Ünal, Yergün;2007:143).

Geleneksel Mut yapılarında, toprak dam biçimlenmesinin önemli bir ögesi de “çeleni” adı verilen ve yapı beden duvarlarının bitiminde saçak vazifesi gören taşlardır. Çeleni, yaklaşık 3 cm kalınlığında, 15-30 cm uzunluğundaki yassı taşların yapı çevresi boyunca yan yana dizilmesiyle oluşturulur. Yapının ana kütesinden yaklaşık 20-35 cm öne çıkarılan bu taş saçaklar, özellikle beden duvarlarındaki derzleri yağmur etkisinden korumak amacıyla yapılmaktadır. Bu taşların imalatında kolay işlenebilen “say taşı” kullanılır (Ünal, Yergün;2007:143). Taş Han'da ise çeleninin farklı bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Handa toprak damın dış tarafını çevreleyen bir parapet duvarının var olduğu, kalıntılardan anlaşılmaktadır. Günümüzde az bir bölümü mevcut olan bu duvarın üzerinde ise çeleni yer almaktadır.

4.3.4 İç Mekan Özellikleri

Hanın tümüne hakim olan sadelik odalara da yansımıştır. Han odalarının içi oldukça basit olarak düzenlenmiştir. Odalarda sadece ihtiyacı karşılayacak şekilde birer kapı, ocak ve duvarlarda nişler bulunmaktadır. Odaların avluya veya dışarıya açılan pencereleri yoktur.

Odalardaki ocakların büyük bir çoğunluğu yıkık durumdadır. Bazıları tamamen yıkılmış ve

yerleri de moloz taş doldurularak kapatılmıştır. Fakat mevcut kalıntılar ocakların şekli konusunda yeterli bilgi sağlamaktadır. Odalarda iki tip ocak görülmektedir: kemer üzerinde üçgen bir alınlığın yer aldığı ocak ve yine kemer üzerinde düz bir lentonun yer aldığı ocak. Handaki tamamen sağlam tek ocak Z.20 numaralı odadaki üçgen alınlıklı ocaktır. Mevcut durumda düz lentolu ocağa sadece Z.33 ve Z.34 numaralı mekanlarda rastlanmaktadır.

Şekil 4.7 Üçgen alınlıklı ve düz lentolu ocak tipleri

Diğer duvarlarda yer alan duvar nişleri de odalara göre değişiklik göstermektedir. Bunun odaların özgün işlevlerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Odaların dış duvarlarında üç çeşit niş yer almaktadır. Üst üste iki nişin bulunduğu, alttakinin düz lentolu üsttekinin ise basık kemerli olduğu örneklerle doğu kanadında Z.32, Z.33, Z.34 numaralı odalarda, batı kanadında da Z.06, Z.07, Z.08, Z.09, Z.12, Z.13, Z.14 numaralı odalarda rastlanmaktadır. Yuvarlak kemerli tek bir nişin bulunduğu odalar Z.15, Z.24, Z.25, Z.26, Z.27, Z.28 numaralı odalardır. Düz lentolu iki nişin üst üste bulunduğu odalar ise güney kanadındaki Z.03, Z.04 ve Z.39 numaralı odalardır. Yan duvarlarda ise iki tip niş bulunmaktadır: sivri kemerli niş ve düz lentolu niş.

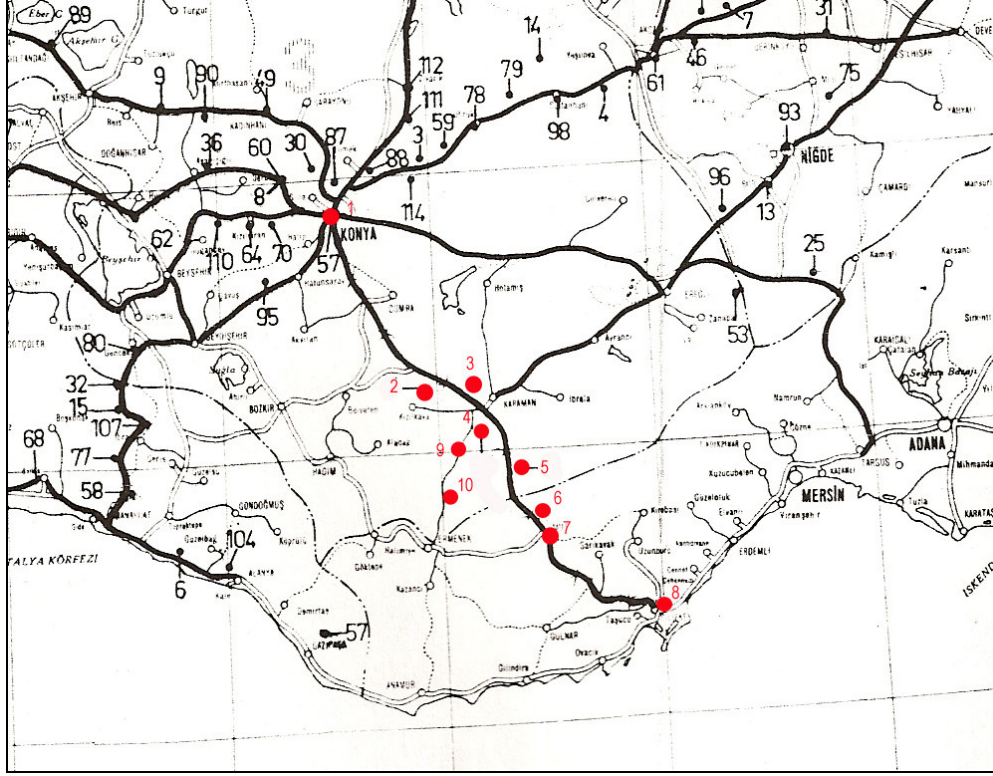
Şekil 4.8 Dış duvarlarda yer alan niş tipleri

Şekil 4.9 Yan duvarlarda yer alan niş tipleri

4.4 Taş Han'ın Yakın Çevredeki Hanlarla Karşılaştırılması

Bölgenin elverişsiz coğrafi koşulları sebebiyle, Mut çevresindeki yollar çok eski dönemlerden itibaren fazla değişmeden günümüze kadar ulaşmıştır. Konya'yı Silifke'ye bağlayan, Mut "Taş Han"ın da üzerinde yer aldığı güzergâh özellikle Anadolu Selçukluları döneminde önemli olmuştur. Bu dönemde Selçuklu başkenti Konya'yı güney limanlarına bağlayan bu yol üzerinde birçok han inşa edilmiştir. Fakat bu hanların çoğu günümüze kadar ulaşamamıştır. Bu güzergâh üzerinde ve yakın çevrede varlığı bilinen hanlar şunlardır:

Şekil 4.10 Mut çevresinde yer alan hanlar

1) Karatay Hanları: Konya şehrinde yer alan hanlar günümüzde mevcut değildir. Selçuklu dönemine ait olan hanlar 1253'den önce yapılmışlardır (Özergin, 1965:154).

2) Gaferyat Hanı: Konya-Karaman yolunda, Konya'ya 82 km uzaklıkta, Kazım Karabekir kasabasında yer alan han; 1953-1954'te yıkılmıştır. Han, avlusuz plan şemasına sahiptir (Özergin, 1965:150).

3) Han: Konya-Karaman yolunda, İlisira'dan sonra, Karaköprü'nün 50 m ilerisinde yer almaktaydı. Yükseltilmiş olan yolun toprakları altında kalmış olan han muhtemelen beylikler dönemine aittir (Özergin, 1965:151).

4) Kozak Hanı: Karaman-Silifke yolunda, Karaman'ın 34 km güneyinde yer alan han Beylikler dönemine aittir. Avlusuz ve iki nefli plan şemasına sahiptir (Özergin, 1965:156).

5) Sertavul Hanı: Karaman-Silifke yolunda, Karaman'a 38 km, Kozak Hanı'na 4 km uzaklıkta yer alan han, Beylikler dönemine aittir. Avlusuz ve iki nefli plan şemasına sahiptir (Özergin, 1965:161).

6) Han: Karaman-Mut arasında, Mut'a 20 km mesafede Alahan'da bir Osmanlı hanının var

olduğu belirtilmiştir (İlter, 1969:106).

7) Taş Han (Mut) : Karaman-Silifke arasında Mut kent merkezinde yer alan han Osmanlı dönemine aittir. Bir avlu çevresinde sıralanmış odalar ve avluya bitişik bir ahır mekanından meydana gelmiştir.

8) Taş Han (Silifke): Karaman-Silifke yolunun sonunda Silifke’de yer alan han, günümüzde mevcut değildir. Osmanlı dönemine ait olan hanın, avlusuz olduğu belirtilmiştir (İlter, 1969:108).

9) Burhan Han: Karaman-Ermenek yolu üzerinde yer alan han, Beylikler dönemine aittir. Dikdörtgen tek bir mekandan oluşmuştur (www.karamankultur.gov.tr).

10) Gelindi Han: Karaman-Ermenek yolu üzerinde, Karaman’a 70 km uzaklıkta yer almaktadır. Beylikler dönemine ait olan han, üç nefli plan şemasına sahiptir (www.karamankultur.gov.tr).

Karaman-Silifke yolu üzerinde var olduğu bilinen bu hanlardan hiç biri Taş Han ölçeğinde yapılar değildir. Avlusuz olarak inşa edilmiş küçük yapılardır. Bu durum, o dönemlerde Mut’un yol üzerindeki en önemli merkez olduğunu göstermektedir. Bu hanlardan mevcut olanlar arasında Mut’a en yakın iki han olan ve daha dikkat çekici mimari özelliklere sahip olan Sertavul ve Kozak Hanları, Taş Han ile karşılaştırma yapmak için seçilmiştir.

4.4.1 Taş Han’ın Kozak ve Sertavul Hanları ile Karşılaştırılması

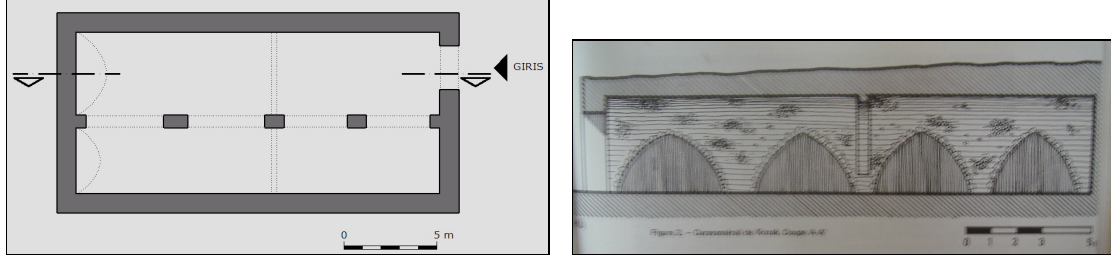
Taş Han gibi konaklama hanı olarak inşa edilmiş olan Sertavul ve Kozak Hanları, İç Anadolu’dan Akdeniz’e ulaşımı sağlayan Sertavul Geçidi’nin iki yanında birbirlerine 4 km mesafede yer almaktadırlar. Anadolu’da hanlar genellikle bir günlük mesafede yer alırken, bu bölgedeki iklim şartlarının zorluğu sebebiyle bu iki han çok yakın mesafede inşa edilmişlerdir.

Sertavul ve Kozak Hanları, zaman içinde konaklama hanlarına olan ihtiyacın yok olması sonucunda işlevlerini kaybetmiş; Taş Han gibi terk edilerek kullanım dışı kalmışlardır. Fakat kent dışında yer alan ve daha sert hava koşullarına maruz kalan bu iki han günümüzde harap durumdadır ve yok olma tehlikesi taşımaktadır.

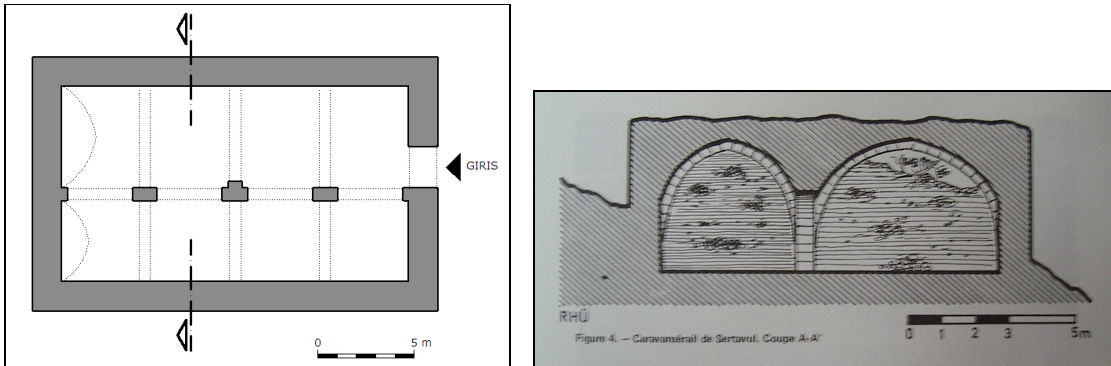
Karamanoğulları Beyliği dönemine tarihlendirilen (Ünal, 1993: 62,66; Cantay,2002: 39) ve büyük ölçüde birbirine benzeyen Sertavul ve Kozak Hanları, bir Osmanlı yapısı olan Taş

Han'dan tamamıyla farklı bir plan şemasına sahiplerdir. Taş Han, bir avluyu çevreleyen 39 oda ve bu bölüme bitişik üç nefli bir ahır mekanından oluşurken; bu iki han avlusuz olarak ve tek mekan şeklinde inşa edilmişlerdir. Taş Han'ın aksine oldukça küçük boyutlara sahip olan hanlar, biri diğerine göre daha geniş olmak üzere iki neften meydana gelmektedirler. Hanların giriş kapıları dar cephede bulunmakta ve daha geniş olan nefe açılmaktadır. Taş Han'da görülen ana portal karakterindeki girişin yerine basit birer kapı açıklığı vardır (Şekil 4.11-Şekil 4.12)

Taş Han'dan çok farklı plan şemasına sahip olan bu iki hanın yapım tekniği ve malzemeleri ise Taş Han ile benzerlik göstermektedir. Yapılar genel olarak, Taş Han'da olduğu gibi, kaba yonu sıralı taş ile inşa edilmişlerdir. Fakat kemerler ve giriş kapısının olduğu bölümlerde kesme taş kullanılmıştır. Bu iki handa kullanılan taşlar da renk ve doku olarak Taş Han'da kullanılan taşlara çok benzemektedir. Aynı taş ocağından getirilmiş olmaları muhtemeldir. Üç ayak üzerine oturan kemerler ve tonozlarla inşa edilmiş olan hanların üzeri, Taş Han gibi düz toprak dam ile örtülmüştür. Çok sade bir mimari ile inşa edilmiş olan hanlarda hiçbir süsleme görülmemektedir. Yalnız Sertavul Hanı'nın bir kitabesinin olduğu çeşitli kaynaklarda belirtilmektedir (Ünal, 1993: 65; Özergin,1965:161).

Şekil 4.11 Kozak Hanı plan (Ekim 2004) ve kesiti (Ünal,1993)

Şekil 4.12 Sertavul Hanı plan (Ekim 2004) ve kesiti (Ünal,1993)

Şekil 4.13 Kozak Hanı (Ekim 2004)

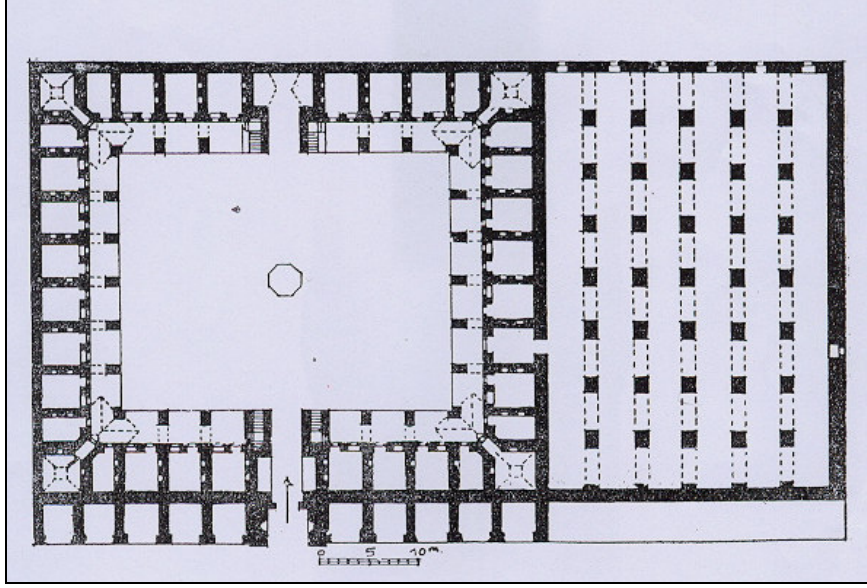

Şekil 4.14 Sertavul Hanı (Ekim 2004)

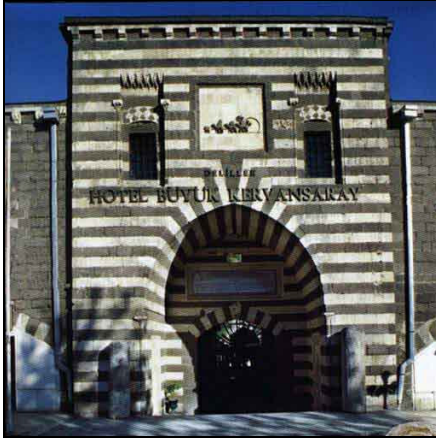
4.5 Taş Han'ın Benzer Plan Şemasına Sahip Hanlarla Karşılaştırılması

Bir Osmanlı hanı olan Taş Han, tek avlulu ve avluya bitişik ayrı bir bölüm halinde ahır mekanının yer aldığı bir plan şemasına sahiptir. Osmanlı hanları arasında bu prensipte yapılmış birçok han örneği görülmektedir. Bergama Taşhanı (15.yy), Diyarbakır Deliller Hanı (16.yy), Gaziantep Hişva Hanı (17.yy), Mardin Hanı (17.-18.yy) ve Gaziantep Mecidiye Hanı (19.yy) bu tip hanlara örnek olarak sayılabilir.

Bu hanların arasında plan şeması olarak Taş Han'a en çok benzeyen yapının Diyarbakır Hüsrev Paşa (Deliller) Hanı olduğu görülmektedir.

Şekil 4.15 Diyarbakır Hüsrev Paşa (Deliller) Hanı Planı (Akozan, 1963)

Şekil 4.16 Diyarbakır Hüsrev Paşa (Deliller) Hanı (Güneli, 1999)

Yapımı 1527 yılında bitirilen Deliller Hanı, oldukça geniş bir alana yayılmaktadır. Han, geniş bir avluyu çevreleyen iki katlı revaklar ve revakların arkalarında yer alan han odaları ile tek katlı bir ahır bölümünden meydana gelmiştir (Sözen, 1971:193). Hanın giriş cephesinde, girişin iki tarafında dışa yönelik dükkanlar yer almaktadır (Şekil 4.15).

Avlu ortasında bir şadırvan bulunmaktadır. Girişte ve girişin tam karşısındaki aksta bulunan merdivenlerle üst kata ulaşım sağlanmaktadır. Hanın ahır olarak kullanılan bölümüne güney kolda yer alan bir geçitten geçilerek ulaşılmaktadır. Altı nefli büyük bir mekan olan ahır kısmında tek sıra halinde dizilmiş pencereler bu bölümün aydınlatılmasını sağlamaktadır.

Hanı dıştan tek yönde sınırlayan dükkanlar, ahır kısmının da bir cephesinde devam etmektedir. Dışarıdan bakıldığında ahır kısmı tek kat, odaların yer aldığı ana bölüm çift kat olarak yükselmektedir (Sözen,1971:193–194).

Plan şeması Taş Han'a oldukça benzeyen Deliller Hanı, Taş Han'ın eksik bölümlerinin anlaşılabilmesi için de aydınlatıcı olmuştur. Fakat han; iki katlı olması, ahır kısmının oldukça büyük olması ve giriş cephesinde dışa yönelik dükkanların yer alması açısından Taş Han'dan farklılaşmaktadır.

Hanın dikdörtgen planlı odaları ve ahır bölümü beşik tonoz ile, köşe odaları ise aynalı tonoz ile geçilmiştir. Yapının üstü ise, toprak damlı Taş Han'ın aksine, beşik çatıyla örtülmüş ve kurşun kaplanmıştır.

Deliller Hanı, plan olarak Taş Han'a benzemesine rağmen cephe özellikleri ve kullanılan malzemeler açısından çok farklıdır. Yerel malzemeyle inşa edilmiş olan yapı, siyah bazalt ve beyaz kalker taşın beraber kullanılması ile oluşturulmuştur. Taş Han oldukça sade bir mimariye sahip iken, Deliller Hanı'nda iki renkli malzeme kullanılmış olması cepheye hareket katmıştır (Şekil 4.16). Odaların revaklara açılan cephelerinde kapıların yanında bir pencere bulunmaktadır. Pencere ve kapı sövelerinde de iki renkli taş kullanımı görülmektedir (Sözen,1971:193–194).

4.6 Yapıdaki Bozulmalar ve Nedenleri

18. yüzyılın ilk çeyreğinde inşa edildiği tahmin edilen yapı üzerinde yapılan gözlemler sonucunda yapının birçok yanlış müdahaleye maruz kaldığı ve çeşitli sorunlarının var olduğu görülmüştür.

Yapının genel karakteri, 1950'li yıllardan itibaren değişik dönemlerde üzerine konutlar ilave edilerek bozulmuştur. Günümüzde hanın üzerinde üç ayrı konut bulunmaktadır (Ek 1, Şekil 2). Bu evlere ulaşmak için de portalin iç kısmına merdivenler yapılmış, giriş kapısının üst kotunda hanın toprak damına açılan yeni bir kapı oluşturulmuştur.

Hanın kuzey cephesindeki odalardan birinin duvarları yıkılarak, yapıya Taş Han Sokak üzerinden ikinci bir giriş oluşturulmuştur (Ek 1, Şekil 10,15). Avluya araç girişinin sağlanabilmesi amacıyla yapılan bu giriş oluşturulurken, bu alanda yer alan L şeklindeki köşe ayağın bir kolu da yıkılmıştır (Şekil 4.17).

Şekil 4.17 Kuzey cephesindeki muhdes giriş

Şekil 4.18 Katırlığın dış duvar kalıntısı ve üzerinde menfez pencere

Doğu cephesinde yer aldığı bilinen katırlık bölümü ise tamamen yıkılmıştır. Bugün sadece dış duvarı kısmen mevcut olan katırlığın, 1960'lı yıllarda da yıkık olduğu kaynaklarda belirtilmektedir (Şekil 4.18). O dönemdeki kalıntılarından, katırlığın 30 kadar hücreden meydana geldiği anlaşılmıştır (Arel, 1962:248).

Yapının özgün halinde katırlığa geçişi sağlayan Z30 numaralı mekânın ise arka tarafına moloz taş duvar yapılarak oda haline getirilmiştir (Ek 1, Şekil 7). Batı cephesinde katırlık girişinin tam karşı aksında yer alan merdivenin de üstü kapatılarak kullanım dışı bırakılmıştır (Ek 1, Şekil 8).

Hanın güney cephesinde yer alan Oral Sokak'ın seviyesinin zaman içinde yükselmesi ile avluyla sokak arasında kot farkı oluşmuştur. Oldukça fazla olan bu fark sebebiyle hanın girişinde bir rampa meydana gelmiştir.

Girişin doğusunda yer alan altı odanın önündeki revaklar, ayakların arasına moloz taş duvar örülerek kapatılmıştır. Bu moloz taş duvarlarda pencereler oluşturularak, kapatılmış revaklara ışık alınması amaçlanmıştır (Ek 1, Şekil 16).

Odalarda ve revaklarda hanın özgün döşeme kaplamaları blokaj üzerine şap dökülerek kapatılmıştır. Ancak bazı odaların girişlerinde özgün eşikler ve birkaç sıra döşeme kaplaması görülebilmektedir. Hanın giriş kapısı ve odaların kapıları zaman içinde yok olmuş, bazı oda kapılarına sonradan ahşap veya metal kapılar takılmıştır.

Yapının üstü geleneksel toprak dam örtüdür (Ek 1, Şekil 1). Toprak dama yeterli bakım yapılmaması sebebiyle, zaman içinde yapıda yalıtım sorunları görülmeye başlanmıştır. Odalardaki ocaklardan dama çıkan bacalar ise tümüyle yok olmuştur. Sadece baca diplerinde yer alan taşlar görülebilmektedir.

Yapının oldukça sağlam bir strüktür yapısı olduğu görülmektedir. Yağmur, nem, güneş etkisi gibi dış etkenler ve yapının terk edilmiş olması sebebiyle oluşan bozulmalar olmakla birlikte, bunların strüktürü çok fazla etkilemediği daha ziyade malzeme bozulması olduğu görülmektedir. Hanın üstüne inşa edilmiş üç tane ev olmasına rağmen yapıda açılma, strüktürel çatlak gibi ciddi problemlere rastlanmamaktadır. Ancak yapının doğu tarafında yer alan katırlık bölümünün yıkılması sebebiyle bu kısma bitişik duvarlarda sorunlar oluşmuştur. Bu kısımda birkaç odanın dış duvarları yıkılmış, tavanlarında çökmeler olmuştur (Ek 1, Şekil 14).

Uzun süredir kullanılmayan yapının cephelerinde zamanın ve bakımsızlığın oluşturduğu bozulmalar yoğun olarak görülmektedir. Yapı, düzenli olarak bakım ve temizlik görmediğinden birçok tahribat oluşmuştur. Özellikle cephelerde yetişen küçük bitkiler yapıya büyük zarar vermektedirler. Temizlenmeyen bu bitkiler zamanla büyüyerek yer yer taşları patlatmışlardır. Cephedeki çörtlenler de kısmen zamanın, kısmen de bitkilerin etkisiyle aşınmış ve büyük ölçüde kırılarak deforme olmuşlardır. Çörtlenlerin hepsi harap oldukları için çatıdaki yağmur suyunun tahliyesinde problem yaşanmaktadır.

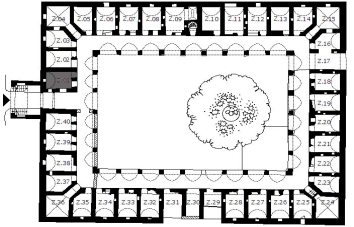
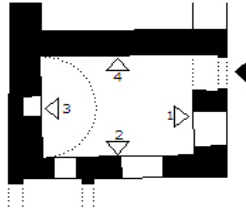
Yapının kuzey ve doğu cepheleri ile revaklar gerisindeki duvar yüzeylerinde taşların arasında yer alan derzler zaman içinde yok olmuştur. Taşları bağlayan bu derzlerin yok olması sonucu taş araları açılmış ve bu noktalardan yağmur girerek duvarlara zarar vermeye başlamıştır. Boşalan derzlerin yer yer çimento içerikli malzemelerle doldurulduğu, bazı bölümlerde ise duvarların kısmen sıvanmış olduğu görülmektedir.

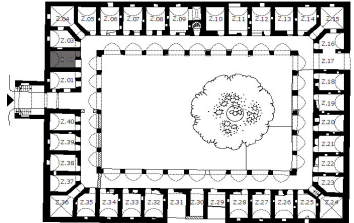
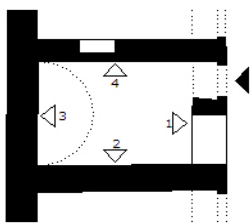
Giriş portalinde; taş derzlerinden ve konsolların yerinden, yapının yanlardan tıraşlandığı görülmektedir. Portalin sol tarafında taşlarda yoğun deformasyon görülmektedir. Batı yönünde yer alan komşu dükkanın inşası sırasında kısmen aşınan taşlar, cepheye monte edilen metal elektrik direğinin yarattığı korozyon etkisiyle giderek dağılmıştır. Girişte ayaklar arasında, kemerin üzengi seviyesinde yer alan ahşap gergi de yok olmuştur. Hanın toprak damından daha yüksek seviyede bulunan portalin üst kısmında da yoğun olarak bitki oluştuğu görülmektedir.

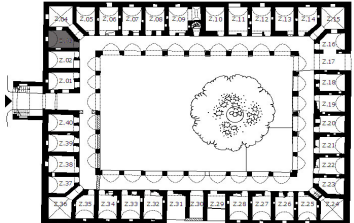
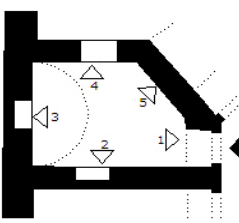
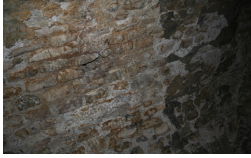
Avluya bakan revak cephelerinde taş yüzeylerde kısmen kirlenme ve kararma görülmektedir. Revakları oluşturan ayaklarda taş malzeme aşınmış, yer yer erimiştir. Bazı ayakları desteklemek amacıyla beton pabuçlar yapılmıştır. Bu ayaklar arasında önceden var olduğu anlaşılan, üzengi seviyesindeki ahşap gergiler ise tamamen yok olmuşlardır.

Odaların büyük çoğunluğunun özgün plan formunu korudukları görülmektedir. Bununla birlikte Z20 numaralı oda dışında bütün odalarda ocakların yıkıldığı, bazı odalarda ise ocağın arka duvarında muhdes pencereler açıldığı görülmektedir. Z29 numaralı mekânda odanın arka duvarı yıkılarak arka bahçeye geçiş sağlanmıştır. Aynı odada ocak tümüyle yıkılmış, kapının yeri de değiştirilmiştir. Z24 numaralı odanın girişine ise merdiven yapılmış ve merdivenin bittiği yere de yarım duvar örülerek odaya giriş kapatılmıştır. Z11 numaralı odada hem kapının yer aldığı duvar hem de karşı duvar kısmen yıkılmış, daha sonra briket duvar örülerek kapatılmıştır. Batı ve güney cephesindeki bazı odalarda da, hanı dıştan çevreleyen komşu dükkanlara geçişlerin açıldığı görülmektedir.

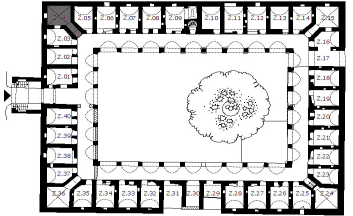
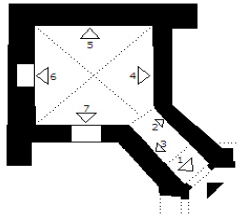
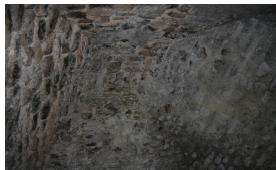
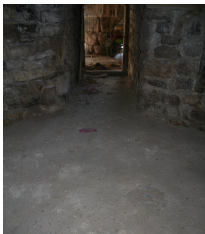
Hanın planındaki ve cephelerindeki bozulmalar analitik rölöve çizimlerinde detaylı bir şekilde irdelenmiştir. Revakların iç kısmında yer alan odaların ise daha kapsamlı olarak incelenebilmesi amacıyla, her oda için bir tablo oluşturularak bozulmalar ve değişiklikler gözlemlenmiştir.

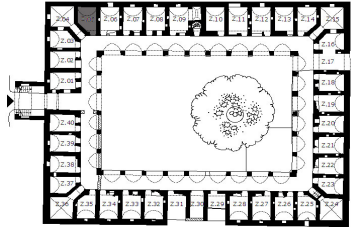
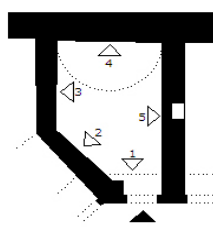
ODA Z.01 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Duvarın büyük bir kısmı sıvanmış. Tamamıyla yıkılmış olan ocağın arka tarafına denk gelen bölümde geniş bir pencere boşluğu açılmış. Duvarın alt kısmında derz boşalması görülüyor.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	—
	OCAK	Ocak tamamen yıkılmış.
	KAPI	—
	Kasa-Kanat	—
	Boyut	Özgün boyutları korunmuş.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Duvar tamamen sıvanarak taş doku kapatılmış. Duvar üzerinde iki tane pencere boşluğu açılmış.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	—
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Duvar tamamen sıvanarak taş doku kapatılmış. Üst kısımlarda rutubet görülüyor. Duvar üzerinde bir niş mevcut fakat özgün olup olmadığı anlaşılmıyor.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Özgün boyutları değiştirilmiş olabilir.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Duvar, yerden yaklaşık 2.00 m yüksekliğe kadar sıvanmış. Üst kısımlarda boşalan derzler çimento içerikli harç ile doldurulmuş.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Duvarda önceden bir nişin var olduğu izlerden anlaşıyor fakat özgün olup olmadığı belli değil.
	OCAK	—
	KAPI	—
TAVAN-DÖŞEME	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
		Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile kaplanmış, fakat sıva kısmen dökülmüş.
		Özgün taş döşeme ve eşik şap dökülerek kapatılmış.

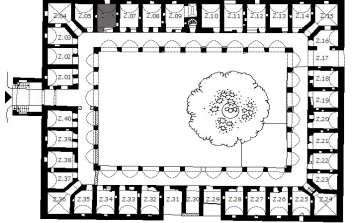
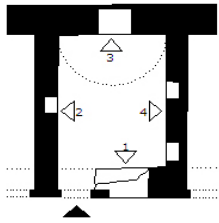
ODA Z.02 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI Kasa-Kanat Boyut Eşik Söve Lento	Moloz taş örgü. Duvarın büyük bir kısmı çimento içerikli sıva ile sıvanmış. Tamamen yıkılmış olan ocağın arka tarafına geniş bir pencere boşluğu açılmış. Görünmüyor. — Ocak tamamen yıkılmış. — Muhdes ahşap kasa ve kanat mevcut. Özgün boyutları korunmuş. Özgün taş eşik duruyor fakat kırılmış. Özgün taş sövede yer yer yüzey kaybı görülüyor. Özgün ahşap hatıllar yok olmuş.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Duvarın büyük bir kısmı çimento içerikli sıva ile sıvanmış. Görünmüyor. — — —
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Duvarın büyük bir kısmı çimento içerikli sıva ile sıvanmış. Duvar büyük ölçüde tahrip edilerek, arka tarafta yer alan komşu dükkana geçiş sağlanmıştır. Kapı açılırken, ahşap hatılın yarıya yakın bir bölümü kesilerek çıkartılmış. Duvarın mukavemeti zayıflamış olabilir. — — —
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Duvarın büyük bir kısmı çimento içerikli sıva ile sıvanmış. Görünmüyor. — — —
TAVAN-DÖŞEME	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile kaplanmış, fakat sıva kısmen dökülmüş. Yer yer çiçeklenme görülüyor. Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün eşik görülebiliyor.	

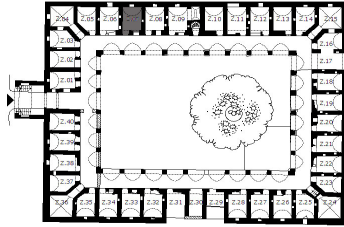
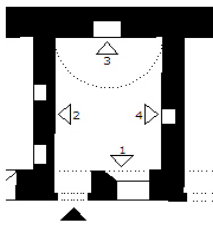
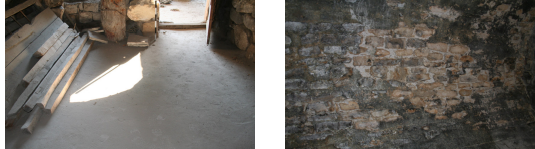
ODA Z.03 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1 - DUVAR 5	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
 	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI Kasa-Kanat Boyut Eşik Söve Lento	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Duvar 5 üzerinde yer alan ocak tamamen yıkılmış, yeri düzeltilerek moloz taş ile örülmüş. Görünmüyor. — Ocak tamamen yıkılmış. — — Özgün boyutları korunmuş. Özgün taş eşik korunmuş. Özgün taş sövede yer yer yüzey kaybı görülüyor. Özgün ahşap hatıllar kaybolmuş.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
 	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış. Ayrıca duvarda, birim taş malzemede eksilme ve yer yer derz boşalması görülüyor. Duvar üzerinde yer alan niş, moloz taş doldurularak kapatılmış. Ahşap hatılın bir kısmı sökülerek çıkarılmış. Düz lentolu niş. Moloz taş ile doldurulmuş olan nişin özgün boyutları da değiştirilmiş. — —
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar üzerinde kısmen kireç boya uygulanmış. Yer yer derz boşalması ve çiçeklenme de görülüyor. Görünmüyor. Üst üste iki tane, düz lentolu niş var. Özgün boyutları korunmuş. — —
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
 	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar üzerinde kısmen kireç boya uygulanmış. Yer yer derz boşalması görülüyor. Görünmüyor. Yan odaya açılan bir duvar boşluğu var. Özgün boyutları değiştirilmiş. Duvar boşluğunun üstündeki taş veya ahşap lento sökülüş. — —
TAVAN-DÖŞEME	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
 		Mekan köşesi pahlanmış beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile kaplanmış, fakat sıvanın büyük bir bölümü dökülmüş. Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün eşik görülebiliyor.

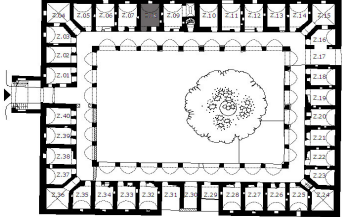
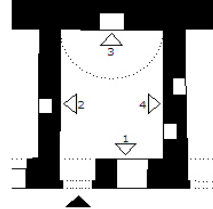
ODA Z.04 MEVCUT DURUM ANALİZİ Sayfa 1			
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM	
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Duvarıda derz boşalması ve yer yer birim taş malzemede eksilme görülüyor.	
	HATIL	Görünmüyor.	
	NİŞ	Niş yok fakat kapının üst tarafında bir menfez pencere var.	
	OCAK	—	
	KAPI	—	
	Kasa-Kanat	Muhdes ahşap kasa ve kanat mevcut.	
	Boyut	Özgün boyutları korunmuş.	
	Eşik	Özgün taş eşik korunmuş.	
Söve	Özgün taş sövede yer yer yüzey kaybı görülüyor.		
Lento	Özgün ahşap hatıllar yok olmuş.		
DUVAR 2 - DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM	
		DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış. Ayrıca Duvvar 3'te, hatıl seviyesinde birim taş malzemede eksilme görülüyor.
		HATIL	Duvvar 3'te ahşap hatılın bir kısmı çıkartılmış.
		NİŞ	—
		OCAK	—
		KAPI	—
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM	
		DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Tamamen yıkılmış olan ocağın yeri düzeltilerek moloz taş ile örölmüş.
		HATIL	Görünmüyor.
		NİŞ	—
		OCAK	Üçgen alınlıklı ocak. Yıkılıp, içi doldurulmuş olan ocağın alınlığı taşıyan taşları duvar örgüsü içinde görölebiliyor.
		KAPI	—
DUVAR 5	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM	
		DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Yer yer birim taş malzemede eksilme görülüyor. Ayrıca duvar üzerinde kısmen rutubet ve çiçeklenme de görülüyor.
		HATIL	Görünmüyor.
		NİŞ	—
		OCAK	—
		KAPI	—

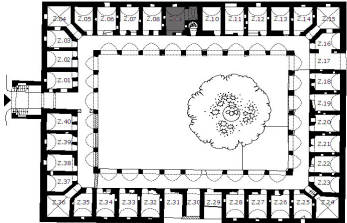
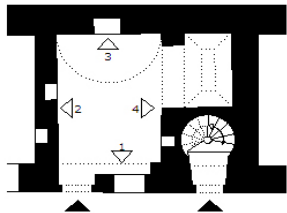
ODA Z.04 MEVCUT DURUM ANALİZİ Sayfa 2			
DUVAR 6		YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
		DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Yer yer birim taş malzemede eksilme ve rutubet de görülüyor.
		HATIL	Görünmüyor.
		NİŞ	Üst üste iki tane, düz lentolu niş var. Özgün boyutları korunmuş.
		OCAK	—
		KAPI	—
DUVAR 7		YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
		DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Ayrıca duvarda, birim taş malzemede eksilme görülüyor.
		HATIL	Görünmüyor.
		NİŞ	Yan odaya açılan bir duvar boşluğu var. Özgün boyutları değiştirilmiş. Duvar boşluğunun üstündeki taş veya ahşap lento sökülmüş.
		OCAK	—
		KAPI	—
TAVAN-DÖŞEME		FİZİKSEL DURUM	
		Mekan manastır tonozu ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile kaplanmış, fakat sıva kısmen dökülmüş.	
		Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün eşik görülebiliyor.	

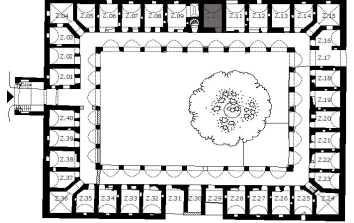
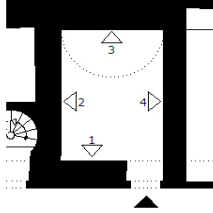
ODA Z.05 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1 - DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI Kasa-Kanat Boyut Eşik Söve Lento	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Özellikle kapının üst tarafında birim taş malzemede eksilme görülüyor. Tamamen yıkılmış olan ocağın yeri düzeltilerek moloz taş ile doldurulmuş. Görünmüyor. — Tamamen yıkılmış. Muhdes ahşap kasa ve kanat mevcut. Özgün boyutları korunmuş. Özgün taş eşik korunmuş. Özgün taş sövede yer yer yüzey kaybı görülüyor. Özgün ahşap hatıllar yok olmuş.
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Duvar üzerine birçok metal askı yerleştirilerek duvara zarar verilmiş. Görünmüyor. — — —
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Özellikle orta kısımlarda rutubet görülüyor. Görünmüyor. Görünmüyor. — —
DUVAR 5	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar üzerinde kısmen kireç boya uygulanmış. Yer yer birim taş malzemede eksilme görülüyor. Görünmüyor. Görünmüyor. — —
TAVAN-DÖŞEME	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
		Mekan köşesi pahlanmış beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoza örtü çimento içerikli sıva ile kaplanmış, fakat sıva büyük ölçüde dökülmüş. Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün eşik görülebiliyor.

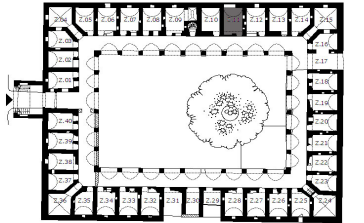
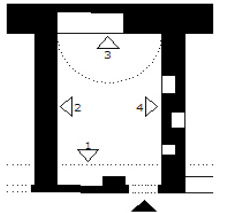
ODA Z.06 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI Kasa-Kanat Boyut Eşik Söve Lento	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Yıkılan ocağın arka tarafına pencere boşluğu açılmış. Sağ üst tarafta isleesi görölüyor. Görünmüyor. — Ocak ve çevresi tamamen yıkılmış. — Muhdes ahşap kasa ve kanat mevcut. Özgün boyutları korunmuş. Özgün taş eşik korunmuş. Özgün taş sövede yer yer yüzey kaybı görölüyor. Özgün ahşap hatıllar yok olmuş.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Ayrıca duvarda, yer yer birim taş malzemede eksilme görölüyor. Görünmüyor. Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş. — —
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarda yer alan niş büyütölerek, arka taraftaki komşu dükkana geçiş yapılmış. Fakat bu geçiş sonradan tuğla örölerek kapatılmış. Etrafı çimento içerikli sıva ile sıvanmış. Görünmüyor. Muhtemelen kemerli niş. Özgün boyutları değıştirilmiş. — —
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar üzerinde kısmen kireç boya uygulanmış. Duvar üzerinde yer alan niş, moloz taş ile doldurularak kapatılmış. İki tane küçük, düzgün olmayan niş oluşturulmuş. Görünmüyor. Düz lentolu niş. Moloz taş doldurularak kapatılmış. — —
TAVAN-DÖŞEME	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Mekan beşik tonoz ile örtölmiş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile kaplanmış, fakat sıva kısmen dökölmiş. Odanın içinde ateş yakılması sonucunda tavanda isleesi oluşmuş. Yer yer çiçeklenme görölüyor. Özgün taş döşeme şap dökölerek kapatılmış. Oda girişinde özgün eşik göröllebiliyor.

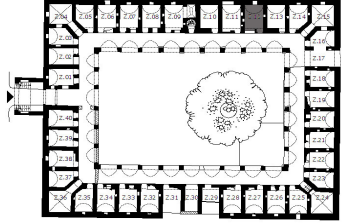
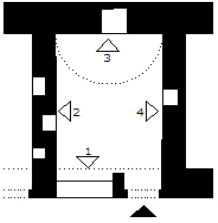
ODA Z.07 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI Kasa-Kanat Boyut Eşik Söve Lento	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Yıkılan ocağın arka tarafına pencere boşluğu açılmış. Özellikle kapının üst kısmında birim taş malzemede eksilme görülüyor. Görünmüyor. — Üçgen alınlıklı ocak. Büyük ölçüde yıkılmış. — Muhdes ahşap kasa ve kanat mevcut. Özgün boyutları korunmuş. Özgün taş eşik korunmuş. Özgün taş sövede yer yer yüzey kaybı görülüyor. Özgün ahşap hatıllar yok olmuş.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış. Ayrıca duvarda, birim taş malzemede eksilme görülüyor. Sol tarafta duvar örgüsünde bozulma görülüyor. Duvardaki niş, moloz taş ile kapatılmış. Görünmüyor. Düz lentolu niş. Moloz taş doldurularak, kapatılmış. — —
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarın üst kısımlarında kireç boya uygulanmış. Yer yer çiçeklenme görülüyor. Sağlam durumda. Üst üste iki niş bulunuyor. Alttaki düz lentolu, üstteki kemerli niş. Özgün boyutları korunmuş. — —
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar üzerinde kısmen kireç boya uygulanmış. Yer yer birim taş malzemede eksilme görülüyor. Duvarda bir niş oluşturulmuş, sonra moloz taş ile kapatılmış. Görünmüyor. Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş. — —
TAVAN-DÖŞEME	FİZİKSEL DURUM	
	Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile kaplanmış, fakat sıva kısmen dökülmüş. Yer yer çiçeklenme görülüyor. Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün eşik görülebiliyor.	

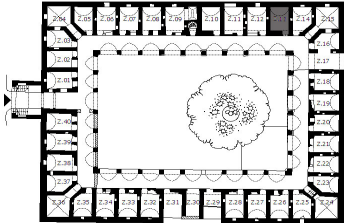
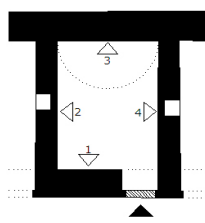
ODA Z.08 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI Kasa-Kanat Boyut Eşik Söve Lento	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Yıkılan ocağın arka tarafına pencere boşluğu açılmış. Duvarıda birim malzemede eksilme görülüyor. Görünmüyor. — Üçgen alınlıklı ocak. Büyük ölçüde yıkılmış. — Muhdes ahşap kasa ve kanat mevcut. Özgün boyutları korunmuş. Özgün taş eşik korunmuş. Özgün taş sövede yer yer yüzey kaybı görülüyor. Özgün ahşap hatıllar kısmen mevcut durumda.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Ayrıca duvarıda, birim taş malzemede eksilme görülüyor. Sol tarafta duvar örgüsünde bozulma görülüyor. Duvardaki niş, moloz taş ile kapatılmış. Üst kısımlarda is lekeli görülüyor. Görünmüyor. Düz lentolu niş. Moloz taş ile doldurularak kapatılmış. — —
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Yer yer birim taş malzemede eksilme görülüyor. Üst kısımlarda is lekeli oluşmuş. Sağlam durumda. Üst üste iki niş bulunuyor. Altındaki düz lentolu, üstteki kemerli niş. Özgün boyutları korunmuş, alttaki moloz taş ile doldurulmuş. — —
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Yer yer birim taş malzemede eksilme görülüyor. Üst kısımlarda is lekeli oluşmuş. Duvar üzerinde kısmen çamur sıva uygulanmış. Görünmüyor. Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş. — —
TAVAN-DÖŞEME	FİZİKSEL DURUM	
	Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile kaplanmış, fakat sıva kısmen dökülmüş. Odanın içinde ateş yakılması sonucunda tonozda is lekeli oluşmuş. Özgün taş döşeme ve eşik şap dökülerek kapatılmış.	

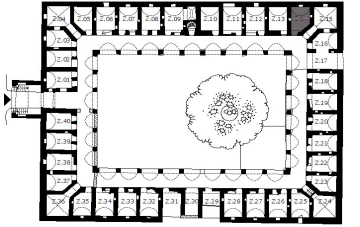
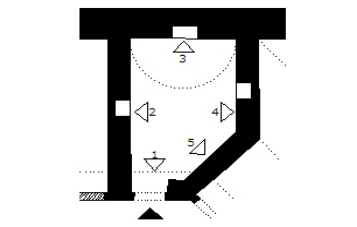
ODA Z.09 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Duvarıda derz boşalması görülüyor. Ocak ve etrafındaki duvar tamamen yıkılmış. Yıkılan ocağın arka tarafında büyükçe bir pencere açılmış.
	HATIL	Sağlam durumda.
	NİŞ	—
	OCAK	Ocak tamamen yıkılmış.
	KAPI	—
	Kasa-Kanat	Muhdes metal kasa ve kanat mevcut.
	Boyut	Özgün boyutları korunmuş.
	Eşik	Özgün taş eşik korunmuş.
	Söve	Özgün taş sövede yer yer yüzey kaybı görülüyor.
	Lento	Özgün ahşap hatıllar kısmen mevcut durumda.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Ayrıca duvarda, birim taş malzemede eksilme görülüyor.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarın orta kısmında derzler, taşları kapatacak şekilde doldurulmuş. Nişlerin arka duvarlarında duvar örgüsünde düzensizlik görülüyor.
	HATIL	Sağlam durumda.
	NİŞ	Üst üste iki niş bulunuyor. Altındaki düz lentolu, üstteki kemerli niş. Özgün boyutları korunmuş.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Duvar yüzeyinde yer yer derz boşalması ve birim taş malzemede eksilme görülüyor. Duvara elektrik panosu yerleştirilmiş. Bu duvar üzerinde yer alan tuğla kemerli bir geçişle yandaki küçük mekana geçilmektedir. Bu mekanın duvarları gözükmemektedir.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş.
	OCAK	—
	KAPI	—
TAVAN-DÖŞEME	FİZİKSEL DURUM	
	İki ayrı mekandan meydana gelen odanın büyük mekanı beşik tonoz ile, küçük mekanı ise aynalı tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtüler çimento içerikli sıva ile kaplanmış, fakat büyük kısmı dökülmüş.	
	Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün eşik görülebiliyor.	

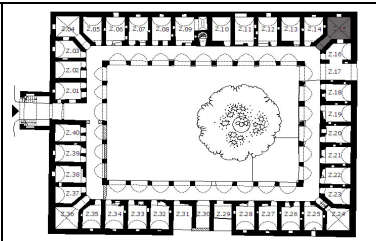
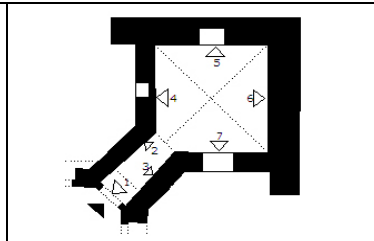
ODA Z.10 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI Kasa-Kanat Boyut Eşik Söve Lento	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Tamamen yıkılmış olan ocağın arkasında çok büyük bir pencere boşluğu açılmış, sonra moloz taş ile doldurularak kapatılmış. Görünmüyor. — Ocak tamamen yıkılmış. Muhdes metal kasa ve kanat mevcut. Özgün boyutları korunmuş. Özgün taş eşik korunmuş. Özgün taş sövede yer yer yüzey kaybı görülüyor. Özgün ahşap hatıllar yok olmuş.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Oda yoğun olarak eşya dolu olduğu için bu duvarın analizi yapılamamıştır. Görünmüyor. Görünmüyor. — —
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Bu duvar tamamen yıkılarak, arka tarafta yer alan komşu dükkana eklenmiş. Görünmüyor. Görünmüyor. — —
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Oda yoğun olarak eşya dolu olduğu için bu duvarın analizi yapılamamıştır. Görünmüyor. Görünmüyor. — —
TAVAN-DÖŞEME	FİZİKSEL DURUM	
		Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtüde, boşalan derzler çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Tonoz yüzeyine kireç boya uygulanmış. Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün eşik görülebiliyor.

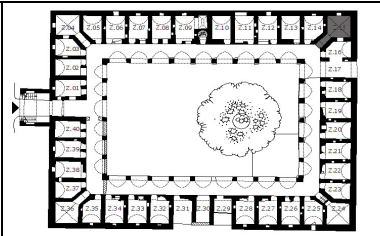
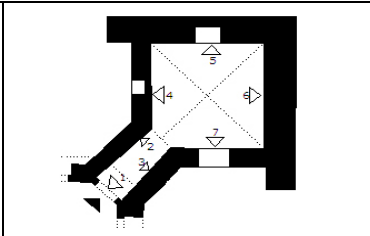
ODA Z.11 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Ocakla birlikte duvarın büyük bir bölümü yıkılarak yerine beton tuğla ve ateş tuğlası ile daha ince bir duvar örülmüş. Duvardaki ahşap hatılların yerine ise betonarme hatıl yapılmış.
	HATIL	Özgün ahşap hatıllar yok olmuş.
	NİŞ	—
	OCAK	Ocak tamamen yıkılmış.
	KAPI	—
	Kasa-Kanat	—
	Boyut	Özgün boyutları korunmuş.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış. Ayrıca duvarda, birim taş malzemede eksilme görülüyor. Duvardaki niş ise moloz taş doldurularak kapatılmış.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş fakat içi doldurulmuş.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Duvarın yandan fazla bir kısmı yıkılarak yerine beton tuğladan daha ince bir duvar örülmüş. Duvarda birim taş malzemede eksilme ve taşlarda yüzey kaybı görülüyor. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş ve duvar kireçle boyanmış.
	HATIL	Büyük bir kısmı kesilmiş.
	NİŞ	—
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış. Ayrıca duvarda, birim taş malzemede eksilme görülüyor. Duvardaki niş ise moloz taş doldurularak kapatılmış.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş fakat içi doldurulmuş.
	OCAK	—
	KAPI	—
TAVAN-DÖŞEME	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtüde, boşalan derzler kısmen çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Kireç boya uygulanmış. Yer yer birim taş malzemede eksilme görülüyor.
		Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün eşik görülebiliyor.

ODA Z.12 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI Kasa-Kanat Boyut Eşik Söve Lento	Moloz taş örgü. Ocak ve etrafındaki duvar tamamen yıkılmış, yerine büyük bir pencere boşluğu açılmış. Pencerenin üst tarafında betonarme hatıl yapılmış. Duvarın üst kısmında yoğun rutubet görülüyor. Büyük bir bölümü kesilerek çıkarılmış. — Ocak tamamen yıkılmış. — Muhdes ahşap kasa ve kanat mevcut. Özgün boyutları korunmuş. Özgün taş eşik korunmuş. Özgün taş sövede yer yer yüzey kaybı görülüyor. Özgün ahşap hatıllar kısmen mevcut durumda.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış. Ayrıca duvarda, birim taş malzemede eksilme görülüyor. Üst kısımlarda ise is lekeli oluşmuş. Duvarın sağ alt tarafında duvar örgüsünde bozulma görülüyor. Görünmüyor. Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş. — —
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar üzerinde kısmen kireç boya uygulanmış. Üst kısımlarda is lekeli oluşmuş. Duvara bir elektrik panosu yerleştirilmiş. Sağlam durumda. Üst üste iki niş bulunuyor. Altındaki düz lentolu, üstteki kemerli niş. Özgün boyutları korunmuş. — —
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar üzerinde kısmen kireç boya uygulanmış. Yer yer birim taş malzemede eksilme görülüyor. Görünmüyor. Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş. — —
TAVAN-DÖŞEME	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü kısmen çimento içerikli sıva ile sıvanmış. Yer yer birim taş malzemede eksilme görülüyor. Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün eşik görülebiliyor.

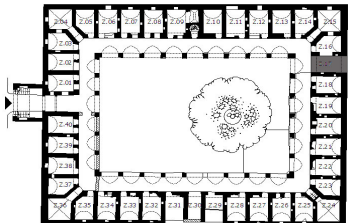
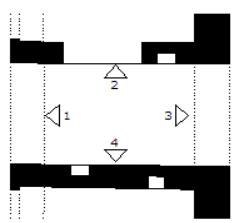
ODA Z.13 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI Kasa-Kanat Boyut Eşik Söve Lento	Moloz taş örgü. Odanın kapısı beton tuğla örülerek kapatılmış. Ocak tamamen yıkılmış, arka duvarına bir pencere boşluğu açılmış. Görünmüyor. — Ocak tamamen yıkılmış. Oda girişi kapatılmış. — Özgün boyutları korunmuş. Özgün taş eşik betonla kapatılmış. Özgün taş sövede yer yer yüzey kaybı görülüyor. Görünmüyor.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Üst kısımlarda is lekesi oluşmuş. Görünmüyor. Görünmüyor. — —
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarda yer alan ikili nişin arka duvarı yıkılarak, komşu dükkana geçiş yapılmış. Bu geçiş sonradan moloz taş örülerek kapatılmış. Bu geçişin iki yanında çimento içerikli sıva ile sıvanmış bölümler görülüyor. Görünmüyor. Üstte kemerli, altta düz lentolu nişten oluşan ikili niş varmış fakat özgün boyutları bozularak kapı açılmış. — —
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Üst kısımlarda is lekesi oluşmuş. Görünmüyor. Görünmüyor. — —
TAVAN-DÖŞEME	FİZİKSEL DURUM	
Fotoğraf çekilememiştir.	Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile kaplanmış, fakat sıva kısmen dökülmüş. Özgün taş döşeme ve eşik şap dökülerek kapatılmış.	

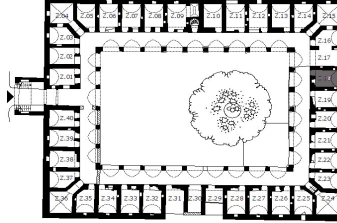
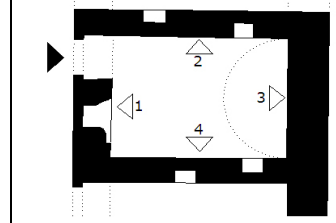
ODA Z.14 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI Kasa-Kanat Boyut Eşik Söve Lento	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Görünmüyor. — — — Muhdes ahşap kasa ve kanat mevcut. Özgün boyutları korunmuş. Özgün taş eşik korunmuş. Özgün taş sövede yer yer yüzey kaybı görülüyor. Özgün ahşap hatıllar yok olmuş.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Ayrıca duvarda, birim taş malzemede eksilme görülüyor. Görünmüyor. Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş. — —
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Ayrıca duvarda, birim taş malzemede eksilme görülüyor. Yer yer çimento içerikli sıva uygulanmış. İkili nişin, altta yer alanı moloz taş ile doldurulmuş. Görünmüyor. Üst üste iki niş bulunuyor. Alttaki düz lentolu, üstteki kemerli niş. Özgün boyutları korunmuş, alttaki moloz taş ile doldurulmuş. — —
DUVAR 4 - DUVAR 5	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Ayrıca duvarda, birim taş malzemede eksilme görülüyor. Duvar 5'te yer alan ocak tamamen yıkılarak yeri moloz taş ve çimento harç ile doldurulmuş. Görünmüyor. Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş. Ocak tamamen yıkılmış. —
TAVAN-DÖŞEME	FİZİKSEL DURUM	
	Mekan, köşesi pahlanmış beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtüde boşalan derzler çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Tavan kireç boya ile boyanmış. Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün eşik görülebiliyor.	

ODA Z.15 MEVCUT DURUM ANALİZİ Sayfa 1		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Duvarda derz boşalması ve yer yer birim taş malzemede eksilme görülüyor. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş.
	HATIL	Özgün ahşap hatıllar yok olmuş.
	NİŞ	Niş yok fakat kapının üst tarafında bir menfez pencere var.
	OCAK	—
	KAPI	—
	Kasa-Kanat	—
	Boyut	Özgün boyutları korunmuş.
	Eşik	Özgün taş eşik korunmuş.
DUVAR 2 - DUVAR 3	Söve	Özgün taş sövede yer yer yüzey kaybı görülüyor.
	Lento	Özgün ahşap hatıllar yok olmuş.
	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyleri kireç boya ile boyanmış. Ayrıca duvarlarda birim taş malzemede eksilme görülüyor.
		HATIL
		NİŞ
		OCAK
DUVAR 4	KAPI	—
	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış.
		HATIL
		NİŞ
		OCAK
DUVAR 5	KAPI	—
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Ayrıca duvarlarda birim taş malzemede eksilme görülüyor.
		HATIL
		NİŞ
		OCAK
	KAPI	—

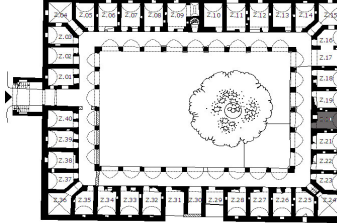
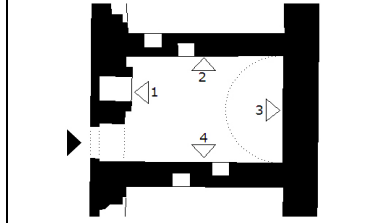
ODA Z.15 MEVCUT DURUM ANALİZİ Sayfa 2		
DUVAR 6	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Ayrıca duvarda birim taş malzemede eksilme görülüyor. Alt tarafta duvar örgüsünde bozulma görülüyor. Duvarın sağ tarafında ise dikey bir çatlak görülüyor. Görünmüyor. — — —
DUVAR 7	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Ocak tamamen yıkılmış, arka duvarı da yıkılarak yandaki odaya geçiş yapılmış. Oluşan boşluğun üst tarafında dikey bir çatlak görülüyor. Bir kısmı kesilerek çıkarılmış. — Ocak tamamen yıkılmış. —
TAVAN-DÖŞEME	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
		Mekan manastır tonozu ile örtülmüş. Tonoz örtü tamamen çimento içerikli sıva ile kaplanmış. Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün eşik görülebiliyor.

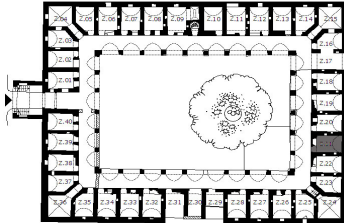
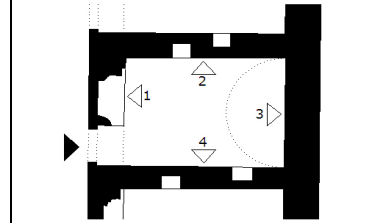
ODA Z.16 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1 - DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI Kasa-Kanat Boyut Eşik Söve Lento	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Birim taş malzemede eksilme görülüyor. Yıkılan ocağın yeri moloz taş ve çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlarda is lekesi oluşmuş. Görünmüyor. — Ocak tamamen yıkılmış. Kapının üstündeki kemerin taşları sökülüş. — Özgün boyutları bozulmuş. Özgün taş eşik korunmuş. Özgün taş sövede yüzey kaybı görülüyor. Özgün ahşap hatıllar yok olmuş.
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlarda is lekesi oluşmuş. Yan odadaki ocak yıkılarak bu odaya bir geçiş yapılmış. Bir kısmı kesilerek çıkarılmış. — — —
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlarda is lekesi oluşmuş. Duvvar örgüsünde bozulma görülüyor. Duvvarın bir bölümü yıkılıp yeniden doldurulmuş. Görünmüyor. — — —
DUVAR 5	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlarda is lekesi oluşmuş. Duvarı geniş bir boşluk açılmış. Bu boşluğun üst tarafında ise betonarme hatıl yapılmış. Bir kısmı kesilerek çıkarılmış. — — —
TAVAN-DÖŞEME	FİZİKSEL DURUM	
	Mekan, köşesi pahlanmış beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile kaplanmış. Odanın içinde ateş yakılması sonucunda is lekesi oluşmuş. Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün eşik görülebiliyor.	

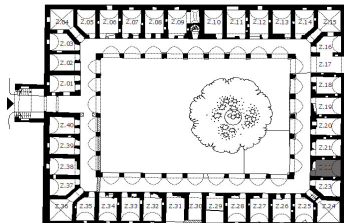
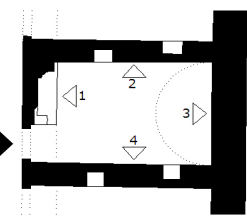
ODA Z.17 MEVCUT DURUM ANALİZİ			
DUVAR 1		YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
		DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Odanın iki duvarı tamamen yıkılarak, hana ikinci bir giriş oluşturulmuş. Yıkılan Duvar 1 yerine yuvarlak kemerli bir geçiş yapılmış.
		HATIL	Özgün ahşap hatıllar kesilip, çıkarılmış.
		NİŞ	—
		OCAK	Ocak tamamen yıkılmış.
		KAPI	Kapı tamamen yıkılmış.
		Kasa-Kanat	—
		Boyut	—
		Eşik	—
		Söve	—
		Lento	—
DUVAR 2		YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
		DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarda geniş bir boşluk açılmış. Bu boşluğun üstüne betonarme bir hatıl yapılmış. Sağ taraftaki duvarın yıkılması sebebiyle Duvar 2'nin sağ tarafında duvar örgüsünde bozulma görülüyor.
		HATIL	Bir kısmı kesilerek çıkarılmış.
		NİŞ	Düz lentolu niş. İçi moloz taş doldurulmuş.
		OCAK	—
		KAPI	—
		DUVAR 3	
		DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Duvar tümüyle yıkılarak, oda dışarı açılmış.
		HATIL	Özgün ahşap hatıllar tamamen kesilip, çıkarılmış.
		NİŞ	—
		OCAK	—
		KAPI	Muhdes metal kapı yerleştirilmiş.
		DUVAR 4	
		DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarın sağ ve sol tarafındaki duvarların yıkılması sonucunda bu kısımlarda duvar örgüsünde bozulma görülüyor. Üst kısımlarda is lekisi oluşmuş.
		HATIL	Görünmüyor.
		NİŞ	Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş.
		OCAK	—
		KAPI	—
		TAVAN-DÖŞEME	
		Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü kısmen çimento içerikli sıva ile kaplanmış. Yer yer boşalan derzler çimento harç ile doldurulmuş. Tavanda is lekisi oluşmuş.	
		Özgün taş döşeme ve eşik şap dökülerek kapatılmış.	

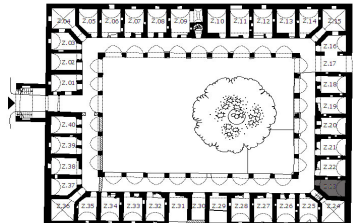
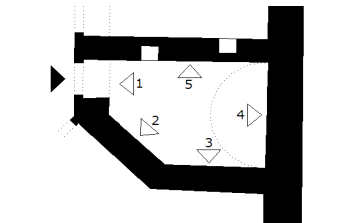
ODA Z.18 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI Kasa-Kanat Boyut Eşik Söve Lento	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Yıkılan ocağın arka tarafına pencere boşluğu açılmış. Görünmüyor. — Ocak büyük ölçüde yıkılmış. Muhdes ahşap kasa ve kanat mevcut. Özgün boyutları korunmuş. Özgün taş eşik betonla kapatılmış. Özgün taş sövede yer yer yüzey kaybı görülüyor. Özgün ahşap hatıllar kısmen mevcut durumda.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış. Ayrıca duvarda, hatıl seviyesinde birim taş malzemede eksilme görülüyor. Sol tarafta duvarda bir oyuk açılmış. Sağlam durumda. Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş. — —
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar üzerinde kısmen çamur sıva ve üzerinde kireç boya uygulanmış. Yer yer birim taş malzemede eksilme görülüyor. Sağlam durumda. — — —
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar üzerinde kısmen kireç boya uygulanmış. Yer yer birim taş malzemede eksilme görülüyor. Görünmüyor. Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş. — —
TAVAN-DÖŞEME	FİZİKSEL DURUM	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile kaplanmış, fakat sıva kısmen dökülmüş. Özgün taş döşeme ve eşik şap dökülerek kapatılmış.

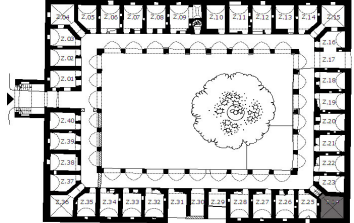
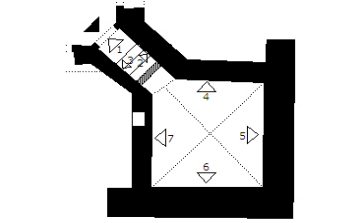
ODA Z.19 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Yıkılan ocağın arka tarafına pencere boşluğu açılmış.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	—
	OCAK	Ocak büyük ölçüde yıkılmış. Alınlığı taşıyan konsol taşlardan biri mevcut durumda.
	KAPI	—
	Kasa-Kanat	Muhdes ahşap kasa ve kanat mevcut.
	Boyut	Özgün boyutları korunmuş.
DUVAR 2	Eşik	Özgün taş eşik kısmen görülüyor.
	Söve	Özgün taş sövede yer yer yüzey kaybı görülüyor.
	Lento	Özgün ahşap hatıllar sökülmiş.
	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış. Ayrıca duvarda birim taş malzemede eksilme ve taşlarda yüzey kaybı görülüyor.
		HATIL
		Sağlam durumda.
		NİŞ
		Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar üzerinde kısmen çamur sıva ve üzerinde kireç boya uygulanmıştır. Duvarın alt kısmında duvar örgüsünde bozulma görülüyor.
		HATIL
		Sağlam durumda.
		NİŞ
		—
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Ayrıca taş malzemede yüzey kaybı görülüyor. Duvarın üst kısımlarında ise is lekesi oluşmuş.
		HATIL
		Görünmüyor.
		NİŞ
		Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş.
	OCAK	—
	KAPI	—
TAVAN-DÖŞEME	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
		Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile kaplanmış, fakat sıva büyük ölçüde dökülmüş.
		Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün taş eşik görülebiliyor.

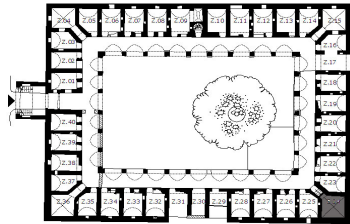
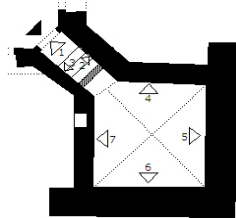
ODA Z.20 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI Kasa-Kanat Boyut Eşik Söve Lento	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Yıkılan ocağın arka tarafına pencere boşluğu açılmış. Ocağın üst kısmında duvar örgüsünde gevşeme görülüyor. Görünmüyor. — Üçgen alınlıklı ocak. Sağlam durumda. — — Özgün boyutları korunmuş. Özgün taş eşik korunmuş. Özgün taş söve iyi durumda. Özgün ahşap hatıllar sökülümüş.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış. Ayrıca duvarda birim taş malzemede eksilme ve taşlarda yüzey kaybı görülüyor. Görünmüyor. Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş. — —
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar üzerinde kısmen çamur sıva ve üzerinde kireç boya uygulanmış. Görünmüyor. — — —
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Ayrıca taş malzemede yüzey kaybı görülüyor. Duvarın üst kısımlarında ise is lekeli oluşmuş. Görünmüyor. Kemerli niş. Özgün boyutları korunmuş. — —
TAVAN-DÖŞEME	FİZİKSEL DURUM	
	Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile kaplanmış, fakat sıva büyük ölçüde dökülmüş. Odanın içinde ateş yakılması sonucunda tavanda is lekeli oluşmuş. Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün taş eşik görülebiliyor.	

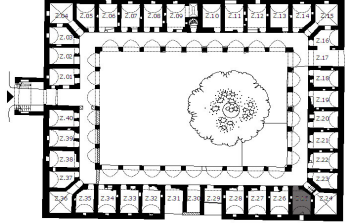
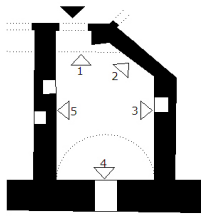
ODA Z.21 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Yıkılan ocağın arka tarafına pencere boşluğu açılmış.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	—
	OCAK	Ocak tamamen yıkılmış.
	KAPI	—
	Kasa-Kanat	—
	Boyut	Özgün boyutları korunmuş.
	Eşik	Özgün taş eşik korunmuş.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış. Ayrıca duvarda birim taş malzemede eksilme görülüyor.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış. Duvarın orta kısımlarında rutubet oluşmuş.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	—
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış. Ayrıca duvarda birim taş malzemede eksilme görülüyor.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Kemerli niş. Özgün boyutları korunmuş.
	OCAK	—
	KAPI	—
TAVAN-DÖŞEME	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
		Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile kaplanmış, fakat sıva kısmen dökülmüş.
		Özgün taş döşeme ve eşik şap dökülerek kapatılmış.

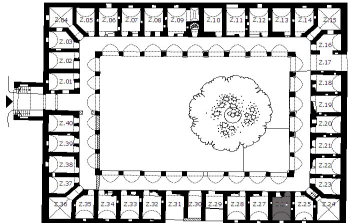
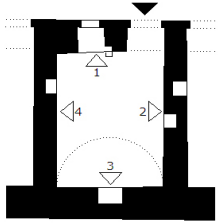
ODA Z.22 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Yıkılan ocağın arka tarafına pencere boşluğu açılmış.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	—
	OCAK	Ocak tamamen yıkılmış.
	KAPI	—
	Kasa-Kanat	—
	Boyut	Özgün boyutları korunmuş.
	Eşik	Özgün taş eşik betonla kapatılmış.
	Söve	Özgün taş sövede yer yer yüzey kaybı görülüyor.
Lento	Özgün ahşap hatıllar sökülüş.	
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış. Ayrıca duvarda birim taş malzemede eksilme görülüyor.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış. Duvarın orta kısımlarında rutubet oluşmuş.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	—
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış. Ayrıca duvarda birim taş malzemede eksilme görülüyor.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Kemerli niş. Özgün boyutları korunmuş.
	OCAK	—
	KAPI	—
TAVAN-DÖŞEME	FİZİKSEL DURUM	
	Mekan beşik tonoz ile örtüş. Tonoz örtüş çimento içerikli sıva ile kaplanmış, fakat sıva kısmen döküşmüş.	
	Özgün taş döşeme ve eşik şap döküşerek kapatılmış.	

ODA Z.23 MEVCUT DURUM ANALİZİ			
DUVAR 1 - DUVAR 2		YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
		DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarın üst kısmı kireçle boyanmış.
		HATIL	Görünmüyor.
		NİŞ	—
		OCAK	Ocak tamamen yıkılıp, yeri moloz taş ile örülmüş.
		KAPI	
		Kasa-Kanat	—
		Boyut	Özgün boyutları korunmuş.
		Eşik	Özgün taş eşik betonla kapatılmış.
		Söve	Özgün taş sövede büyük ölçüde yüzey kaybı görülüyor.
Lento	Özgün ahşap hatıllar sökülüş.		
DUVAR 3		YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
		DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarın üst kısımları kireçle boyanmış. Hatıl seviyesinde birim taş malzemede eksilme görülüyor.
		HATIL	Görünmüyor.
		NİŞ	—
		OCAK	—
		KAPI	—
		DUVAR 4	
		DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarın üst kısımları kireçle boyanmış.
		HATIL	Görünmüyor.
		NİŞ	—
		OCAK	—
		KAPI	—
		DUVAR 5	
		DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarın üst kısımları kireçle boyanmış. Hatıl seviyesinde birim taş malzemede eksilme görülüyor.
		HATIL	Görünmüyor.
		NİŞ	Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş. Arka duvarında bir delik açılmış.
		OCAK	—
		KAPI	—
		TAVAN-DÖŞEME	
		Mekan, köşesi pahlanmış beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile sıvanmış ve kireçle boyanmış. Çimento sıva yer yer dökülmüş.	
		Özgün taş döşeme ve eşik şap dökülerek kapatılmış.	

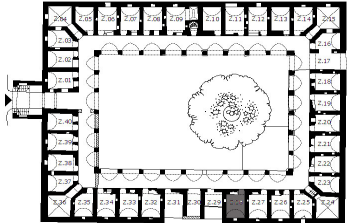
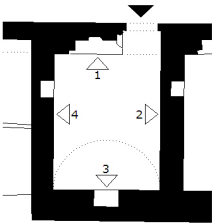
ODA Z.24 MEVCUT DURUM ANALİZİ Sayfa 1		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Duvarıda derz boşalması ve yer yer birim taş malzemede eksilme görölüyor.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Niş yok fakat kapının üst tarafında bir menfez pencere var.
	OCAK	—
	KAPI	—
	Kasa-Kanat	—
	Boyut	Özgün boyutları korunmuş.
	Eşik	Özgün taş eşik betonla kapatılmış.
DUVAR 2 - DUVAR 3	Söve	Özgün taş sövede yüzey kaybı görölüyor.
	Lento	Özgün ahşap hatıllar yok olmuş.
	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
		Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış. Bu iki duvarın sonuna doğru, üç basamakla çıkılan muhdes bir duvar yapılarak odaya giriş engellenmiştir.
		HATIL
		Görünmüyor.
		NİŞ
		—
DUVAR 4	OCAK	—
	KAPI	—
	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	Fotoğraf çekilememiştir.	Moloz taş örgü. Duvar, yerden yaklaşık 2.00 m yüksekliğe kadar çimento içerikli sıva ile kaplanmış. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Tamamen yıkılmış olan ocağın yeri düzeltilerek moloz taş ile örölmiş.
		HATIL
		Görünmüyor.
		NİŞ
		—
DUVAR 5	OCAK	Ocak tamamen yıkılmış.
	KAPI	—
	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
		Moloz taş örgü. Duvar, yerden yaklaşık 2.00 m yüksekliğe kadar çimento içerikli sıva ile kaplanmış. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış.
		HATIL
		Görünmüyor.
		NİŞ
		Görünmüyor.
	OCAK	—
	KAPI	—

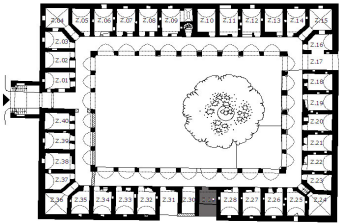
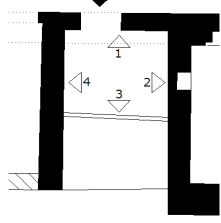
ODA Z.24 MEVCUT DURUM ANALİZİ Sayfa 2			
DUVAR 6		YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Duvar, yerden yaklaşık 2.00 m yüksekliğe kadar çimento içerikli sıva ile kaplanmış. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış.	
	HATIL	Görünmüyor.	
	NİŞ	Kemerli, tekli niş var. Nişin bir kısmı duvar sıvanırken doldurulmuş.	
	OCAK	—	
	KAPI	—	
DUVAR 7		YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Duvar, yerden yaklaşık 2.00 m yüksekliğe kadar çimento içerikli sıva ile kaplanmış. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış.	
	HATIL	Görünmüyor.	
	NİŞ	Görünmüyor.	
	OCAK	—	
	KAPI	—	
TAVAN-DÖŞEME		FİZİKSEL DURUM	
 	Mekan manastır tonozu ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile kaplanmış, fakat sıva yer yer dökülmüş.		
	Özgün taş döşeme ve eşik şap dökülerek kapatılmış.		

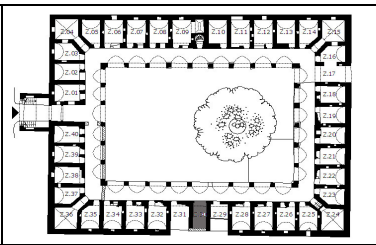
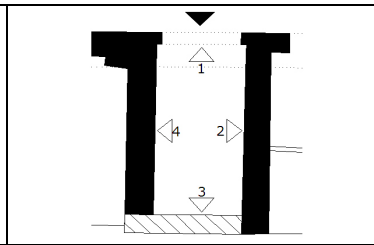
ODA Z.25 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1 - DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarın üst kısmında is lekesi oluşmuş.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	—
	OCAK	Ocak tamamen yıkılıp, yeri moloz taş ile örülmüş.
	KAPI	—
	Kasa-Kanat	Muhdes ahşap kasa ve kanat mevcut.
	Boyut	Özgün boyutları korunmuş.
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarın sağ üst bölgesinde rutubet ve çiçeklenme görülüyor. Üst kısımlarda is lekesi oluşmuş.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarın sol kısmında rutubet ve çiçeklenme görülüyor. Üst kısımlarda is lekesi oluşmuş.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Kemerli niş. Özgün boyutları korunmuş. Muhdes bir ahşap kapak mevcut.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 5	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Hatıl seviyesinde birim taş malzemede eksilme görülüyor. Üst kısımlarda is lekesi oluşmuş.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Düz lentolu niş. Özgün boyutları alt kısımda kısmen bozulmuş.
	OCAK	—
	KAPI	—
TAVAN-DÖŞEME	FİZİKSEL DURUM	
	Mekan, köşesi pahlanmış beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile sıvanmış. Odada yakılan ateş sebebiyle tonozda is lekesi oluşmuş. Ayrıca rutubet ve çiçeklenme görülüyor.	
	Özgün taş döşeme ve eşik şap dökülerek kapatılmış.	

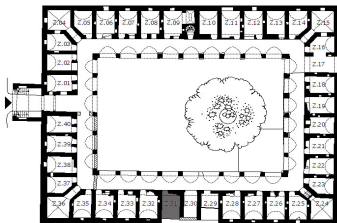
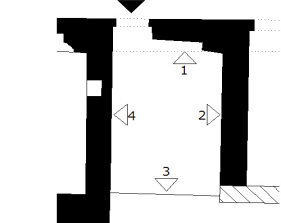
ODA Z.26 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Yıkılan ocağın alt tarafı moloz taş ile örülerek bir parapet oluşturulmuş ve arka duvara pencere boşluğu açılmış.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	—
	OCAK	Üçgen alınlıklı ocak. Büyük ölçüde yıkılmış, alınlığı taşıyan konsollardan biri mevcut.
	KAPI	—
	Kasa-Kanat	—
	Boyut	Özgün boyutları korunmuş.
	Eşik	Özgün taş eşik betonla kapatılmış.
	Söve	Özgün taş sövede yer yer yüzey kaybı görülüyor.
Lento	Özgün ahşap hatıllar sökülümüş.	
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Kemerli niş. Özgün boyutları korunmuş.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Kemerli niş. Özgün boyutları korunmuş.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlar kireç boya ile boyanmış.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Kemerli niş. Özgün boyutları korunmuş.
	OCAK	—
	KAPI	—
TAVAN-DÖŞEME	FİZİKSEL DURUM	
	Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile sıvanmış.	
	Özgün taş döşeme ve eşik şap dökülerek kapatılmış.	

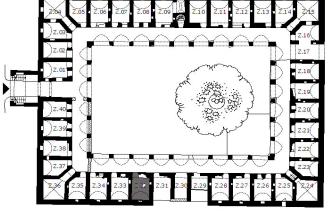
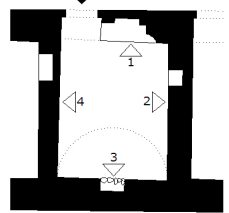
ODA Z.27 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Ocak yıkılmış, baca çıkışı görülebiliyor. Ocağın arkasında duvar örgüsünde bozulma görülüyor. Duvarın üst kısımlarında is lekesi görülüyor.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	—
	OCAK	Tamamen yıkılmış, kısmen taş doldurulmuş.
	KAPI	—
	Kasa-Kanat	—
	Boyut	Özgün boyutları korunmuş.
	Eşik	Özgün taş eşik betonla kapatılmış.
	Söve	Özgün taş sövede yer yer kırıklar oluşmuş.
Lento	Özgün ahşap hatıllar sökülmüş.	
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlarda is lekesi görülüyor.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Kemerli, arası lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarın üst kısmında is lekesi oluşmuş.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Kemerli niş. Özgün boyutları alt kısımda bozulmuş. Arka duvarı briket örülerek kapatılmış.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlarda is lekesi ve duvarın sol tarafında derz boşalması görülüyor.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	—
	OCAK	—
	KAPI	—
TAVAN-DÖŞEME	FİZİKSEL DURUM	
	Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile kaplanmış fakat sıva kısmen dökülmüş. Odanın içinde ateş yakılması sonucunda tonozda is lekesi oluşmuş.	
	Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün eşik kısmen görülebiliyor.	

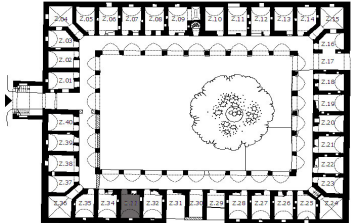
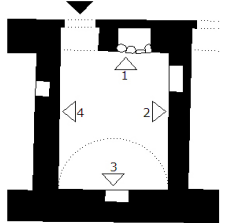
ODA Z.28 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Ocak yıkılmış, baca çıkışı görülebiliyor. Kapı lentosunun yaklaşık 80 cm üstüne kadar duvar kısmen yıkılmış. Duvarın üst kısımlarında is lekesi görülüyor.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	—
	OCAK	Tamamen yıkılmış, kısmen taş doldurulmuş.
	KAPI	—
	Kasa-Kanat	—
	Boyut	Özgün boyutları korunmuş.
	Eşik	Özgün taş eşik betonla kapatılmış.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Duvarın alt kısmında boşalan derzler, çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlarda is lekesi ve hatıl seviyesinde birim taş malzemede eksilme görülüyor.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Kemerli niş. Özgün boyutları korunmuş.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, duvarın üst kısmında çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarın üst kısmında is lekesi oluşmuş.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Kemerli niş. Özgün boyutları korunmuş. Arka duvarında taş yığılmış.
	OCAK	—
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Duvarın alt kısmında boşalan derzler, çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Üst kısımlarda is lekesi ve hatıl seviyesinde birim taş malzemede eksilme görülüyor.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	—
	OCAK	—
TAVAN-DÖŞEME	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtüde, odanın içinde ateş yakılması sonucunda is lekesi oluşmuş.	
	Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün eşik yüksekliği ile birlikte bir sıra özgün döşeme kaplaması görülebiliyor.	

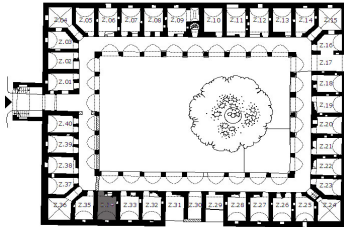
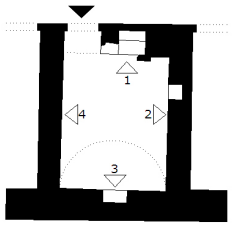
ODA Z.29 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI Kasa-Kanat Boyut Eşik Söve Lento	Moloz taş örgü. Duvarın tonoz seviyesinde kalan bir kısmı özgün, alta kalan bölüm ise yıkılıp yeniden örülmüş. Üst bölümde yer alan taş malzemede yüzey kaybı görülüyor. Görünmüyor. — Ocak tamamen yıkılmış. Kapının yeri değiştirilmiş. — Özgün boyutları değiştirilmiş. Özgün taş eşik şapla kapatılmış. Özgün taş sövenin bir kısmı duvar örgüsü içinde görülebiliyor. Özgün ahşap hatullar yok olmuş.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Duvarın sol tarafında derzlerde boşalma görülüyor, sağ tarafta ise boşalan derzler çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Yine duvarın sol tarafında duvarda şişme görülüyor. Görünmüyor. — — —
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Odanın arka duvarı tümüyle yıkılarak arka bahçeye geçiş yapılmış. Odanın ortasında alçak bir duvar yapılarak kot farkı oluşturulmuş. — — — —
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Duvarda birim taş malzemede eksilme ve derz boşalması görülüyor. Duvarın alt tarafı çimento içerikli sıva ile sıvanmış. Üst kısımlarda is lekisi oluşmuş. Görünmüyor. — — —
TAVAN-DÖŞEME	FİZİKSEL DURUM	
	Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtünün arka bahçeye bakan kısmı yıkılmış. Oda içinde yakılan ateş sebebiyle tavanda is lekisi oluşmuş. Özgün taş döşeme ve eşik şap dökülerek kapatılmış. Odanın zemininde kum birikmiş ve beton döşemeyi kapatmış.	

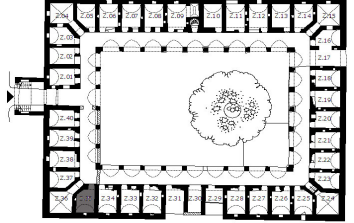
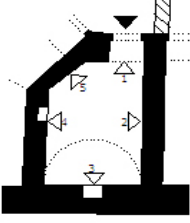
ODA Z.30 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI Kasa-Kanat Boyut Eşik Söve Lento	Moloz taş örgü. Duvar, üstte kiriş ve altta geniş bir kapı boşluğundan oluşuyor. Kirişin alttan az bir bölümü yıkılmış. Duvarın üst kısmında is lekesi görülüyor. Görünmüyor. — — — — Özgün boyutları korunmuş. Görünmüyor. Özgün taş söve iyi durumda. Özgün ahşap hatıllar yok olmuş.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Girişten yaklaşık 3.50 m sonra duvar örgüsü bozuluyor. Yine bu kısım kireç içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarın üst kısmında is lekesi görülüyor. Görünmüyor. — — —
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Sonradan örülmüş olan bu muhdes duvar, kireç içerikli sıva ile kısmen sıvanmış. Duvarın alt kısmında derz boşalması görülüyor. Duvarın üst kısmında küçük bir pencere oluşturulmuş. — — — —
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Büyük ölçüde derz boşalması görülüyor. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile, yer yer alçı sıva ile doldurulmuş. Duvarın üst kısmında is lekesi oluşmuş. Görünmüyor. — — —
TAVAN-DÖŞEME	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü kısmen yıkılmış. Muhdes duvarın önünde yer alan kısımda, tonozun kısmen yıkılmasıyla oluşan boşluk çeşitli ahşap malzemeye kapatılmış. Özgün taş döşeme ve eşik şap dökülerek kapatılmış.	

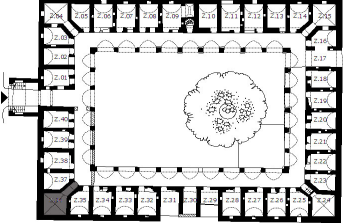
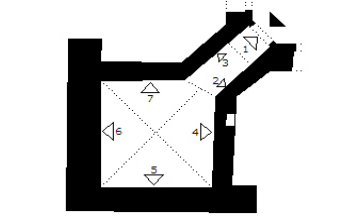
ODA Z.31 MEVCUT DURUM ANALİZİ			
DUVAR 1		YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
		DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarın üst kısmında is lekesi görülüyor.
		HATIL	Görünmüyor.
		NİŞ	—
		OCAK	Düz lentolu ocak.Büyük ölçüde yıkılmış olan ocağın arka kısmında +1.30 kotuna kadar olan kısım düzleştirilerek sıvanmış.
		KAPI	
		Kasa-Kanat	—
		Boyut	Özgün boyutları korunmuş.
		Eşik	Özgün taş eşik korunmuş.
		Söve	Özgün taş söve iyi durumda.
Lento	Özgün ahşap hatıllar yok olmuş.		
DUVAR 2		YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
		DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Duvarın alt kısmında boşalan derzler çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarın üst kısmında is lekesi oluşmuş.
		HATIL	Görünmüyor.
		NİŞ	Görünmüyor, muhtemelen sıvanarak kapatılmış.
		OCAK	—
		KAPI	—
		DUVAR 3	
		DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Yaklaşık +1.20 kotuna kadar duvar var, üst kısım yıkılmış. Duvar büyük ölçüde çimento içerikli harç ile kaplanmış, taşlar kısmen görünüyor.
		HATIL	Görünmüyor.
		NİŞ	Duvarın ayakta olan kısmında niş görünmüyor.
		OCAK	—
		KAPI	—
		DUVAR 4	
		DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, kısmen çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarın üst kısmında is lekesi oluşmuş.
		HATIL	Görünmüyor.
		NİŞ	—
		OCAK	—
		KAPI	—
		TAVAN-DÖŞEME	
		Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile sıvanmış fakat büyük ölçüde dökülmüş. Sıvanın mevcut olduğu kısımlarda is lekesi görülüyor.	
		Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün eşik görülebiliyor.	

ODA Z.32 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI Kasa-Kanat Boyut Eşik Söve Lento	Moloz taş örgü. Boşalan derzler kısmen çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Kısmen görünüyor. — Düz lentolu ocak, büyük ölçüde yıkılmış. — — Özgün boyutları korunmuş. Özgün taş eşik üstüne şap dökülerek kapatılmış. Özgün taş söve iyi durumda. Özgün ahşap hatıllar yok olmuş.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Duvarın üst kısmında, boşalan derzler çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Alt kısmında ise derz boşalması görülüyor. Görünmüyor. Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş. — —
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Duvar örgüsü kısmen bozulmuş. Üst kısmında boşalan derzler çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Alt kısmında ise rutubet izi görülüyor. Görünmüyor. Üst üste iki niş bulunuyor. Alttaki düz lentolu, üstteki kemerli niş. Üstteki niş kısmen moloz taş ile kapatılmış, alttakine ise toprak dolmuş. — —
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, kısmen çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Görünmüyor. Düz lentolu niş. Özgün boyutları değiştirilmiş ve moloz taş doldurularak kapatılmış. — —
TAVAN-DÖŞEME	FİZİKSEL DURUM	
	Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli siva ile sıvanmış fakat siva büyük ölçüde dökülmüş. Özgün taş döşeme ve eşik şap dökülerek kapatılmış.	

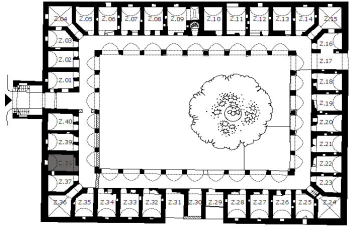
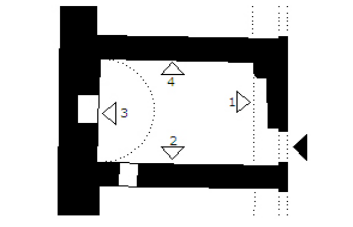
ODA Z.33 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI Kasa-Kanat Boyut Eşik Söve Lento	Moloz taş örgü. Boşalan derzler çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Görünmüyor. — Düz lentolu ocak. Kısmen yıkılan ocak moloz taş ile doldurulmuş. — — Özgün boyutları korunmuş. Özgün taş eşik korunmuş. Özgün taş söve iyi durumda. Özgün ahşap hatıllar yok olmuş.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarın üst kısmında is lekesi oluşmuş. Görünmüyor. Düz lentolu niş. Özgün boyutları bozulmuş ve moloz taş ile kapatılmış. — —
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar örgüsünde bozulma görülüyor. Duvarın üst kısmında is lekesi oluşmuş. Görünmüyor. Üst üste iki niş bulunuyor. Alttaki düz lentolu, üstteki kemerli niş. Özgün boyutları korunmuş fakat kısmen moloz taş ile kapatılmış. — —
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, kısmen çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarın üst kısmında is lekesi görülüyor. Görünmüyor. Düz lentolu niş. Moloz taş doldurularak kapatılmış. — —
TAVAN-DÖŞEME	FİZİKSEL DURUM	
	Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile sıvanmış fakat sıva kısmen dökülmüş. Oda içinde yakılan ateş sebebiyle tavanda is lekesi oluşmuş. Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün eşik ile birlikte bir sıra özgün döşeme kaplaması da görülebiliyor.	

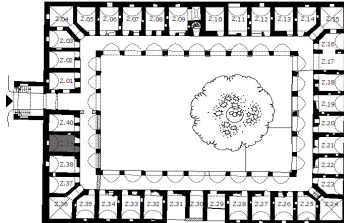
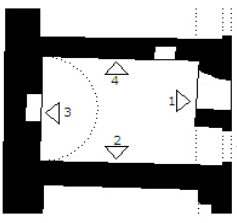
ODA Z.34 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Ocağın dış duvarına denk gelen alanda duvar örgüsünde bozulma görülüyor.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	—
	OCAK	Düz lentolu ocak. Kısmen yıkılmış.
	KAPI	—
	Kasa-Kanat	Muhdes ahşap kasa mevcut.
	Boyut	Özgün boyutları korunmuş.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, tonoz başlangıç seviyesinden itibaren çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvarın sağ alt bölgesinde rutubet görülüyor.
	HATIL	Ahşap hatıl iyi durumda.
	NİŞ	Düz lentolu niş. Özgün boyutları korunmuş. Arka duvarında bir delik oluşmuş.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar, sol köşesinden su alıyor. Yaklaşık +2.00 m kotuna kadar rutubet izi var.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Üst üste iki niş bulunuyor. Alttaki düz lentolu, üstteki kemerli niş. Özgün boyutları korunmuş. Arka duvarında bir delik oluşmuş.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, tonoz başlangıç seviyesinden itibaren çimento içerikli harç ile doldurulmuş.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Düz lentolu niş. Moloz taş doldurularak kapatılmış.
	OCAK	—
	KAPI	—
TAVAN-DÖŞEME	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
		Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile sıvanmış.
		Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün eşik ile birlikte bir sıra özgün döşeme kaplaması da görülebiliyor.

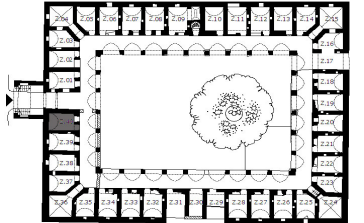
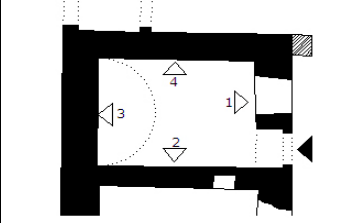
ODA Z.35 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI Kasa-Kanat Boyut Eşik Söve Lento	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Görünmüyor. — — — — — Özgün boyutları korunmuş. Özgün taş eşik betonla kapatılmış. Özgün taş söve iyi durumda. Özgün ahşap hatıllar yok olmuş.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Görünmüyor. — — —
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Görünmüyor. — — —
DUVAR 4 - DUVAR 5	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Duvar 5'te yer alan ocak tamamen yıkılarak, yeri moloz taş ve çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Görünmüyor. — — —
TAVAN-DÖŞEME	FİZİKSEL DURUM	
Fotoğraf çekilememiştir.	Mekan, köşesi pahlanmış beşik tonoz ile örtülmüş. TonoZ örtüde, boşalan derzler çimento içerikli harç ile doldurulmuş. TonoZ yüzeyine kireç boya uygulanmış. Özgün taş döşeme ve eşik şap dökülerek kapatılmış.	

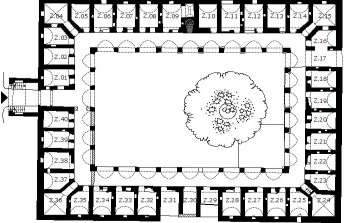
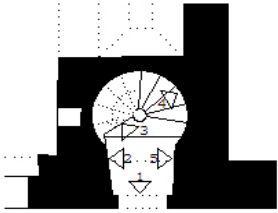
ODA Z.36 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1 - DUVAR 2 - DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyleri kireç boya ile boyanmış.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Niş yok fakat kapının üst tarafında bir menfez pencere var.
	OCAK	—
	KAPI	—
	Kasa-Kanat	—
	Boyut	Özgün boyutları korunmuş.
	Eşik	Özgün taş eşik korunmuş.
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Oda yoğun olarak eşya dolu olduğu için daha detaylı analiz yapılamamıştır.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Görünmüyor.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 5 - DUVAR 6	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Oda yoğun olarak eşya dolu olduğu için daha detaylı analiz yapılamamıştır.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Görünmüyor.
	OCAK	Görünmüyor.
	KAPI	—
DUVAR 7	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Oda yoğun olarak eşya dolu olduğu için daha detaylı analiz yapılamamıştır.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Görünmüyor.
	OCAK	—
	KAPI	—
TAVAN-DÖŞEME	FİZİKSEL DURUM	
Fotoğraf çekilememiştir.	Mekan manastır tonozu ile örtülmüş. Tonoz örtüde, boşalan derzler çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Tonoz yüzeyine kireç boya uygulanmış.	
	Özgün taş döşeme ve eşik şap dökülerek kapatılmış.	

ODA Z.37 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1 - DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Büyük ölçüde yıkılmış olan ocağın yeri moloz taş ile doldurularak kapatılmış.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	—
	OCAK	Ocak büyük ölçüde yıkılmış.
	KAPI	—
	Kasa-Kanat	—
	Boyut	Özgün boyutları korunmuş.
	Eşik	Özgün taş eşik betonla kapatılmış.
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Oda yoğun olarak eşya dolu olduğu için daha detaylı analiz yapılamamıştır.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Görünmüyor.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Oda yoğun olarak eşya dolu olduğu için daha detaylı analiz yapılamamıştır.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Görünmüyor.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 5	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Oda yoğun olarak eşya dolu olduğu için daha detaylı analiz yapılamamıştır.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Görünmüyor.
	OCAK	—
	KAPI	—
TAVAN-DÖŞEME	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.		Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtüde, boşalan derzler çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Tonoz yüzeyine kireç boya uygulanmış.
		Özgün taş döşeme ve eşik şap dökülerek kapatılmış.

ODA Z.38 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Ocak tamamen yıkılmış. Yıkılan ocağın arka tarafında küçük bir pencere boşluğu açılmış.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	—
	OCAK	Ocak tamamen yıkılmış.
	KAPI	—
	Kasa-Kanat	—
	Boyut	Özgün boyutları korunmuş.
	Eşik	Özgün taş eşik korunmuş.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Oda yoğun olarak eşya dolu olduğu için daha detaylı analiz yapılamamıştır.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Görünmüyor.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Oda yoğun olarak eşya dolu olduğu için daha detaylı analiz yapılamamıştır.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Görünmüyor.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Oda yoğun olarak eşya dolu olduğu için daha detaylı analiz yapılamamıştır.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Görünmüyor.
	OCAK	—
	KAPI	—
TAVAN-DÖŞEME	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.		Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtüde, boşalan derzler çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Tonoz yüzeyine kireç boya uygulanmış.
		Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün eşik görülebiliyor.

ODA Z.39 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI Kasa-Kanat Boyut Eşik Söve Lento	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Tamamen yıkılmış olan ocağın arkasında büyük bir pencere boşluğu açılmış. Görünmüyor. — Ocak tamamen yıkılmış. — — Özgün boyutları korunmuş. Özgün taş eşik korunmuş. Özgün taş sövede yer yer yüzey kaybı görülüyor. Özgün ahşap hatıllar yok olmuş.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Görünmüyor. — — —
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar üst tarafında kısmen kireç boya uygulanmış. Sol üst tarafta bir kapı açılarak, arka taraftaki komşu dükkana geçiş yapılmış. Görünmüyor. Üst üste iki tane, düz lentolu niş var. Özgün boyutları bozulmuş. — —
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ HATIL NİŞ OCAK KAPI	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Görünmüyor. Düz lentolu niş. İçi doldurularak kapatılmış. — —
TAVAN-DÖŞEME	FİZİKSEL DURUM	
	Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtü çimento içerikli sıva ile kaplanmış ve kireç ile boyanmış. Sıvanın bir kısmı sonradan dökülmüş. Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün eşik görülebiliyor.	

ODA Z.40 MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Tamamen yıkılmış olan ocağın arkasında büyük bir pencere boşluğu açılmış. Boşluğun etrafına ahşap bir çerçeve yerleştirilmiş.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	—
	OCAK	Ocak tamamen yıkılmış.
	KAPI	—
	Kasa-Kanat	Muhdes ahşap kasa ve kanat mevcut.
	Boyut	Özgün boyutları korunmuş.
	Eşik	Özgün taş eşik korunmuş.
DUVAR 2	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Oda yoğun olarak eşya dolu olduğu için daha detaylı analiz yapılamamıştır.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Görünmüyor.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Oda yoğun olarak eşya dolu olduğu için daha detaylı analiz yapılamamıştır.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Görünmüyor.
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Boşalan derzler, yer yer çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Duvar yüzeyi kireç boya ile boyanmış. Oda yoğun olarak eşya dolu olduğu için daha detaylı analiz yapılamamıştır.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	Görünmüyor.
	OCAK	—
	KAPI	—
TAVAN-DÖŞEME	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
Fotoğraf çekilememiştir.	DUVAR ÖRGÜSÜ	Mekan beşik tonoz ile örtülmüş. Tonoz örtüde, boşalan derzler çimento içerikli harç ile doldurulmuş. Tonoz yüzeyine kireç boya uygulanmış.
		Özgün taş döşeme şap dökülerek kapatılmış. Oda girişinde özgün eşik görülebiliyor.

MERDİVEN MEVCUT DURUM ANALİZİ		
DUVAR 1	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Duvar yüzeyinde derz boşalması ve yoğun olarak is lekesi görülüyor.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	—
	OCAK	—
	KAPI	—
	Kasa-Kanat	—
	Boyut	Özgün boyutları korunmuş.
	Eşik	Özgün taş eşik korunmuş.
DUVAR 2 - DUVAR 5	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Duvar yüzeylerinde derz boşalması ve yoğun olarak is lekesi görülüyor. Ayrıca yer yer birim taş malzemede eksilme de görülüyor.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	—
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 3	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Duvar yüzeylerinde derz boşalması ve yoğun olarak is lekesi görülüyor. Ayrıca yer yer birim taş malzemede eksilme ve çiçeklenme de görülüyor.
	HATIL	—
	NİŞ	—
	OCAK	—
	KAPI	—
DUVAR 4	YAPI ELEMANI	FİZİKSEL DURUM
	DUVAR ÖRGÜSÜ	Moloz taş örgü. Duvar yüzeylerinde derz boşalması ve yoğun olarak is lekesi görülüyor. Ayrıca yer yer birim taş malzemede eksilme ve çiçeklenme de görülüyor. Çok yoğun rutubet var.
	HATIL	Görünmüyor.
	NİŞ	—
	OCAK	—
	KAPI	—
TAVAN-DÖŞEME	FİZİKSEL DURUM	
	Özgün halinde üstü açık olan ve dama çıkan merdivenin üstü metal bir levha ile kapatılmıştır. Boş kalan yerlerden içeri su ve toz dolarak üst basamaklarda katılmış ve bu kısımlarda bozulmaya sebep olmuştur.	
	Özgün taş döşeme ve eşik korunmuş.	

4.7 Restitüsyon

18.yüzyılın ilk çeyreğinde bir konaklama hanı olarak inşa edilmiş olan Taş Han; zaman içinde yaşam şeklinin, ihtiyaçların ve kullanıcıların değişmesi sonucunda özgün işlevini kaybederek değişiklikler geçirmiş ve kısmen bozulmuştur. Yapıda, herhangi bir nitelikli dönem eki bulunmadığı için yapının restitüsyonu tek devrede ele alınmıştır.

Taş Han, yapıldığı dönemde tek katlı, üzeri toprak damla örtülü bir yapıdır. Yapının tek girişi güney cephesindeki, ana portal karakterindeki giriştir. Portalin iç duvarlarında karşılıklı olarak birer niş bulunmaktadır. Giriş kapısının üzerinde yer aldığı kesme taş duvar ise, duvar bitimine kadar kesintisiz devam etmektedir. Günümüzde giriş kapısının üst kısmında yer alan ve yukarıdaki konutlara ulaşımı sağlayan muhdes kapının yerinde, duvar yine kesme taş olarak devam etmektedir. Bu bölümde taşlarda girinti ve çıkıntılar yapılarak duvar yüzeyine hareket verilmiştir.

Portal cephesinde yer alan taş konsollardan ve üzengi seviyesindeki ahşap yuvalarından, cephede bir dönem giriş saçağının var olduğu anlaşılmaktadır. Fakat ilk yapıldığı dönemde saçağın olup olmadığı bilinmemektedir. Girişteki sivri kemerin ayakları arasında da bir ahşap gerginin var olduğu, yine ahşap yuvalarından belli olmaktadır. Günümüzde yok olmuş olan giriş kapısının yerinde ise, benzer örneklerde ve de dış hava koşullarına açık yerlerde çoğunlukla kullanıldığı gibi; ahşap üzerine metal kaplama kapı olduğu düşünülmektedir.

Hanın kuzey cephesinde yer alan muhdes girişin yerinde dikdörtgen planlı bir han odasının var olduğu hem yazılı kaynaklardan hem de yapı üzerindeki izlerden açıkça görülmektedir.

Yapının doğu cephesinde, günümüzde sadece dış duvarının bir kısmı mevcut olan katırlık bölümünün yer aldığı bilinmektedir. Bu bölümün mimarisi, ufak çaplı bir tespit kazısı yapıp benzer plan şemasına sahip han örneklerinin incelenmesiyle (Şekil 4.15) ve yazılı kaynaklarda geçen bilgiler ışığında anlaşılabilmektedir (Arel, 1962:248; Çıplak,1968:383; Uğur, 1945:157). Buna göre katırlık mekânı, 20 ayak ve onların üzerine oturan kemerler ile tonozlardan meydana gelmektedir. Katırlığın dış duvarında mevcut olan iki tane menfez pencereden bu bölümün pencere sistemi de anlaşılmıştır.

Günümüzde doğu yönünde, moloz taş duvar örülerek kapatılmış olan Z.30 numaralı mekân ise, hanın avlusundan katırlık kısmına geçişi sağlayan mekandır. Bu mekânın tam karşısında yer alan ve bugün üstü kapatılarak kullanım dışı kalmış olan merdiven ise, o dönemde avludan hanın üstündeki toprak dama ulaşımı sağlamaktadır.

Hanın girişinde, Oral Sokak ile hanın avlusu arasındaki kot farkı nedeniyle dik bir rampa oluşmuştur. Han, ilk yapıldığı dönemde de bu kısımda bir kot farkı olması muhtemeldir ancak bugünkü farktan çok daha az olduğu açıktır.

Girişin doğusunda yer alan, altı oda ve önlerindeki kapalı bölümden oluşan mekanın sonradan kapatılmış olduğu anlaşılmaktadır. Bu bölüm, özgün halinde dört açık revaktan meydana gelmektedir.

Avlunun kuzeybatı köşesinde yer alan dikdörtgen kesitli köşe ayak ise özgün halinde diğer köşe ayaklar gibi L kesitlidir. Ayrıca tüm ayakları birbirine ve revakların içindeki duvara bağlayan ahşap gergilerin var olduğu gergi yuvalarından belli olmaktadır.

Avludaki taş döşeme kaplamasında bulunan su yollarının yönünden ve benzer han örneklerinden, avlunun ortasında bir havuz veya şadırvan bulunduğu anlaşılmaktadır (Ek 1, Şekil 4).

Odalardaki ocaklardan dama çıkan ve hepsi yıkılmış olan bacaların, çıktıkları yer ve boyutları baca dibindeki taşlardan anlaşılmaktadır. Fakat baca şekilleri hakkında herhangi bir veri yoktur. Ancak benzer örnekler ve Mut'taki diğer yapılar incelenerek baca şekilleri hakkında bir varsayımda bulunulabilir. Hanın ilk yapıldığı dönemde, odaların hepsinde bir ocak vardır. Bunların bir kısmı üçgen alınlıklı iken bir kısmı da düz lentoludur.

Günümüzde bazı odaların özgün plan şemalarında değişiklik yapıldığı ve hanı çevreleyen komşu dükkanlara geçişlerin açıldığı görülmektedir. Oysa hanın özgün halinde böyle bir geçiş söz konusu değildir. Ayrıca bazı odalarda açılmış olan pencere boşlukları da tamamen muhdestir. Han yapıldığı dönemde her odanın sadece bir kapısı vardır ve hiç penceresi yoktur. Z.29 numaralı oda ise günümüzde tamamen değiştirilmiş durumdadır. Odanın kapatılıp yeri değiştirilmiş olan kapısının sövesi duvar örgüsü içinde kısmen görülebilmektedir. Kapının özgün yeri böylece anlaşılmaktadır. Bugün arka bahçeye (katırlık bölümünün kalıntılarının bulunduğu alan) geçiş görevi görmekte olan ve arka tarafında duvar olmayan odanın özgün halinde, diğer odalar gibi bir arka duvar vardır.

Ayrıca odaların hepsinde üzerine şap dökülerek kapatılmış olan doğal taş döşeme kaplamaları vardır. Z.33 ve Z.34 numaralı odalarda küçük bir bölümü görülebilen bu döşeme kaplamasının boyutları yaklaşık 50x50 cm.dir. Oda kapılarının ise özgün örneği günümüzde mevcut değildir. Ahşap olduğu bilinen bu kapılar hakkında benzer örnekler incelenerek bir yorum yapılabilmiştir.

4.8 Restorasyon Önerisi

Yapının korunmasını amaçlayan restorasyonda, yeniden kullanım önemli bir araç olarak görülmektedir. Belli bir amaç için dönemlerinin teknolojilerine göre inşa edilen tarihi yapıların, özgün işlevlerini devam ettirmeleri ise her zaman mümkün olmamaktadır. Bu durumda yaşamlarını sürdürebilmeleri için, tarihi yapılara yeni bir işlev verilmesi gerekmektedir. Bu yeni işlev yapının mimari karakterine uygun olmalı; yapının kütsel ve mekânsal özelliklerini bozacak ekler, değişiklikler getirmemelidir.

Uzun zamandır kullanılmadığı için harap düşmüş olan Taş Han'ın korunabilmesi için de yeniden kullanıma açılması gerekmektedir. Bir konaklama hani olarak yapılmış olan hana, günümüzde de aynı işlev verilmek istendiğinde bunun mümkün olmadığı anlaşılmıştır. Hanın yapıldığı dönemde her odada banyo ve tuvalet mekânına ihtiyaç duyulmazken, günümüzün konaklama yapıları olan oteller için bu bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Her odaya bir tuvalet mekânı eklenmek istendiğinde, odaların boyutlarının yetersiz olmasından dolayı uygulamanın çok zor olacağı anlaşılmıştır. Ayrıca bu mekânlar için gerekli olan ısıtma ve havalandırma tesisatlarının da yapıya zarar vereceği görülmüştür. Bu durumda handa hiçbir mekânsal değişikliğe gidilmeden, mümkün olan en az müdahale ile yapıya yeni bir işlev verilmesine karar verilmiştir.

Mut'un tarihi merkezinde yer alan ve kent içinde mimari yapısı ve büyüklüğü ile öne çıkan Taş Han'ın genel kullanıma açılarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Yapının yeni işleviyle, yaşayan bir mekân olması ve kent halkı için bir toplanma mekânı haline gelmesi amaçlanmaktadır. Bu şekilde yeniden düzenlenecek olan yapı, kent turizmi açısından da büyük öneme sahip olacaktır.

Büyük bir avlu etrafında yerleşmiş küçük mekânlardan oluşan hana tek bir işlev vermek yerine, çok amaçlı olarak kullanılması ön görülmüştür. Genel olarak, içinde çarşı işlevi de barındıran sosyal bir merkez olarak düşünülen yapı, değişik işlevleri bünyesinde toplamaktadır. Mut'a özgü geleneksel ürünlerin satıldığı birimler ile kent halkına yönelik kurslar ve atölyelerden oluşan merkezin; kenti tanıtmayı amaçlayan küçük çaplı bir kent müzesini de içermesi düşünülmüştür. Handa açık ve kapalı dinlenme mekânları, lokanta ve kafeterya birimleri bulunması planlanmıştır. Çok sıcak iklim şartlarına sahip olan Mut'ta, Taş Han'ın hem yerli halk hem de gelen turistler için zaman geçirilecek ferah bir mekân oluşturması amaçlanmıştır.

kullanım şartları, yapının estetiğini bozmayacak şekilde önceden belirlenmelidir. Odalarda bulunan niş ve ocaklar da aydınlatılarak, sergileme amaçlı kullanılabilir.

Hanın bitişiğinde kalıntıları bulunan katırlık bölümünün ise yeniden inşa edilerek, restoran ve kafeterya olarak kullanılması tasarlanmıştır. Yaklaşık 13,5x47 m boyutlarında olup oldukça büyük bir alan kaplayan katırlığın güney tarafı restorana ayrılmıştır. Restoranın en güneyinde oluşturulan mutfağa da Oral Sokak üzerinden servis girişi sağlanmaktadır. Katırlığın kuzey bölümünde ise kafeterya yer almaktadır. Mut'ta bu tip mekanların eksikliği görülmektedir ve bu eksikliğin han bünyesinde giderilmesi amaçlanmıştır.

Katırlık girişinin iki yanında yer alan odalar bay ve bayan WC olarak düzenlenmiştir. Bu odalarda yüksek döşeme ve mekânın ortasında tesisat duvarı yapılarak yapıya mümkün olduğu kadar az müdahale edilmesi düşünülmüştür.

Yapının ana mekânlarından birini oluşturan geniş avluda oluşturulan kafeterya ve dinlenme grupları; hanın hareketliliğini arttıracak ve yapı içine insanların çekilmesinde önemli bir rol oynayacaktır. Ayrıca Mut'ta birçok evin bahçesinde ve sokaklarda duran lahit, sütun başlığı gibi antik dönem kalıntıları, handa oluşturulacak kent müzesi kapsamında hanın avlusunda sergilenecektir.

Hanı çevreleyen, kısmen bozulmuş durumdaki geleneksel ticaret dokusunun da hanla birlikte ele alınarak yenilenmesi planlanmıştır. Özgün halinde tek katlı kargir dükkanların oluşturduğu doku, parsel boyutları açısından korunmuş fakat yıkılan dükkanların yerine 1-2 katlı betonarme yapılar inşa edilerek silüet açısından bozulmuştur. Günümüzde mevcut olan örnekler incelenerek dükkanlar için prototip bir proje oluşturulup uygulanacak ve Mut'un geleneksel çarşı bölgesi ıslah edilecektir. Bu proje kapsamında; pencere-kapı oran ve detayları, malzemesi belirlenmiş tekrarlayan akslar halinde tek birimlik dükkanlar önerilmektedir.

Hanın yıkılan katırlık bölümünü kapsayan alan içinde, sokağa bakan cephede 20.yy ortalarında bir konut inşa edilmiştir. Geleneksel sistemde yapılmış olan yapı, yakın dönemde açıklıkların genişletilmesi ve balkon eklenmesi gibi değişikliklere uğrayarak plan ve cephe özgünlüğünü büyük ölçüde yitirmiştir. Hanın genel restorasyonu kapsamı içinde ele alındığında bu yapının, hanın bütünü ile uyumsuz ek olarak kabul edilerek kaldırılması önerilmektedir.

4.8.1 Müdahale Önerileri

Günümüzde oldukça harap durumda olan Taş Han'a, hem hasarları sebebiyle hem de verilecek yeni işlevler doğrultusunda bazı müdahalelerin yapılması gerekmektedir.

Öncelikle hanın üstünde inşa edilmiş olan ve yapının hem genel karakterini bozan hem de yapının fazladan yük taşımasına sebep olan üç konutun kaldırılması gerekmektedir. Bu yapılara ulaşımı sağlayan, giriş portalinin içindeki merdivenler de kaldırılacaktır. Ayrıca yine bu sebeple hanın ana giriş kapısının üst kotunda açılmış olan kapı kapatılacak, bu kısımdaki taş örgüsü özgün haline uyularak tamamlanacaktır.

Hanın giriş portalinin cephesinin, iki yanına dükkanlar inşa edilirken kısmen tıraşlandığı anlaşılmıştır. Bu kısımlarda, portal özgün şekline tamamlanacaktır. Hanın kuzey cephesinde sonradan açılmış olan girişin; kent merkezinden hana ulaşımı sağlaması sebebiyle, korunmasına karar verilmiştir. Fakat bu giriş, düzeltilerek hanın genel karakterine uygun bir hale getirilmelidir. Bu amaçla hanın ana girişinde olduğu gibi kemerli bir giriş kapısı yapılacaktır.

Hanın büyük ölçüde yıkılmış olan katırlık bölümünün rekonstrüksiyonunun yapılması gerekmektedir. Öncelikle bu alanda bulunan muhdes yapı yıkıntıları kaldırılmalıdır. Bu bölümün mimarisi, ufak çaplı bir tespit kazısı yapılması ve benzer plan şemasına sahip han örneklerinin incelenmesi ile anlaşılabilmiştir. Yeniden yapılacak olan bölümün geleneksel sistemde inşa edilmesine karar verilmiştir. Buna göre katırlık mekânını oluşturan 20 ayak ve onların üzerine oturan kemerler ile tonozlar baştan yapılacaktır. Katırlığın dış duvarlarının eksik kısımları tamamlanacak; doğudaki duvar üzerinde yer alan menfezler, var olan iki örneğe uygun olarak yeniden yapılacaktır (Ek 1, Şekil 13). Katırlığın kısmen mevcut olan kuzey ve doğu duvarları ile tamamen yok olmuş olan güney duvarının tamamlanması konusunda, yapılacak yeni örgünün mevcut duvar kalıntılarından ayırt edilebilmesi önemlidir. Bu amaçla mevcut duvardan farklı bir taş malzeme kullanılmasına ve bu bölümlerin sıvalı olarak kullanılmasına karar verilmiştir.

Bu bölümün doğal aydınlatması ve havalandırılması doğu duvarı üzerindeki menfez pencerelerin yanı sıra, orta aks üzerinde yapılacak olan çelik konstrüksiyon ışıklık ile sağlanacaktır. Restoran ve kafeterya arasındaki holde bir merdiven oluşturularak yapının üstündeki dama ulaşım sağlanacaktır. Böylece dam da restoran ve kafeteryanın kullanım alanına dâhil edilecektir. Çelik konstrüksiyon olarak inşa edilecek olan merdiven, yapı duvarlarına değmeden kendini taşıyacaktır. Restoran ve kafeteryanın arasında tuvaletler

yerleştirilecektir. Restoran bölümünün güneyinde kalan kısım ise mutfak olarak düzenlenecek ve sokak üzerinde inşa edilecek depo mekânından servis girişi sağlanacaktır.

Hanın avlusundan katırlık kısmına geçişi sağlayan ve günümüzde arka tarafına duvar örülerek kapatılmış olan Z30 numaralı mekân, muhdes duvar yıkılarak yeniden özgün işlevine döndürülecektir. Bu mekânın tam karşısında yer alan ve hanın üstündeki toprak dama çıkan merdiven de, üstü açılarak tekrar kullanıma uygun hale getirilecektir (Ek 1, Şekil 12).

Han odalarının özgün halinde pencere olmaması sebebiyle doğal aydınlatma sağlanamamaktadır. Kurslar ve satış birimleri için kullanılacak olan han odalarının aydınlatılması için yapay ışıklandırmanın yanı sıra, doğal ışığa da ihtiyaç duyulmaktadır. Günümüzde odaların çoğunda yıkılan ocakların arka taraflarında pencere boşlukları açılmış durumdadır. Odaların ışık alması amacıyla, zaten açılmış olan bu boşluklar değerlendirilecek ve 60x60 cm pencereler oluşturulacaktır. Tek kasadan oluşacak olan pencere doğramaları dışarıdan gözükmeyecek şekilde gizli yapılacaktır. Doğramalar duvarın içi kısmında bir dış yapılarak yerleştirilecektir. Pencerelerin ön tarafında ocaklar yeniden yapılacak ve dekoratif amaçlı kullanılacaklardır.

Odaların özgün plan şemalarına göre düzeltilmeleri de gerekmektedir. Yapı genelinde boyutları değiştirilmiş veya kapatılmış olan nişler eski haline döndürülecektir. Z01 numaralı odanın yan duvarı delinerek oluşturulan pencereler, Z02 numaralı odanın arka duvarında oluşturulan ve komşu dükkana geçişi sağlayan kapı kapatılacaktır. Arka duvarı tamamen yıkılarak komşu dükkana eklenmiş olan ve ön duvarında büyükçe bir pencere oluşturulup sonradan moloz taşla kapatılmış olan Z10 numaralı odanın duvarları yeniden yapılacaktır. Ön ve arka duvarları kısmen yıkılıp, daha sonra tuğla, briket ve beton tuğla ile doldurulmuş olan Z11 numaralı odada bu kısımlar kaldırılarak özgün duvar örgüsüne uyacak şekilde baştan yapılacaktır. Z13 numaralı odanın, beton tuğla örülerek kapatılmış olan kapısı yeniden açılacaktır. Z16 numaralı odanın yan duvarında açılmış olan geçiş kapatılacak ve bu kısım özgün duvar örgüsüne göre tamamlanacaktır. Girişine bir merdiven ve duvar yapılarak kapatılmış olan Z24 numaralı odaya girişin tekrar sağlanabilmesi için bu kısımlar kaldırılacaktır. Ayrıca odanın, yerden yaklaşık 1.50 m yüksekliğe kadar sıvanmış olan duvarlarındaki sıva kaldırılacak, duvar özgün haline döndürülecektir. Z29 numaralı odanın tümüyle yıkılmış olan arka duvarı baştan yapılacak, kapatılıp yeri değiştirilmiş olan ve duvar örgüsü içinde kısmen görülebilen kapısı özgün haline döndürülecektir. Odanın ortasında alçak bir duvar örülerek oluşturulan yüksek döşeme kaldırılacaktır. Z31 numaralı odada, yaklaşık

+1.20 kotuna kadar mevcut olan arka duvar tamamlanacaktır. Z39 numaralı odanın arka duvarında, komşu dükkana geçiş sağlamak amacıyla açılan kapı kapatılacaktır.

Hanın girişinde, yol kotunun yükselmesi sebebiyle oluşmuş olan rampanın düzeltilebilmesi için yol kotu bir miktar düşürülecek ve yoldan hanın avlusuna ulaşım basamaklar kullanılarak daha rahat hale getirilecektir.

Girişin doğusunda, revakların arasına moloz taş duvar örülerek oluşturulmuş olan kapalı bölüm özgün haline döndürülecektir. Bu amaçla muhdes duvarlar yıkılarak revaklar yeniden açılacaktır.

Avludaki taş döşeme kaplamasında bulunan su yollarından ve benzer örneklerden, avlunun ortasında bir havuz veya şadırvan bulunduğu anlaşılmaktadır (Ek 1, Şekil 4). Bu sebeple avluya, uygun bir havuz yapılacaktır.

Yapının üstünü örten düz toprak damda, su yalıtımının yetersiz olduğu görülmektedir. Damın üzerinde yer alan ve içinde çeşitli bitkilerin yetişmiş olduğu görülen toprağın, bünyesinde nem barındırması sebebiyle kaldırılması gerekmektedir. Yapının kuruması sağlandıktan sonra yeni örtü yapılmalıdır. Perlitli betonla oluşturulacak meyil betonundan sonra kumlu membran ve fibro camlı membran serilecektir. Meyil betonuyla eğim, çörlenlere doğru verilecek ve böylece dama gelen yağmur suyu dışarı alınacaktır. Teras oturma alanı olarak kullanılacağı için, üzerinde yürünebilir şekilde kaplanacaktır. Bu sebeple membranların üzerine şap dökülerek pişmiş toprak karo malzeme döşenecektir.

Hanın avluya bakan iç cephelerinin bitişinde yer alan silme büyük ölçüde sağlamlığını korumaktadır, hasar gören bölümleri de onarılacaktır. Çatının dış cepheye bakan kısımlarında bulunan parapet duvarları ise büyük ölçüde yıkılmıştır. Fakat mevcut olan az bir bölümüne dayanılarak yeniden yapılacaktır. Yapının avlu etrafındaki cephelerinde yer alan ve büyük ölçüde zarar görmüş olan çörlenler, sağlam olanlar örnek alınarak yenilenecektir. Odalardaki ocaklardan dama çıkan ve hepsi yıkılmış olan bacalar, benzer örnekler ve Mut'taki diğer yapılar incelenerek yeniden yapılacaktır.

Yapının genelinde, cephelerde taş derzleri arasında büyümüş bitkilerin kurutularak temizlenmesi gerekmektedir. Tüm cephelerde kirlenme ve yer yer kararma görülmektedir. Hiçbir süsleme öğesinin bulunmadığı duvar yüzeyleri püskürtme tabancalarıyla homojen olarak püskürtülen atomize su ile temizlenecektir. Kararma görülen yerlerde ise bu uygulama, suya gerekli kimyasallar katılarak uygulanacaktır. Yapının cephelerinde ve iç mekânlarda

kaba yonu taşla örülmüş duvarlarda yoğun olarak derz boşalması görülmektedir. Derzler yer yer çimento esaslı harçlarla kapatılmış veya duvarlar bölgesel olarak sıvanmıştır. Bu harç ve sıvaların kaldırılması gerekmektedir. Daha sonra özgün derz malzemesinden alınacak örnekler test edilerek oluşturulacak yeni malzeme ile derzler doldurulacaktır.

Revakları taşıyan ayaklarda, taş malzemede aşınma ve bazılarında muhdes beton pabuçlar görülmektedir. Bu muhdes pabuçların kaldırılması, ayakların özgün haline uyacak biçimde sağlamlaştırılmaları gerekmektedir. Kuzey cephedeki muhdes giriş açılırken bir kolu yıkılan L şeklindeki köşe ayak da orijinal şekline döndürülmelidir. Bu amaçla, ayakların kesit olarak küçülmüş olan bölgelerine çelik donatılar yerleştirilerek epoksi dolgu malzemesi ve taşın kendi tozundan oluşturulacak bir karışım uygulanmalıdır. Daha büyük olan sorunlu alanlarda ise taş çürütülerek duvarla bütünleşecek şekilde yeni taş yerleştirilmelidir.

Revaklar arasında ve portalin giriş kemerinde yer alan ve günümüzde yok olmuş olan ahşap gergiler yeniden yerleştirilecektir. Hanın günümüzde yok olmuş olan giriş kapısı yerine, benzer örneklerde olduğu gibi ahşap üzerine metal kaplama kapı yerleştirilecektir. Ayrıca özgün örneği mevcut olmayan oda kapılarının yerine de, benzer yapıların incelenmesi sonucunda uygun görülen ahşap kapılar yerleştirilecektir.

Kafeterya olarak kullanılacak olan avlunun, doğal taş döşeme kaplaması özgünlüğünü büyük ölçüde korumaktadır. Bozulan kısımları orijinal döşemeye uygun olarak onarılacaktır. Ayrıca odaların hepsinde üzerine şap dökülerek kapatılmış olan doğal taş döşeme kaplamaları açığa çıkarılmalıdır. Eğer döşeme kaplamaları kullanılamayacak durumda ise odalar, aynı boyutlarda yapay taş kaplama ile kaplanmalıdır.

5. SONUÇ

Tarih boyunca konumu nedeniyle büyük öneme sahip olmuş olan Mut toprakları üzerinde birçok medeniyet hüküm sürmüştür. Bir Roma dönemi yerleşimi olan Claudiopolis kentinin üzerinde kurulan Mut'un sınırları içinde, antik dönem kalıntıları ile birlikte Selçuklu, Karamanoğulları ve Osmanlı dönemlerine ait eserler günümüze kadar varlığını koruyabilmiştir. Osmanlı dönemine ait Taş Han da bu tarihi eserler içinde önemli bir yere sahiptir. Taş Han'ın restorasyonunu ve yeniden kullanımını kapsayan bu tez, yapının korunması ve yapı hakkında bir kaynak teşkil etmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Bu çalışmada ilk önce, Taş Han'ın içinde yer aldığı Mut yerleşimi, genel özellikleri ve tarihsel gelişimiyle detaylı olarak incelenmiştir. Orta Anadolu ve Akdeniz arasındaki bağlantının Mut üzerinden sağlanması nedeniyle, kentin tarih öncesi çağlardan beri jeopolitik öneme sahip olduğu görülmüştür. Katmanlı bir yapılaşma görülen Mut'ta, bugünkü yerleşimin altında Roma dönemine ait çok sayıda kalıntı olduğu anlaşılmıştır. Günümüzde özellikle Karamanoğulları ve Osmanlılardan kalma yapıların bulunduğu kentte, geleneksel kent dokusunun kısmen bozulmaya uğradığı fakat yine de mevcut yapıların korunması gerekli mimari miras değeri taşıdığı ve nitelikli bir doku oluşturduğu görülmüştür.

Çalışma kapsamında, Taş Han'ın daha iyi çözümlenebilmesi için han mimarisi irdelenmiştir. Yapıldıkları dönemlere göre incelenen hanlar, dönemleri içinde plan şemalarına göre sınıflandırılmıştır. Daha sonra ise Taş Han'ın tanıtılmasına, sorunlarının tespitine ve hanın kullanımına yönelik çözüm önerilerinin oluşturulmasına geçilmiştir.

Mut kentinin tarihi merkezi içinde yer alan Taş Han'ın, 18.yüzyılın ilk yarısında konaklama hanı olarak inşa edildiği anlaşılmıştır. Tek katlı olan han, yapılan han tipolojisine göre, Osmanlı şehir hanlarının birinci grubunu oluşturan avlulu ve ahırın da hana bitişik olarak bulunduğu kategoriye dâhildir. Zaman içinde birçok değişiklik ve bozulmaya maruz kalan yapı bugün kullanılmamaktadır.

Tarihi bir yapının yaşamını devam ettirebilmesinin gereği olan kullanım, genellikle yapının denetim altında tutulmasını ve sürekli bakımını sağladığı için büyük önem taşımaktadır. Özgün işlevini devam ettirmesi mümkün olmayan yapılara yeni işlev verilirken yapıda herhangi bir bölümün yıkılmamasına, özgün malzemeye zarar verilmemesine, mekân etkisini bozacak şekilde bölme, tefriş ve tesisata yer verilmemesine, yapılan değişikliklerin gerektiğinde yapıya zarar vermeden geri alınabilir olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir.

Mut'un başlıca anıtsal yapılarından bir olan Taş Han da, verilecek yeni işlevle kullanımına devam edecek ve toplum için faydalı bir fonksiyon kazanacaktır. Taş Han'a konumu, plan şeması, özgün işlevi, kentin ihtiyaçları ve verilen işlevin yapıya getirecekleri değerlendirilerek sosyal merkez ve çarşı işlevleri verilmiştir. Han bünyesinde halkın eğitimini sağlayacak ve yöre ekonomisine katkıda bulunacak kurslar ve satış birimleri, Mut ve çevresini tanıttak kent müzesi, genel kullanıma açık restoran ve kafeterya bulunacaktır.

Taş Han'ın yapıldığı dönemin mimari anlayışı ile korunması ve mekânlara uygun yeni işlevlerin verilmesi, tarihi hanların korunması ve yeniden kullanılması açısından bir örnek oluşturmaktadır. Günümüzde ulaşım için kullanılan araçların ve seyahat sürelerinin değişmiş olması, yollar üzerinde konaklama işlevini yerine getiren hanlara ihtiyacı ortadan kaldırmıştır. Bugünün konaklama ihtiyacının getirdiği konfor şartları ise, geleneksel konaklama yapıları olan hanların bu işleve cevap verebilmek için yetersiz kalmalarına ya da bu fonksiyona uygun hale getirmek için yapıda çok sayıda müdahaleye gereksinim duyulmasına neden olmaktadır. Bu sebeple işlevlerini yitiren birçok han boş ve bakımsız kalıp harap duruma düşmüştür. Yeni bir işlev verilmeye çalışılmış az sayıda handa da aksaklıklar görülmektedir.

Taş Han'ın korunmasını ve yeni bir işlev kazandırılarak kullanımını devam ettirmesini amaçlayan bu tezin, işlevlerini kaybetmiş tüm hanlar için bir örnek oluşturması hedeflenmiştir.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, Mesut, (1993), 16.Asırda Mut Kazası, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Alishan, Léonce, (1899), Sisouan ou Armeno-Cilicie, Description Géographique et Historique, Venise-S.Lazare.
- Anonim, (1973), İçel İl Yıllığı, İstanbul.
- Anonim, (1982), “Karamanoğulları”, Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi, cilt 3: 613–614.
- Anonim, (1982), “İçel”, Yurt Ansiklopedisi: Türkiye, İl İl: Dünyü, Bugünü Yarını, cilt 5: 3626–3659.
- Akozan, Feridun, (1963), “Türk Han ve Kervansarayları”, Türk Sanatı Tarihi Araştırma ve İncelemeleri, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Türk sanatı Tarihi Enstitüsü Yayınları, İstanbul.
- Arel, Mehlika, (1962), “Mut’taki Karamanoğulları Dönemi Eserleri”, Vakıflar Dergisi, sayı V:241–250.
- Aslanapa, Oktay, (1972), Türk Sanatı I (Başlangıcından Büyük Selçukluların Sonuna Kadar), Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Yayınları, İstanbul.
- Aslanapa, Oktay, (1991), Anadolu’da İlk Türk Mimarisi: Başlangıcı ve Gelişmesi, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.
- Atlay, Doğan, (2001), Karamanoğulları Beyliği Döneminde Mut’ta Bazı Siyasi Olaylar, Mut Belediyesi Kültür Yayınları, Mersin.
- Atlay, Neşri, (1976), Mut Tarihi, yayınevi yok, Karaman.
- Bahar, Hasan, (1996), “Konya Hatıp’ta Bulunan Yeni Bir Hitit Anıtı”, Tarih ve Toplum, sayı 150: 22–25.
- Baker, H.D. vd., (1995), “Kilise Tepe”, Anatolian Studies, XLV: 139-195.
- Barkan, Ö.Lütfi, “Avârız”, İslâm Ansiklopedisi, cilt II: 13.
- Başal, Ş., (1993), Antik Silifke ve Çevresi, yayınevi yok, Mersin.
- Bazın, M., (1991), “Le Pays Taşeli (Cilicie Trachée): Les Apports De La Géographie Actuelle À La Compréhension De L’Occupation Antique”, Anatolia Antiqua, I: 243-252.
- Bazın, M., (1994), “Orta Toros Yörüklerinden Sarıkeçili Aşireti”, Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, sayı 3: 141-161.
- Bektaş, Cengiz, (1999), Selçuklu Kervansarayları: Korunmaları, Kullanımları Üzerine Bir Öneri, YEM Yayın, İstanbul.
- Berkol, Feramuz, (1973), “Türk Vakıf Kervansarayları ve Bugün Turizm Hizmetinde Kullanılmaları”, Vakıflar Dergisi, sayı X: 345- 365.
- Binan, Can, (1990), 13.Yüzyıl Anadolu Kervansarayları Koruma Ölçütleri Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Cantay (Güreşsever), Gönül, (1989), Türkiye’de Osmanlı Devri Kervansaray Yapılarının

Tipolojisi, TTK Basımevi, Ankara.

Cantay, Gönül, (2002), “Anadolu Türk Beylikleri Sanatı”, Türkler Ansiklopedisi, Cilt 8:15–29.

Cezar, Mustafa, (1977), Anadolu Öncesi Türklerde Şehir ve Mimarlık, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul.

Cezar, Mustafa, (1981), “Türk Tarihinde Kervansaray”, VIII. Türk Tarih Kongresi, II.Cilt, TTK Basımevi, Ankara.

Çelik, Şenol, (1994), Osmanlı Taşra Teşkilatında İçel Sancağı (1500–1584), Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Çıplak, M.Necati, (1968), İçel Tarihi: Tarihi ve Turistik Zenginlikleriyle, yayınevi yok, Ankara.

Çoruhlu, Yaşar, (1994), “Kervansaraylar”, Thema Larousse Tematik Ansiklopedi, cilt 6: 246–247.

Davis, E.Jack, (1879), Life in Asiatic Turkey, Edward Stanford, London.

Demirtaş, Ali, (1993), İçel İli Yakın Çevre İncelemeleri, yayınevi yok, Ankara.

Devellioğlu, Ferit, (1962), “Kervansaray”, Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara, s.588.

Evliya Çelebi, (1935), Seyahatname: Anadolu, Suriye, Hicaz (1671–1672), cilt IX, Maarif Vekâleti, İstanbul.

French, David H., (1965), “Prehistoric Sites in The Göksu Valley”, Anatolian Studies, XV: 177–201.

Geçer, Ahmet, (2001), Konya Vilayeti İçel Sancağı Mut Kazası Karyeleri Temettüât Defterleri, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi.

Güneli, Zülküf ve Kejanlı, Türkan, (1999), “Diyarbakır Osmanlı Dönemi Mimari Yapılarından Günümüzde Ayakta Kalan Hanlar ve Özellikleri”, Diyarbakır: Müze Şehir hazırlayan: Şevket Beysanoğlu, YKY, İstanbul.

Güran, Ceyhan, (1976), Türk Hanlarının Gelişimi ve İstanbul Hanları Mimarisi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, İstanbul.

Güreşsever, Gönül, (1974), Anadolu’da Osmanlı Devri Kervansaraylarının Gelişimi, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi.

Gürtürk, Sami, (1987), Silifke Tarihi, yayınevi yok, İstanbul.

Houwink Ten Cate, P.H.J, (1961), The Luwian Population Groups of Lycia and Cilicia Aspera During The Hellenistic Period, Leiden.

İçel Valiliği, (1998), Türkiye Cumhuriyeti’nin 75. Yılında İçel, İçel Valiliği Yayınları, Mersin.

İlter, İsmet, (1969), Tarihi Türk Hanları, yayınevi yok, Ankara.

İzbirak, Reşat, (1977), “Mut”, Türk Ansiklopedisi, cilt XXV: 1–2.

- Joannès, F., (1991), “L’Asie Mineure Mèridionale D’après La Documentation Cunèiforme D’Époque Néo-Babylonienne”, *Anatolia Antiqua*, I: 262-266.
- Jones, A.H.M, *The Cities of The Eastern Roman Provinces*, The Clarendon Press, Oxford.
- Karabaş, Mehmet, (1997), 157 Nolu Mut Şer’iye Sicili Defteri Transkrib ve Katalogu: 1317/1900–1319/1901, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Karamut, İsmail, (1995), “Dağlık Kilikya Kentleri”, 1994 Yılı Anadolu Medeniyetleri Müzesi Konferansları, s.28–43, Ankara.
- Konyalı, İ.Hakkı, (1967), *Abideleri ve Kitabeleri ile Karaman Tarihi: Ermenek ve Mut Abideleri*, yayınevi yok, İstanbul.
- Koşay, H.Zübeyir, (1968), “Kilikya Tarihi”, *Belleten*, XXXII: 297–299.
- Köse, Ensar ve Atlay, Doğan, (2005), *Mut: Claudopolis, Mut Belediyesi Kültür Yayınları*, İstanbul.
- Kuban, Doğan, (1965), *Anadolu Türk Mimarisinin Kaynak ve Sorunları*, İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- Kurt, Mehmet, (2003), *Tarih Boyunca Mut, Murat Kitabevi*, Ankara.
- Langlois, V., (1947), *Eski Kilikya, Mersin Halkevi, Mersin*.
- Leake, William Martin, (1824), *Journal of a Tour in Asia Minor*, John Murray, London.
- Lemaire, André, (1993), “Ougarit, Oura et la Cilicie vers la fin du XIIIe s.av.J.-C.”, *Ugarit-Forschungen*, XXV: 227–235.
- Magie, David, (1950), *Roman Rule in Asia Minor*, Princeton University Press, New Jersey.
- Mehmed Süreyyâ, (1996), *Sicill-i Osmanî Yahud Tezkire-i Meşâhir-i Osmâniye*, cilt III, Sebül Yayınları, İstanbul.
- Mellaart, James, (1954), “Preliminary Report on a Survey Of Pre-Classical Remains in Southern Turkey”, *Anatolian Studies*, IV: 175–240.
- Mitchell, Stephen, (1979), “Iconium and Ninica, Two Double Communities in Roman Asia Minor”, *Historia*, Band 28:407–438.
- Müderrişoğlu, Fatih, (1999), “Osmanlı İmparatorluğu’nda Menzil Yolları ve Menzil Külliyesi”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, Cilt 10: 376–383.
- Nayır, Zeynep, (1975), *Osmanlı Mimarlığı’nda Sultan Ahmed Külliyesi ve Sonrası*, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Otten, Heinrich, (1987), “Die Bronzetafel”, *Kazı Sonuçları Toplantısı*, IX/1: 271–276.
- Özergin, M.Kemal, “Anadolu’da Selçuklu Kervansarayları”, *İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, Cilt XV (Sayı 20): 141–170.
- Ramsay, M.William, (1961), *Anadolu’nun Tarihi Coğrafyası*, MEB Yayınları, İstanbul.
- Ruge, Wilhelm, (1899), “Claudiopolis”, *Real Encyclopädie der Klassischen Altertumswissenschaft*, III/2: 2662.

Sayar, M.Hamdi, (1999), “Antik Kilikya’da Şehirleşme”, Türk Tarih Kongresi Bildirileri, XII/1: 193–216.

Sevim, Ali ve Yücel, Yaşar, (1990), Türkiye Tarihi 1, TTK Basımevi, Ankara.

Sözen, Metin, (1971), Diyarbakır’da Türk Mimarisi, Diyarbakır’ı Tanıtma ve Turizm Derneği Yayını No:21, İstanbul.

Sümer, Faruk, (1972), Oğuzlar (Türkmenler), Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara.

Şikari, (1946), Karamanoğulları Tarihi, Yeni Kitap Basımevi, Konya.

Taşyürek, O.Aytuğ, (1976), “Silifke ‘Keben’ Hitit Kaya Kabartması”, Türk Arkeoloji Dergisi, XXIII, 1: 97–98.

Tekindağ, Şehabeddin, (1977), “Karamanlılar”, İslâm Ansiklopedisi, cilt 6: 316–330.

Totaysalgır, Gaffar, (1944), “Mut Kazası ve Baba Hocant”, Konya, VIII:64–65.

Turan, Osman, (1946), “Selçuklu Kervansarayları”, Belleten, Cilt X (Sayı 39): 471–496.

Turan, Osman, (2003), Selçuklular Tarihi ve Türk-İslâm Medeniyeti, Ötüken Yayınları, İstanbul.

Uğur, Said, (1945), İçel Tarihi: I, yayınevi yok, Mersin.

Umar, Bilge, (1993), Türkiye’deki Tarihsel Adlar, İnkılâp Kitabevi, İstanbul.

Uzunçarşılı, İ.Hakkı, (1983), Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara.

Uzunçarşılı, İ.Hakkı, (1988), Osmanlı Tarihi I, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara.

Ünal, Gül ve Yergün, Uzay, (2007), “Mut (Mersin) Kentsel Mimarlık Envanteri 2004”, TÜBA Kültür Envanteri Dergisi, Sayı 4/2005:133–148.

Ünal, Rahmi Hüseyin, (1993), “Deux Caravanserais Peu Connus de L’Epoque Pre-Ottomane au Sud de Karaman (Konya)”, Art and Archeology Research Papers, No 3: 59-69.

Zoroğlu, Levent, (1993), “Göksu Kültürleri”, Atlas Aylık Gezi Dergisi, Sayı 8: 80–82.

INTERNET KAYNAKLARI

[1] http://www.akmb.gov.tr/turkce/books/turkkong4-2/tk4-2-27_tukel.htm

[2] <http://www.mersin.gov.tr> (Mersin Valiliği resmi sitesi)

[3] <http://212.174.26.236/goksu/regionalhistory.html> (Göksu Archeological Project sitesi)

[4] <http://www.karamankultur.gov.tr/kulturMd/sayfaGoster.asp?id=264>

[5] <http://www.karamankultur.gov.tr/kulturMd/sayfaGoster.asp?id=265>

EKLER

Ek 1	Fotoğraf Albümü
Ek 2	Taş Han Rölöve Projesi
Ek 3	Taş Han Restitüsyon Projesi
Ek 4	Taş Han Restorasyon Projesi

Fotoğraf Listesi

- Şekil 1 Taş Han'ın üstünden revaklara bakış
- Şekil 2 Avlunun kuzeydoğu köşesi ve üst katta bulunan muhdes konut
- Şekil 4 Avluda bulunan özgün taş döşeme kaplaması
- Şekil 3 Avlu ve revaklar
- Şekil 5 Köşe revaklar ve oda giriş kapıları
- Şekil 6 Portal içinde, önüne muhdes merdiven eklenerek kapatılmış niş
- Şekil 7 Katırlık giriş kapısı
- Şekil 8 Merdiven giriş kapısı
- Şekil 9 Kuzey cephesi
- Şekil 10 Kuzey cephedeki muhdes giriş
- Şekil 11 Oda kapısı ve ocak
- Şekil 12 Dama çıkan taş basamaklı merdiven
- Şekil 13 Katırlığın dış duvarı üzerinde yer alan menfez
- Şekil 14 Hanın katırlığa bitişik olan duvarında, yıkılmalar ve muhdes yapılar
- Şekil 15 İçeriden muhdes girişe bakış
- Şekil 16 Kapatılmış revaklar
- Şekil 17 Hanın doğu kanadında revaklar
- Şekil 18 Avluda bulunan tescilli çınar ağacı
- Şekil 19 Giriş dehlizi
- Şekil 20 Portalin içinde bulunan muhdes çıkma ve merdiven
- Şekil 21 Portale bitişik yer alan dükkan
- Şekil 22 Muhdes girişte, oda duvarı yıkıldıktan sonra yapılan kemer
- Şekil 23 Girişin doğusunda bulunan kapatılmış revak
- Şekil 24 Avlu döşemesinde havuz veya şadırvan izi
- Şekil 25 Portalin üst tarafı
- Şekil 26 Komşu dükkanlara ait beton kaplamanın altında, parapet duvarı kalıntısı
- Şekil 27 1962-1963 yıllarında inşa edilmiş muhdes konut
- Şekil 28 1955'te inşa edilmiş muhdes konut
- Şekil 29 Hana bitişik olan dükkanların arka cepheleri
- Şekil 30 Oda duvarında açılmış muhdes pencere boşluğu
- Şekil 31 Oda duvarında açılmış muhdes pencere boşluğu
- Şekil 32 Moloz taş ile doldurulmuş muhdes pencere boşluğu
- Şekil 33 Katırlık girişine örülmüş muhdes duvar

Şekil 34 Katırlık bölümünde yer alan muhdes yapılar

Şekil 35 Katırlık duvarı

Şekil 36 Katırlığın yıkılması sonucunda oda dış duvarlarında oluşan hasarlar

Şekil 37 Katırlığın yıkılması sonucunda oda tavanlarında oluşan hasarlar

Şekil 38 Damda parapet duvarı kalıntısı

Şekil 39 Katırlık bölümünde yapılan kazı sonucunda bulunan kalıntılar

Şekil 40 Katırlık bölümünde yapılan kazı sonucunda bulunan kalıntılar

Şekil 41 Katırlık bölümünde yapılan kazı sonucunda çıkan seramik parçaları

Şekil 42 Özgün taş eşik ve döşeme kaplaması kalıntısı

Şekil 43 Özgün taş eşik ve döşeme kaplaması kalıntısı

Şekil 44 Yıkılmış bir ocak kalıntısı

Şekil 45 Oda kapılarının üzerinde yer alan ahşap hatıllar

Şekil 46 Damın iç tarafından çörten

Şekil 47 Damın iç tarafından çörten

Şekil 48 Çatı silmesi ve çörten

Şekil 49 Portalde yer alan taş konsol

Şekil 50 Baca kalıntısı

Şekil 51 Üstü kapatılmış merdiven ve taş döşeme kaplaması kalıntısı

Şekil 52 Avlu ve revaklar (Arel, 1962)

Şekil 53 Giriş portalı (Arel,1962)

Şekil 1 Taş Han'ın üstünden revaklara bakış

Şekil 2 Avlunun kuzeydoğu köşesi ve üst katta bulunan muhdes konut

Şekil 3 Avlu ve revaklar

Şekil 4 Avluda bulunan özgün taş döşeme kaplaması

Şekil 5 Köşe revaklar ve oda giriş kapıları

Şekil 6 Portal içinde, önüne muhdes merdiven eklenerek kapatılmış niş

Şekil 7 Katırlık giriş kapısı

Şekil 8 Merdiven giriş kapısı

Şekil 9 Kuzey cephesi

Şekil 10 Kuzey cephedeki muhdes giriş

Şekil 11 Oda kapısı ve ocak

Şekil 12 Dama çıkan taş basamaklı merdiven

Şekil 13 Katırlığın dış duvarı üzerinde yer alan menfez

Şekil 14 Hanın katırlığa bitişik olan duvarında, yıkılmalar ve muhdes yapılar

Şekil 15 İçeriden muhdes girişe bakış

Şekil 16 Kapatılmış revaklar

Şekil 17 Hanın doğu kanadında revaklar

Şekil 18 Avluda bulunan tescilli çınar ağacı

Şekil 19 Giriş dehlizi

Şekil 20 Portalin içinde bulunan muhdes çıkma ve merdiven

Şekil 21 Portale bitişik yer alan dükkan

Şekil 22 Muhdes girişte, oda duvarı yıkıldıktan sonra yapılan kemer

Şekil 23 Girişin doğusunda bulunan kapatılmış revak

Şekil 24 Avlu döşemesinde havuz veya şadırvan izi

Şekil 25 Portalin üst tarafı

Şekil 26 Komşu dükkanlara ait beton kaplamanın altında, parapet duvarı kalıntısı

Şekil 27 1962-1963 yıllarında inşa edilmiş muhdes konut

Şekil 28 1955'te inşa edilmiş muhdes konut

Şekil 29 Hana bitişik olan dükkanların arka cepheleri

Şekil 30 Oda duvarında açılmış muhdes pencere boşluğu

Şekil 31 Oda duvarında açılmış muhdes pencere boşluğu

Şekil 32 Moloz taş ile doldurulmuş muhdes pencere boşluğu

Şekil 33 Katırlık girişine örülmüş muhdes duvar

Şekil 34 Katırlık bölümünde yer alan muhdes yapılar

Şekil 35 Katırlık duvarı

Şekil 36 Katırlığın yıkılması sonucunda oda dış duvarlarında oluşan hasarlar

Şekil 37 Katırlığın yıkılması sonucunda oda tavanlarında oluşan hasarlar

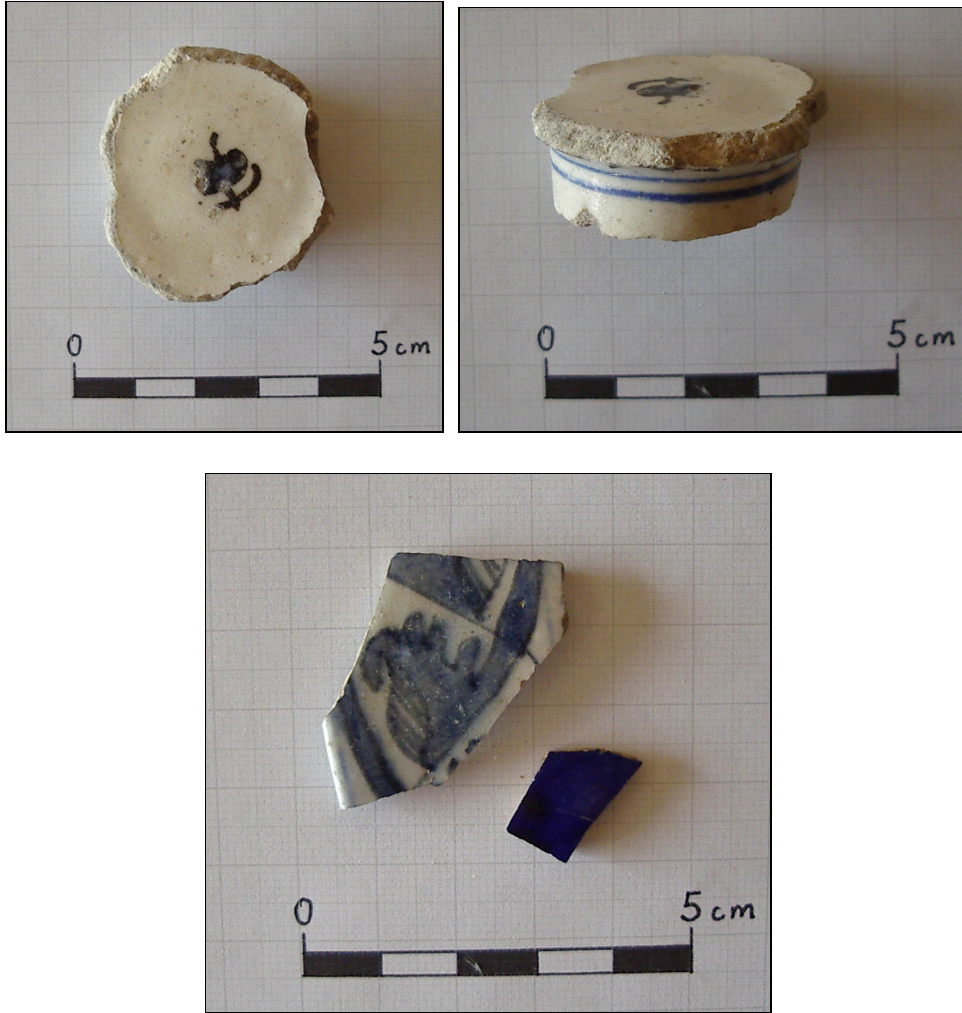
Şekil 38 Damda parapet duvarı kalıntısı

Şekil 39 Katırlık bölümünde yapılan kazı sonucunda bulunan kalıntılar

Şekil 40 Katırlık bölümünde yapılan kazı sonucunda bulunan kalıntılar

Şekil 41 Katırlık bölümünde yapılan kazı sonucunda çıkan seramik parçaları

Şekil 42 Özgün taş eşik ve döşeme kaplaması kalıntısı

Şekil 43 Özgün taş eşik ve döşeme kaplaması kalıntısı

Şekil 44 Yıkılmış bir ocak kalıntısı

Şekil 45 Oda kapılarının üzerinde yer alan ahşap hatıllar

Şekil 46 Damın iç tarafından çörten

Şekil 47 Damın iç tarafından çörten

Şekil 48 Çatı silmesi ve çörlen

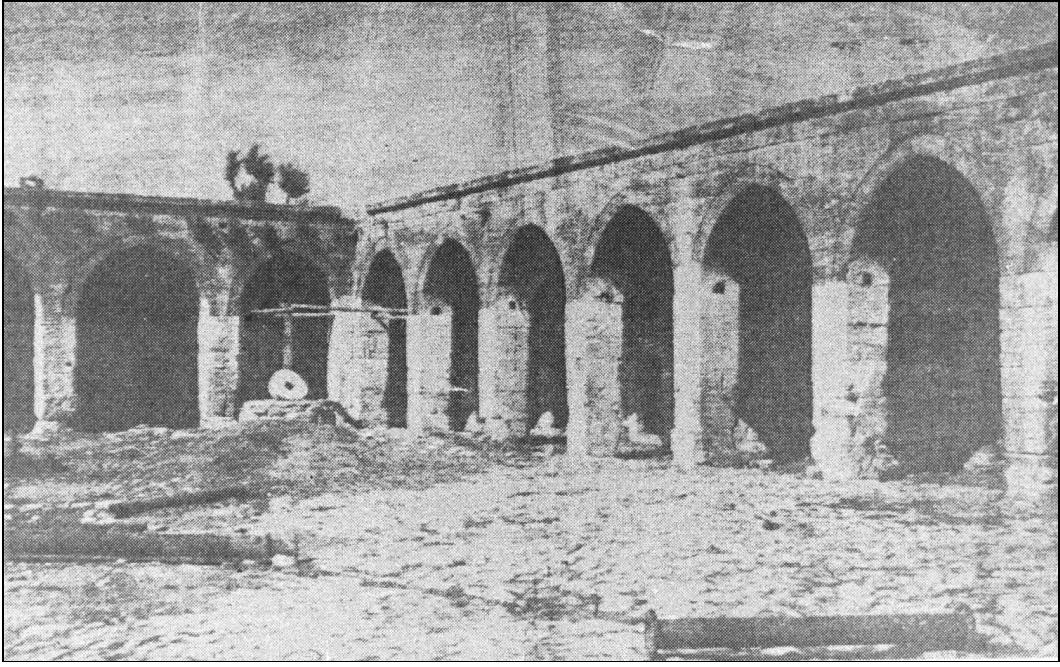
Şekil 49 Portalde yer alan taş konsol

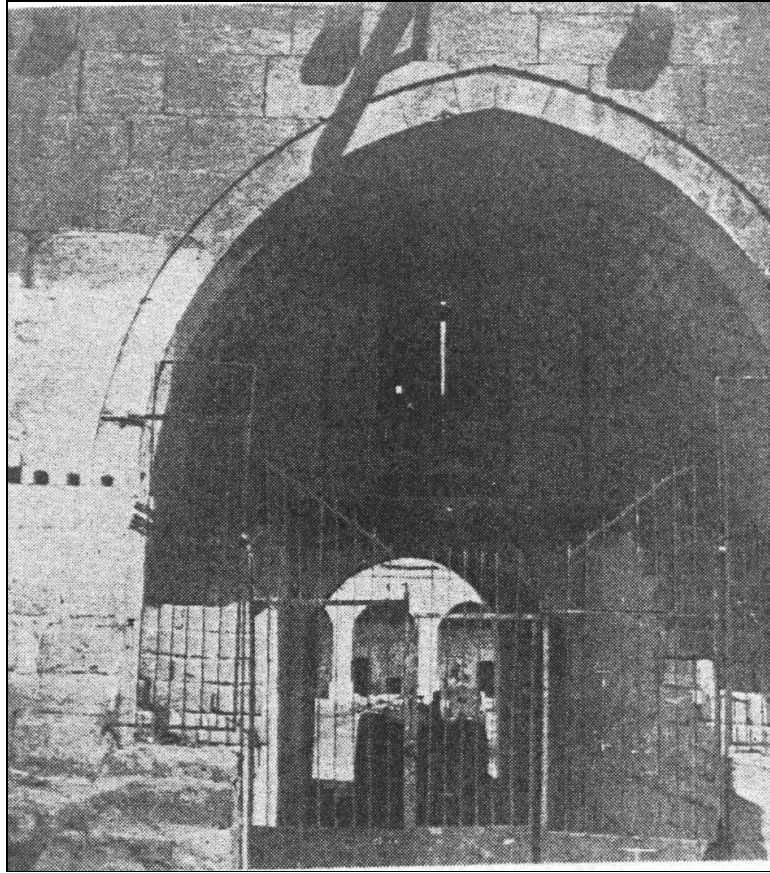
Şekil 50 Baca kalıntısı

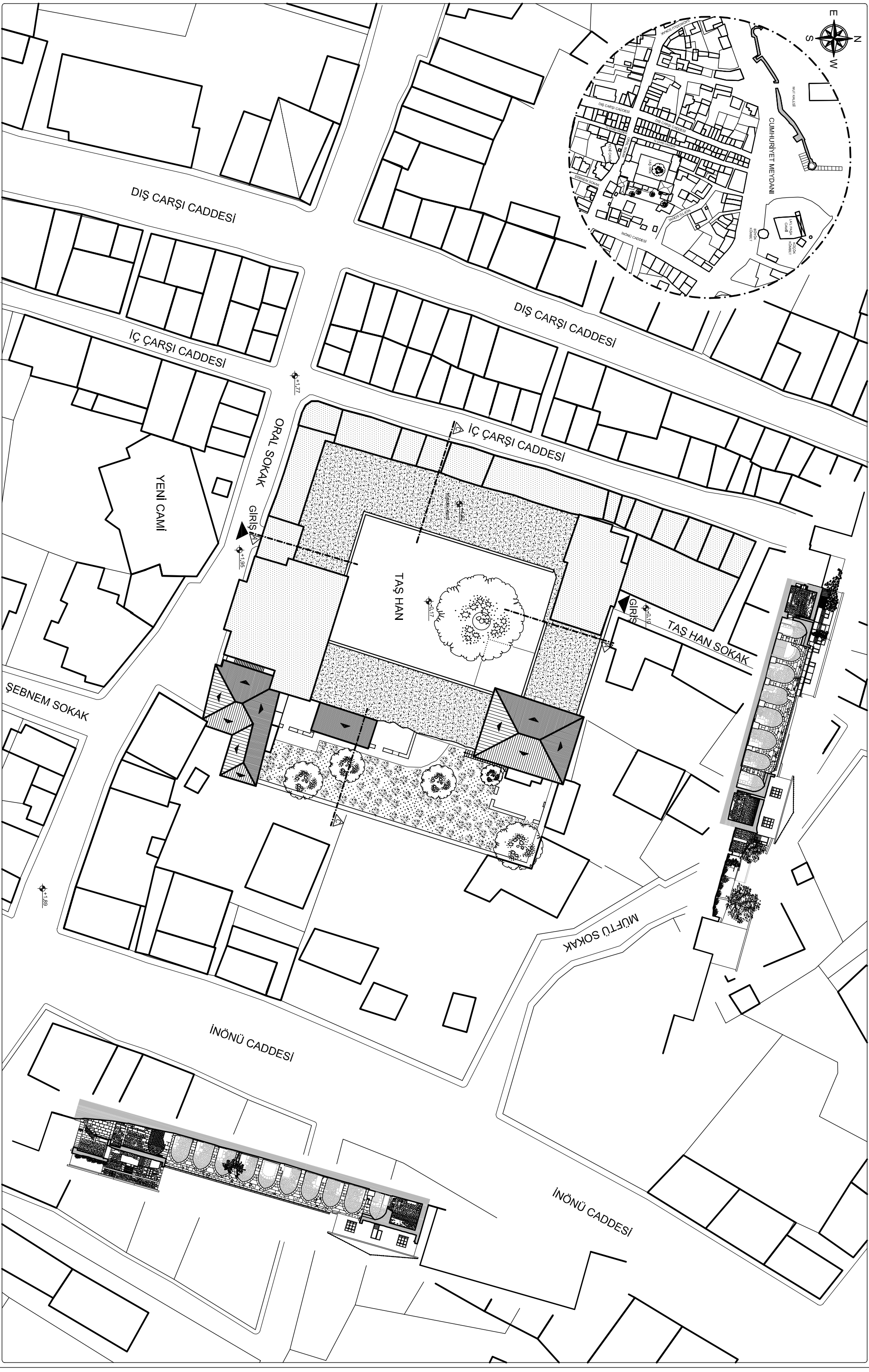
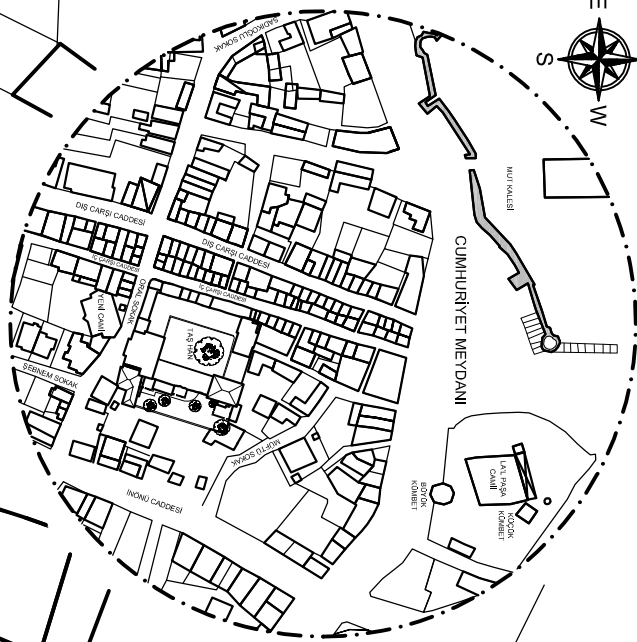
Şekil 51 Üstü kapatılmış merdiven ve taş döşeme kaplaması kalıntısı

Şekil 52 Avlu ve revaklar (Arel, 1962)

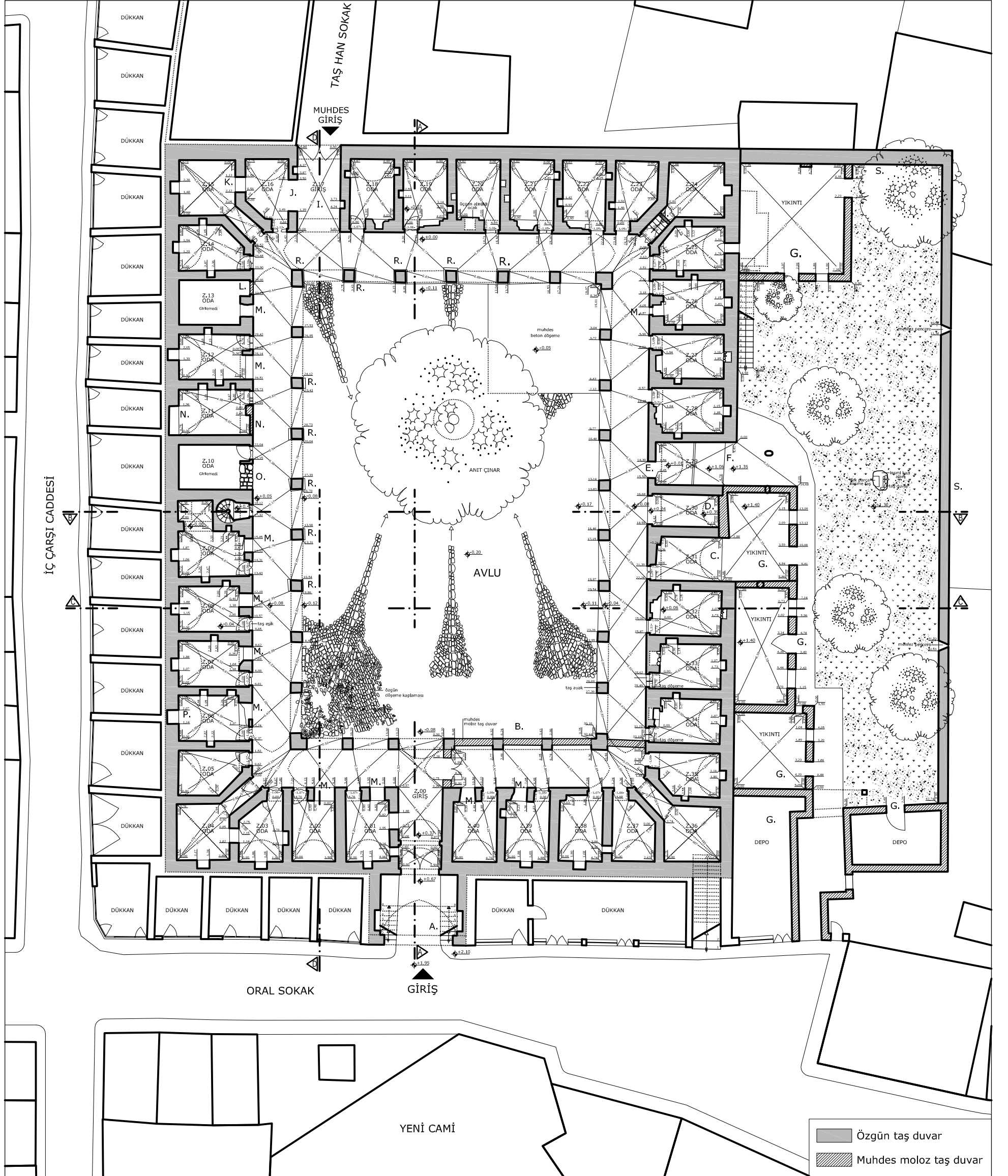

Şekil 53 Giriş portalı (Arel, 1962)

VAZİYET PLANI - 1/500

RÖLÖVE - ZEMİN KAT PLANI 1/100

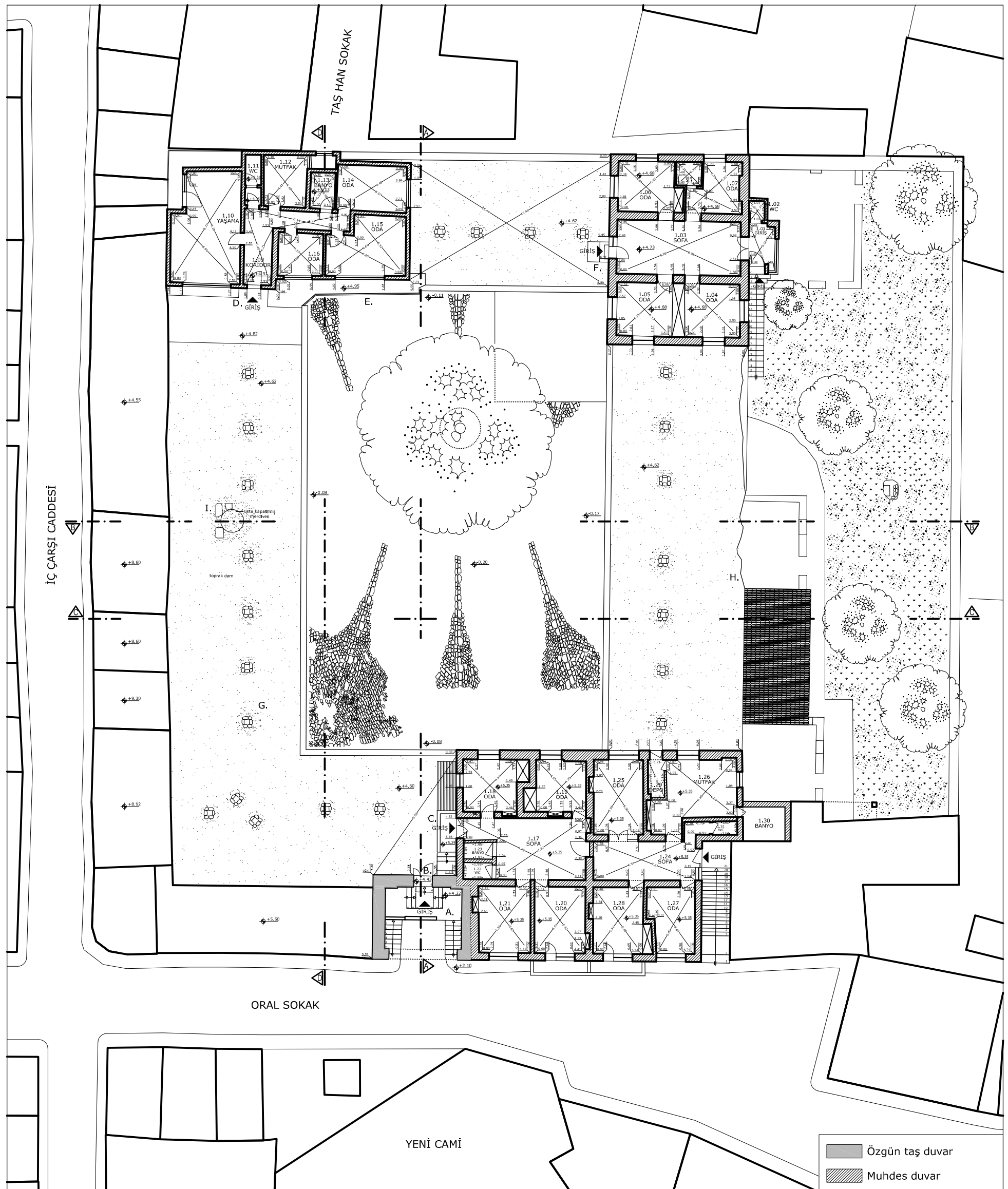
0 5 m

YAPISAL BOZULMALAR VE DEĞİŞİKLİKLER

- A. Muhdes merdiven
 B. Revakların arası moloz taş duvar örülerek kapatılmış.
 C. Oda dış duvarının +1.20 m kotundan yukarısı yıkılmış.
 D. Katırlığa geçişi sağlayan mekan, arka tarafına moloz taş duvar örülerek kapatılmış.
 E. Kapı boşluğunun yeri değiştirilmiş.
 F. Odanın arka duvarı yıkılmış.
 G. Katırlık bölümünde bulunan muhdes yapılar

- H. Muhdes merdiven ve parapet duvarı
 I. Oda tümüyle yıkılarak hana ikinci bir giriş oluşturulmuş.
 J. Muhdes kapı boşluğu
 K. Muhdes geçiş
 L. Oda kapısı, duvar örülerek kapatılmış.
 M. Muhdes pencere boşluğu
 N. Duvarda önce geniş bir kapı boşluğu açılmış, sonra tuğla örülerek kapatılmış.

- O. Duvarı önce geniş bir pencere boşluğu açılmış, sonra moloz taş doldurularak kapatılmış.
 P. Nişin boyutları değiştirilerek komşu dükkana geçiş açılmış, sonra tuğla örülerek kapatılmış.
 R. Taş malzemenin erimesi sonucunda zayıflayan ayaklar, betonla takviye edilmiş.
 S. Katırlık bölümünün duvarları büyük ölçüde yıkılmış.

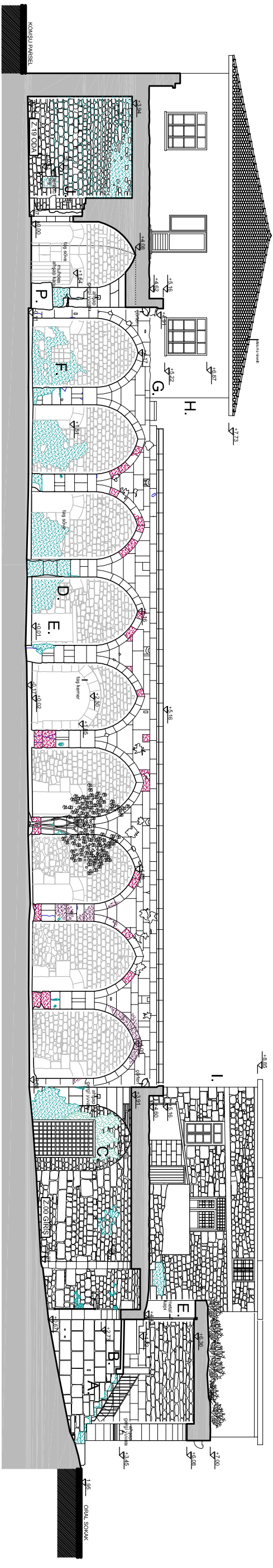
RÖLÖVE - BİRİNCİ KAT PLANI 1/100

A horizontal scale bar with a total length of 5 m. It is divided into 4 equal segments by vertical tick marks. The left end is labeled '0' and the right end is labeled '5 m'.

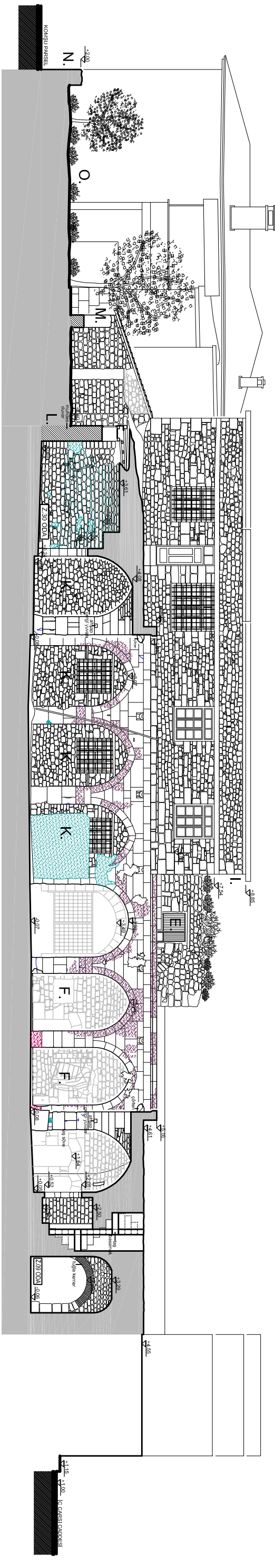
YAPISAL BOZULMALAR VE DEĞİŞİKLİKLER

- A. Muhdes beton çıkma ve merdiven
B. Muhdes kapı boşluğu
C. 1962-1963 yıllarında inşa edilmiş muhdes konut
D. 1970'lerde inşa edilmiş muhdes konut
E. Çatı silmesi kısmen kesilerek, beton bir platform oluşturulmuş.
F. 1955'te inşa edilmiş muhdes konut

- G. Bacalar tamamen yıkılmış, sadece yerleri belli oluyor.
H. Katırlık bölümü yıkılırken, damın bu bölümü de zarar görmüş.
I. Toprak dama çıkan merdivenin üstü, metal bir plakayla kapatılmış. Bu plakanın da üstü kum ve çakıl tabakasıyla kaplanmış.

RÖLÖVE - A-A KESİTİ 1/100

RÖLÖVE - B-B KESİTİ 1/100

YAPISAL BOZULMALAR VE DEĞİŞİKLİKLER

- A. Mühdes duvar ve merdiven
B. Mühdes beton çıkma
C. Mühdes moloz taş duvar ve ahşap kapı
D. Kapatılmış kapı
E. Mühdes kapı boşluğu
F. Mühdes pencere boşluğu
G. Çatı silmesi kısmen kesilmiş.
H. 1955'te inşa edilmiş mühdes konut

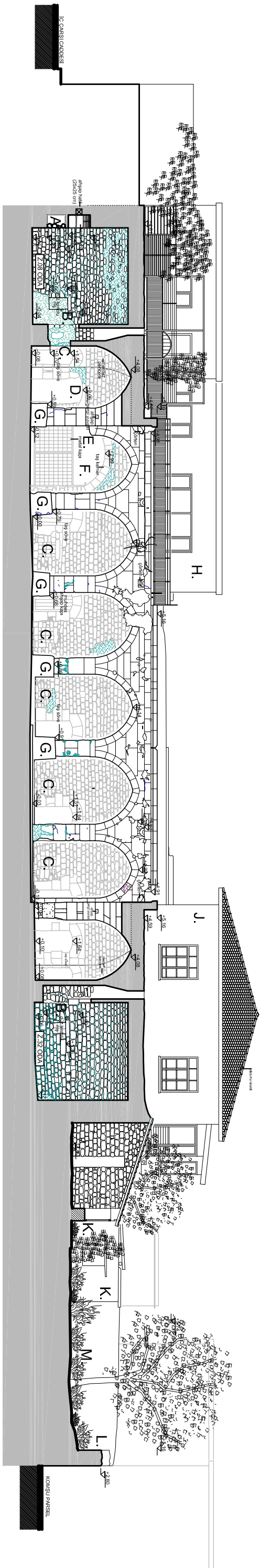
- I. 1962-1963 yıllarında inşa edilmiş mutfak konut J. Ocak ve bacası yapılmış.
- K. Revakların arası moloz taş duvar ördülerek kapatılmış.
- L. Katırlığa geçişi sağlayan mekan, arka tarafına

- M. Katırlık bölümünde bulunan muhdes yapılar
N. Katırlık bölümünün duvarları büyük ölçüde yıkılmış.
O. Yıkılan katırlığın bulunduğu alan, toprakla doldurulmuş.
P. Taş malzemenin erimesi sonucunda zayıflayan ayaklar, betonla takviye edilmiş.
- çimento sıva
 çamur sıva
 taş yüzeyde kararma
 taş malzemede yüzey kaybı
 çatlaklar

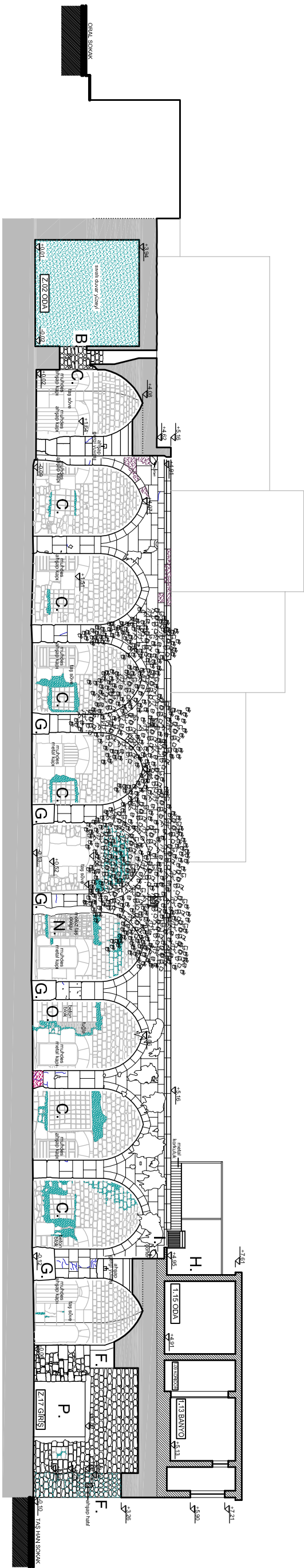
YÖNETEN: PROF.İSMET AĞARYILMAZ

RÖLÖVE

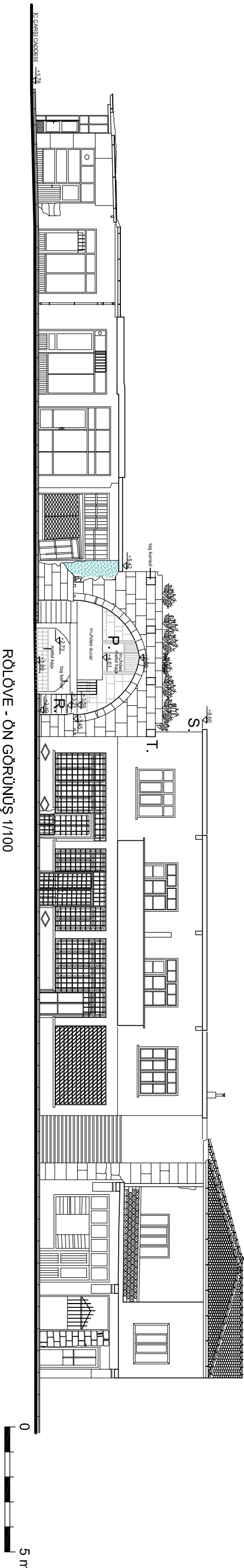
03534007 A. SENEM KAVALCI

RÖLÖVE - C-C KESİTİ 1/100

RÖLÖVE - D-D KESİTİ 1/100

RÖLÖVE - ÖN GÖRÜNÜŞ 1/100

YAPISAL BOZULMALAR VE DEĞİŞİKLİKLER

- A. Niş, moloz taş doldurularak kapatılmış.
B. Ocak ve baca yıkılmış.
C. Muhdes pencere boşluğu
D. Kapı kemeri sökülümüş.
E. L şeklindeki aygün, bir kolu kırılmış.

- F. Oda tümüyle yıkılarak hana ikinci bir giriş oluşturulmuş.
G. Taş malzemenin erimesi sonucunda zayıflayan ayaklar, betonla takviye edilmiş.
H. 1970'lerde inşa edilmiş muhdes konut
I. Çatı silmesi kısmen kesilerek, beton bir platform oluşturulmuş.
J. 1955'te inşa edilmiş muhdes konut

- K. Katırlık bölümünde bulunan muhdes yapılar
L. Katırlık bölümünün duvarları büyük ölçüde yıkılmış.
M. Yıkılan katırlığın bulunduğu alan, toprakla doldurulmuş.
N. Duvarı önce geniş bir pencere boşluğu açılmış, sonra moloz taş doldurularak kapatılmış.

- O. Duvarı önce geniş bir kapı boşluğu açılmış, sonra tuğla örülerek kapatılmış.
P. Muhdes kapı boşluğu
R. Muhdes beton çıkma ve merdiven
S. 1962-1963 yıllarında inşa edilmiş muhdes konut
T. Cephenin bir kısmı taşlanmış.

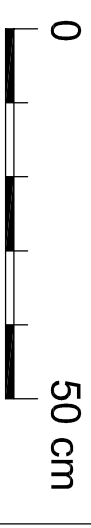
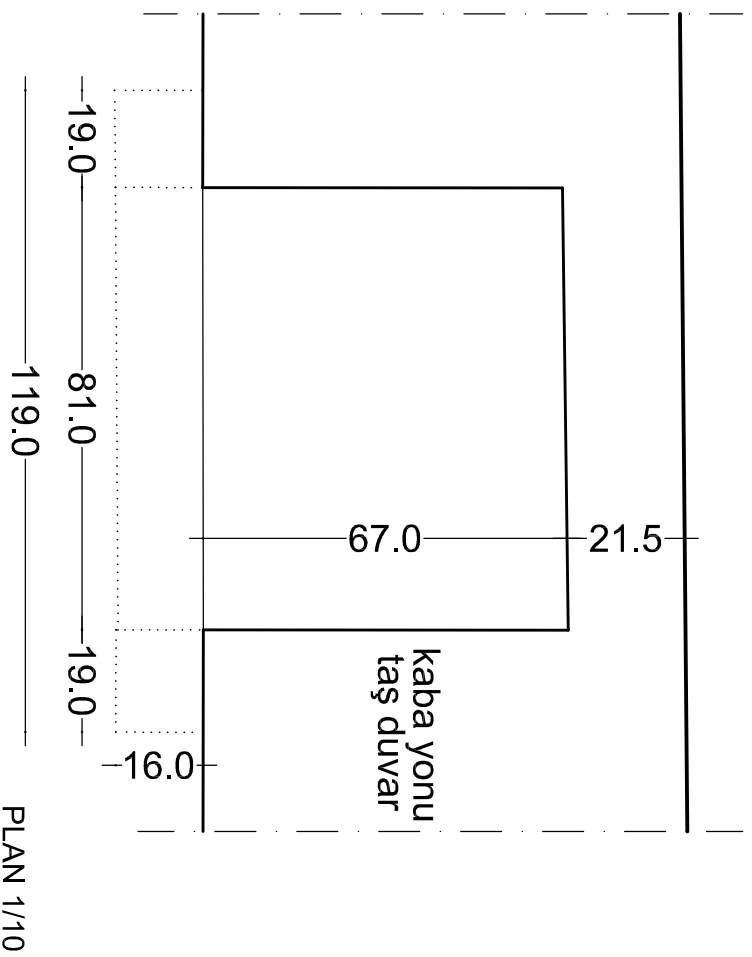
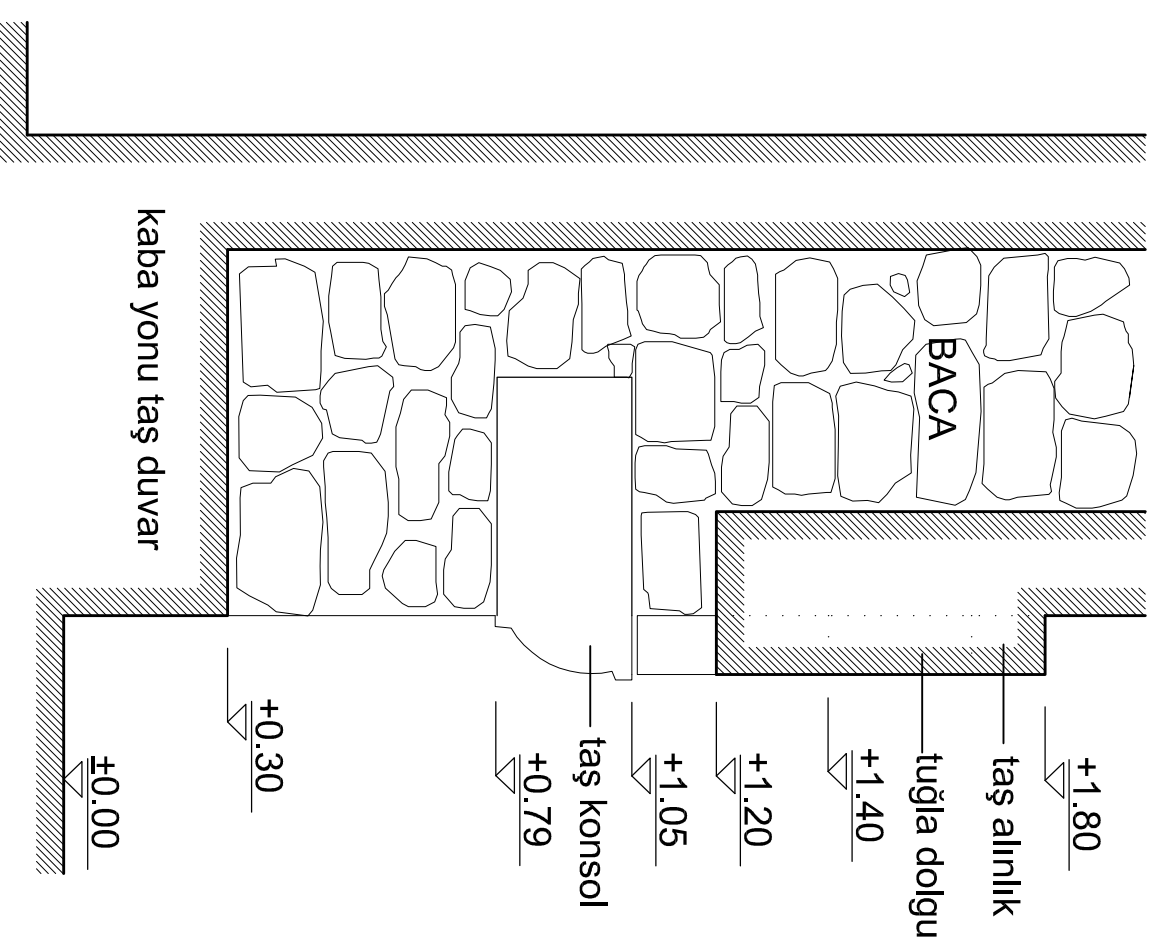
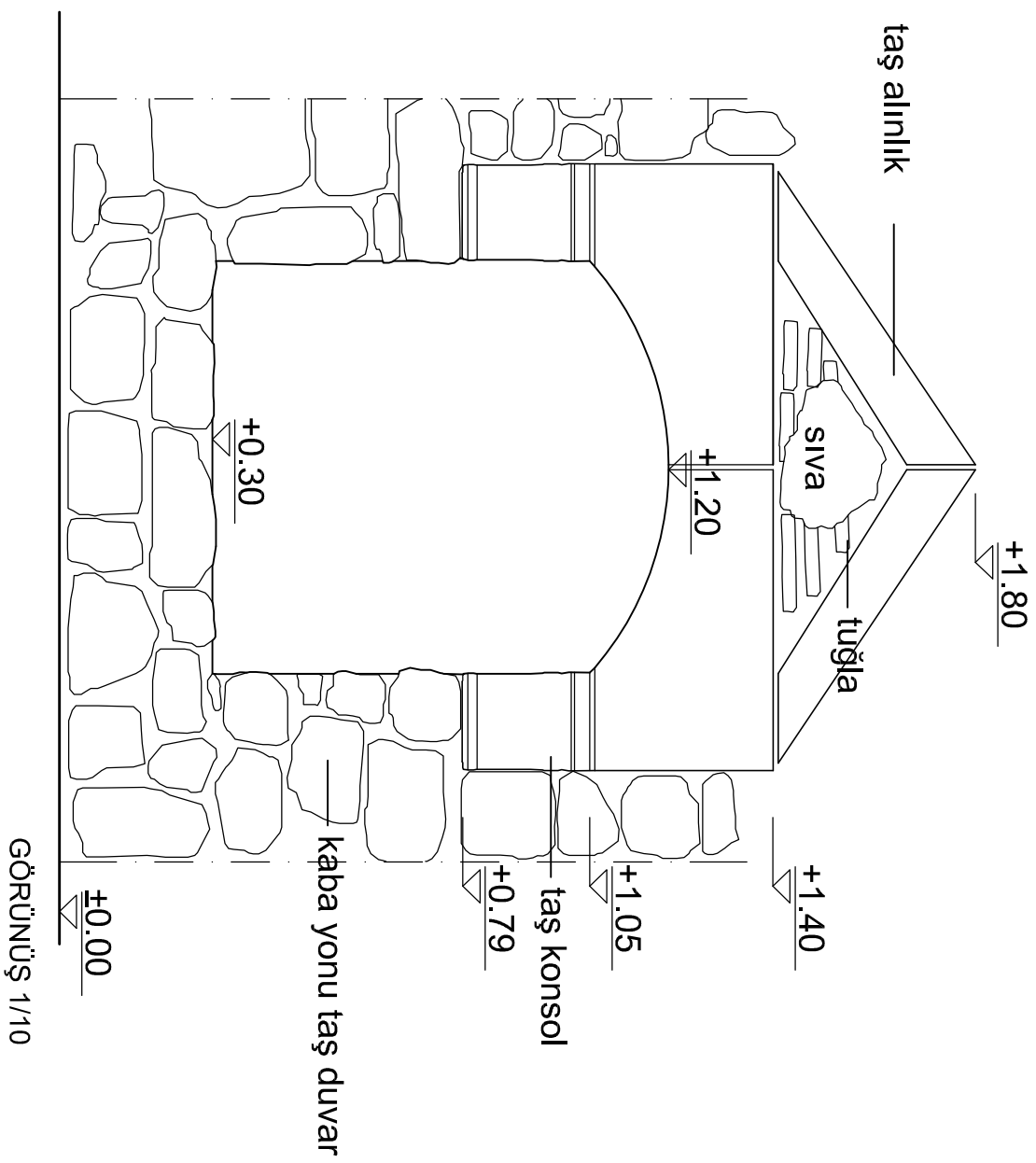
BOZULMALAR

- çimento sıva
çamur sıva
taş yüzeyde kararma
taş malzemede yüzey kaybı
çatılar

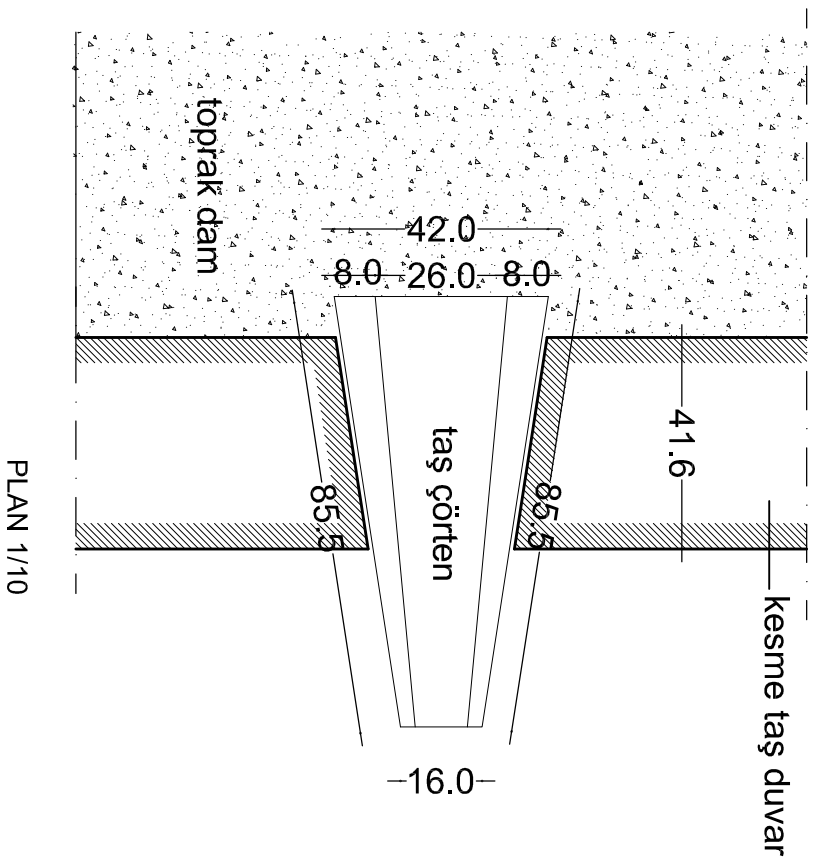
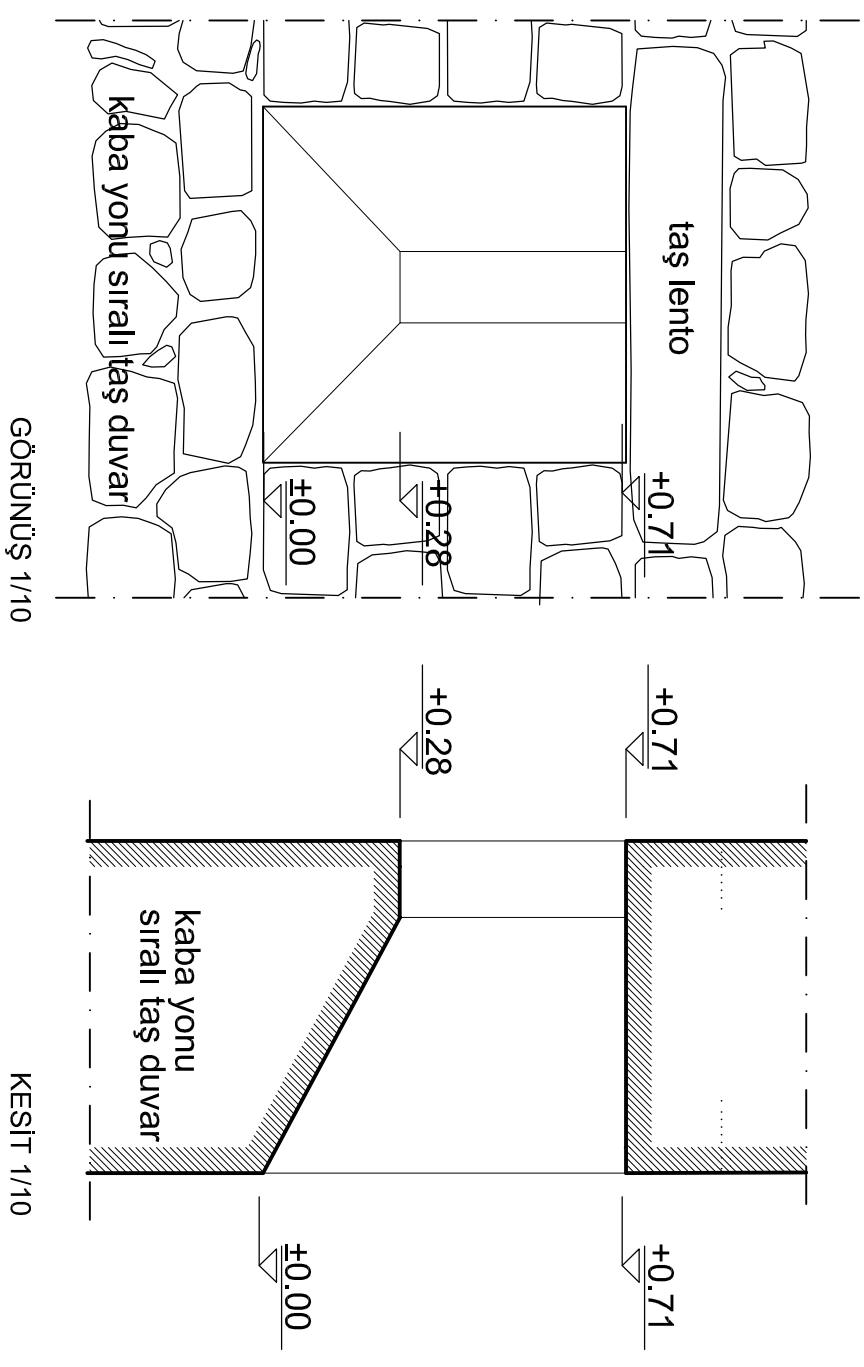
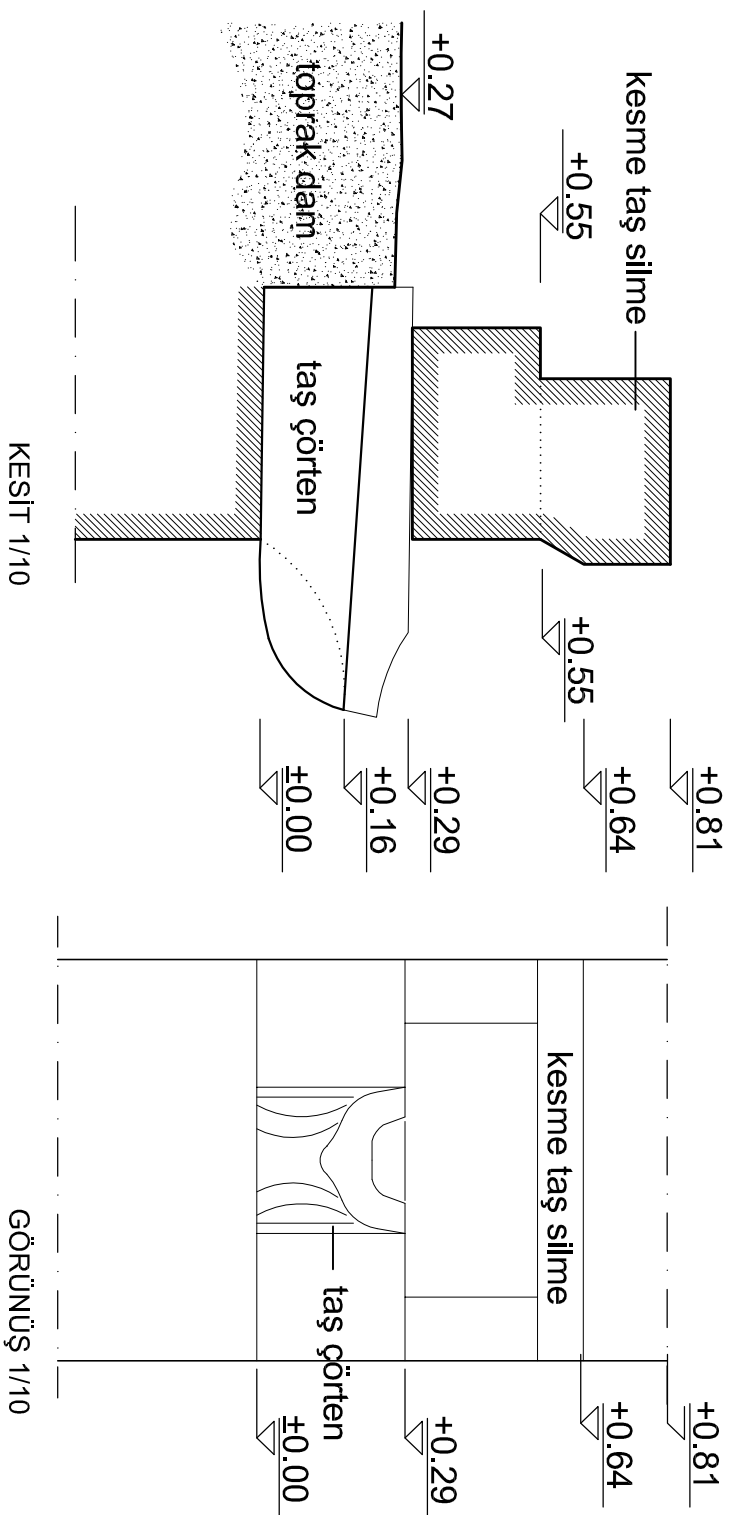
YÖNETEN: PROF.İSMET AĞARYILMAZ

RÖLÖVE

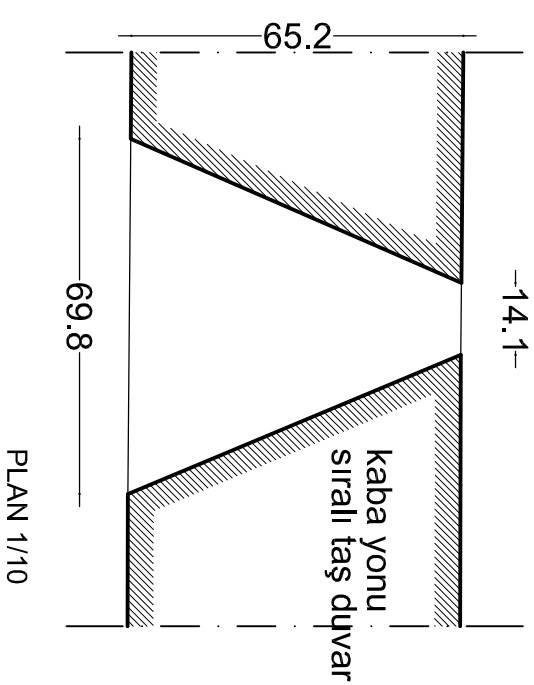
03534007 A. SENEM KAVALCI

ÜÇGEN ALINLIKLİ OCAK DETAYI

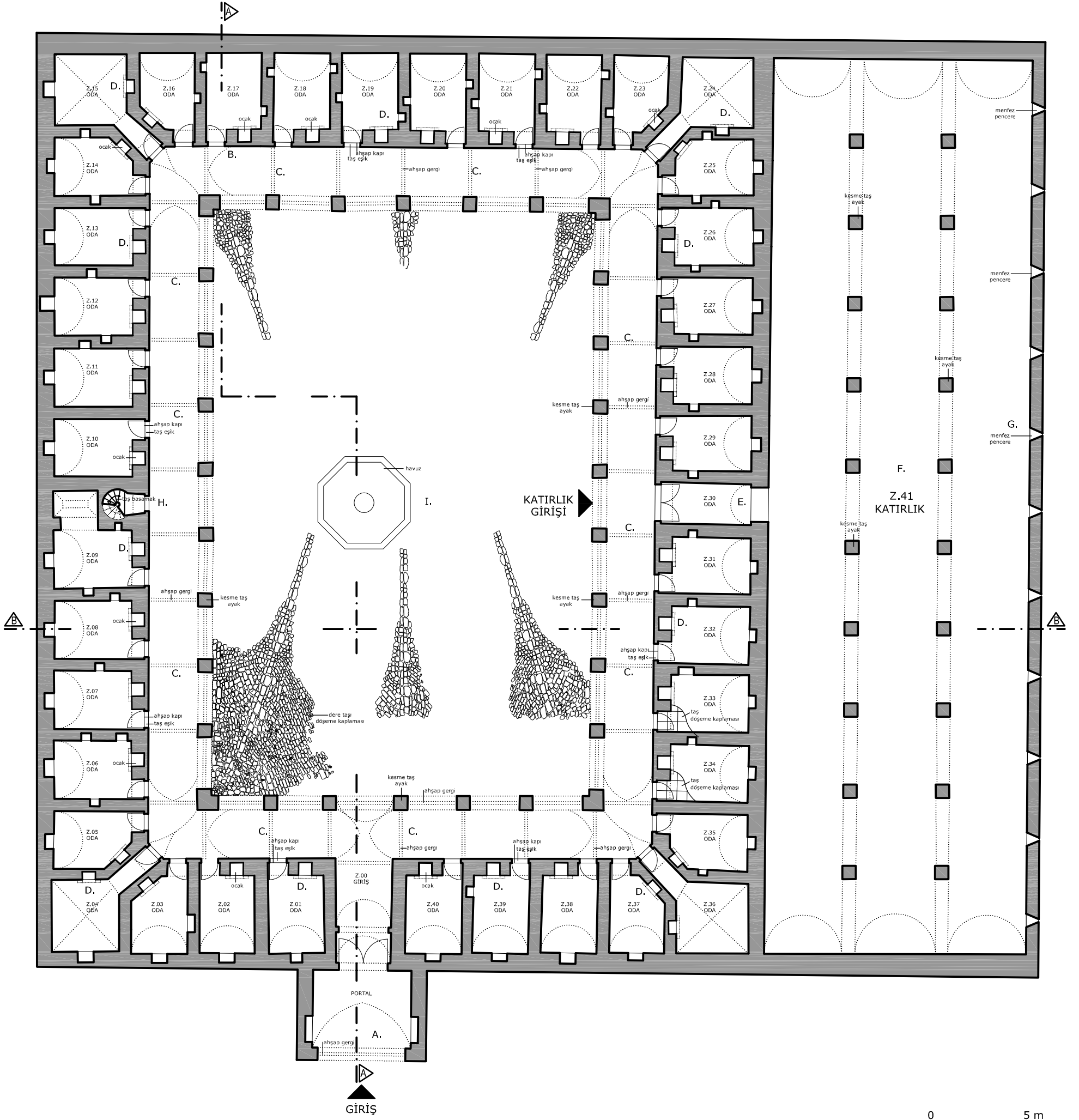

TAŞ ÇÖRTEN DETAYI

KATIRLIK-MENFEZ PENCERE DETAYI

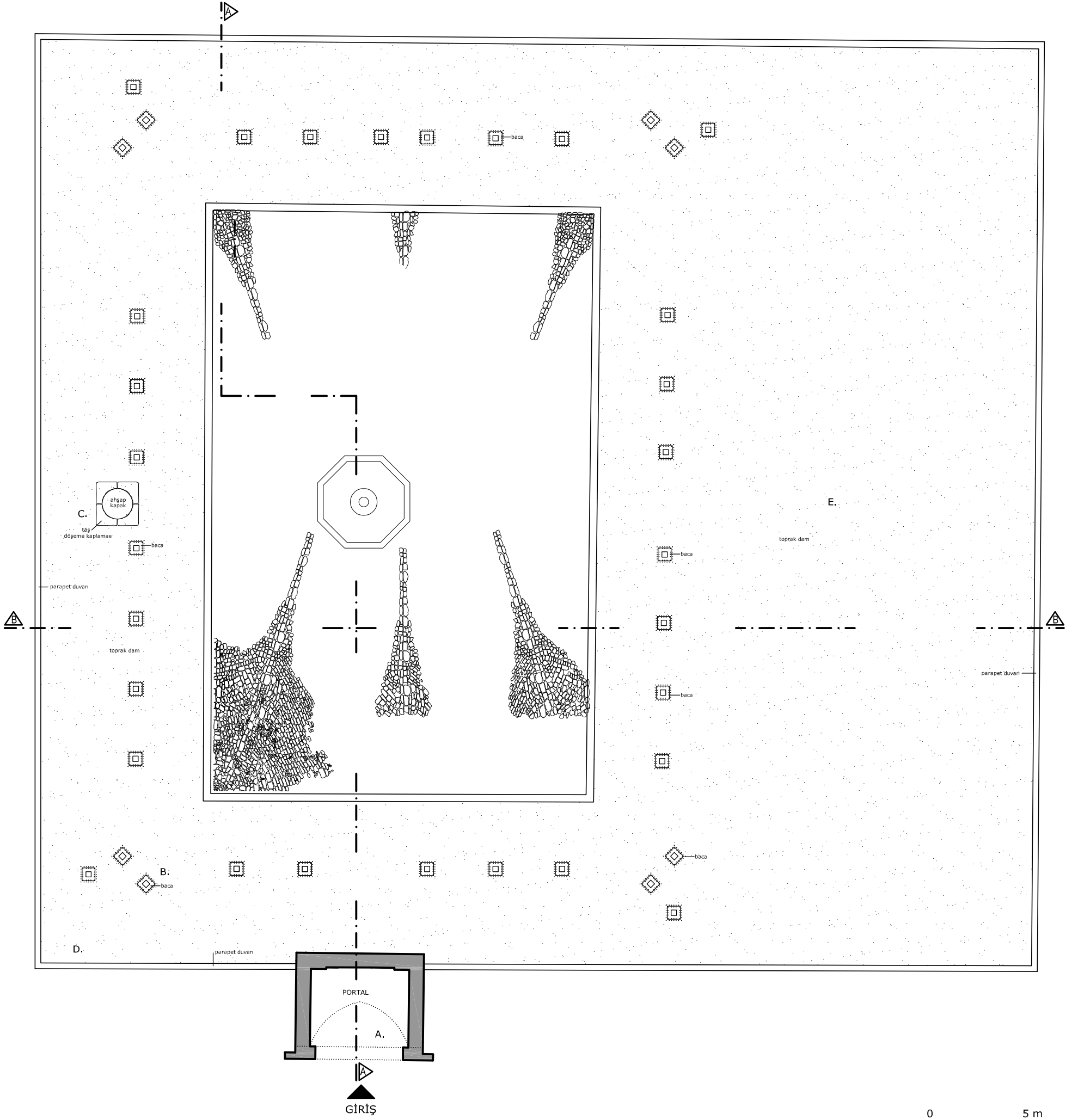
RESTİTÜSYON - ZEMİN KAT PLANI 1/100

BELGELERE DAYANARAK YAPILAN DÜZENLEMELER

- A. Tek katlı olan hanın, tek bir girişi vardır ve portal karakterindeki girişin içinde merdiven bulunmamaktadır.
- B. Günümüzdeki muhdes girişin aslında bir han odası olduğu hem yapı üzerindeki izlerden hem de kaynaklardan anlaşılmaktadır.
- C. Ayakları birbirlerine ve oda dış duvarlarına bağlayan ahşap gergilerin var olduğu izlerden anlaşılmaktadır.
- D. Odaların hepsinde birer ocak bulunmaktadır.

- E. Günümüzde kapatılmış durumda olan bu mekan aslında katırlığa geçişi sağlamaktadır.
- F. Günümüzde dış duvarının bir kısmı mevcut olan katırlığın plan şeması, benzer örnekler incelenerek ve yazılı kaynaklardaki bilgiler değerlendirilerek çözülebilmektedir. Ayrıca alanda küçük bir tespit kazısı yapılmıştır.
- G. Menfez pencerelerin günümüze ulaşabilmiş olan iki örneği pencereler konusunda fikir vermektedir.

- H. Günümüzde üstü kapatılmış olan merdiven, aslında avludan toprak dama ulaşımı sağlamaktadır.
- I. Avlu döşemesindeki su akış yollarından ve yerdeki izlerden bu alanda bir havuz veya şadırvan olduğu anlaşılmaktadır.

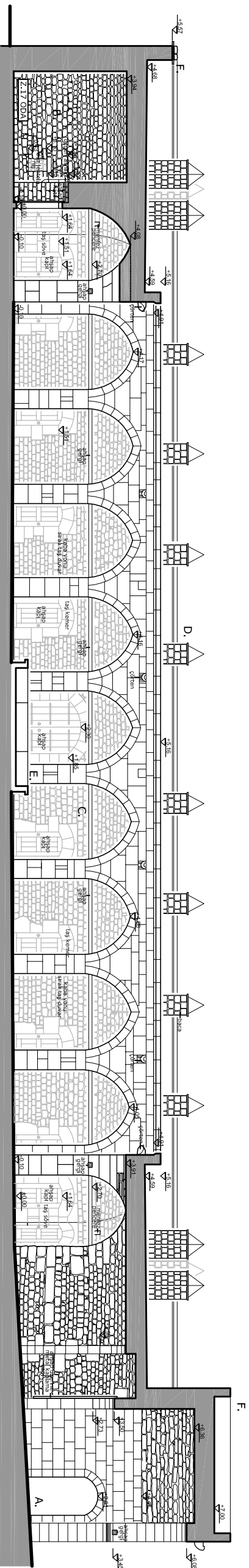

RESTİTÜSYON - BİRİNCİ KAT PLANI 1/100

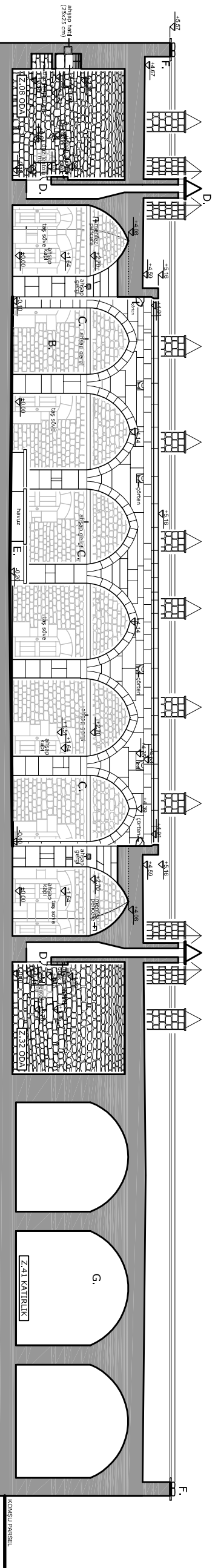
BELGELERE DAYANARAK YAPILAN DÜZENLEMELER

- A. Tek katlı olan hanın, tek bir girişi vardır ve portal karakterindeki girişin içinde merdiven bulunmamaktadır.
- B. Hanın her odasında birer ocak bulunmaktadır ve bu ocaclardan dama birer bacanın çıktığı kalıntılardan anlaşılmaktadır.
- C. Günümüzde üstü kapatılmış olan merdiven, aslında avludan toprak dama ulaşımı sağlamaktadır. Merdivenin dama çıktığı yerde taş döşeme kaplaması bulunmaktadır.

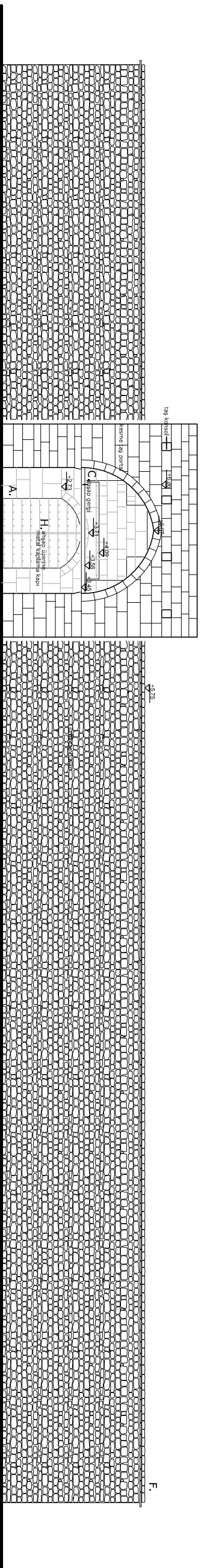
- D. Hanın dış tarafında bir parapet duvarının var olduğu kalıntılardan anlaşılmaktadır.
- E. Günümüzde dış duvarının bir kısmı mevcut olan katırlığın plan şeması, benzer örnekler incelenerek ve yazılı kaynaklardaki bilgiler değerlendirilerek çözülebilmektedir. Ayrıca alanda küçük bir tespit kazısı yapılmıştır.

RESTİTÜSYON - A-A KESİTİ 1/100

RESTİTÜSYON - B-B KESİTİ 1/100

RESTİTÜSYON - ÖN GÖRÜNÜŞ 1/100

BELGELERE DAYANARAK YAPILAN DÜZENLEMELER

A. Tek katlı olan hanın, tek bir girişi vardır ve portal

karakterindeki girişin içinde merdiven bulunmamaktadır.

B. Günümüzdeki mudes girişin aslında bir han odası olduğu hem yapı üzerindeki izlerden hem de kaynaklardan anlaşılmaktadır.

C. Ayakları birbirlerine ve oda dış duvarlarına bağlayan ahşap

gergilerin var olduğu izlerden anlaşılmaktadır.

D. Hanın her odasında birer ocak bulunmaktadır ve bu ocaklardan dama birer bacadan çıktığı kalınlardan anlaşılmaktadır.

E. Avlu döşemesindeki su akış yollarından ve yerdeki

izlerden bu alanda bir havuz veya şadırvan

F. Hanın dış tarafında bir parapet duvarının var olduğu kalıntılardan anlaşılmaktadır.

G. Günümüzde dış duvarının bir kısmı mevcut olan katırlığın

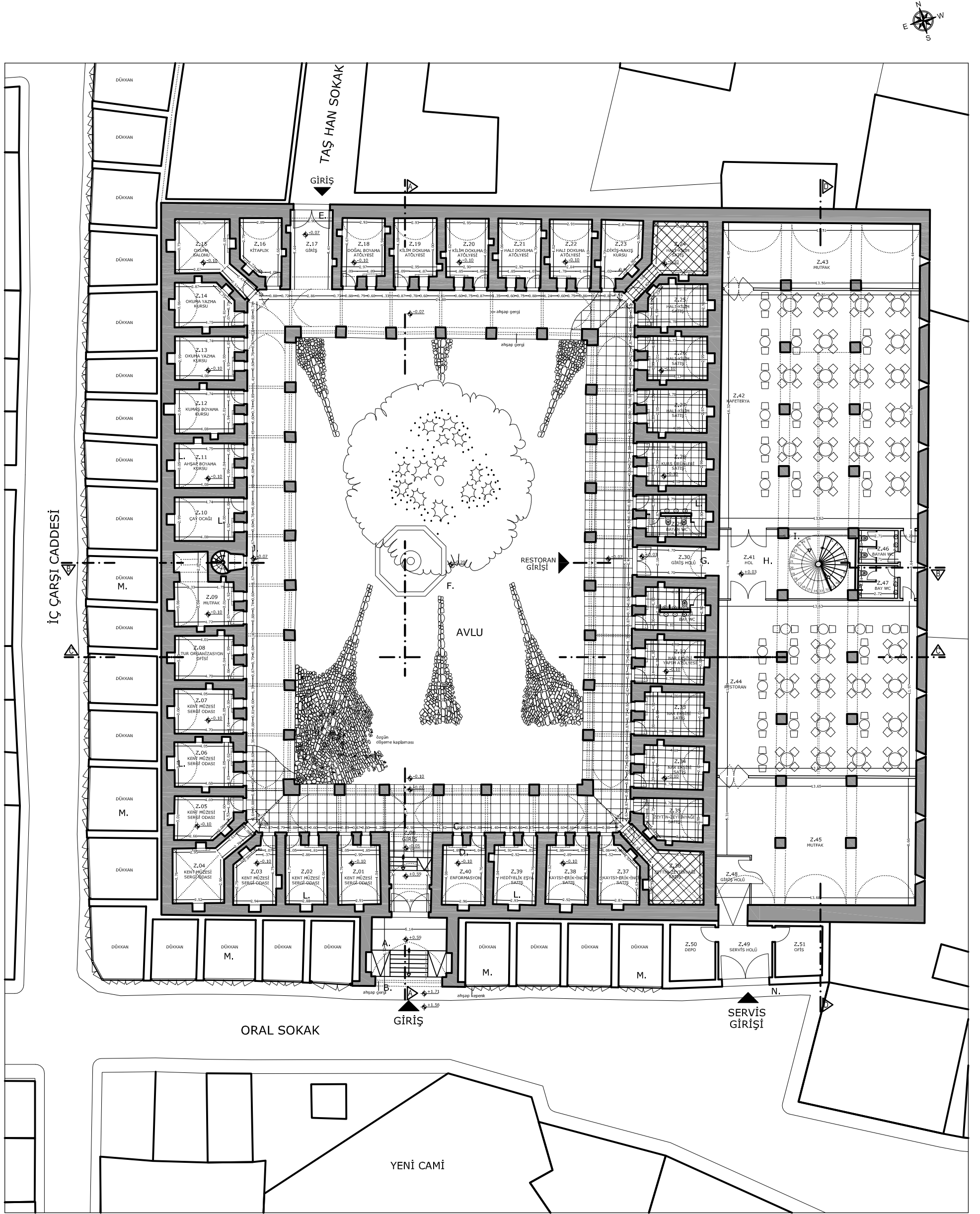
plan şeması, benzer örnekler incelenerek ve yazılı

kaynaklardaki bilgiler değerlendirilerek çözülebilmektedir. Ayrıca alanda küçük bir tespit kazısı yapılmıştır. H1, Hanın girişinde ahşap üzerine metal kaplama kapı vardır.

YÖNETEN: PROF.İSMET AĞARYILMAZ

RESTİTÜSYON

03534007 A. SENEM KAVVALCI

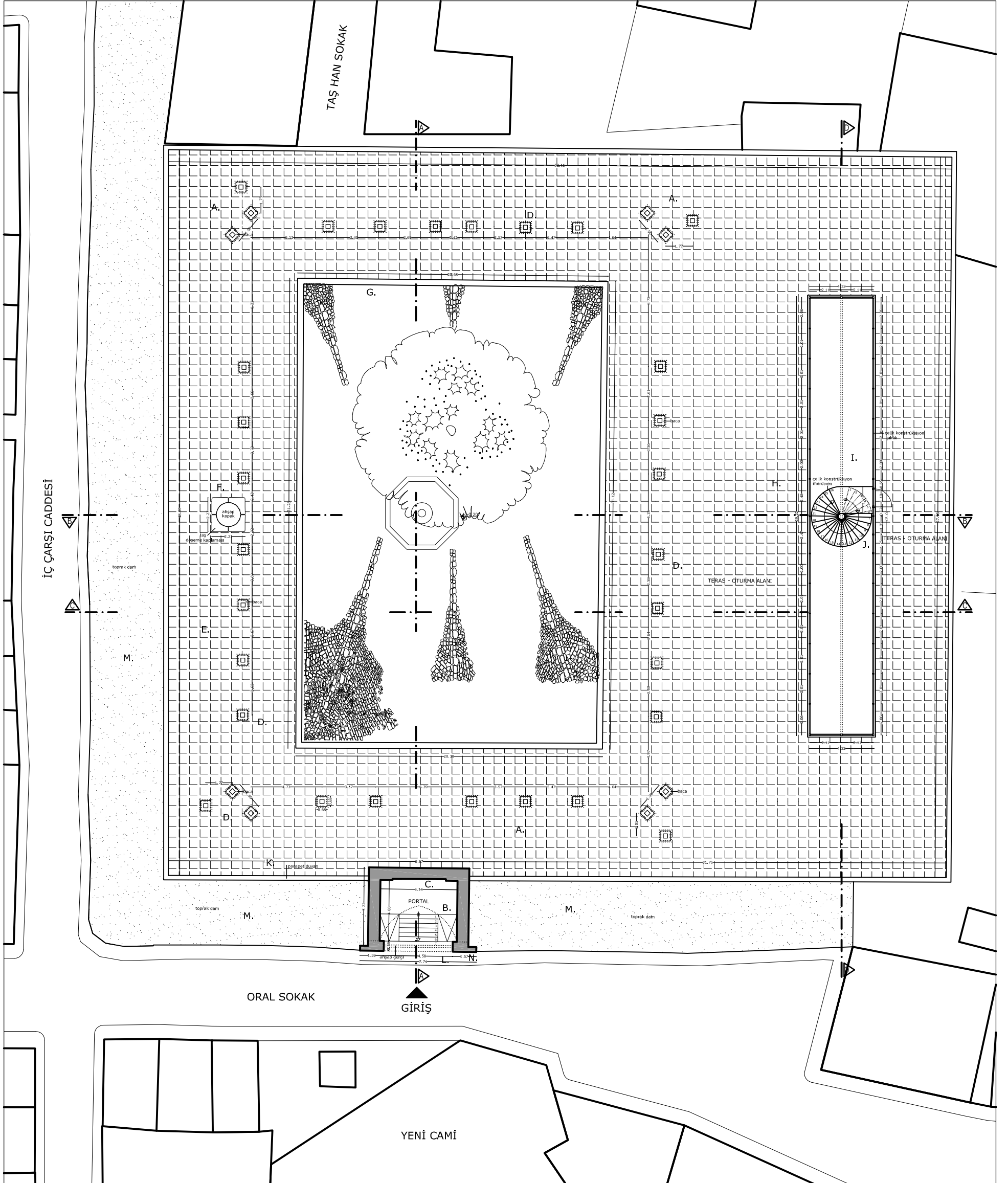
RESTORASYON - ZEMİN KAT PLANI 1/100

MÜDAHALE ÖNERİLERİ

- A. Portalin iç tarafındaki muhdes merdivenler ve beton çıkma kaldırılacak.
- B. Yükselmış olan yol kotu 40 cm düşürülecek ve sokaktan avluya ulaşımı sağlamak için basamaklar yapılacaktır.
- C. Odalara ışık almak amacıyla, avluya bakan duvarlarda 60x60 cm pencereler yapılacaktır.
- D. Yıkılmış olan ocaklar yeniden yapılacaktır.
- E. Muhdes giriş düzeltilerek kullanılmaya devam edecek.

- F. Avluya, benzer örnekler değerlendirilerek uygun bir havuz yapılacaktır.
- G. Kapatılmış olan katırlık girişi açılacaktır.
- H. Katırlık bölümünün rekonstrüksiyonu yapılacaktır.
- I. Dama çıkmak için çelik konstrüksiyon merdiven yapılacaktır.
- J. Üstü kapatılmış olan merdiven tekrar kullanıma açılacaktır.
- K. Avlunun döşeme kaplamasında eksik olan kısımlar özgün haline uyularak tamamlanacaktır.

- L. Plan şemasında bozulmalar olan odalar özgün durumlarına döndürülecek.
- M. Hana komşu olan dükkanlar, oluşturulacak prototip proje kapsamında yenilenecek.
- N. Bu bölümde dükkan düzenlemesi yapılmayıp, hanın içinde yer alan restorana servis girişi sağlanacak şekilde düzenlenecektir.

RESTORASYON - BİRİNCİ KAT PLANI 1/100

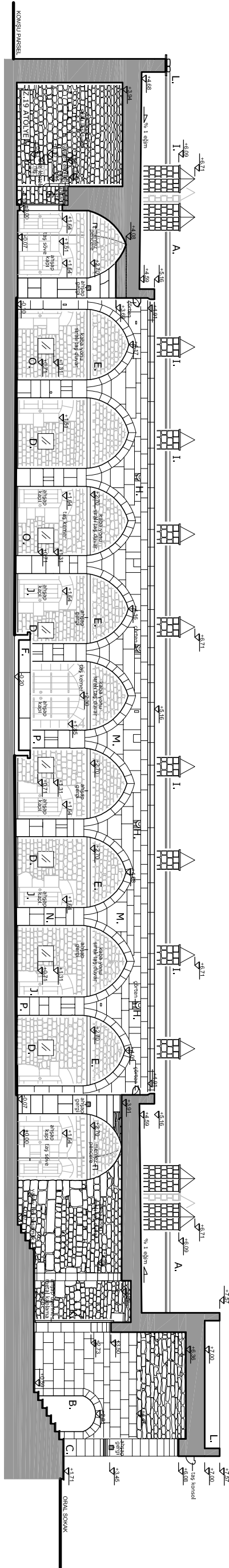
0 5 m

MÜDAHALE ÖNERİLERİ

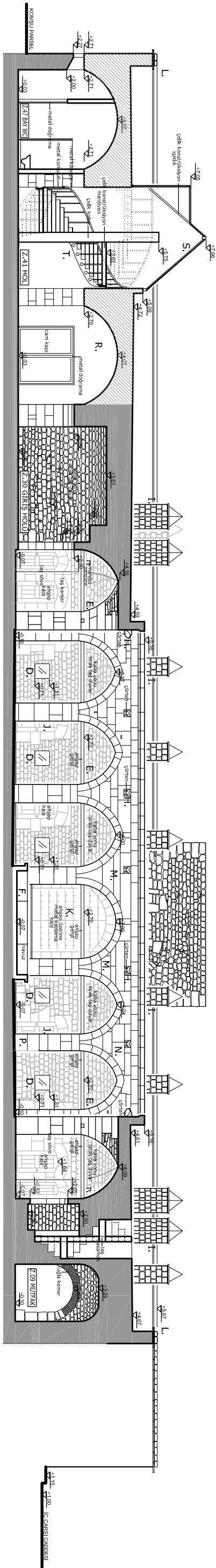
- A. Hanın üzerinde yer alan muhdes konutlar kaldırılacak.
- B. Portalin iç tarafındaki muhdes merdivenler ve beton çıkma kaldırılacak.
- C. Duvar üzerinde açılmış olan muhdes kapı kapatılacak, taş örgüsü özgün haline uyularak tamamlanacak.
- D. Hepsı yıkılmış olan bacalar yeniden yapılacaktır.
- E. Toprak dam sağlıklılaştırılacaktır.

- F. Merdivenin, dama çıktığı yerde kalıntıları bulunan taş döşeme kaplaması tamamlanacaktır.
- G. Çatı silmesinin eksik kısımları tamamlanacaktır.
- H. Katırlık bölümünün rekonstrüksiyonu yapılacaktır.
- I. Restoran ve kafeterya olarak kullanılacak olan katırlık bölümüne ışık almak amacıyla çelik konstrüksiyon ışıklık yapılacaktır.
- J. Dama çıkmak için çelik konstrüksiyon merdiven yapılacaktır.

- K. Yıkılmış olan parapet duvarı yeniden yapılacaktır.
- L. Yükselmiş olan yol kotu 40 cm düşürülecek ve sokaktan avluya ulaşımı sağlamak için basamaklar yapılacaktır.
- M. Hana komşu olan dükkanlar, oluşturulacak prototip proje kapsamında yenilenecek. Toprak dam ile örtülecek olan dükkanların üst kotu aynı olacaktır.
- N. Portalin taşlanmış olan cephesi, özgün haline döndürülecektir.

RESTORASYON - A-A KESİTİ 1/100

RESTORASYON - B-B KESİTİ 1/100

■ özgün taş duvar
 ▨ yeni yapılacak taş duvar

0 5 m

MÜDAHALE ÖNERİLERİ

- A. Hanın üzerinde yer alan muhdes konutlar yıkılacak.
 B. Portalın iç tarafındaki muhdes merdivenler ve beton çıkma kaldırılacak.
 C. Yükselmiş olan yol kotu 40 cm düşürülecek ve sokaktan avluya ulaşımı sağlamak için basamaklar yapılacaktır.
 D. Odalara ışık almak amacıyla, avluya bakan duvarlarda 60x60 cm pencereler yapılacaktır.

E. Yok olmuş olan ahşap gergiller yeniden yerleştirilecek.

F. Avluya, benzer örnekler değerlendirilerek uygun bir havuz yapılacaktır.

G. Yok olmuş olan kapı üzerindeki ahşap hatıllar yenilenecek.

H. Kırılmış olan görtenler, özgün örneklerle göre yenilenecek.

I. Hepsî yıkılmış olan bacalar yeniden yapılacaktır.

J. Ahşap oda kapıları yerleştirilecek.

K. Hanın girişine ahşap üzerine metal kaplama kapı yerleştirilecek.

L. Yıkılmış olan parapet duvarı yeniden yapılacaktır.

M. Cephedeki bitkiler temizlenecek.

N. Cephe temizliği yapılacaktır.

O. Çimento içerikli harç ve sıvalar kaldırılacaktır.

P. Yüzey kayıplı olan alanlarda epoksi dolgu uygulanacaktır.

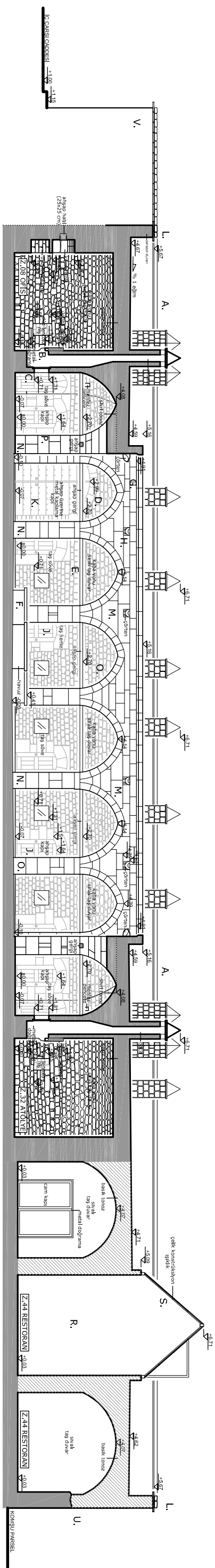
R. Katırlık bölümünün rekonstrüksiyonu yapılacaktır.

S. Restoran ve kafeterya olarak kullanılacak olan katırlık bölümüne ışık almak amacıyla çelik konstrüksiyon ısıklık yapılacaktır.
 T. Dama çıkma için çelik konstrüksiyon merdiven yapılacaktır.

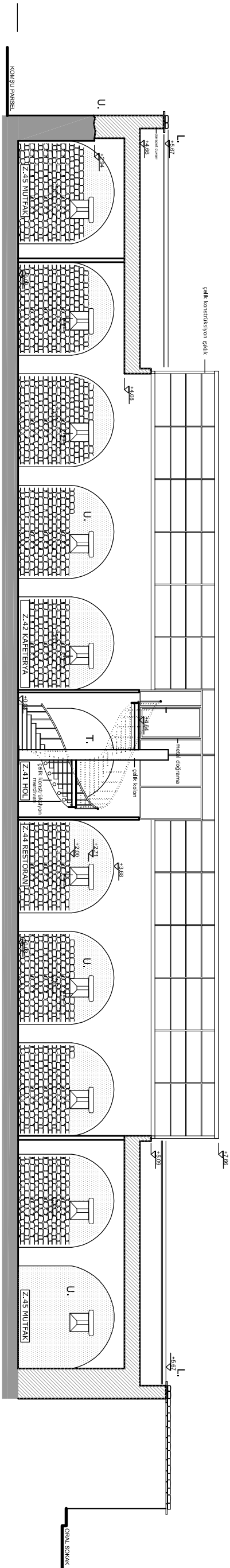
YÖNETEN: PROF.İSMET AĞARYILMAZ

RESTORASYON

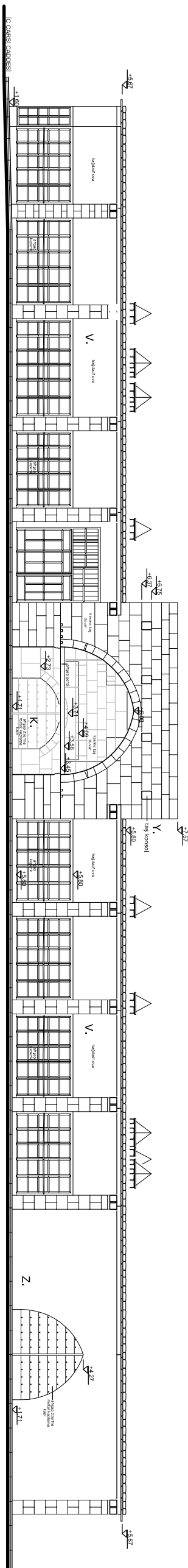
03534007 A. SENEM KAVALCI

RESTORASYON - C-C KESİTİ 1/100

RESTORASYON - D-D KESİTİ 1/100

RESTORASYON - ÖN GÖRÜNÜŞ 1/100

- özgün taş duvar
- ▨ yeni yapılacak taş duvar
- sıvalı ve boyalı duvar yüzeyi (yeni duvar)

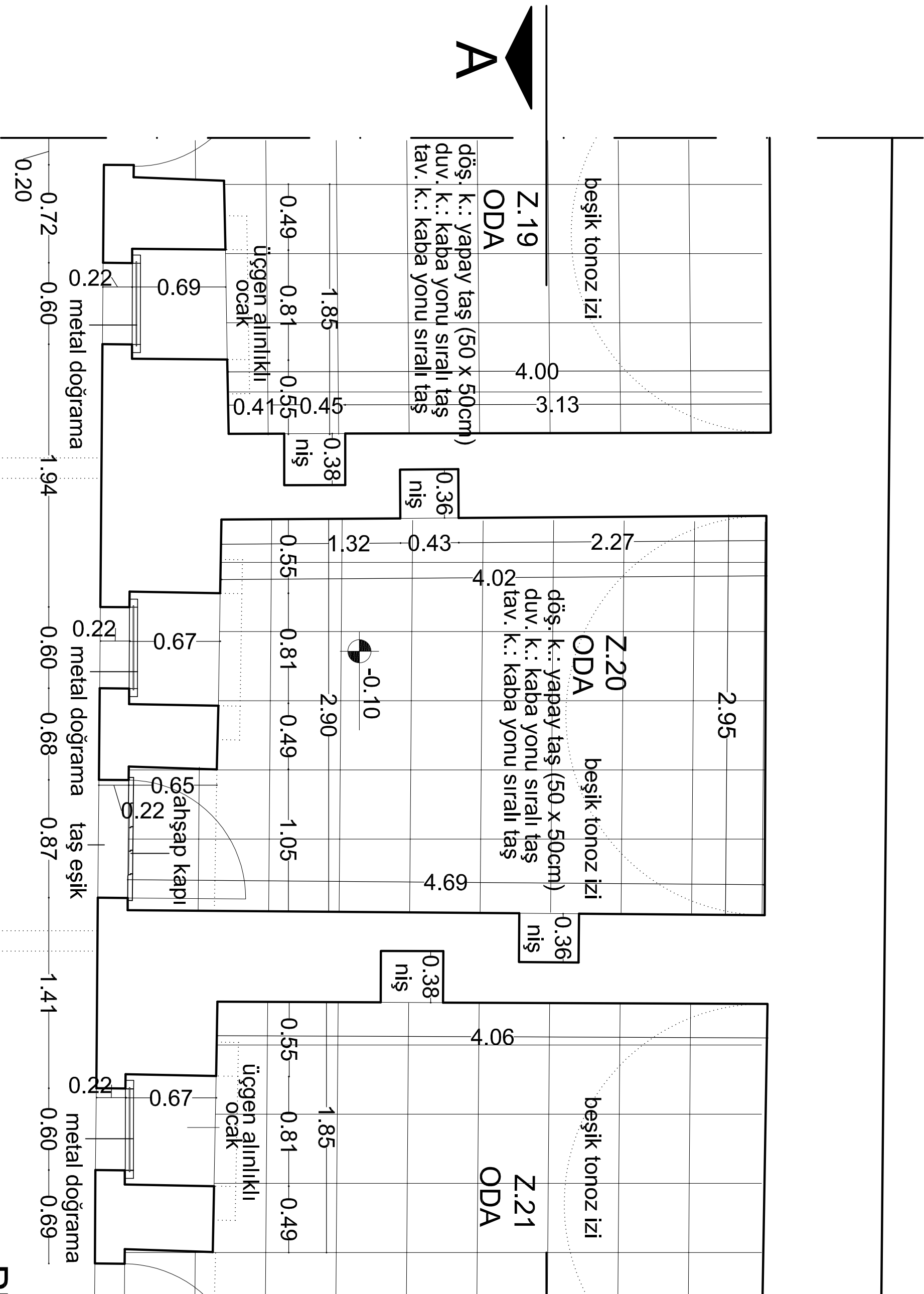
MÜDAHALE ÖNERİLERİ

- A. Hanın üzerinde yer alan muhdes konutlar yıktılacak.
- B. Yıkılmış olan ocak ve bacalar yeniden yapılacaktır.
- C. Odalara ışık almak amacıyla, avluya bakan duvarlarda 60x60 cm pencereler yapılacaktır.
- D. Muhdes giriş düzelti olarak kullanılmaya devam edecektir.
- E. Yok olmuş olan ahşap geçitler yeniden yerleştirilecektir.
- F. Avluya, benzer örnekler değerlendirilerek uygun bir havuz yapılacaktır.

- G. Çatı silmesinin eksik olan bölümleri tamamlanacaktır.
- H. Kırılmış olan çötenler, özgün örneklerle göre yenilenecektir.
- J. Ahşap oda kapıları yerleştirilecektir.
- K. Hanın girişine ahşap üzerine metal kaplama kapı yerleştirilecektir.
- L. Yıkılmış olan paraset duvarı yeniden yapılacaktır.
- M. Cephedeki bitkiler temizlenecektir.
- N. Muhdes beton pabuçlar kaldırılarak, ayaklar kuvvetlendirilecektir.
- O. Çimento içerikli harç ve sıvalar kaldırılacaktır.

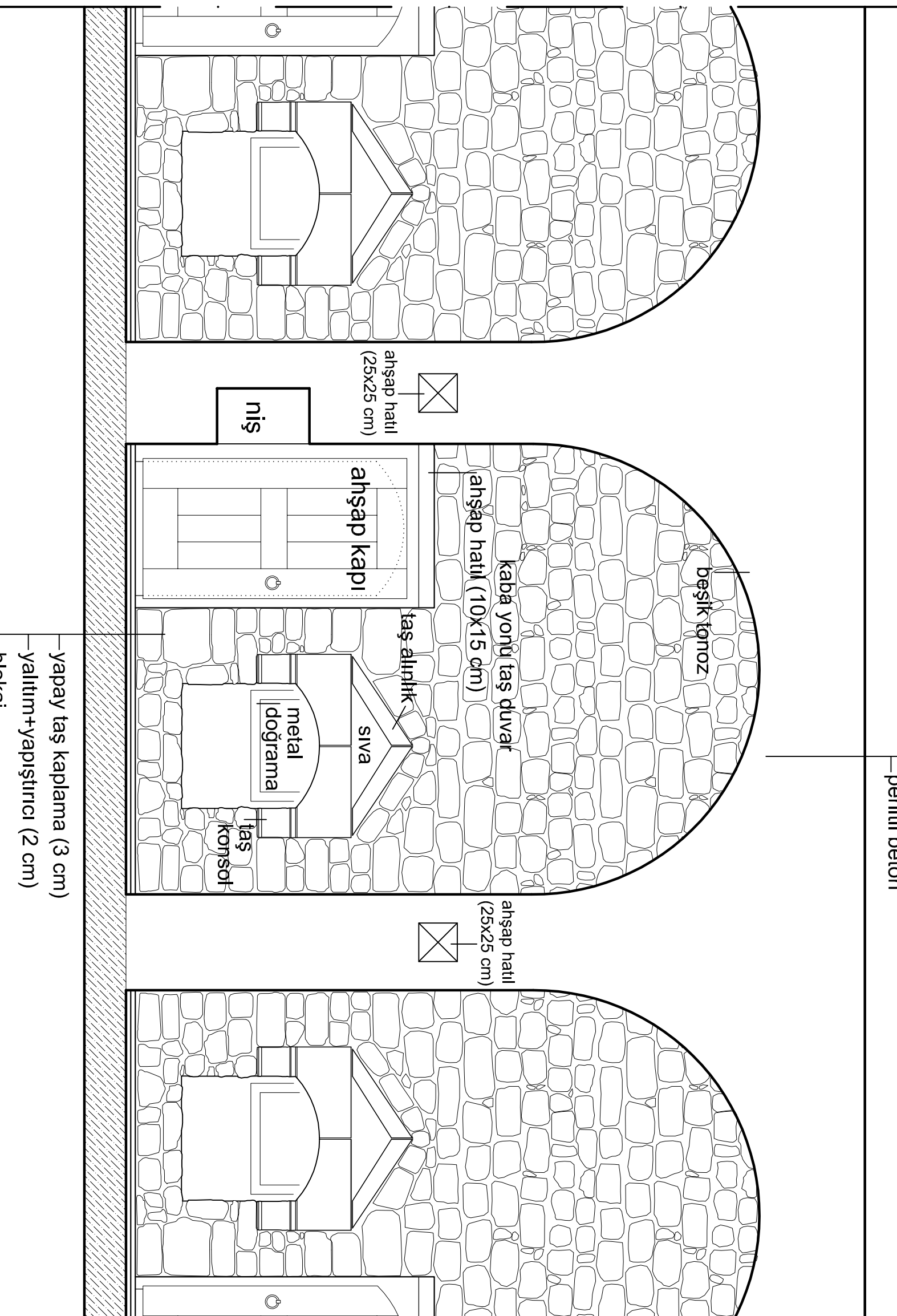
- P. Yüzey kaybı olan alanlarda epoksi dolgu uygulanacaktır.
- R. Katırlık bölümünün rekonstrüksiyonu yapılacaktır.
- S. Restoran ve kafeterya olarak kullanılacak olan katırlık bölümüne ışık almak amacıyla çelik konstrüksiyon ısıklık yapılacaktır.
- T. Dama çıkarmak için çelik konstrüksiyon merdiven yapılacaktır.
- U. Katırlığın kısmen mevcut olan duvarları farklı malzemeyle tamamlanacaktır. Yeni duvar 10 cm geri çekilerek örülecek ve sıvanacaktır.

- V. Hana komşu olan dükkanlar, oluşturulacak prototip proje kapsamında yenilenecektir.
- Y. Portallın taşlanmış olan cephesi, özgün haline döndürülecektir.
- Z. Bu bölümde dükkan düzenlemesi yapılmayıp, hanın içinde yer alan restorana servis sağlayacak şekilde düzenlenecektir.

PLAN 1/20

—pişmiş toprak karo malzeme (60x60 cm)
—şap
—fibro camlı membran
—kumlu membran
—perlitli beton

A-A KESİTİ 1/20

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi	29.10.1980	
Doğum yeri	İstanbul	
Lise	1991-1998	Bahçelievler Adnan Menderes Anadolu Lisesi
Lisans	1998-2003	Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü
Yüksek Lisans	2003-2006	Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Bölümü, Rölöve ve Restorasyon Anabilim Dalı

Çalıştığı kurumlar

2004	Şirin Akıncı Mimarlık Bürosu
2005-2006	YTÜ Mimarlık Fakültesi Restorasyon Ana Bilim Dalı Asistan Öğrenci